

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

N. J. NIELSEN-KLODSKOV

KÆRE HAV E

OPLEVELSER V

1913—1923

Den, der lever i Håbet, lever godt
N. Nielsen-Klodskov.

EGET FORLAG — 1935.

Adr.: fhv. Forstander N. J. Nielsen-Klodskov, Amtstuegaarden, Ringsted.
Faas i Boghandelen.

N. J. NIELSEN-KLODSKOV

KÆREHAVE

OPLEVELSER V

1913-1923

Den, der lever i Hæbet, lever godt
N. J. Nielsen-Klodskov.

EGET FORLAG

Adr.: fhv. Forstander N. J. Nielsen-Klodskov, Amtstuegaarden, Ringsted

1935

DUPLEX . TRYKKERIET (VED J. SICK)

MOTTO:
Den, der lever i Haabet, lever godt.

Kærehave Husmandsskole.
1902 — 3. Juli — 1912.

V i har allesammen Mindedage, som huskes og fejres. Fødselsdagen f. Eks. er en Mindedag, som de fleste hvert Aar husker, og som i Almindelighed huskes i hvert Fald af enkelte andre end Fødselsdagsbarnet. Men de fleste har ogsaa Mindedage, som maaske ikke huskes af andre, men som dog for den enkelte kan have stor Betydning. Jeg er særlig kommen til at tænke paa dette, fordi den Dag nærmer sig, da Kærehaves 10-Aars Fødselsdag oprinder.

Det var den 3. Juli 1902, at daværende Kultusminister J. C. Christensen i Samraad med daværende Landbrugsminister Ole Hansen gav Samtykke til, at jeg maatte oprette „Øernes nye Skole for det mindre Landbrug, Husmandsbruget og Landbrugets Biehverv“ i Kærehave ved Ringsted.

Skønt alle Elevforeningens Medlemmer har Minder fra Kærehave, er der dog nok ingen andre end mig, der har Minder fra Skolens første Fødselsdag, og da den Dag hører til en af de betydningsfuldeste Dage, jeg har oplevet i Kærehave, kan jeg nok nu, da der er gaaet 10 Aar, fortælle lidt om den.

Paa den Dag fik jeg altsaa Vished for, at jeg i alt Fald maatte faa Lov til at prøve, om jeg kunde føre den Tanke ud i Livet, som i flere Aar havde optaget mig saadan, at jeg kun havde levet og arbejdet for den.

Jeg var i København, men tog straks med Toget til Ringsted og gik ud til Kærehave. Jeg havde været der flere Gange for at se paa Jorden og Beliggenheden, og alle Aftaler om Købet var truffet under Forudsætning af Ministeriets Godkendelse, som nu forelaa. For

første Gang kunde jeg altsaa sætte Foden paa egen Jord. Det var en ubeskrivelig Følelse, der beherskede mig den Dag. I ét Øjeblik var jeg jublende glad og med Tanken højt oppe i Himlen, i næste Øjeblik saa jeg de mange Vanskeligheder, der vilde komme, før Kærehave kunde blive den Skole, jeg havde drømt om og higet efter. Gud ske Lov! kan jeg nu sige, at jeg i de foregaaende Aar var vænnet til at møde Vanskeligheder og Skuffelser, thi ellers var jeg ikke kommen igennem; det øjnede jeg allerede den første Dag; men nu, 10 Aar efter, ser jeg det klarere.

Det var en prægtig Højsommerdag, stille og varm, saadan en Dag, hvor Solen synes os langt nærmere end paa de graa og stormfulde Dage.

Først gik jeg ind i det lille Skovparti, som Kammerherre Howden-Rønnenkamp havde skænket til Skolen. Det laa hen som et Vildnis uden Vej eller Sti, overgroet med Hindbær og Hassel, men med dejlige gamle Egetræer og en Del unge Bøge imellem. Den Skov var jeg jublende glad for. Jeg lagde Plan om, hvorledes den skulde anlægges med Festplads og Lystskov, Mose- og Stenhøj, Høns- og Kanningaard, Bigaard, Svinegaard og lignende. I Tankerne saa jeg Skoven den første Dag omtrent saa herlig og skøn, som den nu 10 Aar efter ligger. Pladsen Syd for Skoven var ikke saa let at faa Oversigt over, thi et stort Dige med Buske og Træer delte den i to Stykker, og Rugen, der voksede paa en Del af Pladsen, viste det lave Terræn noget højere, end det i Virkeligheden var. Her skulde Skolebygningerne, Lærerboligerne, Avlsgaarden, Cyklestalden og en Del andre Bygninger, som jeg i Tankerne saa, Tiden vilde kræve, her skulde de ligge. En herlig Plads, ligesom skabt til det. Mod Nord begrænset af Skoven, mod Syd af Landevejen ved Ringsted til Køge, og saa Marken paa den anden Side af Landevejen, hvor blandt andet Frugt- og Køkkenhaverne skulde anlægges.

Fra min Gartneruddannelse havde jeg god Øvelse i at anlægge Haver, derfor havde jeg ogsaa forholdsvis let ved at forestille mig, hvorledes det skulde være, for at det kunde komme til at svare til det skønne Navn „Kærehave“. Landevejen skulde være Hovedvejen gennem Haven, men paa det Tidspunkt stod der langs Vejkanten nogle store Popler og afgrænsede den, saa Vejen ligesom skilte Jorden ad. Poplerne skulde bort og Frugttræer plantes i Stedet; naar saa lave Hække heggede Vejen paa begge Si-

der, kunde de Vejfarende se ind i Kærehave, og jeg tænkte mig det anlagt saa smukt og holdt saa pænt, at det skulde lykkes uden det bekendte Skilt med Paaskriften „Skridt“, som man af og til ser i Byerne, hvor der er en smal Gade og stærk Færdsel, at faa Vejfarende til at holde Hesten an og de jagende Cyklister til at staa af. — I de svundne 10 Aar har jeg ofte oplevet, at det, der den Dag viste sig for min Tanke, ikke var en Luftspejling.

Men jeg var dog ikke tilfredsstillet ved Tanken om at se Folk køre i Skridt *forbi Skolen* eller at se Cyklister staa af og *gaa forbi Skolen*, nej, de skulde *drages ind* her. Det var Meningen og Maalet med det.

I de Aar, jeg som Elev og Lærer var paa Højskolerne, havde jeg særlig lagt Mærke til de mere eller mindre praktiske og upraktiske Indretninger, som fandtes, og paa mine mange Foredragsrejser her i Landet og paa Studierejser i Udlandet var jeg bestandig gaaet paa Jagt efter gode Idéer, der kunde anvendes ved den tænkte Husmandsskole; dem havde jeg nu, det var blot at faa dem anbragt paa de rigtige Steder, og i Tankerne gik det let nok. Før jeg forlod Landevejen, hvor jeg havde gaaet frem og tilbage og taget denne lille Skitse af Pladsen, hvor Bygningerne skulde ligge, var jeg klar over, at intet Sted i Landet kunde egne sig bedre for Skolen end dette.

Midtsjælland er en frugtbar Højslette, og paa Skolens Mark er et af de højeste Punkter; dér stod jeg og saa ud over Egnen. Et skønt Syn! De frugtbare Marker laa og sugede Solstraaler i sig, og Planterne tog Solstraalerne og skilte dem ad i grønt og gult og mange andre Farver. De velholdte, hvidkalkede Gaarde og Huse laa som strøet udover Egnen. Heste og Køer stod i lange og korte Rækker efter Arealernes Størrelse. Foraaret er Aarets Morgenstund, da er der Travlhed; men Midsommertiden er som den korte Middagsstund, da er der Hvile og Ro over Landet til Sommerens Aften, den travle Høst- og Efteraarstid, kommer, der igen afløses af Vinteren, som er Aarets Nat. Det var i Dagens og Sommerens Middagsstund, jeg første Gang betragtede Egnen fra min egen Mark, og jeg vidste, at den Ro, der nu hvilede over Landskabet, vilde veksle med Liv og Travlhed. Paa Skolens Mark skulde vi være med, ja, vi skulde helst være de første; thi selv om vi ikke skulde leve af Landbruget, saa skulde vi dog blandt andet lære vore Elever og Kursusdeltagere, hvorledes de skulde

faa bedre Udbytte og større Glæde af deres Arbejde med Jorden. Det var den tredje og ikke mindst vigtige Afdeling, jeg nu skulde lægge Plan for.

Det var særlig gennem Markbruget og Husdyrbruget, at Foregangshusmændene Landet over havde vist, at det lille Landbrug betaler sig bedre end det store Landbrug, og havde de ikke kunnet levere det Bevis, saa var den Dag nok aldrig kommen, da Kærehave var bleven rejst.

Jorden, jeg havde købt, var god, men meget forsømt. Driften skulde lægges om og deles, saa der blev Brug af typisk Størrelse, et paa 4, et paa 8 og et paa 12 Tdr. Land. Det var der ogsaa Plads til, og dog et rigeligt Areal til Frugt- og Køkkenhaver langs Landevejen. Jeg glædede mig rigtig til at tage det første Spadestik; men i Sommerens Middagsstund var der ikke andet at gøre end i Fantasien at planlægge Driften.

Endnu ét maatte jeg dog glæde mig over: Langs den sydlige Grænse af Skolens Mark ligger København—Korsør-Jernbanen. Det er en af de største Færdselsaarer i vort Land; ad den kan Folk let komme til og fra Kærehave.

Jeg gik hen til Skolens østlige Grænse; dér satte jeg mig med Ryggen op ad en stor Jordvold. Nu havde jeg først rigtig forstaaet, hvad det var for Herligheder, Skolen havde faaet i Vuggegave: Et smukt Navn; en prægtig Plads; god Jord; en herlig Beliggenhed og saa midt i en Egn med rige og skønne historiske Minder fra Danmarks Stortid.

Jeg lod i Tankerne de sidste Aars Begivenheder passere Revy. Det første Slag for Skolen blev vundet den 19. Februar 1899, da Bestyrelsen for de samvirkende sjællandske Landboforeninger gav den Plan, jeg havde indsendt om Oprettelsen af en Husmandsskole, den første *betingede* anbefaling. Den næste Sejr blev vundet nogle Maaneder senere, da jeg for de rejsende Husmænd fra hele Landet forelagde den samme Plan og de med rungende Hurraraab gav den *ubetinget* Tilslutning. Mange troede, at Skolen nu vilde blive rejst med det samme, men det gik ikke saa let; der kom en lang Kamptid, hvor Sejr og Nederlag skiftede, og ingen vidste, om det vilde gaa op eller ned. Først da Landbrugsminister Ole Hansen d. 23. Septbr. 1901 — kun faa Maaneder efter, at han var bleven Minister — nedsatte Husmandsskolekommissionen til at overveje Spørgsmaalet og frem-

komme med Forslag om, hvad der burde gøres for, at de vorde-
 dende og værende Husmænd kunde faa en passende praktisk og
 teoretisk Uddannelse, begyndte det at samle sig. Arbejdet i
 Kommissionen var ikke let, og i alt Fald til at begynde med saa
 det ikke ud til, at det skulde lykkes at faa de 11 vidt forskellige
 Hoveder under én Hat; men det gik, og Kommissionen afleverede
 efter kun $\frac{1}{2}$ Aars Forløb en enstemmig Betænkning med Forslag
 om Oprettelsen af 2 Skoler, en paa Øerne og i Jylland. Det var
 næsten over min Forventning, og at Forslagene gennemførtes,
 inden Rigsdagen sluttede i Foraaret 1902, skyldtes vel særlig
 Landbrugsminister Ole Hansen og Kultusminister J. C. Christen-
 sen. Skolen var ikke kommen til Verden uden Veer, og havde
 Tanken med den ikke været stærk, var den ikke kommen levende
 igennem. Den var beskaaret og beklippet hist og her, men mis-
 handlet var den ikke. I Dag var Barnet lagt i min Haand; nu
 følte jeg for Alvor Ansvar, og det var ved at tage Modet fra
 mig. Der var stillet saa store Forventninger til Skolen, og jeg
 vidste, at Kravene fra mange Sider straks vilde melde sig, og
 dog var det umuligt selv med den bedste Vilje og de bedste
 Betingelser at opfylde dem med det samme.

Jeg tænkte: Var vi bare godt og vel over de første 10 Aar.

Solen stod nu over St. Bendts Kirketaarn, Dagen var snart
 forbi. Jeg maatte dog, før Klokkerne ringede Solen ned, sige Tak
 til Gud for alt til denne Dag og Tak for den. Før jeg rejste mig
 fra Volden, gav jeg det Løfte, at jeg med alle mine Evner og
 Kræfter vilde arbejde for Kærehave, og, sagt med to Ord skulde
 Maalet være: *for Guds Rige og Danmarks Rige.*

Jeg følte Visheden om, at „han, som havde hjulpet hidindtil, han
 vilde ogsaa hjælpe herefter“, og jeg stod op og gik glad derfra.

Nu er snart de 10 Aar gaaet, som jeg den første Dag ønskede,
 var godt og vel overstaaede. Paa den Dag vil jeg gaa ud og sætte
 mig ved Volden, hvor jeg den Dag sad, og naar Solen atter staar
 over St. Bendts Kirketaarn, vil jeg se ud over Kærehave. Den
 dejlige Frugthave er udvidet, saa den nu gaar helt ned forbi det
 Sted, hvor jeg sad. Paa Marken staar Lucerne, Roer og Sæd saa
 kønt og kraftigt, at det fryder baade Øjet og Hjertet. Jeg kan se
 Skolebygningerne, Lærerboligerne og Avlsgaarden; de ligger saa
 smukt og lunt paa Sydsiden af Skoven, omgivet af Haver, der
 er stærkt paa Vej til at vokse op over Tagene. Jeg kender hvert

et Rum i Bygningerne, hver lønlig Sti og hver lille Busk i Haven, derfor kan jeg i Tankerne komme dér, hvor Øjet ikke kan komme, og jeg maa med Tak indrømme, at Virkeligheden er omtrent lige saa smuk, som Fantasibilledet var, jeg for 10 Aar siden saa.

Jeg ser i Tankerne de mange Elever, Karle og Piger, Halvaar efter Halvaar drage til Kærehave. Jeg ser dem komme forventningsfulde fra alle Egne i Landet, fra smaa og store Hjem og hjemløse. Jeg ser dem indrette sig, aflægge det fremmede og føle sig rigtig hjemme her.

Jeg ser dem, og Gud ske Lov, jeg ser, at de er næsten alle med, naar Klokkeren i den tidlige Morgenstund kalder til Sang og Bøn.

Jeg ser dem sidde i Foredragssalen med det smukke lyttende Udtryk i de unge, friske Ansigter, med straalende Øjne, lige bekvemme til Smil og Taarer.

Jeg ser dem i Gymnastiksalen, hvor de med vældig Energi lægger deres Kræfter i. Nu gaar de gennem Gaarden til Bad, og Sangen runger langt op over Tagene, helt herud i mit Øre. Jeg opfatter Linjerne: „Stol paa Gud, om det end ser broget ud!“ ... „Vi vil frem til noget godt!“ ... „Vej kender han, som har Styret!“ ...

Jeg ser dem i Køkken og ved Husflid, i Skolestuerne, i Have og Mark; jeg ser dem overalt med Viljen spændt og med Liv og Kraft være med i Arbejdet og Undervisningen, eller jeg ser dem i en sildig Aftentime sidde ved Lampens Lys bag det røde Gardin paa de smaa Værelser med Bog eller Naal, og saa ser jeg dem, naar Dagens Arbejde er endt, og Vejret er godt, samles paa den skønne Festplads til Sangleg og „Tyv“ gennem Skoven. Endnu et uforglemmeligt Syn ser jeg. Det er den sidste Morgensang paa Skolen:

Herrens Venner ingen Sinde
Mødes skal for sidste Gang;
Naar til Afsked Taarer rinde,
Dette Ord har liflig Klang.

Først naar der til Slut synges: „Gaa da frit enhver til sit og stole paa Guds Naade,“ tørres Taaren og Blikket løftes; men det kniber at faa sagt Farvel til Lærerrinderne, Lærerne, Kammeraterne og alle de mindere Steder.

Saadan ser jeg i Tankerne, at Hold efter Hold af de unge er draget ind og ud af Kærehave i de svundne Aar. Jeg ved ikke, hvor de nu færdes; men ét ved jeg: Minderne her fra Skolen følger med. Jeg har kun én Bøn til jer: Bevar de gode Minder fra Kærehave!

I Tankerne ser jeg Kvinder og Mænd, det ene Hold efter det andet, drage til og fra Kærehave; nogle er gamle, mange er i den kraftige Alder, og faa er unge. I Haandtrykket føler jeg, at de kommer lige fra det haarde Arbejde, og paa Stemmen hører jeg, at de kommer fra alle Egne i vort Land. Der er Jyder og Bornholmere, Falstringer og Lollændere, Fynboer og Sjællændere, ja selv Smaaøerne og Nabolandene sender ofte Repræsentanter, Det er Kursusdeltagerne, som vil opholde sig paa Kærehave i 11 Dage. Nogle kommer fra den gode Jord og nogle fra den fattigste; men de fleste kommer fra et lille Hjem, som er deres eget. En Del er Foregangshusmænd, der har faaet Præmier og været paa Husmandsrejse; men de fleste, baade af Kvinderne og Mændene, har for første Gang vovet sig ud paa saa lang en Tur. Det er modigt gjort; thi faa af dem har det saadan, at de kan lukke Gangdøren og drage af Sted; ofte har de smaa Børn, og der er Kreaturerne, Haven og Marken; det kræver altsammen Pasning. Er det Manden, der er her, maa Konen være baade inde og ude, og er det Konen, der er her, maa Manden være baade Fader og Moder; men venlige Naboeer yder ofte en god Haandsrækning. Naar først en af dem har været her, er vi næsten altid sikker paa, at den anden kommer ved første Lejlighed.

At have de ældre paa Kursus, er lige fornøjeligt for dem og os. De kan gennem det, de hører og ser, faa mange nyttige Vink med sig hjem, og de yder den bedste Forstaelse af Skolens Arbejde, vi kan ønske. Det har ofte glædet os at se, saa hurtigt Kursusdeltagerne føler sig hjemme her, og jeg tror, der gemmes et godt Minde om Kærehave i de tusind Hjem, hvorfra de er kommen hertil. Det er stor og inderlig Tak værd!

Jeg mindes de tunge Dage; af dem har der været mange; men dem vil jeg ikke dvæle ved i Dag; det er jo saa, at:

Sorrig og Glæde de vandre til Hobe,
 Lykke, Ulykke de gange paa Rad,
 Medgang og Modgang hinanden tilraabe,
 Solskin og Skyer de følges og ad.

Men Gud ske Lov, jeg tør sige:

Alting føjes, som Gud vil.
Her er trygt at dvæle.

Jeg mindes de mange Festdage, jeg har oplevet i Kærehave i de svundne 10 Aar. Grundstensnedlæggelsen og Indvielsen med de mange, mange Mennesker. Saa er der Festdage, som Eleverne, Lærerinder og Lærere og Skolens faste Folk har beredt min Kone og mig. Jeg mindes særlig den Majdag, da det var dem, der bød os velkommen til Kærehave, og der har været mange siden. Det ærefulde Besøg, da den afdøde Konge og Enkedronningen samt Danmarks nuværende Konge og Dronning med Følge gæstede Skolen. Booker Washington og mange flere berømte Mænd og Kvinder her fra Landet og fra andre Lande. Jeg glemmer heller ikke de aarlige Møder, hvortil Skolen har indbudt Egnens Folk.

Men først og sidst tænker og takker jeg for det daglige Arbejde her paa Skolen, som jeg har faaet Lov til at være med i. Det har været en Fest og en Glæde, som jeg ikke vilde bytte med noget andet.

Naar jeg paa Skolens 10-Aars Fødselsdag ser tilbage, saa maa jeg sige Tak for alt til denne Dag, og naar jeg søger at se ind i Fremtiden, saa synes jeg, at den tegner sig lige saa lys og haabefuld som paa Skolens første Dag. Her er lagt en god Grund for Fremtidens Arbejde, Maalet er det samme nu som dengang, og „han, som har hjulpet hidindtil, han hjælper nok herefter“. Derfor tager jeg fortrøstningsfuldt fat, selv om jeg i mit stille Sind maa sige som paa den første Dag: „Var vi bare godt og vel over de næste 10 Aar!“

Kærehave, Ringsted. 18. Maj 1912.

N. J. Nielsen-Klodskov.

*

V e d T i a a r s s k i f t e t .

Saa svandt det første Decennium af din Tid, Kærehave. Og det kan vel siges, at det Ønske, som blev udtalt for dig, da du begyndte dit Virke, har faaet en god Opfyldelse: du er „sluppet vel over det første Tiaar“.

Ja, der er sket store Ting i dette Aarhundrede, skønt det endnu er i sin Begyndelse. Udvikling og Fremgang har sat dybe Spor paa næsten alle Omraader. Opgave paa Opgave er løst. Over aandelige, materielle og sociale Problemer er der bragt Klarhed. Men — de mange Opgavers Løsning har bragt endnu flere uløste Opgaver med sig. Der er nok for baade den værende og den vordende Slægt af Opgaver at løse — store, betydningsfulde Opgaver, hvis Løsning kræver klare Hjerner og ubøjelig Energi.

Vi er langt fra det ideelle Maal endnu. Ja, det kan ofte se ud, som Opgavernes Antal og Størrelse fjerner os fra Maalet i Stedet for, at vi skulde nærme os.

Betragt en Gang den store Verden med dens Splid og Kævl og Lunkenhed, dens Tilintetgørelse af Værdier hist og dens Ophobning af andre her. Altsammen med en daarlig Hensigt, altsammen for at gøre Fredens Værk usikkert og tvinge Spliden frem.

Jo, vist er der, trods Fremskridt og alle gode Reformere, mangt og meget, som ikke er „sluppet vel“ over det sidst forløbne Tiaar, men som er præget af Ufred og onde Hensigter. Og det ikke alene ude i den store Verden, men ogsaa herhjemme i vort saakaldte fredelige Danmark.

Men du, Kærehave, du slap vel gennem Bulderet, fordi du øvede dit Værk i Fredens Tjeneste. Du søgte ikke at tilrane dig noget eller bryde noget ned, men du søgte at bygge op, og du delte ud af et godt Hjerte, saa langt dine Evner strakte — og de strakte nok vidt — og til saa mange, som vilde aabne Haand og Hjerte for, hvad du havde at bringe.

Du har haft en lykkelig „Barndom“. Den har været rig paa gode Indtryk og store Stunder.

Men det, at du er sluppet vel over det første Tiaar, og det, at din „Barndom“ har været rig paa gode Indtryk og store Stunder, vil vel ikke sige det samme, som at du bestandig har danset paa Roser og aldrig kendt til Modgang. Nej, du har vel ogsaa haft dine Børnesygdomme at kæmpe mod.

Nu er det ikke Meningen, at jeg vil begynde at skrive din Historie. Det mangler jeg fuldstændig Forudsætninger for at kunne. Jeg tør ikke engang paatage mig at gøre et nok saa ringe Afsnit af din Historie eller en af de mange, ikke ubetydelige Be-

givenheder, der har fundet Sted indenfor dine Enemærker i den svundne Tid, til Genstand for nærmere Omtale; dertil har mit personlige Kendskab til dig strakt sig over for kort et Tidsrum, og der er nok andre, som vil gøre det bedre, end jeg kan.

Nej, det jeg vil, er kun dette: at udtrykke mine Tanker nu ved Tiaarsskiftet...

Du blev rejst i en god Tid, netop da du tiltrængtes. Du blev rejst, da det var begyndt at gære i Folkets brede Lags slumrende Kraft.

Da du begyndte dit Virke var du i bogstaveligste Forstand en eneste Fremtoning, fordi du vilde løse én bestemt Opgave: gøre den danske *Husmandsstand* „lysvaagen for alt stort og skønt hernede“, vække det villende Liv i Folkets brede Lag og gøre det skikket „til dansk, til stor og til herlig Id, til Danmarks Frelse i Nødens Tid“. Dit højeste Sigte var Rejsning af den danske Husmandsstands materielle, sociale og aandelige Niveau.

Vel arbejdes der adskillige andre Steder i Landet paa at ruste Folket til økonomisk og social Fremgang, men ingen af disse Steder tages der Sigte paa at hjælpe de svageste; tværtimod, det var dem, der sad inde med Evnerne baade økonomisk og aandeligt, som her blev hjulplne. Intet Under, om de svageste sakkede bagud.

Men saa kom du for at tage dig af denne tilbagetrængte Stand. Du blev rejst paa Initiativ af Mænd, der var fuldtud overbevist om din Eksistensberettigelse; som forstod den Stand, for hvis Velfærd du skulde rejses, og som forstod, hvilken uvurderlig Betydning du kunde faa for denne Stand og gennem den for et helt Samfund.

Grundstenen til dig blev egentlig lagt paa „Den kgl. Skydebane“ i København. Der vakttes Forstaaelsen af dig og Trangen til dig, og der tændtes Begejstringen for dig og din Opgave af den Mand, der blev den røde Traad i din Rejsning.

Du blev modtaget med Glæde. Man satte store Forhaabninger til dig. Du skulde være et Hovedemne i en hel Stands sociale og materielle Reformation. Alle de „Smaa“, som fæstede Lid til dig, rettede deres Blikke mod dig, baade fordi du *stod ene*, og fordi du skulde være *et Enhedsmærke*.

Du fik senere Hjælpere — ikke Konkurrenter —, og det er vel kun godt og glædeligt; men de fejer ikke dig til Side, *for du*

var *Banebryderen*. Som saadan skal du staa, mens Bølgerne rulle.

Og hvad naaede du saa, Kærehave? Er du kommen dit Maal faa eller mange Skridt nærmere i den svundne Tid? Ja, det staar nok ikke til mig at give noget afgørende Svar paa disse Spørgsmaal.

Men forsøg en Gang at lade dit Blik glide ud over Landet, og du vil nok kunne finde det rette Svar. Det bæres mig for, som der i hvilken Egn af Landet man end vil søge, vil findes et eller andet Præg af dig. Mon der ikke i mange Hjem Landet over er blevet større Raaderum for Solskin, for Arbejdsglæde og for Forstaaelse af Livets Opgaver og Krav, fordi du fik Lov at træde indenfor og luften ud, fordi du fik Lov at feje Spindelvævet — gamle Fordomme og Snæversyn — ned, fordi du fik Lov til at sætte Vinduer i Hjemmene, ikke alene et „Vindue i Vest“, men Vinduer ud til alle fire Verdenshjørner, saa Udsynet blev friere og større.

Ja, og mon der ikke ud over hele Landet er spredt en Flok af unge Kvinder og Mænd, i hvis Barm en higende Længsel gror, fordi du bragte Liv i de slumrende Kræfter. Mon du ikke her har givet dit kraftige Stød til Fylkningen under Frihedens og Fremskridtets lyse Banner? Og mon du ikke har givet dit Bidrag til Flokken med de ranke Rykke og de klare, frie Blikke?

Aa jo. Du traadte vist alligevel Maalet adskillige Skridt nærmere. Ved at lade Blikket glide rundt vil du let kunne finde Frugterne af dit Virke. Du vil nok faa høre, at du har lært adskillige at synge „om Sæden, der gror, om Glæden, der kranser den danske Jord“.

Men trods alle Lyspunkterne har det saa altid været klart og ærligt med Forstaaelsen af dig og dit Maal. Har der ikke været Tider, da man har forsøgt paa at sænke en Taagedis ned mellem dig og dit Maal, saa dette ligesom kom til at staa i det dunkle for den almene Bevidsthed? Og har der ikke været Tider, da LigeGYldighed, skabt ved mindre agtværdige Midler, traadte Forstaaelsen i Baggrunden, saa du ikke fik Lov at gøre dig gældende, naar og hvor du helst skulde, og i den Udstrækning, som var ønskelig? Mon man altid har haft den fulde Forstaaelse af, at det, du og dine vil, er:

»Lige Ret for Mand og Kvinde,
rig og fattig, Folk og Drot,
læg og lærd, men ingen Sinde
lige Ret for ondt og godt.«

Og mon man altid har forstaaet, at den, man nyder af, har man Forpligtelser overfor?

En af de Forpligtelser, vi har overfor dig, er denne at søge at forstaa dig fuldtud og at bevare Mindet om dig med Taknemlighed, fordi du gav os af det bedste, du ejede. En anden er denne: at virkeliggøre dine Tanker og Ideer ude i Livet, saa vidt som vi paa nogen Maade evner det, og saa vidt som vor Overbevisning siger os, det er rigtigt. — Alt det, du har givet os, har du ikke givet os for din egen Skyld, men for at det hos os skulde fordoble sig i Værdi til vort eget og Samfundets Tarv.

Maatte alle, der nyder af dig, ret forstaa *dit* Værd og *deres* Pligt! Og maatte du ret faa Evne til at strække dine Arme videre og videre ud, samle de delte Lag og skabe Forstaaelse blandt disse af, hvor nødvendigt det er at staa enigt sammen og løfte i Flok, om Maalet, du satte dig, fuldtud skal naas! — —

Hvad det næste Tiaar vil bringe, ved vi ikke; men saa meget kan vi vist med Sikkerhed sige, at paa Opgaver bliver det ikke fattigt.

Dine Opgaver vil blive de samme, som de altid har været: aandelig, social og materiel Oplysning og Fremgang for Folkets brede Lag. Det at skabe Betingelser for, at Landets Børn kan nyde Landets Brød, er og maa være det stadigt eftertragtede Maal for dig og dem, du har knyttet til dig. Før det Maal er naact, er du ikke færdig med din Mission.

Saa vil jeg da ønske, og jeg tænker, at mange vil forene sig med mig i dette Ønske, at

Aldrig maa Tidernes rullende Bølge
hæmme din Stræben og aldrig fordølge,
hvad der som Understrøm frembær dit Navn.

Venligst Hilsen!

Hans Kromann.

*

E t J u b i l æ u m.

Et Tidsrum af ti Aar er nu gaaet til sine Fædre, siden Kærehave Husmandsskole ved Ringsted begyndte sin Virksomhed blandt den danske Ungdom og Husmandsstand, og det er et stort og værdifuldt Arbejde, der her er udrettet til Folkets og Fædrelandets Vel.

Den 23. September 1902 nedlagdes Grundstenen til den Skole, der i de forløbne 10 Aar har vundet sig et godt Ry, og dens Navn er godt kendt over det ganske Land, ja endog ud over Danmarks Grænser. Skolens Indvielse fandt Sted den 18. September 1903, og den 4. November samme Aar aabnede den sine Porte for det første Hold Elever.

Dengang var Kærehave Skoles nuværende Omraade aaben og øde Mark med Skoven i Baggrunden. Nu højner sig de to Skolekomplekser i majestætisk Storhed, omgivne af Lærerboligerne, Avlsbygningerne, prægtige Anlæg og udstrakte Køkken- og Frugthaveanlæg, hvor alt bugner i grøn Frodighed. Naar vi en smuk Sommerdag, paa Skolens aarlige Elevmøde, staar midt i al denne Frodighed og skuer ud over Landskabet, maa vi, som ved, at Kærehave er en ny Skole, kun et Barn af Alder, undres over, at alt dette er vokset op paa 10 Aar. At det, der bygges, hurtigt kan blive stort, er intet Under, men hvad der gror, skal dog have sin Tid; men paa Kærehave synes det at behøve kortere Tid end andre Steder.

Som der her er gjort et stort materielt Arbejde, der nu lønner Slidet og Møjen med Frugtbarhedens Mangfoldighed, saaledes er der ogsaa gjort, og gøres endnu den Dag i Dag, et stort og frugtbringende Arbejde i aandelig Henseende blandt den opvoksende Ungdom; den gode Sæd, som her udsaaes i de unge Hjerter, vil sikkert bære gyldne Frugter i det danske Folks bredere Lag; thi her har jo de fleste af Kærehave-Eleverne hjemme.

De djærve Ord, som her tales til de unge, og den rige Videnskilde, som findes her, vil sikkert være i Stand til at vederkvæge de unge Hjerter, som tørster efter Oplysning og Vejledning paa deres fremtidige Livsbane. Og alle de gode Raad og nyttige Vink, som gives dem her, vil sikkert spores overalt hos dem og være Grundlaget for det Hjem, de senere vil bygge; thi det, som Skolen særlig lægger Vægt paa, er at bibringe Eleverne

saadanne Kundskaber, som de selv kan arbejde videre paa, enten for andre i gode Pladser hos dygtige Landmænd eller som selvstændige Mænd og Kvinder, der med Liv og Lyst vil optage en Gerning ude paa det danske Agerland med den Forudsætning for Øje, at det er de mange smaa lykkelige Hjem, der skaber et lykkeligt Land og et selvstændigt Folk, hvor Oplysning og Kultur er det bedste Værn mod ydre Vold.

Gid da det store og frugtbringende Arbejde, som her er gjort i de forløbne 10 Aar, maa fortsættes med samme gode Resultat i Fremtiden til Gavn og Glæde for vort Folk og til Velsignelse for vort kære lille Fædreland.

Roskilde Kloster, den 1. Maj 1913.

Chr. Jensen.

*

M i n d e r.

Hvad er et Minde? Er det ikke en skøn og herlig Gave, Mennesket kan være i Besiddelse af og maa være meget taknemmelig for; — hvor er det ikke herligt at leve i Mindet fra en glad og lykkelig Tid! Der er saa mange Slags Minder, lyse og glade, bitre og sorgfulde, Minder fra mange mørke, triste Timer, som vi tit maa tænke paa med Vemod; men man maa ikke tro, at saadanne har intet Værd for os; nej, tværtimod, disse Timer giver nok allerbedst Hjertet Kraft og Styrke. Livet er saa forskelligt for os; mere eller mindre maa Livets Skole prøves. De skønneste Minder, jeg har, synes jeg er fra Skolen; det var en dejlig Tid, hvor alt var Liv og Solskin; det er en skøn Tid at mindes, en Tid saa dejlig, som desværre svinder altfor hurtigt; og først naar man er draget derfra, gaar det rigtig op for en, hvad saadan en Tid er værd. Men saa har vi Minderne. Det er skønt at sidde ene med sine Tanker og lade Minde paa Minde drage forbi om dig, du dejlige Kærehave, der, hvor Ordene lød som en kærlig Gave. Ikke for intet bærer du dit Navn, naar du staar i din grønne, festlige Dragt, idet Solen skinner, og lette Skyer drager hen over dig med en Hilsen fra fjerne Egne, og Fuglenes Sang lyder fra Buske og Træer; naar man vandrer gennem dine skyggefulde Gange, mens Blomsterne dufter; naar man sætter sig for at nyde den rige og skønne Natur. Og derfor: Til Lykke paa Fødselsdagen samt

Ønsket om alt godt i Fremtiden for dig, du kære, gamle Skole,
og Tak for den korte Tid og alle de gode Minder.

Hilsen til alle kære Venner fra Kærehave!

Martine Vestergaard,
Redsø.

*

Et Par Minder fra Kærehave.

I.

Det var i Sommeren 1908, at jeg var Deltager i en Husmandsrejse i Ringsted-Haslev Egnen. Rejsen var begunstiget af straalende Sommervejre og godt Humør. Vi besaa bl. a. Vollerslev Nyhuse med deres frugtbare og veldyrkede Jorder, hvor Sæd og Roer stod saa frodigt, at det var en Lyst. Vi besaa Husmandskolonien „Ditlevshøj“, der varslede om en lykkelig Tid for vort kære Fædreland, en Tid, hvor der „rejses nye Huse, nye Hjem fra Strand til Strand“. — Til sidst, Dagen før vi skulde have Afslutningsfest i Roskilde, kørte vi til Kærehave. Forstander Klodskov og Fru stod udenfor og modtog os. Derefter blev vi af Fru Klodskov ført omkring i Skolens Værelser, hvor de forskellige Indretninger af hende blev forklaret for os. Derefter førte Forstander Klodskov os omkring i Heste- og Kostalde, Kanin- og Høsehuse, Bigaarden o. s. v., hvorefter vi gik ind paa Skolens Festplads i Skoven. Her tog vi Plads paa Bænkene ved Mindestøtten. Forstander Klodskov stillede sig foran os og forklarede os adskillige interessante Ting. Han fortalte bl. a. om den Husmand og hans Gerning, for hvem Mindestenen er rejst, om Ringsted og Egnen her ved Kærehave med dens Minder fra Middelalderen, fra Valdemarernes Dage, da disse Konger plejede at opholde sig i Ringsted. Derefter blev vi vist omkring i de dejlige Haver og Marker, dels af Forstanderen, dels af Gartner Balle. Saa gik vi til Skolen igen, hvor vi blev indbudt i Spisesalen og spiste en dejlig Ret Jordbær.

„Saa skal I se vore Roer,“ sagde Fru Klodskov, og hun og Forstander Klodskov fulgte os ud, saa langt Skolens Jord rækker, hvor vi foruden Roerne ogsaa beundrede den store Havre. Derefter tog vi Afsked, takkede for Gæstfrihed og venligt Samvær, og i den yndige Sommeraften vandrede vi til Ringsted.

Det her skildrede er et af de lyse, gode Minder fra denne Rejse, en Afslutning saa smuk, som tænkes kunde, og en smuk Indledning til Festen Dagen efter i Roskilde.

Kærehave med Omgivelser er smuk, særlig ved Sommertid, naar Skov, Haver og Marker staar i deres skønneste Pragt; man føler her, at

»Alting føjes, som Gud vil,
her er trygt at dvæle.« — —

Efter et saadant Besøg kunde man ønske sig et længere Ophold paa dette Sted. Dette Ønske er ogsaa bleven opfyldt for mit Vedkommende.

II.

Sommerens skønne Dage svandt. Efter en saadan Rejse synes den hjemlige Natur skønnere end forhen. En nærpaarørende Ven udtalte til mig et Ønske om at faa mig til at rejse med ham til Kærehave for at deltage i et 11 Dages Kursus. Vi blev saa enige derom, indgav Ansøgning og fik Lov at komme og afrejste fra Rønne den sidste Februar 1909.

Saa kom vi til Kærehave i Vinterens strengeste Frosttid, men Opholdet indenfor Skolens Vægge var lunt og hyggeligt.

Det var højtideligt og hjemligt, da vi den første Morgen sang „Han, som har hjulpet hidindtil, han hjælper og herefter“ og „Kærlighed fra Gud“, og ligeledes da Forstander Klodskov i sin Velkomsttale udtalte Ønsket om, at vi følte os „hjemme“ paa Skolen. Jeg for mit Vedkommende kan med Sandhed sige, at jeg i disse Dage følte, at det var oplivende at være sammen med saa mange baade unge og ældre Mennesker, og interessant og lærerigt at se og høre saa meget godt, hvad enten det var om „Væksters Liv og Lov“ (om Ager- og Havebrug) eller Foredrag om Kristenlivet og Folkelivet, Georgeismen og Jordspørgsmaalet. Vel kan der ikke læres nær saa meget paa 11 Dage som paa de lange Kursus i nogle Maaneder, det er selvfølgelig; men en Del kan dog læres, hvoraf man siden kan have praktisk Nytte. Dernæst det Indtryk, man faar, den Interesse, der vækkes ved et saadant Kursus paa en saadan Skole; det er ikke uden Betydning for ens Gerning. Thi det er dog sandt, at

»Den har aldrig levet,
som klog paa det er blevet,
han først ej havde kær«,

og at „Lysten driver Værket“.

— — —
Se, hvad her foran er skildret, er et Par gode Minder fra Kærehave, et fra Sommertid og et fra Vintertid. Disse Minder har jeg nu Grund til at være glad og taknemlig for. Og derfor, naar Kærehave Elevforening snart samles til Møde paa den skønne Plads, saa ønsker jeg, at det maa blive en rigtig glædelig Fest.

»I Aarets Festtid kommer I netop til jer Fest,
Selv ejer I den Sommer, da Livet synes bedst.«

Gid derfor Feststemningen maa følge Jer i Tiden derefter og bringe Feststemning i jere Hjem!

Da Kærehave Husmandsskole snart har bestaaet i 10 Aar, sender jeg den hermed en hjertelig Lykønskning: Ønsket om en god Fremtid, lige saa god som Fortiden.

Venlig Hilsen til Forstander Klodskov og Frue, Skolens øvrige Personale, Elever og Kursusdeltagere.

Jens Funk,
Rispebjerg.

*

Til Kæ r e h a v e.

Da Kærehave i Aar holder 10 Aars Jubilæum, føler jeg Trang til igennem Elevforeningens Medlemsblad at sende Dem alle, Forstander Klodskov og Frue samt Lærere og Lærerinder fra Sommeren 1908, min inderligste Tak for den skønne, uforglemmelige Tid, jeg tilbragte paa Kærehave i de 11 Dage, jeg var der. Det er den skønneste Tid i hele mit Liv, og jeg har intet større Ønske end endnu en Gang at gæste Kærehave som Kursusdeltager. Med Sorg og Taarer har jeg læst om Lærer Thyregaards Død; hvor kunde han fængsle os med sine Foredrag! Og jeg beder hans kære Hustru modtage min hjerteligste Hilsen; jeg naaede ikke selv at stifte personligt Bekendtskab med hende. Gid Herrens Velsigelse nu og altid maa være over Skolen! Hvor er det skønt at

være, hvor der føres „et jævnt og muntert, virksomt Liv paa Jord“, og hvis der findes noget Paradis paa Jorden, saa synes jeg ikke, det kan være skønnere end paa Kærehave.

Hermed endnu en hjertelig Hilsen til eder alle, som bor paa og leder Kærehave.

— En venlig Hilsen til alle mine Kursuskammerater, som modtager Bladet.

Hansine Kjellerup,
Marsvinslund,
Kursusdeltager Maj 1908.

*

Kærehave ved Solnedgang.

Det er mod Aften. Solen ude i Horisonten hilser sit sidste Farvel. Dagens Gerning er endt, og i smaa Grupper færdes Elever og Kursusdeltagere rundt i Havens Gange, hvor de høje Bøgekroner næsten danner Tag over Hovedet, hvor Guldregn og Syrener pranger i store Klynger, medens Jasminerne næsten bedøver en med deres stærke Duft. De mere magelige af Eleverne har sat sig til Rette paa Græsplænerne med Strikketøj og Bog, medens andre grubler over Stilen, som skal skrives til næste Dag.

Nu kalder Sangen til Leg paa Festpladsen, og alle som en sætter Kursen derned; gamle og unge, Mænd og Kvinder samles i Leg og Dans, „skærer Havre“, „knytter Baand“ i Takt til den glade Sang, som lyder ud over Kærehave; tilsidst, naar de har danset sig varme og trætte, marcherer de to og to i en lang Række Skoven rundt, istemmende vore dejlige Fædrelandssange, forbi „Friluftsteatret“, omkring Højen, der lig et Snelag er dækket af hvide Blomster, rundt om Mosepartiet, der spiller i alle forskellige Farver af Tulipaner og Krokus. Vi marcherer forbi Bigaarden, der med sin fire Alen høje Bøgehæk minder om Tornerose-Eventyret. Gennem tætte lysegrønne Bøgealleer føres vi op til Landevejen, hvor det skønneste Syn møder os fra Frugthaven, som staar i et blomstrende Flor. Paa Tilbagevejen svinger vi om ad Hønsegaarden, hvor Beboerne forlængst er gaaet til Ro i deres smaa Villaer med tilhørende Gaardsplads og Have.

Paa Højen samles Flokken; der bliver stille en Stund, saa

lyder klare, friske Stemmer ud i Aftenens Stilhed: „Dejlig er Jorden“.

Hver gaar til sit, alt bliver tyst og stille, kun Nattergalen jubler sine Triller ud i den dejlige Aften.

Kælderrotte.

*

Tre Øjebliksfotografier.

(I Anledning af Kærehave Husmandsskoles 10 Aars Jubilæum).

Iltoget raslede hastigt hen ad Staalskinnerne, medens vi paa en regnfuld, tidlig Foraarsdag i 1903 kørte forbi Kværkeby Station henimod Ringsted.

„Der har de begyndt Arbejdet paa den nye Husmandsskole, som der er skrevet saa meget om,“ sagde med ét min Rejsefælle, da vi naaede det Sted, hvor Skoven ved Kærehave tegner sig tydeligt i Regnen, som just i dette Øjeblik styrtede ned.

Jeg saa over mod det nærmere betegnede Sted; — nogle Mure og Stilladser var alt, hvad mit Øje mødte. Rundt om laa Jorden trist og øde.

Noget særligt Indtryk af den nye Husmandsskole fik jeg ikke, og dog kunde jeg, da jeg nærmere betragtede Omgivelserne, se, at Stedet var valgt med Omsorg.

Men videre kunde min Anerkendelse heller ikke strække sig.

— — —

Tiden gik; jeg kom til at bo i Ringsted. En Dag fik jeg Brev fra Forstanderen paa den nye Husmandsskole, som nu allerede havde sendt nogle Hold unge Mænd og Piger ud i Verden, om jeg ikke vilde holde et Foredrag en Aften der.

Jeg spadserede sammen med min Hustru derud den Aften, Foredraget skulde være. Jeg havde aldrig været der før.

Det var allerede bleven mørkt, og da vi kom til Skolen, kunde jeg i Mørket ikke se, hvor Hovedindgangen var. Selvfølgelig tog jeg fejl, gik op ad Trappen der, hvor Verandaen er, og bankede paa, — men der kom ingen. „Det var dog mærkeligt,“ tænkte jeg, „skulde der ingen være hjemme; der er dog tændt Lys i Stuerne.“

Jeg bankede paany paa Døren; denne Gang endnu haardere. Det hjalp. En Døme kom ud og lukkede op. Det var Frk. Vestergaard (nu Fru Klodskov).

„De vil maaske høre Pastor Hansen holde Foredrag,“ sagde den ankomne til os, da vi havde hilst, og hun havde besvaret vor Hilsen.

Jeg oplyste, at jeg var Pastor Hansen.

„Saa skal De være velkommen,“ sagde vor elskværdige Modtagerske, og vi gik indenfor.

Vi forstod straks, da vi stod i de rummelige, oplyste Stuer, at her var et Sted, hvor der var Hygge. Den Stil, der var over det hele, gav det et ejendommeligt og dog saare hjemligt Præg. Og da vi lidt efter stod i Foredragssalen og saa alle de mange Ansigter, mens Sangen lød fra de unge Struber, forstod jeg, hvad Betydning en Husmandsskole kunde have for den kommende Slægt.

Og jeg forstod en saadan Skoles Berettigelse.

— — —

Naar jeg i Dag, omtrent 10 Aar efter Skolens Indvielse, staar og ser paa den smukke Skole, som den ligger der i Sømmersol-skinnet, omgivet af en frodig, smukt anlagt og vel vedligeholdt Have, med den grønne Skov som Baggrund, hvor Fuglene boltre sig, medens jeg (det er i Øjeblikket Frikvarter) ser de unge vandre i Klynger rundt i Havens Gange, udbryder jeg uvilkaarligt: hvor de svundne 10 Aar dog har forandret denne Plet! Før de øde Marker, nu to store Hovedbygninger, Lærerboliger, Avlsbygninger o. s. v.

Mange unge er i Tidens Løb udgaaet herfra, og har ikke alene faaet Kundskab og lært meget ogsaa i det praktiske, som de senere har haft Gavn af, og som de ikke før havde Indsigt i, men ogsaa har de lært Betydningen af at være sammen med jævnaldrende og forstaaet den Udvikling, Personlighedsudvikling, som ligger heri.

Og derfor bringer vi Kærehave et „til Lykke“ i Anledning af 10-Aaret! Og vi ønsker, at naar paa Skolens Indvielsesdag Flaget vajer, det da maa vaje som Indledning til et nyt 10-Aar, til Gavn og Nytte for den opvoksende Slægt og for vort Land.

V. D. Hansen.

*

Foraar paa Kærehave 1913.

Vi havde allerede længe gaaet med „Foraarsfornemmelser“. Vi havde glædet os over Krokuserne, vi havde sunget til Foraarets Pris. Foraarsrengøringen var endog enkelte Steder begyndt. Hvilken Husmoder kan lade være at rense ud og pudse op, naar Solen kaster sine Straaler hen i selv den mørkeste Krog og aabenbarer et og andet for et kritisk Øje, som i Vinterens mørke Tid har faaet Lov at være i Fred og Ro. Arbejdslysten var over Eleverne. Trangen til Virksomhed, som maaske nok fordobledes ved Tanken om den slunkne Pengepung, gjorde, at de fleste var af „Ejerene“ Kl. 5 om Morgenen og stillede til Arbejde med Hakke, Skovl og Spade. Alt imens blev det Blomsterne for varmt dernede i Skovbunden. Anemonerne satte Ryg mod de dækkende, visne Bøgeblade og pressede paa, og op kom de en efter en. Og Solen varmede dem og straaledede opmuntrende til dem, som om den vilde sige: Kom I kun, I skal ikke være bange, det er vor Tur nu. Snart stod de der da ogsaa i alle Farver og lokkede og kaldte, saa der blev ordentlig Liv i den vinterstille Skov. Jeg vil ikke tale om Kirks Bier, der asede og sled fra Morgen til Aften; men ogsaa alle vi store Mennesker maatte derned og fryde os, saa snart Minuterne tillod det, og inde fra Byen kom de med Kurve paa Armen for i dem ligesom at tage Foraaret med hjem i Stuen. Ja, alt i alt: vi var sikre paa Foraaret, og vi glædede os over det.

Man kan derfor lettest tænke sig, hvor „lange“ vi blev i Ansigterne, da Sneen pludselig en Formiddag begyndte at fyge os om Ørene og føg om Natten med, saa Beboerne fra Villaerne ikke kunde komme til Skolen, før vi havde banet Vej med Sneplov og Skovl. Et tykt Lag overalt! Alle de kære smaa bløde og fine Blomster laa nu dernede under Sneen. Hvordan vilde de se ud, naar Sneen engang forsvandt? Og saa kom Frostvejret bag efter: 5 à 6 Gr. Det var noget, der tog paa „Fornemmelserne“. Vi fyrede en Omgang i Kakkellovnen og trak os i Hi igen. Vi resignerede og sang saa: „I Sne staar Urt og Busk i Skjul, men giv Tid, og hvad du drømte skønt, du skal i Sandhed skue.“ Det slog til. Solen, Termometret, Humøret steg atter, og da nu Vinteren mærkede, at der ikke var nogen „kære Mor“ mere, saa pakkede den sig ogsaa sammen i en ordentlig Fart og forsvandt.

Nu havde det smilende, det milde, det varme sejret. Solen stod som Sejrherre, og som i Overmod sendte den Straaler af Lys og Varme ned over alt og alle. Naada, det kan nok være! Havde Snestormen og Kulden lagt alt i Stilhed, saa blev der nu til Gengæld saa meget desto mere Liv. Alt vaagnede op af Vinterdvalen. Skovbunden blev nu først for Alvor rigtig levende. Saa tæt, saa tæt stod de der, alle de smaa Blomster — som et helt Blomstertæppe, men saa festligt og fint et Tæppe, at Fødder ikke kunde træde paa det. Solsorten og Stæren fløjtede op om Morgenens, saa man knap kunde sove, til det blev Dag. Graaspurvene slæbte til Rede fra Morgen tidlig til Aften sent. Alle Skolens Vinduer paa vid Gab.

Pejter trak i Kalkdragten og Sørensen i Malertøjet; der skulde renses og pyntes til det næste Hold Elever. Anna Jensen med alle Pigerne fo'r med Støvekoste og Sæbevand langs Lofter og Gulv; rent og luftigt maa der være paa Kærehave. Men sikken Varme dog! Det er næsten uforstaaeligt — i April Maaned.

Fru Klodskov, som ellers sidder saa adstadig og stopper sin Mands Strømper — for det er nu grusomt, alle de Strømper, Klodskov slider, naar han saadan travet rundt i Have og Mark, — ja, hun lagde Strømperne i en Bunke og bredte et Stykke over dem, vel nok i den Tro, at saa var der ingen, der kunde ane, hvad der laa, og fik hentet Straahatten frem fra Kistebunden og saa ud i Haven ud til Blomsterne og de grønnende Bøgetræer.

Pastor Bjerre, som vistnok er bange for at lægge sig for meget „Sul“ til, satte sig paa den hjulede Ganger og cyklede med Ungdommen ned til Haraldsted, hvor han berigede denne Dag ved at fortælle og forklare med hele sin grundmurede historiske Videns Overlegenhed.

Pastor Hansen, Roskilde, plejer jo ellers altid at møde i sidste Sort, men i Anledning af Varmen havde han lagt lidt af Værdigheden til Side og trukket i en mere praktisk, graa Klædning. Paa den saas Støvet ikke saa meget, og Varmen hang ikke saa meget i den graa som i den sorte Farve.

Lærer Balle, som havde travlt med at flytte fra den nye Skole ned til Villa „Rødhætten“, som han med Familie har taget i Besiddelse fra Maj, rendte, saa Frakkeskøderne stod vandret bagud; men skynde sig maa han jo, for med saadant Vejr bliver der noget at gøre i Haven ogsaa.

Fru Thyregaard skuffede og rev i sin Have og havde saa travlt med det, at man knap kunde se, hvad der var for og agter. Herdis og Poul kom i Halvstrømper og Hans Balle paa bare Ben.

Frk. Katrine Kristensen pustede af Varme, alt mens hun gjorde foraarsrent i sit Jomfrubur. Kirk trak i Lærredsbukserne og sin gamle Panamahat og fik Forklædet paa. Der skulde males Bihuse, og i en saadan Varme er et bukkende Arbejde slet ikke saa let, især naar man har Anlæg for Mave. Karlene slog Kraftprøver og sprang Buk, saa de bagefter stod i lange Rækker nede hos Sygeplejersken for at faa lappet Saar og Skrammer. Hedevig Christensen er dygtig i sit Fag, men det er kedeligt for hende med de mange graa Haar. Folk er saa tilbøjelige til at sætte dem i Forbindelse med Alder, og de er jo kommet alt for tidligt, og Solen røber dem nu uden Barmhjertighed.

I saadan Sol og Varme forlader Eleverne Skolestuens kvalme Luft og turer rundt i den frie Natur. Med Daubjerg i Spidsen gaar det saa paa Cykle til Holmegaards Glasværk. Det var en drøj Tur, men Daubjerg er Mand for sin Hat og døger den uden at blinke. Bøgehækkene kaster de gamle Blade af for at give Plads for de nye.

Saa naaede vi omtrent 1. Maj. Elevflokken forlader Skolen for at rejse til hver sin Kant af Landet og prøve Kræfterne. Der tages Afsked med mange gode gensidige Ønsker og Haandslag. En Taare falder hist og her — det er ikke saa nemt at skilles fra gode Venner! Saa bliver der Stilhed. Gamle graa Mis, ogsaa kaldet Hans Jørgen, lister rundt med sin knækkede Halespids. Den søger altid efter den mest solrige Plads, og den faar Lov at lægge sig, hvor den vil. Den er saa gammel, at den er ved at gaa paa Ære og Aftægt.

Men hvordan er det dog, det er fat? Bøgen er udsprungen og Kirsebærtræerne med! Og ikke har vi lagt Kartofler eller saet i Haven. Nej, vi maa melde Pas! Der kan vi ikke følge med. Dette Foraar Anno 1913 har været paa Nippet til at tage Pippet fra os alle i Almindelighed og Forstander Klodskov i Særdeleshed; men nu kommer alle de nye Landvæsenselever med friske og nye Kræfter, saa det gi'r sig nok altsammen. Festligt er her nu ude og inde; rent, pudset og blæst. Der er malet, blanket og ferniseret. Ude er Skoven og Haven grønklædt. Alt, baade ude og inde, har ligesom ordnet sig til at give Sommerpigerne og

-Karlene en festlig Modtagelse. Maatte det altsammen hjælpe til at skabe Feststemning, give Genskin i de unges Sind, saa Jordbunden dér maa blive modtagelig for, hvad der her bydes paa, da bliver her først dobbelt festligt! Velkommen, Foraar 1913! Velkommen, Pige- og Karlehold Sommer 1913!

Iagttager.

*

Jul.

Fra Tusinder og atter Tusinder Menneskemunde lyder i disse Dage den glade Hilsen: Glædelig Jul! Det kan ikke være andet. Fra Barndommens Tider til den Dag i Dag har den mødt os saaledes hvert eneste Aar, naar Tiden er inde for den glædeste Mindefest paa Jord — en Mindefest for den Stund, da det første Gang lød fra Englemund som med Himmerigs-Klokker: „Eder er i Dag en Frelser født! Ære være Gud i det højeste!“

Som en Efterklang deraf toner hvert Aar Menighedens Klokkeklang ud over Lande, for Børn som for voksne, og ringer for alle — den store Glæde ind.

Men glædest er dog Børnene. I deres klare Øjne straalere Forventningens store Glæde, for dem daler Englene ned til Jord — med Paradisgrønt — og slaar Vagt om deres Leje. Og de har nok i Englevagten som sendt dem af — Barn Jesus, i Krybben lagt.

For dem er dette Julens dejlige Virkelighed, hvorom Barne-sjælen kan drømme kønt og dejligt, som det er udtrykt af Danmarks store Kirkesanger:

»Saa drømme de sødt om Bethlehem,
Og er det end forblømt,
De drømme dog sandt om Barnets Hjem,
Som laa i Krybberummet;
De drømme, de lege Jul med dem,
Hvis Sang de har fornummet.«

Men den Tid kommer for kristne Mennesker, da det ikke er nok at høre Englesangen, fordi vi huser en knugende Følelse af Synd og Brøde; da trænger Mand som Kvinde til at kende lidt til den „Guds Fred“, der er mere end Englevagt.

Dog — saa velsignet er „Julebudet“, at det netop kommer og

tilbyder denne livsalige Fred ogsaa til dem, der tror, at de bor „i Mørkets og Dødens Skygger“, kommer for at „jage det stiggende Mulm paa Flugt“. Ja, det er maaske netop dem, der bedst forstaar at lukke op for den glade Hilsen: „Eder er i Dag en Frelser født! Ære være Gud i det Højeste!“ Thi de staar som ude i den mørke, kolde Nattevagt.

Og det var jo netop Bethlehems Hyrder dér ude i den mørke Nat, som først hørte Budskabet om Jesusbarnets Fødsel. Det Budskab tændte i deres Hjerter den store Glæde, saa de umulig kunde nøjes med det, de havde hørt, men udbrød: „Lad os dog gaa til Bethlehem for at se, hvad der er sket!“ Og da de havde fundet Barnet i Krybben, vendte de tilbage, priste og lovsang Gud for alt, hvad de havde hørt og set.

Men — ogsaa til os kommer Julebudet med den samme store, rige Glæde, til os toner det ogsaa med Himmerigs-Klokker: „Fred paa Jord og i Menneskene en Velbehagelighed“ — og det til hver eneste betyngtet Menneskesjæl, der har Øre at høre med.

Kunde vi da blot som Hyrderne tage imod og fyldes af saa stor en Glæde — den rette Juleglæde —, saa fik vi Øjnene aabne for, hvad der er sket, og med barnlig Tro søge hen til ham, der kom for at bære vor store Byrde, tage Trængselen bort, saa at Glæden kommer for at fæste Bo derinde i Stedet for. Saa fandt vi vel ogsaa Vej til vort Bethlehem, hvorum Guds Menighed synger:

»Kirke, du er vort Bethlehem,
Og alle smaa derinde,
Eftersom det er sagt til dem,
Skal deres Frelser finde
Med Juledags Evangelium
I Hjertekammerets Krybberum.«

En rigtig glædelig og velsignet Julefest ønsker jeg hermed alle Elevbladets Læsere.

Chr. E. Th. Jensen,
Elev fra Vinteren 1908—09.

*

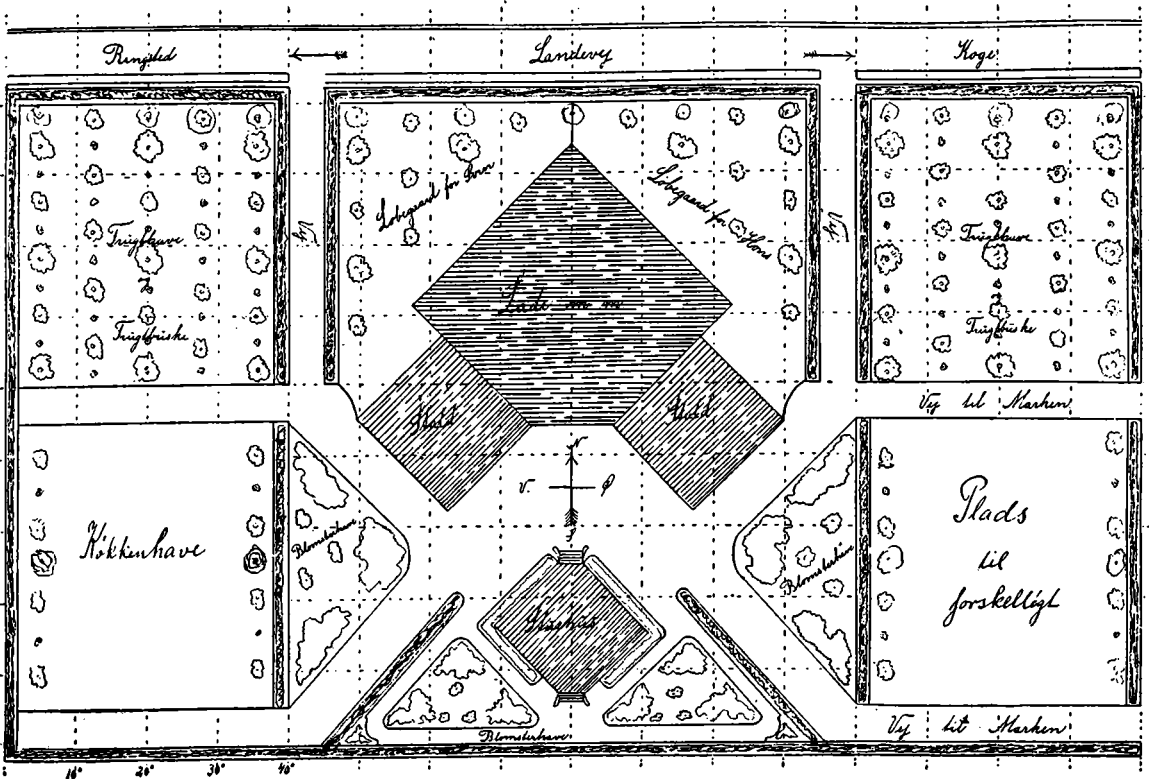
»Nutiden« og »Fremtiden«.

I det sidste Elevblad skrev jeg om Købet af den lille Gaard, der ligger Vest for Skolens Jord og Syd for Landevejen fra Kærehave til Ringsted. Denne Gang kan jeg meddele, at jeg nu ogsaa har købt den anden lille Gaard Vest for den førstnævnte og paa samme Side af Landevejen.

For nogle Aar siden brændte en Del af Gaarden ved Lynnedslag, og i det væsentligste er Bygningerne derfor nye. Til Gaarden hører omtrent 19 Tdr. Land Jord, og det er min Hensigt at købe et lille Hjørne paa 1 Td. Land, der nede ved Banen skærer sig ind i Gaardens Jord; derefter skal den deles i 2 Parceller à 10 Tdr. Land. Landbrugsbygningerne til den nuværende Gaard skal forandres en Del, saa kan Indretningen blive god og praktisk. Der skal være Plads til 2 Heste, 8 à 10 Køer, Kvier og Kalve, 3 Grisesøer, 20—30 Slagterisvin og 25—50 Høns. Jorden skal inddeles i 10 Skifter. Deraf skal 1 Td. Land anvendes til Have, særlig Frugthave og Læbælter, 2 Tdr. Land skal anlægges med Lucerne, 2 med Rodfrugter, 1 med Kløver og Græs, og maaske skal 1 Td. Land dyrkes med Frøavl og Handelsplanter. De øvrige Marker skal dyrkes med almindelige Mark-Kulturplanter i Vekseldrift.

Jeg har tænkt at kalde det Sted for „Nutiden“; det er nemlig bygget saadan, som man i Almindelighed hidtil har bygget. Stuehuset ligger frit, det er grundmuret i en Etage og tækket med Cementtagsten. Ud imod Landevejen, altsaa imod Nord, har det 3 trefags Vinduer. Blomsterhaven ligger Nord for Stuehuset, altsaa mellem Landevejen og Stuehuset. Landbrugsbygningerne bestaar af tre sammenbyggede Længer mod Øst, Syd og Vest om en aaben Gaard, der altsaa ligger Syd for Stuehuset. Landbrugsbygningerne er dels grundmurede, dels Bindingsværk og tækket med Straa og Pap. Alle Bygningerne er brandforsikrede for ca. 6000 Kr. Vi har begyndt paa Arbejdet med Omforandringen, og det skulde være færdigt til Indflytning i Foraaret 1914. Maalet, vi vil stræbe efter at naa, er en god Nutidsdrift, ja helst en af de bedste i Nutiden.

„Fremtiden“ skal det Sted kaldes, der skal anlægges lige Øst for „Nutiden“ paa de andre 10 Tdr. Land af Gaardens Jord. Elever og Kursusdeltagere ved, at jeg ofte har talt til dem om, hvorledes jeg mente, at de skulde anlægge deres Hjem. Halvaar

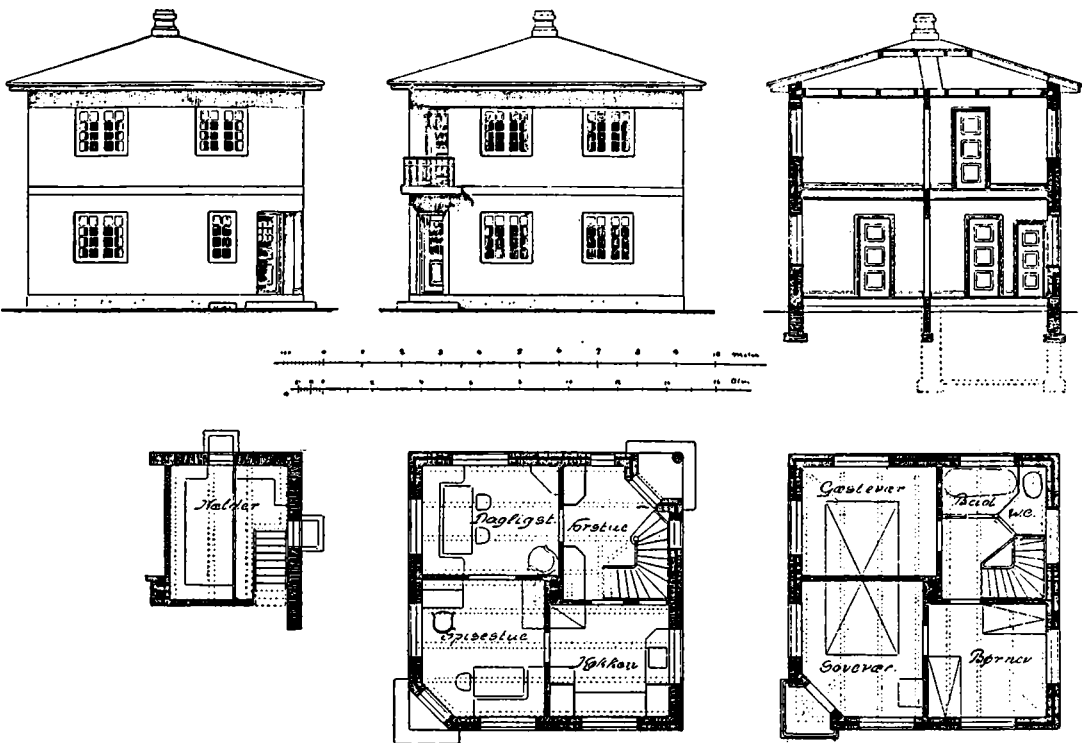
I Tegningen viser Planen over Bygninger, Haver og Veje. (Se Beskrivelsen). Af Stuebygningens fire Hjørner vender der et Hjørne ud mod hvert af Verdenshjørnerne. Indgangen til Stuehuset er under Hjørnet i Nord. I Hjørnet mod Syd er der en Dør fra Spisestuen.

efter Halvaar har jeg tegnet nogle Forslag paa Tavlen, og Eleverne har i deres Fritid brudt Hovederne med at løse Opgaven. Men jo mere jeg har arbejdet med dem, har jeg lært, at Opgaven er saa vanskelig og vigtig, at jeg maatte forsøge en virkelig Løsning. Derfor tager vi nu fat. Jorden og Beliggenheden er som skabt til et Fremtids hjem. Arealets Størrelse passer ogsaa efter min Mening meget godt, og nu vil jeg bede interesserede Læsere om at se lidt paa Tegningen af Omgivelser og Bygninger.

Landevejen ligger lige i Øst og Vest. Syd for den ligger altsaa Byggepladsen. Jeg skal begrunde, hvorfor jeg har lagt det, som det ligger. Et gammelt Ord siger: „Der, hvor Solen gaar ind, gaar Lægen ud,“ eller: „Der, hvor Solen kommer, kommer Lægen ikke.“ Og vi ved, at Sundhed er en Betingelse for Lykke. Vi har ogsaa et Ord, der siger: „Naar man er rask, er man sin egen Lykkes Smed.“ Det er derfor nødvendigt, at Fremtidens Hjem bliver Solhjem. Vi kender Solens Vej paa Himlen baade Sommer og Vinter. Om Sommeren gaar den i en stor Bue fra Nordøst til Nordvest og om Vinteren i en lille Bue fra Sydøst til Sydvest. Vi kan faa Solen ind i vore Stuer, fra den staar op, til den gaar ned, naar vi har Vinduer fra Nordøst Syd om til Nordvest. Men Vintersol faar vi ikke gennem Vinduer mod Nordøst og Nordvest. Tegningen af Stuehus og Avlsbygninger viser, at der er taget Hensyn til Solen.

Læ er ogsaa nødvendigt; der er ingen, vi maa skatte saadan til som til Kulden, og den kommer med Blæsten. Det kan fryse haardt, uden at det generer synderligt, naar det kun er stille Vejr; men blæser det, skal der mere Brændsel til. Vi spiser mere, naar det er koldt, end naar det er varmt, og det er dyrere at fyre med Mad i Kroppen end med Kul i Kakkellovnen. Køerne giver mindre Mælk, Grisene lægger mindre paa sig, Hønsene lægger færre Æg osv., altsammen naar Husene er for kolde. Det er dyrt at leve i Huse, der ikke er beskyttet mod Kulden og Blæsten. Jeg har set i en Statistik, at Huse, der ligger omgivet af Læ, ligger dobbelt saa længe som Huse, der ligger frit. De aarlige Vedligeholdelsesudgifter bliver ogsaa mindre, naar Bygningerne ligger lunt, og derfor maa vi beskytte dem, at de ikke slides op af Vind og Vejr. Vi har Blæst fra Vest, Nord og Øst. Naar der er godt Læ fra de tre Sider, og der er plantet saadan, at Planterne ikke tager Solen bort fra Husene, saa kan der blive en lun og hyggelig Bo-

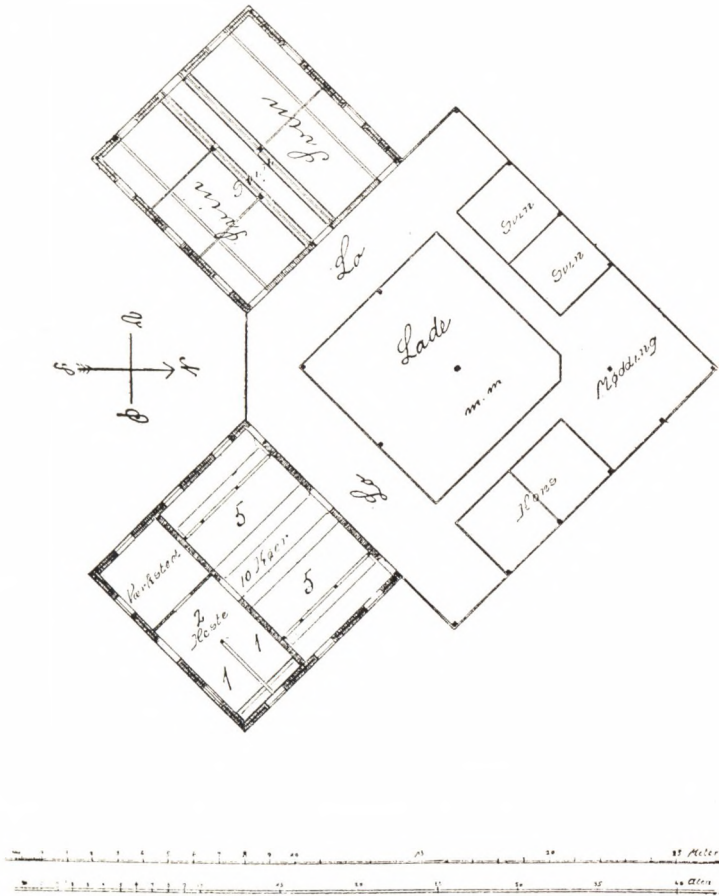
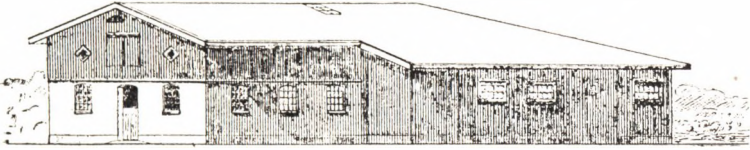

II. Tegningen viser blandt andet de to Sider af Stuehuset, og naar man har set dem, har man ogsaa set de to andre, de er nemlig ens. Husets fire Sider vender mod Nordøst, Sydøst, Sydvest og Nordvest.

plads; thi hvor der er Sol og Læ, kan der skabes Hygge. Det vil ogsaa ses paa Tegningen, at Plantningen skærmer fra de tre Sider.

Orden og Skønhed skal der ogsaa være om Fremtidens Hjem. Det er dyrt at have Uorden i sine Sager; det tager Tid, og der ødes ogsaa ofte meget ved det. Derfor maa der saa vidt muligt være en Plads til hver Ting, og Tingene maa være paa Plads. De, der forstaar at tage Planterne i deres Tjeneste, saa de rigtige Planter kommer paa de rigtige Pladser, kan faa enhver Plet til at give Udbytte og ofte i mere end én Retning. Man kan f. Eks. flere Steder plante Træer og Buske, der kan give baade Læ og Frugt eller Skønhed og Frugt, men i Hovedsagen maa det være saadan, at Frugt-, Køkken- og Blomsterhaven har hver sin Plads, og ved Fremtidens Hjem maa Haven betyde langt mere, end den betyder ved Nutidens Hjem. Haven er et Land, som endnu ikke er opdaget af ret mange af Nutidens Husmænd.

Bygningerne og deres Indretning. Lad os se lidt paa dem. Der er tre Typer af Husmandshjem. Et langt Hus med Beboelse i den ene Ende og Avlsbygningen i den anden. Den Type bliver efter min Mening ikke Fremtidens. Saa er der Vinkelhuset, det er det lange Hus, der har faaet et Knæk, og Beboelsesbygningen er drejet frem. Heller ikke den Type tror jeg paa som Fremtidsmulighed. Begge disse har nemlig det uheldige ved sig, at hele Huset skal bygges af samme Bygningsmateriale og i samme Stil; derved kan det vanskeligt blive pænt og billigt. Den tredje Type har det fritliggende Stuehus og saa en Avlsbygning, der enten kan være lige eller krum. Ud af den kan der formes en Type, der kan blive smuk, praktisk og billig. Stuehuset er her tænkt bygget i to Etager, saaledes at der i Stueetagen er en Forstue, en god Køkkenlejlighed, en rummelig Opholdsstue og en lille pæn Stue; mellem Stuerne er der dobbelte Skydedøre. Paa 1ste Sal er der 3 gode Soveværelser, Badeværelse og W. C. I den ene Kælder kan der vaskes, den anden er til Fødevarer. Hele Huset tænkes opvarmet ved Centralvarme, hvortil Spildevarmen fra Køkkenet bruges. Husets Grundflade er kun 10×11 Alen, og dog giver det en meget rummelig Lejlighed, og det gør Huset billigt, thi Etagen over Stuelejligheden koster ikke stort mere end Muren og et billigt Loft. Gulvet skal vi have alligevel, og Taget paa dette Hus kan gøres meget fladt og derved billigere, end om det

III. Tegningen viser Grundplanen af Avlsbygningen samt den nordøstlige Side og den sydøstlige Gavl af samme. Den nordvestlige Side og den sydvestlige Gavl er som denne. Stuebygningens Beliggenhed findes let, naar man ser paa Fig. I.

havde været i een Etage. Det er et Solhjem. Der er ikke taget Hensyn til de vejfarende, men deres Blikke varmer heller ikke i Stuerne, som Solen gør det.

Avlsbygningen behøver næppe megen Forklaring. Hele Bygningskomplekset ligger trekantet, men det ligger kønt.

Det vigtigste er endnu ikke beskrevet, det er Folkene. Endnu har vi dem ikke. Vi vil helst have unge, dygtige Folk, der har været Elever her, og som forstaar at udfylde Rammerne og danne gode Hjem. Det vil betyde meget for Skolen, Elever og Kursusdeltagere og for de mange Tilrejsende, om de i „Nutiden“ og „Fremtiden“ kan se Idealer, der kan naas, og som det er værd at sætte alle Kræfter ind for.

Hr. Arkitekt S. Knudsen Pedersen, Ringsted, har ydet mig Hjælp ved Tegningen og Beregningen. Bygningerne vil koste ca. 5000 Kr.

Kærehave, Ringsted, 5. November 1913.

N. J. Nielsen-Klodskov.

*

Kunstig Vanding i Have og Mark.

I de sidste Aar har de sjællandske Landboforeninger arbejdet paa at opmaale de Markarealer paa Sjælland, der led af overflødig Vand, og til Dyrskuet i København var der tegnet og ophængt Kort, der viste „Vandskaden“. Paa Midtsjælland var der adskillige vaade Pletter, og det betyder Tab. Men jeg tror dog, at der aarlig lides langt større Tab ved Vandmangel. Skulde der nu i denne Tid tegnes et Kort over den Jord paa Midtsjælland, der i Sommer har lidt af Vandmangel, blev det en Plet saa stor som hele Midtsjælland, thi Tørken har i denne Sommer forringet Høstudbyttet her i en usigelig Grad, og saadan er det vist mange Steder i Landet.

Vandafledning og Vanding.

Det var vore Forfædre, der i det væsentligste bragte Vandafledningen i Orden. Det var et forholdsvis besværligt og bekosteligt Arbejde at grave Grøfter og lægge Ledninger; men vi ved, at det var nødvendigt, og at det har betalt sig godt. Det vil

blive Fremtidens Opgave at løse Vandingspørgsmaalet, og vi bør straks begynde derpaa. Jeg har foreløbig Planer om at lægge Vandledninger ud til 10—12 Tdr. Land, der nu benyttes til Køkken- og Frugthave. Det er vel nok der, at Tørken aarlig forvolder os de største Tab, og maaske ogsaa Planterne der bedst kan bære Bekostningen. Men jeg haaber rigtignok, at vi snart vil komme udenfor Havehegnet med Vandledningen; thi ogsaa paa Marken er det for en stor Del Vandmængden i Planternes Voksetid, der bestemmer Høstudbyttet, og selv i Somre, der ikke kan kaldes tørre, er der i Reglen hvert Aar Perioder, hvor Vanding vilde være af stor Betydning.

Et Regnestykke.

Vi har her ved Skolen en 3 Tommers Boring i 400 Fods Dybde, og vi har ikke hidtil mærket noget til, at der ikke var rigeligt af Vand. Den Boring er det Hensigten foreløbig at benytte. Pumpen kan give ca. 50 Tdr. Vand i Timen. Den kunde nok i Vandingsdagene pumpe 10 Timer til Vanding og endda sørge for Skolens Vandforsyning. Til Vanding vilde der altsaa blive 500 Tdr. Vand daglig.

Tænker man sig den Vandmængde fordelt ligeligt paa 1 Td. Land, vilde det blive ca. 12 mm. (ca. $\frac{1}{2}$ Tm.). Det er efter Regnforhold en rigtig god „Bløde“, og da man jo altid vilde vande, før det blev bundtørt, tror jeg, at 500 Tdr. Vand pr. Td. Land altid vilde blive meget rigeligt til en Vanding.

I Ringsted er Prisen for Vand til Næringsbrug 1 Øre pr. Td., og Vandværksbestyreren har sagt mig, at han anser den Pris for at være tilstrækkelig til at klare baade Drifts-, Vedligeholdelses- og Forrentningsudgifterne. Jeg antager ikke, at Anlægs- og Driftsudgifterne ved Have- og Markvanding vil blive forholdsvis dyrere, end de er ved et Vandværk, der skal forsyne en By med Vand. Efter det skulde vi altsaa kunne vande 1 Td. Land 1 Gang for 5 Kr.

Hvad der kunde være vundet.

Paa ca. $\frac{1}{2}$ Td. Land med Jordbær høstede vi for ca. 350 Kr.; men havde vi haft Vandledning til dem og givet 4—6 Vandinger i Sommerens Løb, altsaa ofret 10—15 Kr. paa Vand, mener vi, at vi meget let kunde have faaet det dobbelte Udbytte af samme

Areal. Nu lider Jordbærplanterne af Tørken, derved forringes Udbyttet ogsaa til næste Aar. Udløberne kan ikke slaa Rod, og de nye Anlæg kan derfor ikke plantes i rette Tid; det er ogsaa et Tab, der vil mærkes til næste Aar.

Vi havde omtrent 1 Td. Land med tidlige Kartofler; de blev solgt til en Gennemsnitspris af 10 Øre pr. Pd., men paa Grund af Tørken opnaaede Kartoflerne kun halv Størrelse. For 10—15 Kr. Vand i rette Tid kunde vi faaet dobbelt saa stort Udbytte af det samme Areal. Ærtebælgene bliver smaa og korte, Blomkaalen og i det hele alle Slags Kaal og Køkkenurter lider af Vandmangel. Frugttræerne taber Frugterne, og Hindbærrene visner paa Planterne. Kort sagt, alt lider af Vandmangel. Saadan er det her, og saadan er det i alle Haver. Tabet derved er uberegneligt, men det er meget stort.

En Familie, der skal leve af Høsten paa 8—10 Tdr. Land eller maaske af et mindre Stykke, vilde være meget mere tryk for Udkommet og for Udbyttet af sit Arbejde, naar Frygten for Vandmangel ikke var der. Først naar vi kan sikre os, at Jorden faar tilstrækkeligt Vand paa rette Tid, kan vi planlægge vort Arbejde, bestemme Gødningsmængden og faa begge Dele betalt og udnyttet.

I det tørre Aar 1868 gav et Stykke kunstgødet Jord paa Landbohøjskolens Forsøgsmark kun 3,2 Fold Byg. Aaret efter gav samme Jord 22 Fold. Regnmængden i de 3 Vegetationsmaaneder i 1868 var 17 Millimeter (omtrent $\frac{1}{4}$ Tm.), Aaret efter 158 mm. (omtrent 6 Tommer).

Hvorledes gribes Sagen an?

Jeg tænker mig, at en Mand, der vil anlægge kunstig Vanding, lader udføre en Boring af passende Størrelse paa et bekvemt Sted.

Vand er der sandsynligvis nok af alle Vegne; men der vil jo nok være nogen Forskel paa, hvor vanskeligt det er at faa fat i. *Elektriciteten* er den Kraft, der skal hente Vandet op fra Jordens Skød. Systemet med Vindmotor og Vandbeholder, der er almindeligt ved Vandværkerne, bliver vist ikke anvendeligt. En lille elektrisk Motor sættes til at trække, og Vandet pumpes derefter ud i Ledningerne. Hovedledningen graves ned i frostfri Dybde, og med passende Mellemlum anbringes Haner til Opstandere,

der med en Slange som Mellemlid skal føre Vandet ud i Ledningerne, som jeg tænker mig anbragt paa Hjul i ca. 1½ Alens Afstand over Jorden. Sideledningerne skal være gennemhullede paa den Halvdel af Røret, der vender opad, saaledes at Vandet ved Trykket fra Pumpen kan bruse ud af Hullerne og falde ned over Planterne som en vederkvægende Regn.

Ja, se saadan kan man tænke sig det, og maaske ogsaa paa mange andre Maader, men Forsøgene skal nok finde en Form, der er praktisk anvendelig. Maalet er stort, men Lønnen, der vinker, er ikke mindre.

Juli 1913.

N. J. N.-K.

*

Lærer Niels Thyregaards Grav.

Lad mig sige det straks: det blev en dejlig Søndag Formiddag, vi tilbragte ved Thyregaards Grav paa Ringsted Kirkegaard den 13. Juli. Efter Morgenmad og Morgensang gik Mødets Deltagere ind til Kirkegaarden. Skolens Naboer mødte ogsaa, og med Morgentogene Øst og Vest fra kom Thyregaards Slægt og flere af Elevforeningens Medlemmer. Det var derfor en meget talrig Forsamling, der stod om Thyregaards Grav, da hans Mindesten blev afsløret. Graven ligger dejligt i det sydøstlige Hjørne af Kirkegaarden. Skolens Flag var hængt over Mindestenen, og Gravstedet var festligt pyntet. Baggrunden bestod af unge Bøgetræer, der i den tidlige Morgenstund var hugget i Skolens Skov og kørt derind. Derfor stod de saa friske og smukke, som om de var vokset paa det Sted. En stor Gruppe af hvide Roser var anbragt paa Graven. De var paa samme Maade som Bøgetræerne plantet rodløse og stod saa dugfriske og kønne som i et Rosenbed. Mindestenen og de 12 Stene, der hegner Thyregaards Grav, er tilige med de smaa Skaller, der ligger i Kanten af Gravstedet, alle sprængt ud af een stor Sten, der er fundet paa en Mark i Haraldsted. Det er en meget smuk, sølvgraa Granitsten, og det er vist nestaaende at se en saadan Samling af Sten saa ens og saa smukke. Og over Mindestenen og rundt om de andre Sten hænger der i Guirlander en svær Jernkæde.

I Mindestenen er der indhugget følgende:

Højskolelærer
Niels Thyregaard,
Kærehave.

* 1878 † 1911.

Stærkest er altid det Milde.
Rejst af Venner.

Korset og Bogstaverne er belagt med Guld, der staar godt til den sølvgraa Sten. — Saa skøn er Thyregaards Grav.

Ved Afsløringen skabte Sangen og Talen en stemningsfuld og gribende Højtidsstund, som sent vil glemmes af dem, der var med. Det var „et Glimt af Paradisets Kyst, hvor Livets Abild gror“.

Kærhave, Ringsted.

N. J. N.-K.

*

Haabet. En Julefortælling.

Juleaftensdag var kommen. Ude paa Landet var Vognene ved at vende tilbage fra Byen, læssede med de sidste Indkøb til Juledagene. Overalt i Gaarde og Huse var der Travlhed; den sidste Haand skulde lægges paa Værket, før man kunde fejre den hellige Aften.

Blot inde i den Gaard, som tilhørte Anders Pedersen, var der ingen Julestemning, tværtimod. Det eneste Barn, Karen, som var forundt ham og hans Hustru Sofie, laa meget alvorlig syg. Det var en ung Pige paa tyve Aar, Højskolens dygtigste Elev det Aar, dertil god og gudhengiven; men de blege Træk og det febersyge Blik viste tilstrækkeligt, at Døden kunde befrygtes at komme inden ret længe.

Karlen havde været til Byen om Formiddagen og havde bragt et lille Juletræ i en Urtepotte med tilbage; Anders Pedersen havde udtrykkelig mindet ham endnu en Gang om at huske det, da han kørte ud af Gaarden; og nu var det der.

„Det vil vi pynte og stille hen foran Karens Seng i Aften,“

Thyregaards Grav.

havde han sagt, idet han stadig ikke kunde opgive, at hans Datter skulde komme sig, og han føjede til: „det vier vi til Haabet.“

Og Anders Pedersen og Sofie pyntede det, medens Taarerne stjal sig ned ad deres Kinder — skulde det være Karens og deres sidste Jul sammen? Og medens de pyntede Træet, for at det i Aften kunde straaled foran Karens Seng, gentog de stadig: „Det vier vi til Haabet!“

Og da Træet om Aftenen stod foran Karens Seng og straaled i al sin Glans, lyste Glæden i Karens matte Øjne, men hun hviskede dog: „Bliver jeg ikke bedre til næste Jul, vilde jeg ønske, at jeg hellere laa *under* Træet!“

Og da Anders Pedersen modsigende saa paa hende og sagde: „Husk paa, at Træet har vi pyntet, idet vi har viet det til Haabet,“ svarede hun sagte: „Mon det ikke bliver til et andet Haab, end I har tænkt?“

— — —

Næste Jul kom. Døden havde gæstet Anders Pedersens Hjem, og Karen laa nu ude paa den stille Landsbykirkegaard, og paa hendes Grav var Træet plantet.

Det havde været et haardt Slag for Anders Pedersen og Sofie. Og det værste var, at de syntes ikke at kunne komme over deres Sorg.

Nu var, som sagt, Julen der igen. Og med den brød alle de mange Minder frem, og de mange Indtryk overvældede dem.

De gik med hinanden i Skumringen til Kirke. Kirkeklokkerne havde begyndt at ringe Julen ind og forkynde det glade Budskab: „Eder er i Dag en Frelser født!“

De var gaaet i god Tid hjemmefra, idet de først vilde ind og se til Karens Grav. I Aar tænkte de ikke paa Træet; det Haab, de havde haft, var jo bristet.

Der var henimod Aften faldet et let Lag Rim, men deres Tanker var for optaget til at lægge Mærke til dette. Forrige Juleaften havde de dog endnu deres Barn.

De var saa dybt inde i Samtale, at de først nu, da de stod ved Graven, ænsede, hvad de saa omkring sig.

Da blev de med ét Træet var, som stod paa Karens Grav. Det var med Rimen, som det var pyntet med et Lag af Diamanter, som funkled og straaled i det begyndende Stjerneskin.

„Træet!“ udbød begge paa én Gang.

„Nej, hvor det dog er smukt!“ fremstammede Manden.

„Ja, smukkere end vi kunde pynte det,“ svarede Konen stille.

„Men ved du, hvad jeg tror? Vi pyntede det i Fjor, men Vorherre har netop pyntet det i Aar for at vise os, at der gives et bedre Haab, end vi dengang drømte om!“

„Ja, du har Ret,“ svarede han, idet han saa forstaaende paa hende. „Det er det Haab, Karen talte om, som han i Dag har villet give os, det evige Livs Haab for vort Barn; og det er dog bedre end det Haab, vi bad om at faa opfyldt.“

I det samme lød Salmesangen inde fra Kirken:

Paa Stjernetæpper lyseblaa,
lyseblaa,
skal glade vi til Kirke gaa,
Halleluja, Halleluja!

„Ja, kære Sofie,“ føjede han til, „nu kan vi to vist ogsaa gaa glade til Kirke og takke Gud for Haabet! For vort Barn lever hos Gud, og du kan tro, at i Aften gaar ogsaa den store Skare deroppe i Himlen til Kirke. For nu forstaar jeg rigtig, at der er en Verden hist oppe, og er der noget Sted, der er Jul, saa er det netop der!“

„Ja, Gud ske Lov for Haabet!“ gentog hun, og i begges Hjerter lød det, idet deres Tanker søgte den, de savnede, højt oppe over Stjernerne:

Der holde de nu Kirkegang
Med uophørlig Jubelklang
I høje Kor,
Hvor Gud han bor
Blandt alle Engles Sang!

V. D. Hansen.

*

Ditlevshøj.

Der er egentlig ikke noget „Ditlevshøj“ mere, idet Navnet stammer fra en Herregaard, der laa i Høm By, men som nedbrændte i Aaret 1906. Gaarden havde skiftet Ejer temmelig ofte, og det har ikke været særlig heldigt for Jordens Drift, der blev mere forsømt, end godt var, særlig de Arealer, der laa længst fra

Gaarden. Efter Branden blev den købt af Udstykningsforeningen, og nu har det hele et andet Udseende. Paa den aabne Mark blev der Aaret efter rejst 28 nye Hjem, større og mindre, de fleste med et Tilliggende af 8—10 Tdr. Land; Hovedparcellen er den største med 28 Tdr. Land; hertil hørte de gamle Avlsbygninger, der blev reddet ved Ildebranden, men de er senere brændt, saa der findes ikke mere af det gamle Ditlevshøj. Der er senere bygget mere, saa det hele snart danner en spredt Landsby. Det har ogsaa været ret ejendommeligt i de første Aar at se de mange hvidkalkede Huse paa den aabne Mark. Nu er der plantet en Del, mere eller mindre, ved de forskellige Hjem, hvilket efterhaanden giver Ejendommen sit Særpræg. Der arbejdes godt med Jorden for de flestes Vedkommende, og den giver da ogsaa nu et stort Udbytte i Sammenligning med det første Aar; men Jordens Bonitet er ogsaa høj paa en Del af Jordene.

Her ser vi Modsætninger som saa mange andre Steder i Verden. Jeg skal blot nævne et Par: Naar en Mand saar sin Vaarsæd saa tidlig som mulig, giver en anden sig Tid til hen mod St. Hans, men som Følge deraf er Høsten forskellig, maaske mest i Udbytte. En Mand arbejder med sin Roemark, der, som han selv sagde, ligner en slaaet Eng, hvor Høet laa mellem Rækkerne, men Roerne kom dog over det; en anden Husmand kunde ikke finde sine Roer, skønt han selv havde saaet dem, og der var rigelig af al Slags Plantevækst paa Jorden; han lod da sine Køer prøve at tage sig af Roemarken, men det er jo muligt, de ikke har tænkt paa at skaane nogle til Vinterbrug.

Her bor snart Folk fra alle Egne af Landet, mest dog fra Omegnen; mange af Ejendommene har skiftet Ejer, siden de blev byggede, saa der paa den Maade stadig kommer nye Folk. Det er ikke ene unge, der arbejder her, som enkelte har tænkt sig; der findes Folk, der har overstaaet Sølvbrylluppet; men de fleste Hjem huser dog Smaaabørn med deres glade Pludren.

Vandværket vil jeg ogsaa nævne; det er jo ikke alle Husmænd, der har Vandhaner i Køkken og Stald, og det er da ogsaa bleven betragtet af mange som en Luksus; men det er i alle Tilfælde en Behagelighed, naar bare der er Vand. Der var Tale om at faa Elektricitet til Lys og Kraft, men det er strandet foreløbig paa Grund af for ringe Tilslutning. Jeg ved ikke, om der er eller har været noget seværdigt herude, men det var jo noget nyt, og

det er vel Grunden til de mange Fremmedbesøg her. Der findes en Forevisningshave og en Forsøgsmark; den sidste er nedlagt nu, men Haven kan jo ogsaa have sin Interesse og praktiske Betydning. Det er særlig Husmandsforeninger, der besøger os, men der kommer ogsaa mange Udlændinge, som det kniber med at forstaa, og der kan vel ved de forskellige Husmandsbrug være et eller andet, der kan vække Interesse og maaske lede Tanken hen paa noget bedre. Det har ofte været helt morsomt at lægge Mærke til de forskellige Udtalelser, der kan falde under saadan et Fremmedbesøg; som Regel er de besøgende i straalende Humør, det er jo at komme bort fra alt det dagligdags; men enkelte har ikke glemt Kritiken hjemme, og saa faar vi Manglerne at vide. Andre ser med Misundelse paa alt det nye, og da jeg engang trøstede dem med, at der ogsaa kunde være hyggeligt i et gammelt Hus, fik jeg et alt andet end venligt Øjekast til Svar.

Johanne Malling.

*

Den nye Omnibus.

Et meget „aparte“ Køretøj holdt en Dag sidst i November Maaned sit Indtog paa Kærehave. Der var aldrig herude set Mage til det, derfor spærredes Øjnene op, saa det forslog. Selve Køretøjet var „historisk“, og dets Ankomst til Kærehave vil ogsaa en Gang blive en Kærehave-historisk Begivenhed.

Forstanderen, som altid har Hovedet propfuldt af nye Idéer, havde nu ogsaa faaet den Idé, at han ganske sikkert kunde bruge en af de store Strøgomnibusser, som for en Tid siden solgtes i København, idet de der er afløst af Bil-Omnibusser. Det var nok særlig med Tanken paa Kursusdeltagerne, hvoraf en Del er ældre, og hvoraf mange kommer til Kærehave sent om Aftenen efter at have rejst en hel Dag; da, mente Forstanderen, kunde det være behageligt at gaa lige fra Toget ud i en lukket, rummelig og behagelig Vogn. Forstanderen har ikke langt fra Idé til Virkelighed, og efter at have raadført sig med sin „bedre Halvdel“, Fru Klodskov, hvor Idéen blev vejet og prøvet, maalt og betænkt, kritiseret og — tilsidst anerkendt, rejste han til København og købte „Bussen“.

Enhver god Sag maa der kæmpes for. Her viste den første Vanskelighed sig derved, at den ikke, som først bestemt, kunde komme med Toget herud. Statsbanerne, som ellers mellem Aar og Dag fragter mange forskellige Slags Ladninger rundt i Landet, havde endnu aldrig fragtet en saadan „Busse“. Den var for høj. Toget kunde ikke med den passere under de forskellige Tunneler fra København herud. Saa maatte da en Vognmand spænde et Par stærke Heste for og køre den ad Landevejen herud. Det kneb flere Steder med at komme under Telefontraadene. Ringsted kunde for Traadenes Skyld ikke passeres, saa man maatte dreje om ad Kærup — en drøj Tur til Afslutning for de trætte Heste.

Det var lige efter Middag, at den rullede ned foran Skolen, og fyldt var den med det samme fra øverst til nederst, baade indvendig og udvendig. Nu kan det nok være, der blev „Udrykning“. Alle maatte ud at se Købstad„vidunderet“. Sandt at sige tog den sig til at begynde med lidt fremmed ud med alt sit Købstad„paahæng“, men paa mange af de tilstedeværende virkede den sikkert som et Glimt fra en Eventyrverden, fra noget, som de havde hørt om og læst om, men aldrig selv set eller oplevet. Der stod jo tydeligt at læse langs med Vognens Sider: Zoologisk Have — Tivoli — Raadhuspladsen — Kongens Nytorv. Det var da rigtignok Navne, som hver for sig nok kunde sætte Tankerne i Sving. Man læste videre: 1ste Vogn — Optaget. Ja, optaget var den; der havde sikkert aldrig været saa stort Læs paa ad Gangen i København. Men nu var Hestene spændt fra, saa det nyttede ikke, hvor meget man trak i Klokken og meldte „Færdig“, Vognen rørte sig ikke af Flækken. Den stod i al sin stive Værdighed, som om den vilde sige: Hvad er det for et Publikum? Jeg er vant til at blive behandlet med noget mere Respekt. Jeg kommer fra Kongens København. Jeg er af Stand. Hedevig Christensen blev rørt til Taarer, da hun saa den; hun var nu en af dem, der kendte den saa godt fra dens Velmagtsdage. Daugbjerg betragtede den med Kendermine, og som ægte Jyde begyndte han straks at regne ud, hvor meget saadan en Fyr mon havde kostet, og om *det* nu ogsaa „kunde betale sig“. Balle trak Øjenbrynene i Vejret, saa de tre velkendte vandrette Rynker i Panden kom frem, og sagde: Se, se! Saa havde han udtalt sig, men hverken sagt for lidt eller for meget. Olsen havde sit

Omnibussen.

allerhyggeligste Smil paa, og Joh. Nielsen var lige ved at more sig, men bevarede dog Værdigheden. Fru Thyregaard, der somme Tider glemmer, at hun skal være en adstadig Kone, var lige paa Nippet til at fare op paa „øverste Etage“, men nøjedes dog med pænt og ordentligt at sætte sig ind i Vognen sammen med Fru Klodskov og Frk. Nielsen. Et vittigt Hoved blandt Eleverne var da straks parat til som Konduktør at „bede om Billetterne“. Hans, Poul og Herdis var ikke rigtig dristige ved den til at begynde med. Den var dem lidt for „stor paa det“, saa det var nok bedst foreløbig at indtage en reserveret Holdning. Ja, dette og meget andet foregik den første Dag.

Næste Dag blev „Bussen“ fotograferet med „fuldt Læs“, saa den kører maaske snart rundt paa Prospektkort. Og Kursusdeltagerne fik den første Tur ind til Ringsted. Senere har Tømrer Sørensen haft den til „Behandling“, saa nu begynder den snart at falde sammen med Omgivelserne. Siddepladserne ovenpaa er taget af, til stor Skuffelse for Pastor Hansen, som havde drømt om paradisiske Køreture paa „Bussen“ ned gennem Frugthaven, hvor han saa fra Toppen af Vognen kunde sidde og plukke de dejligste Æbler og Pærer i Træernes Toppe. De store graa Heste trækker den udmærket, og Kusken troner i stor Værdighed fra sit Kuskesæde.

Alt i alt: det var en god Idé med den „Bus“, som vistnok skal døbes med Navnet „*Kærehave Omnibus*“; men Forstanderen er ogsaa saa fornøjet hver Gang han ser den, at han ligefrem rokker med Ørene. Til sidst maa bare for Fuldstændigheds Skyld noteres, at den har erobret Overherredømmet paa Landevejen Kærehave—Ringsted. Bilerne, som ellers i lang Tid har følt deres Overlegenhed, har her fundet deres Overmand. Der siges, at de er bange for den, og at den er lige ved at skræmme dem i Vejgrøften. Høg over Høg! Men „Bussen“ er nu storartet!

lagttager.

*

Den nye Omnibus's Klagesang.

Mel.: Den Gang jeg drog af Sted!

Den Gang jeg drog afsted,
 slet ingen vilde med,
 fra Staden bort jeg drog,
 alle lod mig pænt i Ro.
 Nu skal I ha' Farvel!
 nu kan I køre selv
 foruden Heste, paa den ny Facon, jeg kender vel.
 Paa Strøget har I nu ikke længer Brug for mig,
 derfor jeg drager ud ad den slagne Landevej;
     ad Husmandsskolen til
     jeg Kursen sætte vil.
 Ak ja! Ak ja! Ak ja!

Jeg er fra København!
 der gav de mig mit Navn,
 og „Bussen“ hedder jeg!
 hele Staden kender mig.
 Saa mange Vink og Nik
 af Damerne jeg fik,
 og som den rette Gentleman da straks i staa jeg gik.
 Til mig kom der „Baroner“ og Damer silkeklædt
 og Arbejdsmænd i Bluse, dem alle tog jeg med,
     for jeg er Demokrat!
     for alle lige Ret,
 Ja ja! Ja ja! Ja ja.

Nu staar jeg her saa sejt,
 enhver beundrer mig,
 og mine Skilte viser,
 at fra „Storstad“ kommer jeg.
 Hvor sært at tænke paa,
 jeg kan det knap forstaa,
 jeg gamle Københavner skal paa Husmandsskole gaa.
 Jeg er kun vant til „Asfalt“ og ej til Landevej,
 og mon de Husmandshestede dog nu kan trække mig,
     for jeg er stor og fjong
     i københavnsk Facon!
 Ak ja! Ja ja! Hurra!

Hedvig Christensen.

Svensk Besøg paa Kærehave.

Den 18. Juni 1913.

Kærehave har i disse Dage Besøg af et Hold svenske Landmænd og et Hold Landmandskoner, ogsaa fra Sverige. Rejserne er foranstaltede af Malmøhus Lens Husholdningsselskab. Men det er kun ved et rent Tilfælde, at de to Hold er truffet sammen paa Kærehave i Dag. Rejserne ordnes nemlig i Samraad med Det kgl. danske Landhusholdningsselskab, ganske uafhængig af hinanden.

Kl. 11 i Formiddag samledes de svenske Gæster med de danske Kursusdeltagere til Frokost hos Forstander Klodskov. Her bekendtgjordes Planen for Dagen.

Efter Frokosten samledes man paa Festpladsen, hvor Eleverne under Lærer Kirks Ledelse sang nogle Sange, bl. a. „Ja, vi elsker dette Landet . . .“ og „Vort Land, vort Land . . .“. Derpaa tog Svenskerne fat, og man fik atter den gamle Sandhed understreget, at alle Svenskere er fødte Sangere. Flere af Deltagerne havde aldrig sunget sammen før, men de flerstemmige Sange lød smukt og harmonisk. „Du gamla, du fria . . .“ var den første, derefter fortsattes med „En gånglåt“ — en Sangleg eller March fra Dalarna. Sluttelig sang Svenskerne: „Vinden rasat ut blandt vore skoger . . .“.

Danskerne sang endnu en Sang, og saa gik Turen til Foredragssalen, hvor Forst. Klodskov talte for Svenskerne. Deltagerne i 11 Dages Kursuset overværede Foredraget.

Efter 5 Minutters Pause foretog de svenske Gæster under Ledelse af Forstander Klodskov en Runde over hele Skolen, saavel Bygninger som Have.

Derefter førte Lærer Daubjerg Gæsterne rundt i Svine- og Kostalde samt Bi- og Høsegaarde.

Disse ret strenge Timer gav god Appetit til Middagsmaden, som derefter indtoges.

Umiddelbart efter Middagen lagde Fotografen Beslag paa Svenskerne.

Et Par unge Piger udtalte sig i begejstrede Vendinger om Skolen. De vilde begge paa Kursus paa Kærehave næste Sommer.

Kl. 4 troppede Gæster, Lærere og Elever op paa Festpladsen, hvor Vognene holdt parate til at føre Svenskerne videre.

Eleverne sang: „En Skaal for det blinkende Søernes Baand“. Derpaa traadte Konsulent Paulsen frem, bukkede høfligt — som vi Danskere ikke kan — og takkede i faa rosende Ord for Besøget. Han sagde bl. a.: Vi har under vort korte Ophold her lært at kende og elske denne Plads dybt og hjerteligt, og jeg vilde ønske, at vi havde et lignende hyggeligt og tiltalende Præg ved alle svenske Skoler. Alle arbejder her mod det samme Maal. Lad os Svenske som Tak for i Dag udbringe et Leve for Forstanderparret. (3 Hurra). Anden Gang (3 Gange).

Forstander Klodskov takkede paa Frues og egne Vegne. Svenskerne har bragt Sang og Glæde indenfor Skolens Mure. Skal vi takke for Besøget ved at raabe Hurra for dem. Svenskerne leve! (Hurra!)

(Efter „Ringsted Folketidende“).

*

H j e m m e.

Vel er mit Hjem kun lille og fattigt, men det er dog et Paradis for mig. Jeg fik ikke Rigdom i Vuggegave, men jeg fik en god og kærlig Moder, og hun lærte mig fra min tidligste Barndom at tro paa Gud og at have Tillid til ham i Modgang som i Medgang. Moder lærte mig at tale Sandhed, og Fader lærte mig at være lydig. Derfor kan jeg nu med Stolthed og Glæde se tilbage til min Barndom, og derfor elsker jeg *de to* saa højt. Nu er jeg bleven voksen, men derfor har jeg ikke glemt, hvorledes vi i Skumringstiden samledes om Moder inde ved Kakkelovnen, og hvorledes hun da med mild og dæmpet Stemme fortalte os snart om det ene, snart om det andet. Naar det var Fyraften, løb vi Fader i Møde og hængte os ved hans Arme; han var saa træt, men nu gik det jo hjemad, hjem til Moder, som ventede. Saaledes voksede vi op under to kærlige Forældres Beskyttelse; med dem kan vi nu dele vore Sorger og Glæder; der er altid et Trøstens Ord og et Par deltagende Hjerter at finde. Der søger vi hen, saa snart der er Lejlighed dertil, og de venter os; vi er altid velkomne. Der henter vi ogsaa mangt et godt Raad. Kære Venner! er der nogen iblandt Eder, der har et godt Hjem, saa skøn derpaa! Vi ved ikke, hvor længe Gud lader os beholde det. Det kommer ikke an paa, om der er Rigdom, blot der er den

rette Forstaaelse, blot vi tænker paa, hvad Fader og Moder har været for os; vi kan aldrig faa den Gæld betalt, hvori vi staaar til vore Forældre; derfor maa vi søge ved enhver os givne Lejlighed at glæde deres Hjerter saa godt, vi formaar.

A. C.

*

Et 11 Dages Kursus paa Kærehave.

En Dag jeg cykled' ad Ringsted til
og søgte Vejen til Kærehave,
den Dame, jeg spurgte, forundret la' til:
„Er der Fest da paa Kærehave?“

„Nej,“ jeg svared, „ej Fest der er,
det er Husmænd og Kvinder saa brave,
der kommer fra Egne fjern og nær
i Dag til jert Kærehave.“

Men fejl jeg svared, for Fest der jo var,
en Fest, ja, paa 11 Dage,
og hvem der var med til den Fest saa rar,
har i Livet vist aldrig kendt Mage.

Thi hvornaar fik vi Bønder saa meget lært
og lyst op i Begreberne vage?
Hvornaar fik det hele Samliv vi kært
som der i *kun* 11 Dage?

— — Se, derfor, Venner, vi takker enhver:
Hr. Daugbjerg, Hr. Kirk og Hr. Balle,
Forstander og Frue, Lærerinderne der —
en Tak igen til dem alle!

— — — — —
Du Husmand og Kvinde, rejs hjem til dit Bo
og se til at faa bragt i Lave:
dit Hus og din Have, din Mark og din So,
som vi det lærte paa Kærehave.

Lad andre saa kun bo i Gaard og i Slot
 med en gammel Have ved Siden,
 du sidder bag Hæk og Læbælte godt
 og øger din Rigdom med Tiden.

Og Solen lyser og varmer derved,
 og Blomsterne fryder dit Øje,
 og Urterne knejser i otte Bed
 næst Frugttræer lave og høje.

Og Bierne flyver saa flittigt afsted,
 og tænk — det kan ej være andet,
 end Høns og Kaniner og Grisene med
 bor alle i „Villaer“ paa Landet.

Og inde i Huset er alting saa net,
 den dejlige Mad du la'r smage;
 og spørges der: hvordan gaar dog alt det saa let?
 „Ja, ser I, *det* var de 11 Dage!“

— — — — —
 Se, saadan du takker Hr. Klodskov bedst
 og hæver din Stand og din Ære,
 og saadan du skaber en blivende Fest
 for dig selv og for dine Kære!

En Kursusdeltager.

*

En Udflugt til Roskilde.

Vinterholdet sammen med et Hold Kursusdeltagere har været den halvaarlige Tur i Roskilde. Det var det dejligste, klareste Solskinsvejr, der lagde Glans over alt og alle. Domkirkens dejlige Indre kommer ogsaa kun til sin fulde Ret, naar Sollyset strømmer ind ad Vinduerne. Efter at have set Domkirken og drukket Kaffe og spist Smørrebrød paa Højskolehjemmet, vandrede Flokken ud til St. Jørgensbjerg Kirke, hvor vi af Pastor Hansen var indbudt til at overvære en Aftengudstjeneste. Den hyggelige lille Kirke, der var festlig oplyst overalt, blev snart

fyldt til Trængsel, men en dejlig Time tilbragtes der. Det blev en af de Festtimer, hvor „Sjælen af By over Stjernerne fo'r“. Det var et smukt Udvalg af vore kønneste Salmer, og enkelte, som „Kærlighed fra Gud“ og „Kirkeklokke, ej til Hovedstæder“, blev sunget solo af en Dame. Hun sang Sangene lige ind i Hjerterne paa Tilhørerne. Pastor Hansen talte kønt og virkningsfuldt, og senere var der en yngre Præst, som sang den dejlige, smukke Salme „Den store, hvide Flok vi se“. Længe efter at vi havde forladt Kirken, tonede endnu Sangens Bølger, baaret af Feststemning, i vor Sjæl.

Th.

*

G e n n e m A a r e n e .

Gennem Aarene har vi faaet mange Beviser paa, at de, der har været her paa kortere eller længere Kursus, har været glade ved at modtage en lille Hilsen fra Kærehave. Vi tror derfor ogsaa, at dette Jule-Hefte vil blive modtaget med Glæde.

Vi ved, at for Skolen er det en Livssag, at de, der kommer her, faar et saadant Udbytte af Opholdet, at de ikke fortryder det, og at de, naar de kommer hjem, ikke glemmer os.

De vil let kunne forstaa, at naar der til den 1ste eller 3die Tirsdag i hver Maaned Aaret rundt skal staa et Hold af Mænd og Kvinder parat til at gennemgaa et 11 Dages Kursus, saa skal vi have Forbindelse med mange, og naar der hvert Halvaar skal staa en Flok — helst saa mange, som Skolen er beregnet paa at kunne modtage — af Karle og Piger, saa skal Skolen være fordelagtig kendt Landet over.

Vi ved, at der er Folk nok baade til de korte og til de lange Kursus, og at vi ikke behøver at ængste os for, at vi ikke skal faa saa mange, som vi har Plads til, naar vi kun tør stole paa, at de, der har været her og kender Skolen, vil hjælpe os at skaffe Mænd og Kvinder til de korte Kursus og Karle og Piger til de lange Kursus; thi de, der har været her, kan — naar de vil — bedst gøre det. De kender alle nogle Mænd og Kvinder i deres Nabolag eller af deres Bekendtskab, som kunde have Gavn og Glæde af at komme paa et 11 Dages Kursus; men vedkommende ved maaske slet ikke, at det kan lade sig gøre at faa et saadant Kur-

sus med fri Rejse og frit Ophold, og at Undervisningen omfatter netop de Ting, som de daglig arbejder med, og at de derfor kan følge, forstaa og have Gavn af den. Pur dem ud! Vi ved godt, at det kan koste Anstrengelser, og at mange har en Del Betæneligheder ved at rejse ud.

„Dørtærskelen er det højeste Bjerg i Verden“, siger man, og der kan ofte være gode Grunde for, at de ikke mener, de kan rejse. Der er det daglige Arbejde med alle dets Pligter o. s. v. Men den, som først har vovet Springet, kan lettest faa andre med, og mener De, at vedkommende vil have Gavn og Glæde af at komme her, saa skal De ikke give fortabt. Vi siger Dem paa Forhaand Tak, og De vil ogsaa høste Tak for det af den, De sender hertil; thi „Den, der bidrager til andres Lykke, øger sin egen.“

De unge Karle og Piger er der ogsaa nok af, og de trænger alle til at lære noget, og der er ogsaa nok, der har baade Lyst dertil og Anlæg derfor; men de skal hjælpes til rette med at søge Amtsunderstøttelse o. l. Giv dem en Haandsrækning! Mænd og Kvinder, der har været her som Kursusdeltagere, og som har Sønner eller Døtre, der er gamle nok til at komme her som Elever, beder vi om at huske paa Kærehave. De unge, der har været Elever her, har enten Søkende eller Slægtninge, Venner eller Bekendte, der staar for at rejse paa Skole. Vi beder om at henlede deres Opmærksomhed paa Kærehave, og til alle, der har været her, siger vi: glem heller ikke selv at komme her igen paa et kort eller langt Kursus.

Ja, det, vi ovenfor har bedt om, er ikke noget nyt. Det er ikke en ny Bestilling, vi sætter forhenværende Kærehave-Kursusdeltagere og Elever til. Vi har sagt det før, og mange Kursusdeltagere og Elever har ogsaa opfyldt vor Bøn hidtil; derfor kommer vi fortrøstningsfuldt med den igen, idet vi siger Tak for al Hjælp og Bistand hidtil og for den, vi venter at faa i Fremtiden!

Med Ønsket om en glædelig Jul og et godt Nytaar — Tak for det gamle Aar! — hilses venligst fra Kærehave

Kærehave, i Decbr. 1913.

ved

Margrethe og N. J. Nielsen-Klodskov.

*

Til Billedet fra Dagligstuen.

Kærehave gaar stadig fremad! Som et Fremskridt kan nævnes, at Eleverne har faaet deres egen hyggelige Dagligstue (Samlingsværelse). De smukke, stilfulde Møbler fra Dagligstuen mod Syd er flyttet ned i Hjørnestuen mod Øst. Her kommer de rigtig til deres Ret, da der er nok saa god Plads. Hver for sig virker hvert Stykke mere, og samlet udgør de en smuk Helhed. Her kan Eleverne og Kursusdeltagerne mødes i hyggeligt Samvær. Her kan de sidde med deres Haandarbejde. Her kan skrives Breve. Her kan ogsaa Eleverne modtage deres Gæster i hyggelige og venlige Omgivelser.

*

Solskinsbillede fra Kærehave.

Der bliver taget mange Øjebliksbilleder paa Kærehave. Den bedste Iagttager ser vel nok de fleste: tager et Billede gennem Øjet, gemmer det — og glemmer det Tid efter anden. Nogle Øjebliksbilleder bliver dog ogsaa ad fotografisk Vej forevigtet — som hosstaaende.

Det er et rigtigt Solskinsbillede: Sol over alt og alle! Og som Solen kaster sin Glans over dem alle, saadan lyser det glade, ungdommelige Sind ud af alles Øjne og Ansigter, ja af hver af Kroppens Linjer. Der er ogsaa kun Grund til at se glad ud: Billedet blev taget den sidste Skoledag i Vinterhalvaaret. En Vinters Arbejde ligger forud for denne Solskinsdag. Og er Arbejdet gaaet saa jævnt, roligt og støt, som det gik, saa kan man glæde sig, naar Arbejdet er fuldendt. En af de største Glæder, Mennesket ejer, er dog Arbejdets Glæde!

Lad os se lidt nærmere paa Billedet. Øjet samler sig først om den store Gruppe i Midten: „Pyramiden“. Denne Pyramide kunde de unge Karle ikke bygge den første Dag, de var samlede i Gymnastiksalen; der ligger ogsaa et Arbejde bag den. Her maa ogsaa i billedlig Forstand bæres Sten til, hugges Tømmer til Rette og alt stilles paa sin rette Plads, før Huset staar færdigt. Materialet: Kræfterne, var der ogsaa til at begynde med, men de maatte underlægges Viljens Herredømme, og det sker ikke paa een Dag; men Lærer Balle er den utrættelige Leder, der selv er saa ladet

Elevernes Dagligstue.

med Energi, at det absolut maa virke smittende paa Eleverne. Derfor kan han ogsaa nu sidde med det lyksalige Smil, som ligger over Ansigtet; det straalere omkap med Fanebærerens. Han staar som Topfiguren paa Kransekagen. Han er tidligere Gymnastiklærer, en smuk Gymnast. Han ser ud, som han skulde staa der og prange i lange Tider, skønt han godt ved, at paa et givet Kommandoord ligger hele den stolte „Pyramide“ i en „Ruin-hob“. Det ved Sygeplejersken, Frk. Christensen, sikkert ogsaa, for hendes Ansigt siger som saa: Ja, det ser meget godt ud, men falder I forkert og brækker en Arm eller et Ben, saa bliver det nok mig, der kommer paa Arbejde. Daubjerg ser ogsaa ganske betænkelig ud. Han vover ikke Liv og Lemmer paa saadanne Narrestreger. Det er ikke sikkert, at Daubjerg jun. (Poul) deler denne Opfattelse af Sagen, for han er en rigtig „Gaa-paa-Gut“.

Længst til højre paa Billedet ses Forstanderen — selvfølgelig med Pibe og Stok. Hvem ser ham spadsere rundt uden de to Dele? Saa længe Forstanderen kan ryge Pibe, spadsere med Stok — og have sin Kone i Baghaand som paa Billedet, da er der ikke den Hindring, uden at den kan overvindes. Fru Klodskov er, som det sig hør og bør, hans bedre Halvdel og altid rede med Raad og Daad. Desuagtet har hun altid Tid tilovers for Kærehaves yngste Ungdom, og det er nok ikke tilfældigt, at hun har faaet sin Plads blandt alle „Smaapuslingerne“. Øverst til højre ses de to ærværdige Lærere: Frk. Nielsen og Fru Thyregaard. Det er sikkert Fru Thyregaard, der har fundet den Plads; hun har som bekendt Lyst til det forvovne. Frk. Niensens Forsigtighed og Fru Thyregaards Dristighed, ligelig fordelt, giver et solidt Spand. Nederst paa Højen til venstre ses de to unge Lærere: Plougheld og Olsen. Plougheld er nu færdig med Børsterne og Kurvene i Husfliden, og nu er Foraaret her, og han maa som Gartner ud at tage fat. Her er nok at prøve Kræfterne paa; men naar Lysten driver Værket, skal det nok kendes. Olsen ser ud som en nyslaet Toskilling, men han har da heller ikke uoget at græde for; han har gennemgaaet de forskellige Stadier paa Kærehave: Elev, Landvæsenlev osv. Nu har han bestaaet Prøven som Lærer, idet han har arbejdet det første Aar til alles Tilfredshed — og det siger ikke saa lidt. Noget mere spørgende ser de to Bøhmere ud, som staar næstøverst til venstre. Alt staar endnu i Spørgsmaalstegn for dem, men den gode Vilje har de sikkert,

Et Øjebliksbillede fra Højen.

og den drager et stort Læs, saa det gaar nok altsammen. Det mener Frederik (længst fremme i Forgrunden) sikkert ogsaa. Han skal være Landvæsenselev, og han bliver nok „Oldermanden“, da han som Kærehave'r er den ældste og derfor har det største Ansvar, saa det gælder om at holde Orden i Geledderne.

Ja, paa Kærehave er meget sat i Gang og sat godt i Gang, og nu gælder det om at holde det i den gode Gænge. Billedet her kan tages som et Udtryk for hele Kærehave. Som her er Solskin og Glæde over alt og alle, saaledes ses der her med lyst og glad Syn paa Tingene. „En god Vilje drager et stort Læs!“ Hver trækker med sine Evner og Kræfter, og jo bedre hver passer sit, desto bedre bliver Helhedsvirkningen. — „Ikkun fremad og fremad og aldrig forknyt; har til Maalet vi naaet, sætter straks vi et nyt.“

lagttager.

*

Kærehave Husmandsskole og Verden derude.

Forstander *Klodskov*, Kærehave, har fornylig faaet tilstillet den Beretning, som en fra Kanada udsendt Regeringskommission har afgivet angaaende Erhvervsliv og Undervisningsvæsen, særlig Landbo- og Landbrugsundervisningen, i en Række Lande Verden over, deriblandt ogsaa Danmark.

En kanadisk Kommission.

Da den kanadiske Kommission i sin Tid var her, havde vi et Interview med dens Medlemmer. Nu — nogle Aar efter — foreligger altsaa Resultatet af Kommissionens Arbejde. Det er et mægtigt Værk, fire store Bind med tilsammen op imod halvtredje Tusinde omfangsrige Sider. De Afsnit, der angaar Danmark, indtager en ret anselig Plads, Hovedafsnittet, der giver Oversigt over Skoler, praktisk Arbejde, Organisationsvirksomhed etc., tæller saaledes ca. 60 Sider. Den almindelige Karakteristik af Landets Udseende frembyder ikke noget af særlig Interesse for danske Læsere. Der gives en Række statistiske Oplysninger, som kendes fra vore Haandbøger, Oplysninger om Udførelsens Art og Værdi, Andelsorganisationerne omtales med særlig Interesse. Videre skildres Folkeskolens Udvikling, refererende de tekniske

og faglige Skolers Indretning etc. Et særligt Afsnit vies Folkehøjskolerne og de dermed beslægtede Institutioner, og der bringes Billeder saavel fra Askov som Lyngby og Haslev, Omtale af Timeplaner og Arbejdsmaade fra flere af disse Skoler.

Med Hensyn til Landbrugsskolerne bringes der Omtale af Ladelund, Dalum og Lyngby; men Opmærksomheden fæstes dog stærkest paa *Husmandsskolerne*, først og fremmest *Kærehave Skole*. At den har vakt Kommissionens mest levende Interesse, fremgaar dels af Beretningens Indhold, dels af, at den illustreres af 4 Helsidesbilleder fra Skolen og dens Festplads. Kærehave betegnes som den typiske danske Husmandsskole.

En tysk Artikel.

I denne Forbindelse vil det være af Interesse at erfare, at det store tyske Agrarblad „*Illustrierte Landwirtschaftliche Zeitung*“, der er Organ for den mægtige, tyske Landboorganisation. „*Bund der Landwirte*“ (den tyske Agrarforening) i sit Nummer for 30. Maj indeholder en meget instruktiv og udførlig Artikel om Kærehave Skole, forfattet af Dr. *Forgwer*, Dresden, der i sin Tid har besøgt Kærehave. Artiklen indledes med følgende Ord: I Danmark har man allerede for mange Aar siden ikke blot indset, hvor stort Smaamandens Forlangende om egen Besiddelse er, men ogsaa skabt Mulighederne for, at Smaamanden kan faa sit Hjerteønske opfyldt. Derefter følger en Redegørelse for de danske Husmandslove — støttet paa Oplysninger, som en tysk Studerende, *Th. Sund*, har indhentet. Artiklen bringer dernæst en udførlig Skildring af Husmandsskolens hele Arbejdsmaade, og den slutter saaledes: „Maaske kunde man hos os i Tyskland i mange Landsdele gaa frem paa lignende Vis, som det paa saa fortrinlig Maade er sket i Danmark.“ Artiklen, der staar som Føljeton i det udbredte Agrarblad, er ledsaget af tre fortræffelige Billeder fra Kærehave Skole.

En Forespørgsel fra Algier.

At Skolen i det hele taget er vidt bekendt, fremgaar forøvrigt af en Henvendelse, som Forstander Klodskov i de sidste Dage har modtaget. Henvendelsen er sendt fra Direktøren for en Skole i Algier i Afrika. Den paagældende Direktør Mr. *Owen Poten* meddeler, at han i det kanadiske Blad „*Manitoba Free Press*“

har læst en Artikel om Husmandsskolen ved Ringsted, og han ønsker nu at erfare, paa hvilke Betingelser han kan blive optaget som Elev paa Skolen, da det saa er hans Agt at lære Landets Sprog for med Udbytte at kunne deltage i Undervisningen.

Det maa indrømmes, at Udlændinge med Interesse følger danske Forholds Udvikling.

De tre her anførte Eksempler er Vidnesbyrd om, hvor vidt forgrenet denne Interesse er.

Den vil bl. a. lære os at stille stedse større Krav til os selv.
(Ringsted Folketidende).

*

Krig og — Fred.

Af Pastor V. D. Hansen.

Da Klokkerne forrige Jul kaldte til Kirke, var der vist ingen, der tænkte, at naar Jul næste Gang oprandt, skulde Europa være Skueplads for en saa frygtelig Krig, som den, vi i Øjeblikket er Vidne til. Af Byer, hvor før Handel og Industri blomstrede, er nu i mange Tilfælde kun en Ruinhob tilbage; paa Landet ligger Gaarde og Huse brændte i Mængde, mens Markerne deromkring er opløjet af Granater; i Tusindvis er Familier bleven husvilde o. s. v., for ikke at tale om alle de *aandelige* Værdier, som er gaaet tabt: Familiers Lykke og Menneskers Glæde ved at være sammen og leve Livet for og med hinanden, — hvad er der ikke mistet, ikke mindst af disse Værdier! Hvor mangt et Hjem har ikke mistet sin Forsørger, hvor mange Børn er ikke bleven forældreløse, alt i alt: hvor der forrige Jul var Lykke og Glæde, er der nu mange Steder Hulken og Sorg. „Har Kristendommen dog ikke kunnet hindre en saa forfærdelig Krig?“ saaledes spørger mange. Ydmygende er det at maatte svare herpaa: trods Kirkens Arbejde er Krigen 1914 et Nederlag for Kirken. Man troede, at Kristendommen nu var naaet til at have et saa stærkt Fodfæste i de saakaldte kristne Folkeslag, at det Ødelæggelsesværk og de Grusomheder, som denne Krig har vist, ikke kunde finde Sted, at med andre Ord Bethlehemstjernen var opgaaet med en saadan Glans og Magt ogsaa over de Lande i Europa, hvor Krigen nu føres, at alt saadant var

utænkeligt, og saa viste Erfaringen det modsatte. Stakkels Kristenhed! Hvor stor Sandhed er der ikke i det Karrikaturbillede, som vist flere af os kender: Beboerne flygter forfærdet fra en Stad, idet Fjenden nærmer sig, og Ilden allerede brænder paa flere Punkter af Byen, da et lille Barn, som skyndsomt iler afsted ved sin Moders Haand, ser den første Bombe lyse paa Himlen og forundret udbryder: „Mo'r, er det Bethlehemsstjernen?“ Hvor kunde det være andet i Kristenheden, som kaldte sig efter den Herre, om hvem det Julenat lød: Fred paa Jord! Gud give, at Kristendommens Aand saaledes maatte sejre i Folkenes Hjerter, at al Krig, og ikke mindst en saadan Krig med alle dens Grusomheder, som i Øjeblikket føres, for Fremtiden maatte blive umuliggjort, at det Ord: „elsker hverandre“ maatte blive mere virkeliggjort ogsaa mellem Folkeslagene.

Thi tiltrods for Nederlaget, Kristendommen i Øjeblikket har lidt, er den dog en *levende Virkelighed*. Det, at der er saa mange Mennesker, som siger: „Herre, Herre“, og som altsaa tilsyneladende er Kristne, men i Virkeligheden „ikke gør Faderens Vilje, som er i Himlene“ (Mat. 7,21), udelukker nemlig ikke, at der er dem, i hvem Kristendommen er bleven Sandhed, ja, er ét med Livet selv. Og for alle dem er der, selv midt under Krigen, Fred, hvad enten de maa holde Jul i en Løbegrav, omgivet af Fare, og maa- ske i Stedet for Kirkeklokkernes Ringning maa høre Granaternes Hvislen, eller de kan fejre Julen i et hyggeligt Hjem, sammen med deres Kære, i et Land, hvor Krigens Rædsler ikke er naet hen, — i deres Hjerter har de dog ligesom en lille Verden for sig selv, uafhængig af alt det ydre. Og se, kun saadanne Hjerter kan i Virkeligheden holde Jul, ikke Jul *uden* Jul, men Jul med virkelig Julefred og Juleglæde. Men de Menneskers Kristendom er heller ikke *letkøbt*. Det er nemlig det sørgelige med saare mange Mennesker, at deres Kristendom i Virkeligheden kun er en Godtkøbsvare, noget, de er kommen billig til, men derfor ser man ogsaa, naar det kommer til Stykket, at den Kristendom ingen Værd har, hverken for dem selv eller for andre; — derfor ser vi ogsaa, som før nævnt, Krigen 1914 udvikle sig i de „kristne“ Lande, som den har gjort, altsammen fordi der var for megen Godtkøbskristendom iblandt os og for lidt kristeligt Liv. Den virkelige Kristendom køber man nemlig ikke saa let, den koster Kamp. Derfor sagde Herren ogsaa, at han ikke var kommen til Jord for at

bringe Fred, men Sværd (Mat. 10,33), og her ser vi altsaa det forunderlige, at medens, hvor Kristendommens Aand sejrer, og den ægte kristne Broderkærlighed faar Lov til at trænge igennem, Kampene i de ydre Livsforhold mere og mere vil ophøre, vil Vejen til Fred i Menneskehjertet, saalænge Jordan staar, og Synden er i Verden, gaa igennem Kamp. „Gennem Kamp til Sejr“, — det er Hjertets Religion og Kristendommens Krav. Kun den, der har været inde i denne Kamp, kan tale med om Fred. Men det er det sørgelige, at medens Menneskene i hvad det ydre Livs Forhold angaar, tit nok kan kaste sig ind i Kamp, undgaar de ofte denne Kamp i Hjertet, saalænge de paa nogen Maade kan. Og paa andre Vilkaar kan Kristendommen ikke blive deres. Men paa andre Vilkaar kan vi heller ikke komme til at holde Jul — virkelig Jul. Ind i Kampen — og ud af Kampen med Fred, det er Julevilkaaret for hvert Menneske, som endnu ikke har fundet Vej til Bethlehems Krybbe. Saa bliver Kristendommen *sand*, og det er dog det, det kommer an paa.

Saa er det maaske det Punkt eller et af de Punkter, som Gud vil pege paa for os gennem den Krig, der nu føres, at den Kristendom, hvorpaa der gennemgaaende er bleven levet her i Europa, har været for letkøbt, og kan vi gennem Krigens Rædsler faa Øjet op herfor, kan denne frygtelige Krig, hvor forunderligt det end lyder, dog paa den Maade set, blive et Gode. idet den da bliver et Middel, som Gud tager i sin Haand for at bringe Bud til Menneskehjertes. Men saaledes bringer den da ogsaa Bud til os; skal Kristenheden forandres, maa Begyndelsen gøres med den *enkelte*; herfra maa Forandringen udgaa. Og bliver det os klart hver især, samt bliver det vort Forsæt at gaa mere til Bunds i vort eget Hjerte, saa Bethlehemsstjernen kan komme til at skinne klarere og tydeligere for os end før, og vi kan komme til mere at lære ham at kende, den Herre Jesus Kristus, om hvem Englene sang Julenat for Hyrderne paa Marken, kan vi trods alt det ydre, og Tidernes ængstende Tegn, dog komme til at fejre en *glædelig Jul*.

*

Danmark som Husmands- og Industriland.

Et Foredrag af Forstander *N. J. Nielsen-Klodskov* holdt i Industriforeningen i København.

I den Geografi, jeg lærte i mine Drengaar, stod der, at „Danmark var et agerdyrkende Land“; men der var dog tilføjet: „af Fiskeri, Handel og Haandværk lever ogsaa mange Mennesker“. Ordet Industri var slet ikke nævnt. Nu, knap 40 Aar efter, holder Formanden for Københavns Industriforening, Hr. Ingeniør Alex. Foss, et Foredrag om *Danmark som Industriland*. Det er forunderligt!

Hr. Ingeniør Alex. Foss bygger sit Foredrag paa Tal fra Statistiken, og det er solidt og godt gjort — rigtig et Ingeniørarbejde. Man ser deraf, at endnu er Landbruget — paa en Maade — Danmarks Hovederhverv; men gaar Udviklingen, som den er gaaet i den sidste Menneskealder — og der er efter Ingeniørens Mening ingen anden Vej —, saa faar Industrien allerede om faa Aar Overtaget. Det vil sige, at fra den Tid lever Flertallet af Danmarks Indbyggere ikke af Landbrug, men af Industri, og efter den Tid gaar det stærkt tilbage med Landbruget. Skal der skrives en Geografi i 1950, kommer der sagtens til at staa i den: Danmark er et Industriland; maaske med den nærmere Tilføjelse, som stod i min: af Fiskeri, Handel og Haandværk lever dog ogsaa mange Mennesker. Landbruget bliver maaske slet ikke nævnt.

Det er altid bedrøveligt at være om Bord paa en synkende Skude, og dobbelt tungt er det, naar ens Kærlighed til Fartøjet, man er paa, har gjort en saa blind, at man i det har set et stolt Skib, der skulde bære Slægten frelst ind i Fremtidens Havn. Jeg havde selvfølgelig nok lagt Mærke til, at Landbruget — eller Fartøjet, for at blive i Billedet — var ved at gaa i Staa, men jeg troede, at det kun var en forbigaaende Standsning, at vi red paa Grunden og manglede Mandskab til at betjene Maskinerne. Jeg mente, at kom vi atter fri, saa skulde Skibet nok bringe os frelst i Havn; men saa kommer Industrien som et nyt, stort Fartøj med Dieselmotorer og en Hastighed, vi slet ikke tidligere har kendt, sejler forbi, og Landbruget synker i dets Kølvand. Det er trist!

Saadan var omtrent det første Billede, der viste sig for mig, da jeg havde læst Ingeniørens Foredrag om Danmark som Indu-

striland; men da jeg havde sundet mig lidt, og jeg havde gaaet en Omgang i Mark, Have og Stald, begyndte mit Mod og mit Haab atter at vende tilbage. Fra min Mark kan jeg se en Snes ny Smaasteder, en lille Koloni af Husmandshjem; mit Blik fanger dem saa let, fordi de er ny og velholdte, og fordi de ikke har ligget der al den Tid, jeg har boet i Kærehave. Jeg kender Markerne, hvor de ligger, fra den Tid, man knap saa lige saa mange polske Arbejdere paa dem, som man nu ser danske Husmandshjem. Jeg kender Folkene, som bor i Husene; en Del af dem har været Elever eller Kursusdeltagere paa Kærehave. Siden Polakkerne blev fortrængt af Husmandsfolkene, har jeg Sommer efter Sommer set, hvorledes Tidsler, Følfod og andet Ukrudt paa Marken maatte vige Pladsen for værdifulde Kulturplanter, og jeg har set, hvorledes Husdyrenes Antal voksede fra Aar til Aar. Ja, kører man igennem Kolonien en Sommerdag, faar man rigtig Indtryk af, at her er der ved at gro noget nyt frem. Nye Hjem med gode Betingelser for dem, der nu har Hjemmene, og for Slægten, som vokser op i dem.

Se en Gang paa disse Tal, som Udstykningsforeningen har offentliggjort fra Kolonien; de taler bedre end fagre Ord.

Gaarden, hvortil den omtalte Jord hørte, hed før Udstykningen Ditlevshøj. Nu bærer Kolonien det samme Navn. Til Gaarden hørte 198 Tdr. Land.

Før Udstykningen var der 1 Hjem.

Nu er der 23 Husmandshjem og 10 Huse med Haver.

Før Udstykningen var der 8 Heste.

Nu er der 39 Heste.

Før Udstykningen var der 70 Kreaturer.

Nu er der 114 Kreaturer.

Før Udstykningen var der 00 Svin (brændt).

Nu er der 127 Svin.

Før Udstykningen var der 00 Høns (brændt).

Nu er der 598 Høns.

Før Udstykningen var Ejendomsskylden 112,000 Kr.

Nu er Ejendomsskylden 238,500 Kr.

Før Udstykningen var Brandassurancen 24,000 Kr.

Nu er Brandassurancen 181,767 Kr.

Folk, der ikke rigtig kender Landboforhold, vil sagtens spørge: hvorledes er det muligt, at den Jord, der før Udstykningen

daarlig nok kunde føde en Proprietærfamilie og nogle faa polske Arbejdere, nu kan føde 23 Husmandsfamilier og en saadan Forøgelse af Besætningen? Det skal jeg sige Dem. Før det første er der naturligvis ikke en enkelt af disse 23 Husmandsfamilier, der stiller saa store Fordringer til Livet, som den ene Proprietærfamilie tidligere gjorde; men det er dog ikke deri, det ligger. En Proprietærfamilie kan dog vist vanskeligt spise og forbruge saa meget, som 23 Husmandsfamilier kan leve af. Nej, det kommer især af, at de 23 Husmandsbedrifter giver langt større Udbytte, end Proprietærgaarden gav. Før Udstykningen var der faa dygtige og interesserede Arbejdere. Der var faa Heste, faa Plove, forholdsvis lidt Gødning, lidt Rodfrugter, lidt Havebrug. Kort sagt *lidt* af alt det, der betinger et stort Udbytte af Jorden. Nu er der 23 interesserede Husmandsfamilier om Arbejdet; de kan overkomme det. Jorden udnyttes langt bedre. Nu er der ingen Brak. Ingen Forpløjninger ligger udyrket hen. Hvor Ploven ikke kan gaa, bruges Spaden. Nu er der ingen Spring i Røerne, ingen Ukrudt i Sæden. Nu spildes eller fordærves intet selv i en vanskelig Høst. Husmandsfolkene, der passer paa som en Smed, faar altid deres Korn godt i Hus, men i de store Bedrifter ødes der meget i en vanskelig Sommer.

Det var Markarbejdet.

Saa er der Husdyrbruget.

Da Andelsmejerierne blev oprettet og sendte Mælkevognene rundt til Gaarde og Huse, fik Husmanden, der kun har faa Køer, samme Pris for sin Mælk som den Landmand, der har mange Køer, men Husmanden kender hver enkelt af sine Køer bedre og kan tage Hensyn, som den Landmand, der har mange Køer, ikke kan. De kan f. Eks. komme ind om Natten og naar Vejret er daarligt, de kan malkes 3 Gange daglig osv., derfor giver Husmandens Kø mere Mælk, og den producerer tillige billigere.

Da Andelsslagterierne blev oprettet, kunde Husmændene køre deres Grise derhen og faa samme Pris for dem som den Landmand, der leverede mange Grise; men mange Grise giver forholdsvis ikke saa stort et Overskud som faa, derfor producerer Husmanden hvert Kilo Flæsk billigere.

Da Ægeksperten blev oprettet, kunde Husmændene altid sælge deres Æg til store Priser, og det blev en god Indtægt at

holde Høns; men smaa Hønsflokkene giver forholdsvis større Udbytte end store Hønsflokkene.

Det er ingen Hemmelighed, at saadan gaar det til, at 23 Husmandsfamilier nu lever og maaske lever mere frit og uafhængigt, end den ene Proprietærfamilie tidligere levede af den samme Jord.

Som jeg før sagde, kender jeg Folkene, der har gjort dette fortjenstfulde Arbejde; men de er langt fra Overmennesker; det mener de sikkert heller ikke selv. Jeg tror, at de kan komme langt videre, end de er naaet. Men de naar aldrig saa vidt, at alle Muligheder er udtømt; jo dygtigere Husmandsfolkene er — baade Manden og Konen maa være dygtige —, desto flere Muligheder har de, og desto lettere kan de skaffe sig Indtægter. Faar Husmandsfamilierne f. Eks. rigtig lært at dyrke og anvende Frugt og Køkkenurter i Husholdningen, og Afsætningsforholdene for disse Produkter bliver ordnet, omtrent som de nu er med Smør, Flæsk og Æg, saa ligger der et rigt, uopdyrket Land uden for Husmændenes Dør.

Se, det var disse lyse Tanker, som gjorde, at mit Haab til Landbruget atter begyndte at vende tilbage. Vel ved jeg, at én Svale gør ingen Sommer, men jeg kender ogsaa andre danske Husmandskolonier end Ditlevshøj.

Naar Hr. Ingeniør Alex. Foss er naaet til det Resultat, at Danmark vil blive et Industriland, og at Industrien i Fremtiden vil blive nødt til at overtage Forsørgelsespligten af de mange ufødte Slægter, saa tror jeg, det kommer af, at han til daglig færdes herinde i den store By mellem de mange Fabriksskorstene og Værksteder, og naar jeg ser saadan paa Landbruget, at Danmark har Betingelser for at blive et Husmandsland, saa kommer det vist af, at jeg til daglig gaar der ude paa Landet og har mit Arbejde mellem de unge Karle og Piger, der kommer paa Kærehave Husmandsskole for at dygtiggøre sig til deres Livsgerning, og mellem de ældre Mænd og Kvinder, der kommer paa de 11 Dages Kursus for at faa Vink og Vejledning om det, som de hele deres Liv har syslet med, og som de har faaet saa kær, at de aldrig bliver for gamle til at lære mere om det.

Men dobbelt glædeligt er det, at vi begge har kunnet se saa mange Muligheder i det, vi arbejder med og bedst kender til, at der er nok til, at alle kan faa Arbejde og Føden ved det.

I adskillige Familier er det saadan, at Manden gaar paa Marken og grubler over, hvorledes han skal skaffe alt det, Familien skal bruge, og Konen gaar i Huset og tror, at det alene er hendes Økonomi, der skal holde det hele sammen.

Hvor Forholdet er, som det skal være i et godt Hjem, der lægger Manden og Konen i Fællesskab Planen. De passer nok hver deres, men de søger tillige at forstaa hinandens Arbejde, saaledes at de arbejder i Takt, og saa gaar det fremad. Kunde den danske Industri og det danske Landbrug lære det samme, saa er her i Danmark gode Betingelser for at de mange Muligheder, der ligger gemt i Industrien og Landbruget, kan spire og vokse til en Høst, saa rig, at ingen, der vil arbejde, behøver at være arbejdsløs, og ingen dygtig Arbejder behøver at lide Nød i Danmark.

Kærehave, Ringsted. 1914.

N. J. N. K.

*

Professor Zakarias Nielsens Besøg paa Kærehave.

Naar Sommeren er svundet, glæder vi os ved atter og atter at dvæle ved de lyse Minder, den har givet os.

Der er Dage, Festdage, som vi mindes frem for andre, og for os, som sidste Sommer var her paa Kærehave, er der sikkert en Dag, som vi mindes frem for de andre Dage, og som for os staar i en særlig Glans, det er den Dag, paa hvilken Prof. Zak. Nielsen besøgte Kærehave.

Vi kendte ham alle saa godt, og dog kendte vi ham ikke. Vi kendte hans Fortællinger og Sange, og vi var gennem dem kommet til at holde af ham. Nu skulde det forundes os at lære ham at kende paa nærmere Hold.

Der var især en af hans Sange, vi i den sidste Tid var kommen til at holde meget af, og som Gang efter Gang var blevet sunget baade i og uden for Timerne. Det var Sangen: „Byg paa Sletten, ej paa Tinden“. Det var derfor ganske naturligt, at det blev den Sang, der fra „Ugletrappen“ lød ham i Møde, da Vognen rullede ned gennem Alleen. Det var vor Velkomst, ja, det

var endnu mere, det var vor Tak, for hvad han har givet os igennem sine Fortællinger og Sange. Vor Tak var ganske vist ringe i Forhold til hans Gave, men den var ærlig ment.

Hen paa Eftermiddagen samledes vi alle i Foredragssalen, hvor Forstander Klodskov bød Zak. Nielsen velkommen.

Zak. Nielsen holdt derefter en kort Tale, hvori han bl. a. takkede for, at han endnu en Gang havde faaet Lov at samles med unge og gamle her paa Kærehave. Det var ham en stor Glæde at komme her. Derefter læste Zak. N. et Par Fortællinger: „Professorens Amme“ og „Paa Udstilling“.

I over halvanden Time blev vi holdt fangen; snart viste Zak. Nielsen os det komiske ved de Personer, han skildrede, snart viste han os dem i dyb Alvor. I det ene Øjeblik havde han vakt vor Latter, i det næste Øjeblik sad vi i stille, alvorlig Eftertanke. Og bag det hele mærkedes tydeligt Zak. Niensens Kærlighed til de Mennesker, han skildrede. Det kunde ikke undgaas, at vor Kærlighed til dem ogsaa blev vakt. Vi havde maaske ikke før vidst, at vi holdt af disse fattige Husmandsfolk, men nu vidste vi det. Zak. Nielsen havde lært os det, og vi bringer ham vor Tak derfor!

Om Aftenen samledes alle paa Festpladsen, hvor vi ved Legen søgte at glæde den gamle Digter.

Først ved Mørkets Frembrud rullede Vognen bort, og vi blev tilbage — et godt Minde rigere.

»Jævnhed bærer Trygheds Renter,
gør i Hjemmet Tonen mild;
fra de jævne Arner henter
Samfundsaanden renest Ild.«

A. Olsen.

*

Det nye engelske Køretøj.

Mel.: Til Pinse, naar Skoven bli'er rigtig grøn.
I kender nok „Bussen“, vi fik i Fjor?
I Regn og Storm er den lun og stor;
men skal man i Skoven i „fineste Puds“,
man nødig ta'er Plads i en Omnibus.
Tralala la la la lalala la la la lalala la la la.

Fra Forfatteren Zakarias Nielsens Besøg paa Kærehave.

Trods fornem af Stand og fra København
og vidt berømt for sit Bussenavn,
den er dog snart bleven lidt gammel i By,
men nu skal I høre det sidste Ny!
Tralala la la osv.

Et Køretøj vi nu igen har faa't,
man siger fra England — jeg tror det godt,
for „Snittet“ er engelsk og Hjulenes Sving,
Faconen en Gentlemans, fuldt „perving“.
Tralala la la osv.

Facade med Glasruder for og bag
og Lygter, som kan gøre Nat til Dag.
Kalechen er sort, og tænk, ovenpaa
kan sidde fem og en Tjener staa.
Tralala la la osv.

Og indeni, tænk jer — det siger man da —
naar Venner de er, kan den sytten ta'!
Ja, Bussen, den gamle, er helt nervøs,
den frygter igen at bli' arbejdsløs.
Tralala la la osv.

Til Sommer, naar Skoven faar grønne Træ'r,
vi venter jer atter i Hundredvis her.
En Køretur skal I saa alle ha',
naar bare den „fine“ dog det kan ta'!
Tralala la la osv.

Og kommer paa Kursus igen I hertil,
den „fine“ og „Bussen“ jer hente vil!
Til Slut alle Venner, den kørte herfra,
en Julehilsen fra „Bussen“ skal ha'!
Tralala la la osv.

Venlig Hilsen til Elever og Kursusdeltagere med Ønsket om
en glædelig Jul og et godt Nytaar.

Hedvig Christensen.

*

Ved Havelaagen. Et Juleminde.

Af Pastor V. D. Hansen.

Det var op mod Jul.

Hele Familien havde været samlet hos min Søster i —sted, og da jeg skulde rejse, fulgte Mor mig paa Vej gennem Haven.

Nede ved Havelaagen standsede vi. Vi blev staaende lidt og talte sammen. Jeg kunde mærke paa Mor, at hun havde svært ved at tage Afsked. Det var, ligesom hun ikke kunde faa sagt Farvel, saa jeg tilsidst blev helt underlig til Mode derved.

Mens jeg gik ned ad Gaden, blev hun staaende og saa efter mig. Jeg vendte mig flere Gange om. Hun stod der endnu ubevægelig og blev ved at følge mig med Øjnene.

Og da jeg skulde dreje om Gadehjørnet, saa jeg mig endnu en Gang om, — og endnu en Gang saa jeg hende staa ubevægelig henne ved Havelaagen.

Men hvad jeg særlig lagde Mærke til under hele denne lille Tildragelse, var det Udtryk, hvormed hun saa efter mig, saa fuldt af Godhed og Kærlighed, som en Mor overfor sit Barn, — et Udtryk, som sagde mere end mange Ord.

— — —

Aaret efter var Mor død. Maaske var ovenstaaende lille Træk et Udslag af en Forudfølelse af Dødens Nærhed, — det tror jeg i alt Fald. Jeg tror, hun tænkte, at det var sidste Jul, hun var sammen med os.

Men til mine bedste Juleminder hører ovenfor nævnte lille Træk, fordi jeg aldrig kan glemme det Udtryk af Kærlighed, hvormed hun saa paa mig, og blev ved at se efter mig, lige til jeg var forsvundet bag Gadehjørnet.

Dette lille Minde tegner sig skarpt i min Erindring, — og saaledes er jeg vis paa, at det ogsaa gaar flere af mine Læsere over for dem af deres kære, de har mistet. Mens mange Smaa-træk om de bortgangne efterhaanden udvidskes, er der enkelte bestemte, men ogsaa saa meget tydeligere Træk, som ikke ud-slettes, netop maaske fordi de betegner, hvad de af vore kære, vi har dem om, var *for os*, og som derfor saa meget mere karakteriserer dem i vor Bevidsthed.

Men intet karakteriserer et Menneske som Kærligheden. Og naar vi nu atter holder Jul, er det sikkert noget af det bedste, vi

oplever, at vi ikke alene kan mærke deres Kærlighed, som vi endnu har iblandt os, og kan fejre Jul med, men at vi ogsaa gennem Minderne om dem, Døden tog, ligesom mærker deres Kærlighed paany, som vi engang havde, men som nu ikke mere er her paa Jord.

Og naar Lysene paa Træet tændes Juleaften, og vi i Stilhed sidder og tænker paa Livet, som det svandt for os, er det netop denne Kærlighed, som midt i Savnet og Vemodet gør os rige.

Thi først den, som ingen Minder har om andres Kærlighed, er fattig.

*

Dagligstue og Havestue.

„Hvor kønt!“ vil sikkert de fleste tænke eller udbryde, naar de ser Billedet fra Dagligstuen med samt et Glimt af Havestuen og Kabinettet. Det er sandt, der er kønt i Dagligstuen. De sidste Par Aars Elever ved, at der til Hjælp ved Underholdningen paa Besøgsaftenerne har været fremlagt et stort Værk, „The Studio“. I dette Værk findes Ideer i Tusindvis til Udsmykning af vore Hjem. Her i dette Værk har Forstanderen og Fruen ogsaa fundet Ideen til Dagligstuemøblerne. Ideen har saa gennemgaaet en kritisk og prøvende Undersøgelse; der er dannet om og lavet til Rette paa den, saa den blev til Virkelighed i en Form, som netop passer for denne Stue og for de to, som har deres Hjem der. Der er Skønhed, Ro og Harmoni over Stuen. Møblerne er udført i lyst Træ, som viser sig at være praktisk, siger Stuepigen da — der behøves kun Støvaftørring én Gang daglig. Støvet ses ikke her som paa mørkt Træ. Selve Stuen med Møblerne er ikke saa „favnende“ som tidligere. De store Stole her staar mere „selvbevidste“, man ligesom betænker sig paa Tilmærmelser, maaske ogsaa noget med Anelse om, at er man først dalet ned i en af dem, skal der en Kraftanstrengelse til for at slippe løs igen. De fleste af Billederne i Stuen er haandmalede; de er malede af den unge engelske Dame Miss Pring, som opholdt sig her paa Skolen for et Par Aars Tid siden, og som flere af jer kender saa godt. Motiverne: Blomster, Blade og Grene, er alle hentede fra Skolens Haver. Øverst til venstre ses Kongebilledet, som blev taget under det sidste Kongebesøg paa Kærehave. Det er da rimeligt,

Dagligstuen og Havestuen.

at der gøres Stads af Kongefamilien, det er kun en ringe Gængæld for den Ære, der er vist Skolen ved Besøg af saa høje Gæster. I Krogen til højre ses Fru Klodskovs „Dronningsæde“. Det er en ren Vidunderkrog, som Fru Klodskov med sine beskedne Fordringer sikkert aldrig havde tænkt sig Muligheden af. Her er et Utal af Hylde, Skuffer, Skabe, Indelukker osv. Her er beregnet Plads til alt — Sytøj, Skrivetøj, Bøger, Blade o. m. a. — og alt er paa Plads. Vinduet er lige ved Siden til venstre, hvorfra Lyset vælder ind og lægger Festglans over hele Stuen. T.

*

K a s e r n e b i l l e d e r.

Følg mig, Læser, et Stykke tilbage i Tiden, lad os sige til i Juli Maaned. Scenen er Roskilde Kaserne. Klokken er 5 Morgen. Alle Mand er oppe, og de tre, der har Tur, fejer og vasker Gulv, saa det staar efter. Alle Senge maa flyttes for bagefter igen at sættes paa Plads i to snorlige Rækker. Alt skal støves af, Vinduer og Messingbeslag pudses — alt i alt, de tre „Stuete“ har meget travlt og maa tit staa op før Kammeraterne for at naa, hvad de skal. Saa bliver det Tid, at Kompagniet skal „stille“. Alle staar færdige, hver ved sin Seng, for i samme Øjeblik, som en Befalingsmand viser sig i Døren, at rette sig op og staa saa stille, som de var Tinsoldater. Befalingsmanden mønstrer Gulvet, ser kritisk paa Vinduerne og lader en Finger løbe langs Lister og slige Steder, hvor Støvet har den kedelige Vane at samle sig. — Naar alt er vel overstaaet, trædes an i Gaarden. Sergentens øvede Øje løber langs Rækkerne og standser ved en upudset Knap. I ikke altid lige blide Udtryk anmodes Synderen om ikke oftere at møde paa den Maade. Øjnene løber videre. Aha! En Rem, som ser mistænkelig rød ud. „Det lader nok til, at Mandskabet begynder at sløje af paa Pudsningen; det skal vi nok faa sat en Stopper for.“ Nu er Kritiken for Alvor vaagnet, og knusende falder den ned, her over et Par mindre blanke Støvler, hist over en slet børstet Frakke for tilsidst at ende med en Erklæring om, at de, der ønsker Frihed, f. Eks. om Søndagen, maa tage sig meget alvorligt sammen.

Men alt dette er Børneleg mod Lørdagsparaden. Da er det ikke en Sergent, men selve Premierløjtnanten, som er den høje

Dommer, og er alt ikke fint til Hverdag, saa skal det i alt Fald være det den Dag, for bliver man „knaldet“, saa er det jo den kære Søndagsorlov, som ryger i Lyset. Altsaa, man pudser, man børster og banker, man køber for 5 Øre grøn Sæbe, som fordeles broderligt mellem de værste Pletter paa Tøjet og Gulvet, for Gulvet det skal være saa rent, at man knapt nok vover at træde paa det. Naar saa endelig alt er skinnende blankt og rent, og man selv er i Søndagstøjet, saa er man endda ikke færdig; nej, hver Ting har sin bestemte Plads: Støvlerne her, Tornystret der, det gamle Tøj paa en bestemt Knage ved Hovedgærdet og Sengen omhyggeligt ombundet med et rødt Baand. Kappe og Haandklæde ved Siden af, ligeledes med røde Baand, og alle Baand paa Stuen rettet ind i samme Højde. Jo, der er meget at tage vare paa.

Nu er det dog vist i Orden. Et sidste prøvende Blik! Nej, der hænger den gamle Hue paa samme Knage som Kappen i Stedet for sammen med det gamle Tøj. I en Haandevending er denne Fejl rettet, og man venter i Angst og Bæven paa Eftersynet, for man ved saa inderlig godt, at det er galt baade her og der. Som nu Tøjskabet. Der ligger rene og snavsede Skjorter mellem hinanden, Indpakningspapir og meget andet, som slet ikke maa være der; og sæt nu, Premierløjtnanten vil se Skabet! Saa er man jo „knaldet“ med det samme. Madskabet har det heller ikke rigtig godt. Der har slet ikke været Tid til at se til det; men der ligger vistnok et Stykke Pølse i Smørkoppen, og pludselig kommer man til at tænke paa, at der ovre bag i Skabet i Tirsdags havde ligget et Stykke Leverpostej, som var ved at skimle, men som man den Dag ikke havde gidet fjerne. Siden havde man glemt det, saa det laa der efter al Sandsynlighed endnu. Hvad var der at gøre? At Søndagsfriheden ogsaa er afhængig af saadanne dumme Smaating! „Premieren“ kunde være der hvert Øjeblik, saa der var ingen Tid til at bringe Orden i Skabet, som stod i en anden Stue. Hør! Stemmer og Fodtrin paa Gangen! Det er ham! Døren aabnes. „Ret!“ Paa Kommandoen smækker alle Hæle sammen, og som Støtter staar man med Front mod de indtrædende. Nu skal det briste eller bære!

Vi aflægger et Besøg samme Sted 5 Maaneder senere, altsaa i December. Klokken er 7. Kl. 8 skal Kompagniet stille, men alle Mand ligger endnu. Endelig kryber første Mand ud af „Fjerene“;

han skal ned i Køkkenet og hente Kaffe; det er allerhøjeste Tid, hvis han skal naa det. Og pludselig kommer der Liv i det øvrige Selskab, som man for et Øjeblik siden vilde troet var i den dybeste Søvn. De staar ikke op, tro endelig ikke det! Nej, de rækker hver sin Feltflaske ud mod den morgenduelige, og som med én Mund lyder Raabet: „Tag Kaffe med til mig!“ De nærmeste Flasker samles sammen, og fulgt af gnavne Tilraab fra dem, hvis Flasker han ikke har kunnet have, tårner Morgenmanden i et Par Bukser, søvndrukken og med uredt Haar, ned ad Trappen til Køkkenet efter Kaffe. Imidlertid er nok en Mand kommet paa Benene oppå paa Stuen; han skal i Byen at købe Basser. „Køb 5 2-Øres til mig!“ „Og 3 til mig!“ „Halløj! Du kan vel ogsaa tage Bud med for mig!“ osv. osv. lyder Raabene, og han vender tilbage med et Lager som en Kagekone, samtidig med at Kaffejenteren lader sig til Syne. Kaffe og Basser fordeles til det endnu sengeiggende Mandskab, der har benyttet Lejligheden til at tænde Piben, og under lystig Passiar sættes Morgenfoderet til Livs. Klokken nærmer sig nu betænkelig til 8, og der er ikke andet for: man maa op; men forsigtig, at ikke Tæpperne skal komme i Ulave. Sengen er nærmest en Slags Sovepose, idet Tæpperne er stoppet fast ned ved begge Sider og ved Fodenden, og med lidt Forsigtighed kan de godt blive nogenlunde paa deres Plads en hel Uge ad Gangen, saa hele Arbejdet med at rede Seng indskrænker sig til at glatte lidt ud paa Lagnerne. Derved spares ikke saa faa af de kostbare Morgenminutter. For Resten er det nogle mærkelige Fyre, disse Senge. De er slet ikke til at ligge i, og det er jo dog en stor Fejl ved en Seng; men saa har de paa den anden Side mange Dyder, som Senge i Almindelighed ikke har. De er f. Eks. udmærkede som Spiseborde, hvad man kan overbevise sig om ved at underkaste dem et Eftersyn ved Frokosttid; saa vil man nemlig finde dem oversaaet med Brød, Ost, Pølse, Margarine o. desl., og hvis man er saa heldig at komme op paa Stuen en Gang, naar der pudses — men det vilde være en sjælden Oplevelse —, saa viser det sig, at de er som skabt for Olieflasker, Blanksværte og lignende Sager.

Klokken er 8; der skal trædes an. En Mand staar i Skjorteærmer og spiser Smørrebrød, to er ved at trække Støvler paa, andre to skynder sig ud i Vaskerummet for i alt Fald at faa blødt Næsen og de nærmest tilgrænsende Dele af Ansigtet, nogle

ruller Kappe, og andre „pakker“ Tornystre, det vil sige tømmer det for alt, hvad der er i det. Men allertravleste har dog en Mand, som farer om og kigger under alle Sengene, medens han knapper Knapperne i sin Frakke. Han skal feje Gulv og søger efter Kosten, som siges at ligge et Sted under en Seng. Endelig haler han den frem under den sidste, og medens Støvet hvirvles op lige til Loftet, skubber han store Bunker af Jord, Pølseskind, Osterskorpor, Papir o. lign. foran Kosten hen imod Døren. Herut paa Gangen med det! Hvem der vil fjerne det derfra, kommer ikke ham ved, han har gjort Stuen „ren“. Gangen ligger udenfor hans Omraade.

Kl. 11½ kommer Kompagniet hjem og træder straks an til Middagsspisning. Der tælles 12 Mand af til hvert Bord. Mad og Tallerkenstabler staar ved den ene Bordende, og Mandskabet maa selv om Fordelingen. Med en Hurtighed, der ellers er ukendt blandt indkaldt Mandskab, styrter de 12 sig over Sagerne. 5—6 Hænder — nogle forsynede med Gafler, andre ikke — farer paa én Gang ned i Fadet med Pølser. Et Par Alen følger med Hænderne, og af det tiloversblevne hopper en 3—4 Stykker ud paa Bordet, hvor de opfanges af næste Hold Hænder, som nu har faaet trængt sig frem, medens første Hold har forlagt Kamppladsen til Terrinen med Sødsuppe, hvor det især er de enligt omsvømmende Rosiner, Jagten gælder. Kampen er imidlertid kort, idet den naturligvis maa høre op, naar Fadene er tømt, og det er kun et Øjeblikks Sag. Snart sidder de kæmpende roligt, om end ikke tavse, ved hinandens Side, hver optaget af sin Pølse og sine Rosiner.

Hermed de bedste Ønsker for Jul og Nytaar fra Nr. 6, forhen
Johannes Nielsen.

*

Verandaen.

Hovedindtrykket af Billedet fra Verandaen er sikkert det mægtige Lysvæld, der strømmer ind fra Syd, fra Øst, fra Vest, ja endog fra oven. Det er et helt Lyshav. Verandaen kunde godt bære Navnet „Mod Lyset“, som det store Kunstværk hedder, der er rejst ved Rigshospitalet i København til Ære for Finsen, vor berømte danske Lyslæge. Verandaen vender ligesom dette sit

Ansigt og sit brede, aabne Bryst mod Syd, mod Solen, for at suge alt det Lys og al den Solstraalevarme til sig, som skal glæde, opmuntre og bringe Sundhed til dem, der bor indenfor. Her er næsten altid Mennesker, saa den ene og saa den anden eller mange i Flok. Alle drages uvilkaarlig ud i dens Lys og Varme — som Insekter en Sommeraften mod en oplyst Rude —, og Dørene staar aabne. Her er Plads til mange, og nu i Efteraaret er der anskaffet Bænke og Stole, saa der er Siddepladser hele Omgangen rundt foruden dem, som findes i Midten. Der findes Centralvarme, og der er nu ogsaa Vand indlagt med lange, bevægelige Bruser og Haner osv., saa Fru Klodskov nemt kan overbruse Blomsterne paa Stedet, hvor de staar, og bliver det for varmt en varm Sommerdag, overbruser hun Gulvet, Blomsterne og Vinduerne med Vand; det svaler saa dejligt. En Besøgsaften er her livligt og festligt, man drømmer sig i Palmehaver, og Musikken og Sangen høres udmærket herud fra Stuerne. T.

*

En Udflugt.

En smuk Tur og en god Tur havde Eleverne sidste Sommer i en Udflugt til Hagbards og Signes Høje i Sigersted. Turen foregik pr. Cykle og til Vogns. Det var første Gang, Skolen prøvede den Tur, men vi var enige om, at det blev ikke sidste Gang. Vi havde medbragt Kage og kogt Chokolade, som vi nød paa Hagbards Høj. Vi sang Sangen om de to, som fulgte hinanden i Døden, Sangen om den rene, stærke, trofaste Kærlighed. Fru Thyregaard fortalte Sagnet om Hagbard og Signe, og derefter sang vi endnu en Sang. Vi spadserede derfra over til Signes Høj, som ligger et lille Stykke derfra. Videre gik Turen derfra til Sigersted Kirke, hvor Hr. Pastor Severinsen stod parat til at modtage os. I Kirken gav Pastor Severinsen nu en god Oversigt over Egnens historiske Punkter, deriblandt ogsaa Kirken, hvori vi sad. Hr. Severinsen er en Mand, der sidder inde med stor historisk Viden, og man kunde mærke, at det var svært for ham at nøjes med det korte Uddrag af Historie, som vor korte Tid tillod os at modtage. Alle lyttede interesseret, og da vi havde sunget Salmen „Mægtigste Kriste“ og gik ud af Kirken, var det med Sindet fyldt af Glæde over den gode Dag, vi havde tilbragt. For-

Verandaen.

standeren bragte Pastor Severinsen den Tak, vi alle stod med paa Læberne, og Turen gik hjemad, mens Solen langsomt dalede i Vest og sendte lange, purpurfarvede Straaler hen over det kønne sjællandske Landskab, der gemmer saa mange rige og dyre Minde-der fra vore Fædres Tid.

*

H u s f l i d.

I „Dansk Husflidstidende“ staar bl. a. i Konsulentens Beretning om Aaret 1913: „Mange Højskoler har taget Sagen op, og i denne Forbindelse kan jeg ikke undlade at nævne Kærehave Husmandsskole, der ikke alene regner Husfliden som et Fag, men som et vigtigt Fag.“

De fleste af Elevbladets Læsere vil sikkert mindes med Glæde de Timer, der blev tilbragt med Husfliden paa Kærehave, og mange har vel ogsaa senere vist Husfliden Interesse, maaske selv prøvet, øvet sig og gjort gode Fremskridt; men der er mange, der burde skænke den Sag lidt mere Opmærksomhed. Der er skrevet og talt meget om Husfliden, om dens opdragende Betydning og dens Evne til at skabe rene Glæder og glade Mennesker. Mange mener, at Husflid er Smaating og i vore Dage overflødig; det sidste er ikke rigtigt, den bliver aldrig overflødig; det er snarere, som om Husfliden i vore Dag vinder Fremgang. Men Smaating kan vi gerne kalde Husfliden, skønt den ofte kan blive til store Ting; men lad os holde os til de smaa Ting, ogsaa *de* har Betydning.

Det er glædeligt, at Klodskov ikke har glemt Husfliden, da han tænkte paa sin „Fremtiden“; der findes paa Grundplanen opført et Rum, „Værksted“, og det har sikkert været Klodskovs Mening, at der kunde øves Husflid og ikke Haandværk. Der burde findes et saadant „Værksted“ ved ethvert Landbohjem, hvor der kunde arbejdes, naar Tid og Lejlighed gaves. Der er mange Smaating, som en Husflidsmand kunde udføre i eget Værksted og undgaa de dyre Haandværkere, og saa havde han den Glæde tillige at have anvendt sin Tid godt.

Der bliver sagt om de unge, at de hellere vil flyve paa Cyklen ud ad Landevejen uden Maal, end de vil foretage sig noget nyttigt i deres Fritid; saaledes skulde det ikke være, og faar de

først rigtig fat paa noget Husflidsarbejde, der interesserer og glæder dem, da tænker jeg, Hjulet faar mere Ro. Prøv en Gang at synge en af de mange smaa Husflidssange, vi har; og der straa-ler ligefrem Varme og Humør ud af hvert Vers.

Der er mange smaa Arbejder, der meget godt kan udføres uden Værksted, og det er jo en Fordel at kunne samles om Lam-pen i den varme Stue nu i de lange Vinteraftener; der kunde jo vælges et af disse Arbejder: enten Udskæring, Løvsavning, Bog-binding, Paparbejder eller lignende; ved lidt Flid og Øvelse kan smukke Ting trylles frem, der kan hygge i et Hjem og sprede Glæde over en velanvendt Fritid.

J. Malling.

*

Stort »Slag« ved Kærehave 5. og 6. Oktbr. 1914.

„Slaget“ ved Kærehave er en Begivenhed i Kærehave Histo-rie, som maa nedskrives, før den gaar i Glemme, hvad dog ikke sker, før den Slægt, der overværede dens „Rædsler“, er borte.

Et Gode var det, at „Slaget“ indtraf i Skolens Hvileperiode, nemlig Oktober Maaned, ellers havde vi været nødsaget til at melde „Pas“ overfor Skolens Ordens- og Arbejdsplan; for at holde 80 unge Piger i Ro og Arbejde, naar det „lyner“ rundt omkring dem med blanke Snøre, Sporer, Knapper og al anden Glimmer, der hænges paa Uniformerne — det maa dog vist kal-des et for stort Krav at stille, selv om vi samlede alt af baade Værdighed og Velærværdighed. Men som sagt, den Vanskelig-hed laa heldigvis ikke for, saa vi undgik lykkelig og vel alt, hvad der kan henregnes til Mytteri og Revolution.

Slaget varede i to Dage. Ringsted var Midtpunktet. Det var om denne By, „Fjenden“s Interesser og Planer kredsede. Byen var dog ikke uforberedt; den havde Orden i sit Militærapparat, og den havde ydermere faaet Forstærkninger af baade Fodfolk, Dragoner og Kanoner og alt, hvad der hører med til et velord-net Militærvæsen. Om der inde i Byen stod opstillet 42 cm Mør-sere, faar staa hen. Vi mærkede i alt Fald ikke noget til dem udenfor Byen.

En Ting blev os klar i disse Dage, at Kærehave i strategisk

Henseende kan spille en stor Rolle. Her er Skoven, og her er vore Frugthaver og Læbælter, hvor der kan søges udmærket Dækning, og hvorfra der kan udøves overraskende Operationer mod „Fjenden“. Skoler er fredlyste i Krigstid. Her tog „Røde Kors“ ind med alt, hvad dertil hører. Korpslægen tog et hurtigt Overblik over de forskellige Sale og Stuer og fik hurtigt orienteret sig med sin Stab: Spisestuen mod Vest blev antaget som Operationsstue for mulig saarede. I Gymnastiksalen skulde breddes Madrasser, og her skulde være Liggehal. I Cyklestalden skulde de døde anbringes og identificeres. Antallet af døde og saarede kendes ikke; det overlades til Læserne at gisne og gætte. Skolens Sygeplejerske var desværre ikke til Stede, hun havde netop med de truende Krigsudsigter for Øje valgt at benytte Ferien til yderligere Uddannelse under „Røde Kors“s Afdeling i København; ellers havde her været Udsigt til virkelig at være med. Sygdom er jo heldigvis en Gæst, vi ikke kender ret meget til i Kærehaves mange smaa og store Solstuer, Ligtorne, Knyster og i Ny og Næ en Nakkebyld — det er alligevel ikke noget, der i Længden kan tilfredsstille en virkelysten og interesseret Sygeplejerske.

Ja, det var meget bevægede Dage. Lige fra den aarle Morgen kunde man fra Kærehaves mange Vinduer følge Troppernes March forbi ad Landevejen Ringsted—Køge. Dragonerne vakte selvsagt mest Opmærksomhed, men ogsaa Fodfolket blev grundig studeret for at se, om der mulig mellem de mange Ansigter kunde findes et kendt, hvad der ofte lykkedes saa for den ene og saa for den anden af Glo-strupperne. *Pejter* var nok den, der kunde melde om de fleste Genkendelser, men han er nu ogsaa saa let kendelig. Han indtager — som bekendt — i Retning af Hud- og Tøjfarve en Særstilling — som Regel da.

Vore Soldater drog ud for at møde „Fjenden“ i aaben Mark. Ved Kværkeby og videre i en Linje efter Adamshøj mødtes Hærene. Geværerne knaldede, saa Krudtrøgen drev i store, tætte Skyer ind over Markerne. Enkelte Steder gik Afdelinger endog over til Bajonetangreb. Lærer Olsen og lille Herdis vovede sig helt ud i Ildlinjen — og slap godt fra det, maaske i Kraft af deres ungdommelige og ærlige Ansigter. Olsen var kendt af Befolkningen paa Egnen og blev af den Grund ikke antaget for Spion. Han tog ind paa en af Gaardene, hvorfra han havde ud-

mærket Oversigt over Stillingen, og hvorfra han kunde holde os a jour med Begivenhedernes Gang.

Alle Kærehaves Beboere, fra de mindste til de største, havde taget Opstilling ved Landevejen for at se „Hæren“ drage ud, og da det var overstaaet, var det, som om Lyden af alle de taktfaste Fodslag og Synet af de mange Mennesker havde sat „Bisse-læder“ i Saalerne paa de fleste af Kærehaverne. *Daubjerg* med *Poul* ved Haanden troppede bagefter. Hvis nogen deraf skulde slutte, at *Daubjerg* var militærinteresseret, saa tager de dog storlig fejl; tværtimod, *Daubjerg* er Fredsven. Forstander *Klodskov* og *Frue* vilde ogsaa nok været bagefter, men de skal helst køre, for det er bekvemmere — og mere standsmæssigt, men saa længe de ikke ved, hvor Slaget staar, er det ikke nemt at køre ud. Desuden er „Leif“ lidt nervøs, saa det er lidt voveligt. Lærer *Balle* „nedlader“ sig til at se Soldaterne marchere forbi, men saa heller ikke mere. Nej, naar man præker Fredsarbejde for sine Elever og holder paa dalende Militærudgifter, saa vover man sig ikke frem, fordi der tilfældig kommer et Regiment forbi; nej, da gaar han hellere ind og hjælper sin Kone, der har travlt med Efteraarsrengøringen — saa travlt, at hun ikke en Gang har Tid at se paa „Jenserne“. I saadanne Tider er det bedst, at han er „paa Tærne“ og mulig kan give en Haandsrækning, for da er det Mutter, der hersker enevældigt.

Galt var det dog nær gaaet paa Skolen. Alle Pigerne var forsvundne fra Køkkenet. De sprang som Gemser ned gennem Skoven, over Pigtraad, gennem Busk og Krat, saa de rev sig til Blods; men pyt med en lille Skramme, den tager man gerne med, naar man blot kan naa at se lidt af Soldaternes Ledingsfærd. Kærnemælkssuppen og Plukfisker var der ingen, der tænkte paa; men Fru *Klodskov* var da ogsaa klar over, at selv om der maaske vankede sveden Mad, skulde der alligevel ingen Bebrejdelser falde. Men Kærehaves faste Pigestab er ikke „tabt bag af en Vogn“; de klarede alle Skærene, de kom helskindede hjem igen, og Maden stod paa Bordet til rette Tid og var hverken raa eller sveden.

Imidlertid var en Afdeling Flygtninge rykket ind i Haverne ved Østerbo og Rødhætten for at søge Ly og Dækning for „Fjenden“. Trætte og udasede, som de var, lagde de sig til Hvil, hvor Pladsen tillod det: paa Gangene og Plænerne; her viste

Gartner *Sørensen* sig som en smart Forretningsmand, der forstaar at gribe Øjeblikkets „Chance“. Han fik hurtigt fat i Æbler, som han solgte til Soldaterne, der var ellevilde over at nyde en saadan Forfriskning i saa idylliske Omgivelser, der virkede som Kontrast til „Slagmarken“.

Det varede dog ikke længe, før der blæstes til Opbrud, og saa maa Soldaten afsted, hvor nødig han vil.

Spændingen og Forvirringen paa Kærehave naaede dog sikkert Højdepunktet den næste Dag, da Forstander *Klodskov*, mens han sad i Badekarret, modtog Telefonmelding om, at Kongen var ankommen i Bil til Kærehavegaard, hvor han stod ud for at stige til Hest, som stod opsadlet og ventede paa ham for at føre ham til Kamppladsen (hans Vej faldt da forbi Kærehave).

Nu er det dog ret en vovelig Sag at overbringe et saa opsigtsvækkende Budskab paa nævnte Tid og Sted: Vand er dog Vand, selv om det kun er i et Badekar — og Vand *kan* være et farligt Element at omgaas, især hvis man taber Koncepterne, saa man ikke formaar at holde „Hovedet oven Vande“. Naa, nu er *Klodskov* ikke den Mand, der let „taber Hovedet“ — i saa Fald var det sket for længe siden. Han sender sine Ordre i Øst og Vest: Flagene skal hejses i en rygende Fart, og det blev Gartner *Ploughheld*, der fik overdraget dette Hverv. Han forstaar at vende sig i en Fart — det tror jeg — han har været baade Menig og Korporal, han forstaar baade at lyde og byde, og han er gløddende begejstret for alt, hvad der hedder Militær. Han har sikkert følt Hjertet banke i hurtigere Tempo.

Et smukt Syn var det i den rene, solklare Efteraarsdag at se vor afholdte, jævne, bramfri og elskværdige Konge med sin Stab passere forbi. Det var, som selve Naturen i Dagens Anledning havde iklædt sig sin smukkeste, farverigeste Klædning. Den varierede fra grønt til rødt over i det gyldneste gule. Kongen smilede genkendende og hilsende til alt og alle og betragtede med synlig Interesse de velholdte Hække og de snorlige og rene Gange derimellem. Et Stykke Øst for Skolen mødte han Generalstaben, som til Hest red ham i Møde; derfra gik Turen videre ud til Tropperne, hvor han overværede Manøvrerne.

Se, det var „Slaget“ ved Kærehave, som det formede sig i Fredstid. Det er kun et Minde, men det hører med i alt det, som ligger forud, og naar man i en stille Stund lader Tankerne

søge tilbage, kan det hælde, at de oplivet dvæler ved et eller andet af disse Minder og bliver lyse og glade derved.

„lagttager“.

*

Grundlovsfesten paa Kærehave 5. Juni 1915.
Forstander Klodskovs Tale ved Egens Plantning
paa Festpladsen.

Træet er ofte brugt som Billede. Menneskeslægten er lignet ved et Træ. „*Livets Træ* ved Flodens Rand vokser op i Troens Land“ synger vi efter Grundtvig. *Kundskabens Træ* paa godt og ondt voksede i Paradisets Have. „*Frihedstræets* unge Stamme gav han kraftig Rod. Sand Oplysnings dybe Kilde grov han ved dets Fod“, staar der paa den Mindesten, som er rejst i Frederiksborg Slotshave over Reventlow, Hovedmanden for Stavnsbaandets Løsning.

I Sangen „En Ungbirk stander ved Fjorden“ er Birken blevet et Billede paa Ydmyghed. O. s. fr.

Træets enkelte Dele er brugt som Billede: Begærlighed er en Rod til alt ondt. Israels *12 Stammer* kender vi fra Bibelhistorien.

„Den Gren skal tidlig krøges, som god Krog vorde skal“ er et gammelt Ord, der anvendes om Opdragelsen. Af den Slags Sammenligninger er der ogsaa mange.

Paa Omslaget af Kærehave Elevforenings Medlemsblad er der afbildet en Bøg og en Eg. Nu kan jeg faa Lejlighed til at fortælle, at ogsaa de er symbolske. Oprindeligt er Omslaget tegnet til et lille Hefte, som jeg udgav i Aaret 1900, og som bl. a. indeholdt et Foredrag med Plan om Oprettelse af en Husmandsskole. I det Foredrag har jeg brugt Bøgen som Billede paa Gaardmandstanden og Egen som Billede paa Husmandsstanden. Jeg viste Malermester Kirk det, jeg havde skrevet, og spurgte, om han kunde tegne mig en Bøg og en Eg til Omslaget efter den Tekst, og saa tegnede han de to, som nu staar paa Omslaget af Kærehave Elevforenings Medlemsblad, og som ogsaa blev brugt til Heftet. En Tid har Dr. Ottesen, Skodsborg, benyttet den samme Tegning som Omslag paa Sundhedsbladet, saa den maa jo ogsaa udtrykke noget af det, som han i sit Blad arbejder for at faa frem.

Beskrivelsen af Bøgen og Egen var saadan:

„Lad os tænke paa en Bøgeskov, som vi har den, slank og kraftig med kun enkelte Ege hist og her i Udkanterne og paa afsides Steder. Som Skoven staar hos os ved Pinsetid, stod Gaardmandsstanden og Husmandsstanden i 70'erne, da de mægtige Kornafgrøder næsten mere end forgyldte Agrene. Jeg kender ingen, som ikke med Beundring ser paa Bøgeskoven, naar den staar i sin første lysegrønne Foraarsdragt; den Forvandling, der er foregaaet, maa man lægge Mærke til, og den kommer saa pludselig, at selv om man har gaaet og set paa den og ventet Gennembrudet, bliver man dog overrasket. Men saa staar der hist og her i Udkanterne og paa afsides Steder en nøgen Eg, endnu i Vinterdragt; nu faar man først Øje paa den, trækker medlidende paa Skuldrene og siger: „Det er dog ærgerligt, at Egen ikke kan komme med; den staar der og vansyner Bøgen, den maa jo være gaaet ud“, og man maa hen og pille i den med Neglen eller med en Kniv for at se, om der er Liv; men først naar Egen rigtig har set, hvorledes Bøgen bar sig ad, begynder den ganske sindig at røre paa sig, som om der var Tid nok, og nu lægger man ikke Mærke til den, før man kommer ud i Skoven efter en frygtelig Stormvejrdsdag. Bøgens fine Foraarsdragt er revet i Stykker og forpjusket, dens mange Fjender har lagt sig i Saarene, og hvad Vinden ikke har formaaet, truer de nu med at gøre. Det er et bedrøveligt Syn. Men saa faar man Øje paa Egen; den staar der jo — trods den udsatte Plads — saa frisk og grøn med det smukke, kraftige, fligede Løv. Den har redet Stormen af uden at tage Skade, og nu er det den, man maa beundre, og det maa man blive ved med; dens Skønhed tabes ikke i Sommerens Løb. Har den lært af Bøgen, og var den længe om det, er det ogsaa blevet godt.“

Det var ved Husmandsrejsernes Afslutningsmøde, jeg holdt Foredraget, og nu kommer Sammenligningen:

„Ja, jeg vilde gerne, at Egen skulde være et Billede paa den danske Husmand; det Arbejde, de har gjort, fortjener at kranse med Egeløv. Enten de er gaaet i Kamp med Al, Sand eller Lyng og har taget Bolig derovre Vest paa, hvor Hedelærken alene slog sine Triller, eller det er paa Øerne paa de fjerne Overdrev blandt Sten og Stubbe, alle Vegne har de fremtryilet en lille Oase og skabt et idyllisk, ja, jeg tør vel sige, at de har

Grundlovs-Egen plantes.

skabt frie og lykkelige smaa Hjem; thi et Hus, der er i Splid med sig selv, vil jo ikke fremstaa, men falde. I Dag ser vi jer i Søndagstøjet, og det er fornøjeligt nok; det er, som naar Egen staar i sin Vaardragt; men jeg ved ogsaa godt, at hjemme er det anderledes; det har kostet Slid, maaske mange Gange lidt for haardt Slid, og I er bleven knudrede og krumme, som vi ser Egen ved Vintertid; men den sejge, udholdende Livskraft ligger dog skjult bag den tykke Bark, og „hvor der er gærende Kræfter, skyder det Aaret efter“.

For mig er det som et Under, en Styrelse fra Gud, at Forholdene har føjet sig saadan, at den Skole, jeg havde i Tankerne, da jeg skrev Foredraget, netop er kommet til at ligge her i Kærehave. Denne dejlige Bøgeskov med disse prægtige gamle Ege i Udkanten og paa afsides Steder. Kærehave er saa typisk for det, jeg havde tænkt, at den godt kunde have været Modellen til det, jeg skrev.

Nu, 12 Aar efter, at Skolen er rejst her, kan vi plante et Træ som Symbol paa den Ret, den Lighed og den Frihed, der ved Danmarks Riges Grundlov af Dags Dato — den 5. Juni 1915 — er givet hele det danske Folk, Kvinder saavel som Mænd, og som Symbol derpaa vil vi plante en Eg her paa Skolens Festplads i Dag. Denne Eg er kun en ung Spire, ikke ældre end Grundlovsforslaget. Den er spiret frem af et Frø, som er modnet her i Skoven og lagt for godt 2 Aar siden. Kendte man ikke de gamle Ege, kunde man ikke ane, hvorledes deres Udviklingsmuligheder er. Men naar vi ser paa dens smukke Stammefrønder, der staar her i Rad omkring den, og som vel har staaet her i mere end 100 Aar, saa kan vi ogsaa forestille os, at som vi nu samles under Kronerne af disse gamle Ege til Sang og Tale, Alvor og Gammen, saaledes vil Slægter efter os kunne samles under denne lille Egs Krone her paa denne skønne Plads langt ude i Fremtiden.

Der er sat et Hegn omkring den; det er nødvendigt for at skærme den; men det er ogsaa nødvendigt, at vi skaaner den paa anden Maade. Det vil vi, der planter den, og det tror jeg ogsaa, at de, der kommer efter os, vil, naar de ved, at vi har plantet den paa Grundlovsdagen som et Symbol paa den Frihed, det danske Folk, Kvinde og Mand, har faaet i Dag. Vi har altsaa Pligter overfor den lille Eg, den skal værnes og plejes; men i det

ligner den ogsaa Friheden, vi har faaet med Grundloven. Med Rettigheder følger Pligter. I det Arbejde maa vi alle, Kvinder og Mænd, være med, dersom Friheden skal blive til virkelig Vel-signelse. Det er sandt, at Frihed og Oplysning skal gaa Haand i Haand; derfor vil vi, ligesom de gamle gjorde, „grave Oplysningens dybe Kilde ved Frihedstræets Rod“.

Skal vi saa som Tak for, at vi oplevede denne Dag, raabe tre Hurra for Danmarks Riges Grundlov af 5. Juni 1915. Danmarks Riges Grundlov af 5. Juni 1915 leve! Hurra! Hurra! Hurra!

Mel.: Frihed er det bedste Ord.
 Danmark holder Fest i Dag
 til sin Grundlovs Ære.
 Højtidsmykt med Flag ved Flag
 Land og By skal være.
 Festklædt Mand skal møde Mand,
 hver en Kvinde i vort Land
 Festen og skal fejre.

Alle, som har Frihed kær,
 hver, som Lighed hylder,
 glæder sig ved Festen her,
 Tak sin Grundlov skylder.
 Lige Ret i Dag den gav
 hver fuldmyndig Borger brav,
 Mand saavel som Kvinde.

Denne Sejr for Folkets Sag
 vil vi længe mindes.
 For saa stor en Mærkedag
 synligt Tegn bør findes.
 Gid det Tegn det maa slaa Rod
 i den danske Muld saa god,
 gro, mens Sekler svinde.

Grundlovstræ, du stærke Eg,
 5te Junis Minde!
 naar ved Arbejd eller Leg
 du os her vil finde,
 mind os om den Ret, vi vandt,
 mind os om, at det er sandt:
 Pligt med Ret maa følge!

Johs. Nielsen,
 Lærer.

Pigerne danser om den nyplantede Eg.

Fru Margrethe Klodskovs Tale.

»Vaarens Budskab flyver over Lande.«

Denne Dag er en stor og betydningsfuld Højtidsdag for vort Folk og særlig for os danske Kvinder. Fra i Dag — den 5te Juni 1915 — har vi lige Borgerret med Mændene.

Man kan ikke sige, at vi har kæmpet haardt for at opnaa denne Ligestilling i Samfundet. Man kunde snarere sige, at det er en Gave, der er givet os, end et Resultat af en mangeaarig maalbevidst Kamp; men vi maa vel rettest sige, at det er noget af begge.

Dette er jo paa en Maade en Lykke for os. Lad os da haabe, at de danske Kvinder — endskønt vi altsaa er kommen let til de store Rettigheder, vi har faaet i Dag — maa være vaagne og rustede til at opfylde de Forpligtelser, der her som altid følger med Rettighederne.

Der er sagt, at Kvindens Virkefelt kun strækker sig fra Komfuret til Køkkendøren. Det var rigtignok en snæver Plads at give hende, og det har heldigvis aldrig været saaledes her i Danmark. Men sandt er det, at Kvinden har sin egentlige og betydningsfuldeste Opgave i Hjemmet.

Vi har plantet en lille Eg her paa Skolens Festplads i Dag, og vi har hørt, at den skal plejes og værnes i mange Aar, indtil den bliver stærk og stor, og for at den *kan* blive stærk og stor. Men just saaledes skal Barnet værnes og plejes, mens det er lille: Slægten skal opdrages. Dette er Hjemmets og Skolens Opgave, men først og fremmest Hjemmets, og derved bliver det igen særlig Kvindens Gerning, fordi Manden ofte er saaledes optaget af sit Arbejde, som tit ligger borte fra Hjemmet, at han ikke kan tage ret megen Del i Børneopdragelsen.

Hvis man da regner det for noget værdifuldt, saavel for det enkelte Menneske som for hele Samfundet, at Barnet faar den bedst mulige Pleje baade i legemlig og aandelig Henseende, saa har Kvinden en velsignelsesrig Gerning at varetage, og dertil bør vi dygtiggøre os ved et energisk og kraftigt Arbejde.

Vi har faaet vore borgerlige Rettigheder let; men dette maa ikke blive en Sovepude for os; det skal netop være en Spore til at tage fat med Iver og Lyst paa de Opgaver, der vil melde sig som vore særlige, og der bliver foruden de hjemlige mange andre.

Vi har nu lige Ret med Mændene. Saa har vi da ogsaa lige Pligt og maa ikke skyde det Arbejde fra os, som følger dermed. Med Ønsket om, at de Rettigheder, som Grundloven af 5. Juni 1915 giver os Kvinder, maa bringe Lykke og Velsignelse over vort Folk, vil jeg udbringe et Leve for den fri danske Kvinde. 3 Hurra.

1849—1915. Tale af Lærer A. Olsen.

Den 21. Marts 1848 drog det berømte Folketog med Borgerrepræsentationen i Spidsen fra Københavns gamle Raadhus til Christiansborg Slot. Folket bad Kongen, Frederik den Syvende, om Del i Landets Styrelse, bad ham til Ministre tage Mænd, som forstod det danske Folk, og som kunde og vilde handle paa Folkets Vegne. Kong Frederik den Syvende kunde svare dem med de bekendte Ord: „Det glæder mig, at vore Anskuelser stemmer saa ganske overens; thi det, De ønsker, mine Herrer, er alt i Morges udført, da det gamle Ministerium er opløst og eksisterer ikke mere. — Naar kun det danske Folk vil have Tillid til den danske Konge og staa ham bi i Liv og Død, saa vil jeg staa det bi som dets tro Leder. Gud være med eder alle!“

Hermed blev Regeringsformen i Danmark forandret fra Enevælde til Folkestyre. Fra den Dag af har de forskellige Ministerier haft Ansvar for Landets Styrelse.

Naar dette Krav rejstes saa pludseligt og stærkt, som det gjorde, skyldes det jo væsentlig, at det sønderjydske Spørgsmaal nu maatte have i hvert Fald en foreløbig Løsning. Det stod snart klart for næsten alle, at man ikke kom uden om en Krig, og alle var villige til at ofre, om det skulde være, Livet for den danske Sag. Der arbejdedes i den følgende Tid for Højtryk; Krigens kom, den almindelige Værnepligt indførtes; alle blev i dette Stykke stillet lige, og der var derfor heller ingen, der vovede at begrænse Folkets Ret til at tage Del i Landets Styrelse, selv om nogen havde haft Lyst dertil, saa turde man ikke vove at fremsætte denne Tanke. Pligterne hvilede paa alle; alle skulde derfor ogsaa have lige Ret. Derfor blev der i Grundloven af 5. Juni 1849 lige og almindelig Valgret. Havde de ydre politiske Forhold ikke øvet det Tryk, som de øvede, er det temmelig sikkert, at vi med Grundloven af 5. Juni ikke havde faaet lige og almindelig Valgret.

Det viste sig nemlig snart, da noget af den første Krigsbejstring havde lagt sig, at der var en stor Del af det danske Folk, som ikke ønskede Danmark styret paa dette Grundlag. Og da disse Røster først havde vovet sig frem, øgedes deres Tal ganske langsomt, indtil de efter Nederlaget 1864 var stærke nok til at gøre deres Krav gældende. Naar det lykkedes, var det sikkert af to Grunde: *Folket var efter Nederlaget 1864 ganske modløst, var nærmest tilbøjeligt til at opgive det hele, og det stod for det andet ikke klart for det danske Folk, hvad det var for en Ret, det i 1849 var kommet i Besiddelse af.* Derfor fik den alm. Valgrets Modstandere Overtaget, og vi fik den reviderede Grundlov af 1866, hvor den lige og alm. Valgret var strøget. Men uden Protest skete det ikke, og selv om Folkets store Flertal ikke den Gang var klar over, hvad det var, der skete, saa skulde der ikke gaa ret mange Aar, før det forstod det. Grundtvig havde i 1866 Sæde i Rigsdagens Landsting, og han hørte til dem, der kraftigt protesterede mod dette Overgreb. Det var sidste Gang, han talte i Rigsdagen, og han udtalte da følgende:

„Jeg tør dristig forudsige, at naar kun Danmark beholdt sin Valgret og beholdt sit vel skrøbelige, men dog folkevalgte Landsting, da vil den Tid snart komme, da Folkets sande og sunde Følelse vil klare sig paa Forholdet mellem en fri Konge og et frit Folk, som ikke er bundet af noget Privilegium, ikke skilt ad ved Stænder, saa Verden skal forundre sig. — Paa den anden Side maa jeg forudsige, at dersom Danmark nu faar et ufolkeligt Landsting, hvis Overtal i det mindste er fremmed for det rette Skøn paa Frihed og Ligelighed, da vil Folket kun have Ulykke af sin Rigsdag og af hele sin saakaldte frie Forfatning, og da vil der beredes baade Konge og Fædreneland en sørgelig Fremtid.“

Og Grundtvig fik Ret, Grundloven af 1866 blev til Ulykke for det danske Folk. Danmark har ganske vist under 66-Grundloven gennemgaaet en Udvikling, som intet andet Afsnit af det danske Folks Historie kan opvise Magen til; men Æren derfor tilkommer i alt Fald ikke Grundloven af 1866. — Som nævnt varede det ikke længe, før Folket vaagnede op og saa, hvad det var, der i 1866 var sket, og det krævede nu sin simple Ret; denne Ret vilde man ikke give det med det gode, og saa begyndte de politiske Kampaar. Prøv en Gang at tale med de gamle, som har oplevet disse Kampaar, faa dem til at fortælle, og man vil snart

høre, at det er mildest talt med Harmen, de mindes disse Aar, hvor man med haard Haand slog det ned, der var Folkets lige-fremme Ret. Vi studser i vore Dage, naar vi hører derom; vi forstaar knapt, at Folket virkelig fandt sig deri; men det maa vel hænge sammen med, at det danske Folk for Alvor er et fredsel-skende Folk; hvor man øjnede en Udvej med det gode, der forsøgte man den, og langt om længe kom saa Forliget i 1894. Men under den lange Kamp var der mellem de forskellige Klasser af Folket saadet et Had, som ikke er ryddet bort endnu den Dag i Dag. Og de politiske Debatter havde faaet en Tone, som de endnu ikke har mistet. Der har været ført politiske Debatter, som ikke har været det danske Folks Repræsentanter værdige, og de føres til Tider endnu den Dag i Dag. Man behøver blot at tænke paa Vælgermøder for at se, hvor lidet værdigt Kampen er ført. Hvor var det ikke ofte, at Sagen, de politiske Spørgsmaal, fuldstændig traadte i Baggrunden, og det hele endte i Kævl. Den menige Mand, som kom til disse Møder for at søge politisk Oplysning, han maatte gaa skuffet bort; det, der blev givet ham, var absolut ikke politisk Oplysning. At den politiske Udvikling er kommet ind i denne Skure, bærer Grundloven af 1866 sin Del af Skylden for. Nu forsvinder Grundloven. Lad os haabe, at den gamle Tone i politiske Forhandlinger forsvinder med den. Lad os haabe, at det, der for Eftertiden bydes den danske Borger, maa blive politisk Oplysning og ikke politisk Kævl. Og lad os frem for alt haabe, at det danske Folk efter denne Dag ikke lader sig byde noget saadant, thi det er at give Folket Stene for Brød. Gid den danske Mand og Kvinde nu er i Besiddelse af saa megen Virkelighedssans, at der kan lyde et kraftigt, enstemmigt Fyraab, naar den gamle Tone vover at stikke Hovedet op. Til syvende og sidst er det jo nemlig paa Folket, det beror, dets Repræsentanter paa Tinge ved nemlig godt, hvordan Vælgerne vil have det, og de skal nok rette sig derefter, naar Folket kræver det.

Nu er Tiden ikke til politisk Kævl; der ligger en Mængde store og betydningsfulde Opgaver for, som baade maa og skal løses, og alle, baade Højre, Venstre, Radikale og Socialdemokrater, er interesserede i, at disse Opgaver bliver løst paa den bedste Maade. Thi kun naar det sker, vil det blive til Lykke for Land og Folk. Jeg behøver af de store Opgaver kun at nævne f. Eks.

Jordspørgsmaalet, Kirke- og Skolespørgsmaalet, saa vil man indse, at det er Opgaver, som maa løses og løses paa den allerbedste Maade.

Om disse og mange andre Spørgsmaal maa der i Fremtiden gives Folket saglig og fordragelig Oplysning, og en stor Del af dette Oplysningsarbejde hviler paa Rigsdagsmændene. Gid de maa indse det betydningsfulde i den Gerning, de udfører, og føle det Ansvar, de paatager sig ved at lade sig vælge til Repræsentanter for det danske Folk. Hvis nemlig den almindelige Valgret skal indløse alle de Haab, vi sætter til den, saa maa der bag ved den staa et politisk oplyst og forstaaende Vælgerkorps. Er det ikke Tilfældet, vil den alm. Valgret bringe Ulykke i Stedet for Velsignelse for Land og Folk.

Den danske Vælgerbefolkning maa nu være klar over, at med den lige og alm. Valgret følger ikke blot Retten til paa Valgdagen at sætte sit Kryds ved den eller den, men samtidig lægges der paa hver enkelt Vælger et Ansvar og med dette en Pligt til at søge politisk Oplysning. Man gaar jo ud fra, og sikkert med Rette, at i samme Grad som et Menneskes Frihed udvides, vokser ogsaa dets Ansvarsfølelse. Lad os haabe, at det danske Vælgerfolks Ansvarsfølelse maa kunne holde Trit med den Frihed, der gives Folket.

Der er i de sidste Aar af de forskellige politiske Ungdomsforeninger udført et godt Arbejde i denne Retning, og disse Foreninger fortjener Tak for det Arbejde, de allerede har udført; men det kan ikke siges for tit til dem, at de maa vogte sig for det politiske Kævl, det maa ubønhørligt slaas ned, hvor det stikker Hovedet frem. Det, der forlanges af dem, er et politisk sagligt Oplysningsarbejde.

Som Navnet siger, er det jo væsentlig den politiske Oplysning blandt Ungdommen, disse Foreninger tager Sigte paa, men jeg tør trygt sige, at de har gjort et godt Arbejde blandt de ældre ogsaa. — Det er et godt Tegn, at denne Opgave er løst saa godt af de unge, som den er; det giver os Lov til at haabe, at naar de unge lidt efter lidt, selv om det varer noget længe, rykker frem, at de da maa føre den gode Tone fra deres Ungdomsforeninger med ind i de politiske Partier og bidrage til mere politisk Fordragelighed.

Vi unge skal ikke have for store Tanker om os selv; men én

Ting har vi i Politik forud for de gamle: vi har Kampaarene paa Afstand og derfor lettere ved politisk Fordragelighed.

Gid de unge, som nu lidt efter lidt rykker ind i det politiske Liv, maa bruge deres Evner og Kræfter saadan, at det virker foryngende paa det politiske Liv, ikke blot i bogstavelig, men ogsaa i overført Betydning.

»Det, som lysner over Vangen«.

Kvinderne og Grundloven.

Tale af Lærerinde, Fru Thyregaard.

Mens Festtoner og Festtaler lyder over hele Danmarks Land, fra Øst til Vest, fra Syd til Nord, mens Tusinder og atter Tusinder stævner sammen til festligt Samvær for i Ord og Toner, i Tale og Sang, festklædte og med Festens Glæde tegnet i Ansigtets Linjer, at give tilkende den Stemning, der behersker Sindene, kort sagt mens hele Danmark holder Grundlovsfest, nedskriver jeg disse Linjer, der maa betragtes som et beskedent Udtryk for den Stemning, der behersker mit Sind denne Dag, da Frihedsbrevet bliver overrakt til hele det danske Folk, alle uden Undtagelse.

Saa stor en Frihed har intet andet Folk i Europa — saa vidt mig bekendt — faaet tildelt. Maatte dette smukke Bevis for Tilid til et Folks Kultur, Intelligens og sunde Dømmekraft aldrig nogen Sinde blive gjort til Skamme.

Det Frihedsbrev, der i Dag er underskrevet af den danske Regering, har intet Sidestykke, intet tilsvarende. Systemskiftet 1901 kan ikke sammenlignes dermed. Selv Grundloven af 1849, da vi gik over fra Enevælde til Folkestyre, blegner i Sammenligning med den, vi har faaet stadfæstet i Dag.

Saa stor og saa ædel en Gave den var, saa havde den dog sin Skyggeside: Halvparten af det danske Folk var lukket ude, kunde ikke direkte glæde sig over den.

Grundloven af 1849 satte et Skel, som hverken Rigdom, Alder, Klogskab eller praktisk Dygtighed kunde udjævne. Kvinden var fra Fødselen lukket ude fra al politisk Deltagelse, hun var fra samme Stund dømt som et politisk defekt Individ.

Tiden siden 1849 har vist, at Kvinden i disse Kampaar er naaet et langt Stykke frem — trods Lænker, Baand og Bom; men alli-

gevel var der ved Grundloven af 1849 sat et Pariamærke paa Kvinden, som først rigtig traadte grelt og tydeligt frem i 1849, da man trak den ene Halvdel af Folket frem, mens man viste den anden tilbage, og mange, mange hæderlige, intelligente, energiske og dygtige Kvinder har følt det som et Aag, der var lagt paa deres Skuldre, og som stadig virkede tungere og haardere, efter som Tidens Udvikling og Krav trak Kvinden ud fra det stille og fredelige Hjemliv ud paa Arbejdspladserne, hvor de med Hensyn til Pligter blev sideordnede med Mændene, men naar det gjaldt Rettighederne, blev de afviste og maatte finde sig deri, fordi de ikke var frie Borgerinder i et frit Samfund. Der er jo saa at sige ikke en Gren af Landets forskellige Virksomheder, hvor ikke Kvindens Arbejdskraft er taget i Brug: i Butikkerne, i Fabrikerne, paa Kontorerne, i Opdragelsesarbejde osv. osv. Alle de Steder forlanger man, at hendes Arbejde skal være udført med samme Hurtighed, samme Omhu og Akkuratesse, og man har givet hende samme Arbejdstid — i nogle Tilfælde længere —, men naar det gjaldt Vederlaget for udført Arbejde, da har man tilladt og tillader sig at skambyde hende; da, naar det gjaldt Rettighederne, har hun følt, at hun var underlegen, at hun var den svage, fordi — hun var født Kvinde; hun var ufri, hun maatte tie og bie. Sandelig er der mange ærekære Kvinder, der er bleven krænket paa dette Omraade, mere, end de nogensinde glemmer. Grundloven af 1849 satte lovfæstet Skel mellem Mand og Kvinde, saa Parolen kom til at lyde: Alle Mænd over alle Kvinder. Grundloven af 1915 jævner dette Skel, og nu lyder Parolen: Alle Mænd og alle Kvinder! Fortiden var Mændenes, Fremtiden er Mændenes og Kvindernes.

Derfor holder vi Fest i Dag, derfor føler vi den Lykkefryd, som gennemstrømmer Sindet i denne dejlige, lyse, friske, forarslettede Dag, hvor Rammen om alle de festklædte og feststemte Mennesker dannes af Naturens dejlige, lyse, lette Blomsterflor, hvor Syrenerne sender deres krydrede, søde Duft imod os, og hvor Guldregnen med kælne, bløde Linjer ligesom tænder Blus og illuminerer til Fest, mens Bøgen moderlig hvælver og favner. Dette Billede kommer til at staa endnu mere festligt og træder endnu skarpere frem paa den mørke Baggrund, som Krigen med alle dens Rædsler og al dens Sorg og Jammer danner.

Det er sagt af flere Kvinder i disse Dage, at Maalet nu er

naaet. Jeg vil hellere sige: ét Maal er naaet. Det endelige Maal ligger langt ude i Fremtiden, og dette Maal maa nu det danske Folk i Flok vinde frem imod, og Maalet maa være: den højest mulige Lykke for det størst mulige Antal Mennesker.

Dog kan vi ikke passere denne 5. Juni 1915, uden at vi med Tak lader Tanken gaa tilbage til de Kvinder, der ikke var bange for at „vove Trøjen“ og som gjorde det første Pionerarbejde, som tog Kampen op, den Kamp, der førte til Sejren, for hvilken Efterslægten nu skal have den Lykke at høste Frugterne.

Det er sagt saa ofte, men er derfor ikke mindre sandt, at *med Ret følger Pligt*, og nu maa Fremtiden vise, om danske Kvinder formaar at gøre den Indsats i det politiske Liv, som der ventes af dem. Ansvar er stort. Først og fremmest har vi Ansvar for vort eget Land, men Ansvar er dobbelt, idet Danmark er et af de første Lande, som har vovet at give Kvinderne Delagtighed i Landets Styrelse, og mange, eller flere, er de Lande, som har Spørgsmaalet om Kvindernes Frigørelse paa Programmet, og som nu har Opmærksomheden rettet imod de danske Kvinder for at iagttage, hvad deres Indsats i politisk Liv vil betyde for Samfundet i sin Helhed. Nu, da vi har faaet lige Kampvilkaar, maa vi til at lægge vort Program for videregaaende Arbejde. Jeg tror og haaber, at et af de Krav, som Kvinderne maa sætte først paa Programmet, bliver Kravet om *Fred paa Jorden*. Her er et Arbejde at gøre, og kan vi naa til at faa Kravet internationalt, saa det kan lyde som et enstemmigt Raab og Krav fra alle Kvinder: „Ned med Vaabnene“, da bliver det et Krav, der absolut maa imødekommes. Ellers er der jo et Væld af Spørgsmaal, som maa tages op, og det er rimeligt, at Kvinderne først tager sig af de Love, som har været vanrøgtet af Mændene, og som hun særlig føler Manglerne ved: Ægteskabsloven, Loven om Værgeret for Børn, Beværterloven, Lønningslovene osv., men ellers er der jo ikke en Lov, uden at den direkte eller indirekte berører Kvinderne, og som der maa tages Stilling til. Kvinderne har løftet i Flok for at naa et fælles Maal, alle har været med, fra Landarbejderens Hustru til Millionærfruen; nu er dette fælles Maal naaet, og nu gaar vel nok hver til sin Side for at finde det politiske Parti, hvor hun mener, hun bedst finder sig til Rette, men dog tror jeg, at foreløbig vil Hensynet til Kønnen komme forud for Hensynet til Partiet.

Mange af Mændene nærer alvorlig Bekymring for, hvordan det vil gaa, naar $\frac{1}{2}$ Million politisk oprøvede Kvinder rykker frem paa Kamppladsen. Denne Følelse er menneskelig. Men lad os, alle danske Kvinder, vise, at denne Bekymring var ugrundet. Lad os vise, at vi er værdige den Tillid, der er vist os, og, idet vi tager vor Forstand og vort Hjerter med paa Raad, gaar i Flok med Mændene og igennem vort Arbejde tiltvinger os Agtelse og Respekt, saa vi kan blive behandlet ikke kun som Kvinder, men som Mennesker, som frie Borgerinder i et frit Samfund.

Østerbo, Kærhave, 5. Juni 1915.

KAFFEPAVSE.

Nyt Ministerium!

(Som Følge af Kvindernes Valgret).

Mel.: Nu Marken er mejet og Høet er høstet.

Saa sparsomt i Norden vi Blomsterne finde, —
 det bli'er meget værre, naar hun nu faar Stemmeret,
 for Blomsten, den »sarte«, den »huslige« Kvinde,
 nu skal frem paa Tinge — o, vi Mænd, vi faar det slet,
 I skal se hun ka'
 Pippet fra os ta',
 for hun er jo vant til at regere hjemme fra!

De go'e gamle Tider med Spot hun nu skoser
 (for alt det moderne, de kan gaa og hitte paa).
 Tro ej hun vil lignes ved Lillier og Roser
 og i Hjemmet vente pænt, til hun en Mand kan faa.
 Nej! En Næringsvej
 straks hun laver sig.
 I skal se, nu hun har Valgret, gifter hun sig ej!

Kanoner og Forsvar og Love skal hun lave,
 Mænd og Hjem og Børn med Tiden bli'er en Saga blot,
 og tænk jer, hvordan ser der ud paa Kærhave,
 naar Lærerinderne bli'er valgte ind i det Komplot.
 Vi saa klart kan se,
 hvad der snart vil ske,
 vi vil faa et Kærhave-Ministerie.

Fru *Klodskov* straks skifter med Zahle Taburetten,
 hun har gode Talegaver, Vid, Esprit og Aand!
 Som Formand i Tinget og Leder af Debatten
 fluks bli'er Frøken *Højgaard* sat med Klokken i sin Haand.
 Frøken *Christensen*,
 Kanon- og Forsvarsven,
 bli'er som Krigsminister engageret (fuldt perving).

Fru *Thyregaard* virker for Kirke og Skole,
 Undervisningsvæsenet lægges trygt i hendes Haand.
 Som Kultusminister hun sikker og rolig
 styrer hele Kleresiet i moderne Aand;
 men hvem tror I ka'
 hendes Timer ta'? —
 Med Børnpleje *Vestergaard* supplerer sine Fag.

Men hvem skal dem lære at bage og koge?
 Skal vi maaske stryge dette kvindelige Fag?
 Jeg tvivler, om *Larsen* sig til det tør vove —?
Vest er præsentabel, høj og har saa fin en Smag,
Daugbjerg maa ta' Sang,
Balle Dagen lang
 klippe, tage Maal, faa Kjolesyningen i Gang.

Men hvem kan brodere og sy? Tror I ikke
Klodskov han er for ukvindelig til dette Fag?
 Men *Olsen*, charmant som han er, og kan strikke.
 Madam Krøjer fra i Vinter røber hans Talang.
 Pastor *Hansen* ska'
 Foredraget ha'
 om Kalorier, Kemi, Køkkenøkonomi.

Saa slap vi alligevel godt ud af Klemmen.
 Kvinden nu bli'er Mandens Hoved, kan vi nok forstaa.
 Saa gaa da til Valg, og »til Lykke med Stemmen«!
 Skab os den Guldalder vi saa længe vented' paa,
 hvis I kan — jeg tror,
 vi trods haarde Ord
 ønsker Kvinden længe leve paa den danske Jord!

Hedvig Christensen,
 Sygeplejerske.

Lærer Balles Tale:

Den 12. Maj døde en ung Mand ved Navn Alfred Pedersen,
 og der kom en Notits i de fleste af Landets Blade om ham med
 den Tilføjelse, at hans Død var et stort Tab for det danske Folk.
 Som helt ung blev han grebet af Henry Georges Tanke om

Folkets guddommelige Ret til Fædrelandets Jord. A. P. skrev og talte om den med en stille, glødende Begejstring og et roligt og klart Overlæg. 2 Gange var han Sendemand for den danske Henry George Forening til England. Han holdt Foredrag for Studenterne i Oxford og blev anset for ypperlig egnet til at bygge Bro mellem England og Danmark. Han var Redaktør af „Dansk Folkestyre“ og Medredaktør af „Ret“. Han kæmpede for at holde Ungdomsbevægelsen fri for Partipolitik. Frihed og Oplysning skulde hæve den.

Alfred Pedersen blev kun 20 Aar. Hans Liv er som en Fanfare til dansk Ungdom om at dygtiggøre sig til Haandens og Aandens Arbejde. Blot Ungdommen i Tide bliver grebet af de lysende Ideer, saa vil den faa Spændkraft til at udfolde sig kraftigt og herligt; det vil blive andet end Mundsvejr, naar den synger: „Kæmp for alt, hvad du har kært, dø, om saa det gælder.“ Den nye Grundlov lægger baade Muligheder og Ansvar paa de unge, og begge Dele vil hæve den opad.

Lad os haabe, at de danske Ungdomsskoler, og specielt Kærehave Husmandsskole, maa faa Lykke til at pege paa de lysende Idealer, saa Livet viser uanede Muligheder. Kampe og Arbejde maa der til, og det er Lykke.

Gartner Sørensens Tale:

Det er vist kun et Mindretal i det danske Folk, som ikke i Dag, den 5. Juni, er i Feststemning. Og vi har Grund til at være glade, fordi Frisindet i vort Folk har sejret. Men vi maa ogsaa være særlig taknemlige over, at vort Fædreland er blevet forskaanet for Krigens Rædsler. Denne uhyre rædselsfulde Verdens-tragedie sætter vel ogsaa sine dybe Spor hos os, men indtil nu har det i det væsentligste været i god Betydning. Enkelte har udnyttet Tiden til at berige sig paa andres Bekostning, og alle vi andre mærker mere eller mindre det økonomiske Tryk; men alt dette slipper vi nok over.

Nej, det gode, vi har høstet af Krigen, er den Samfølelse og Fordragelighedens Aand, som er kommen til at præge vort Folk under Krigen; man mærker Alvoren i det Arbejde, der gøres til fælles Gavn i det offentlige Liv, og det er af dette Forstaelsens Arbejde mellem vore Repræsentanter paa Tinge, at den Grundlov, vi faar i Dag med lige Ret for alle, er en Frugt.

Men Retten og Friheden medfører Pligt og Arbejde. For Grundloven er jo dog kun et Middel til at naa den fulde Frihed, den, man med et andet Ord kalder Selvstændighed. Dette maa nu være Løsenet for den danske Ungdom og de danske Kvinder. Og Ungdommen maa være sig sit Ansvar bevidst; paa den beror Danmarks Fremtid og de kommende Slægters Lykke.

Man bør vel ikke for meget hengive sig i moralske Betragtninger, men man kan ikke undgaa at lægge Mærke til, at en Del af Ungdommen ikke altid opfører sig, som den bør.

Man ser det i Storbyernes Dansesale, hvor den Morskab, der præsteres, tit synes at grænse til Umoralskhed. Og man ser det i den næsten lidenskabelige Lyst, som unge paa Landet har til at efterabe alt af Mode, enten det saa er vist eller galt. Og mangen en ung Mand eller Kvinde, som gerne vil føre an med, hvad der sømmer sig god Tone, vil let blive overset og skubbet til Side og maa fristes til at spørge sig selv: hvad kan det nytte at ville noget andet, man kan dog ikke vende Strømmen. Men til dem vil jeg sige: det kan dog alligevel nytte. Vi maa huske paa Skjoldborgs Ord om, at i ethvert Menneske er der en Konge og en Stodder, og den af de to, man kalder paa, faar man frem. Vær da med til at kalde paa Kongen — den Konge, der er i dem, der skejer ud. Gør man det, saa skal det gode, som kan taale at se Lyset, nok sejre. Og kun en saadan Ungdom, der har lyse Idealer og sætter sig store Maal, er værdig til at nyde den Frihed, som nu herefter vil være den givet.

Fra nu af skal Kvinder og Mænd ogsaa arbejde direkte Haand i Haand i vort offentlige Liv, og der er vel kun Grund til at byde Kvinderne Velkommen til dette Arbejde.

Jeg hører dog ikke til dem, der, som mange andre, mener, at Kvinderne har været særlig daarligt stillede, fordi de ikke havde Stemmeret eller kunde stille sig ved Valg.

Kvinderne har jo nemlig forstaaet at gøre deres Indflydelse indirekte gældende lige siden Adams og Evas Tid. Og mangen Mand har siden gjort som Adam, nemlig som Kvinden bad ham. „Sig mig, hvem du omgaas, og jeg skal sige dig, hvem du er“ kunde i mange Tilfælde henføres derhen: „Sig mig, hvad Humør din Kone har i Dag osv.“

Mangen Stormand har sagt: Det er egentlig min Kone, der tilkommer Æren for det, man nu berømmer mig for. Denne indi-

rette Paavirkning burde Kvinderne jo nu opgive, og mon de gør det? Jeg tror det nu ikke, men alligevel mener jeg, vi skal byde dem Velkommen til det nye Arbejdsfelt, som de faar gennem deres direkte Indflydelse. Lad os haabe, at de nye Forhold maa skabe mange dygtige Personligheder, saavel Kvinder som Mænd, der føler deres Ansvar og forstaaer at bruge deres Ret til Gavn for Folk og Fædreland. Et Leve for, at dette maa ske.

*

E n H i l s e n .

Naar jeg nu og da tager min „Minder fra Kærehave“ frem og blader den igennem, da staaer saa meget af Fortidens Glans og kaster sit Genskin over Nutiden. Mange af dem, som delvis var glemt, fordi man havde mindre tilfælles med dem end med andre, staaer næsten lyslevende for en, og meget af det hos dem, som man før ikke hverken vilde eller kunde forstaa, har Tiden og Erfaringerne ligesom kastet Forklaring over; man er kommen dem nærmere.

De, der blev *noget*, og de, der blev *meget* for en, glemmes aldrig, selv om de ikke altid staaer lige langt fremme i Mindekæden — de glemmes aldrig, om end „Livstegnene“ udebliver i lange Tider eller for bestandigt.

I, der læser dette, og som kender mig, og som jeg kender igen, maa af og til stille til Revy — der er et og andet ved hver enkelt, som særlig huskes, og som maa med, for at Mindebladet kan fyldes helt.

Det er godt i det fremmede at leve sammen med lyse og kaldende Minder. De, der kan det, tabes vist ikke helt.

Min bedste Tak til alle dem, der fra sidste Elevmøde sendte mig Hilsen!

Min venligste Hilsen til Forstanderparret, Lærerstabten, Kammerater og andre Venner og Bekendte fra Kærehave!

Eders heng.

Hans Kromann,

Humboldt, Iowa, U. S. A.

P. S. Sørg nu for at komme til Elevmøde *allesammen* i Aar!
Der er særlig Grund til at samles nu. H. K.

F r e d s o r d e t.

Af Pastor V. D. Hansen.

Er der noget, Europa lider under i Øjeblikket, er det Krigen, og er der noget, Folkeslagene sukker efter, er det Freden. Selv i de Lande, der ikke er indviklet i Krigen, mærkes Dønningerne, og vi forstaaer alle, hvad det lille Ord „Fred“ vil komme til at betyde: det *lukker* i for de Dage, der melder om Lidelser og Rædsler, Sorg og Savn, og det *lukker op* for de Dage, da der atter kan komme Ro over Sindene, da Mennesker igen kan vende tilbage til deres Hjem og til at dyrke deres Jord, og da Handel, Industri og Videnskab paany kan blomstre.

Man siger i Almindelighed, at Gentagelsen *sløver* Sindet. Man kan imidlertid med lige saa stor Ret sige, at Gentagelsen *øver* et Menneskes Sind. Thi hvis det bliver Spørgsmaalet, om der ikke kan sikres Verden en varig Fred, kan der jo nok indvendes, at efterdi fra Tidernes Begyndelse Krig og Fred har vekslet, vil det ogsaa blive ved at gaa saaledes for Fremtiden, men der kan ogsaa svares, at fordi dette har været Sædvane hidtil, er det derfor ikke givet, at det skal blive ved at gaa saaledes i de kommende Dage, og man spejder uvilkaarlig efter Tegn, der ogsaa paa det Omraade kan varsle en ny Tid.

Lad mig da først sige: Krig har sin dybeste Grund i Menneskets syndige Natur. Det er ikke Gud, som har villet, at Menneskene skal kriges. Tværtimod; — som David sukkede: „men du, Herre, hvor længe?“ saaledes har Gud ofte, naar han saa, at Menneskenes Egenkærlighed, Havesyge og Magtbegær gav sig Udslag i Krig, sukket: „men du, Menneske, hvor længe?“

Nu er der imidlertid ikke noget udvortes Lovbud, der kan omskabe disse Forhold. Oplysning, Humanitet og Kultur er nogle af de største Goder, vi kender, men omskabe Menneskehjerterne formaar de ikke. Det har altfor følelig vist sig under denne Krig. Selv om der derfor i en nærmere eller fjernere Fremtid blev sluttet Fred mellem de kæmpende Magter, vilde denne Fredsslutning ikke være nogen Borgen for de kommende Dage. Heller ikke betød det noget, om de kæmpende Parter højtideligt forsikrede hverandre, at nu skulde en ny Tid oprinde, en Guldalder her paa Jord, hvor Broderkærlighed og gensidig Støtte skulde træde i Stedet for Fjendskab og Magtbegær. Skal der ske et Omslag, som

betyder noget og sikrer en varig Fred, maa, som før anført, Menneskehjerterne omskabes og Menneskets Natur forandres i sin dybeste Rod. Men det er der kun en, der formaar, og det er Gud. Først hvor han faar Lov til at tale sit Ord ind i et Menneskehjerte, saa det trænger igennem, sker der en indgribende Forandring med et Menneske.

Saa er det da, naar alt kommer til alt, det Ord, som er det egentlige Fredsord, og som Menneskeslægten, hvad enten den er sig det bevidst eller ikke, sukker efter. Kun det kan sikre en varig Fred. Nu kan vi ganske vist ogsaa her sige, at Gentagelsen *sløver*, idet det Ord: „Fred paa Jord“, som lød Julenat, er et Ord, som vi hører hver Jul, naar Juleevangeliet lyder. Mange har da ogsaa hørt det saa tit, at de i Virkeligheden slet ikke hører det mere. Det er for dem kun et tomt Ord, der nu en Gang er knyttet sammen med Julen. Men man kan ogsaa her med samme Ret sige, at Gentagelsen *øver* et Menneskes Sind til at forstaa det, han hører, og det sidste Aars store, frygtelige Begivenheder i de krigsførende Lande kan da ikke andet, end uvilkaarlig bringe alvorlige og tænkende Mennesker til at vende Hjerte og Øre mod det Ord, som Gud gennem Julen taler til os.

Og først da forstaa vi, hvad den Fred vil sige, der ogsaa uadtil er Betingelsen for en varig Fred blandt Folkelagene. Den *lukker i* for Syndens Herredømme i Menneskehjertet, og dermed for al den Begærlighed og Magtsyge, der af Naturen bor der, saa Mennesket ikke mere føler Lyst til at udrække sin Haand til noget, der er ondt, og den *lukker op* for alt det, som Gud vil velsigne, saa Mennesket kun faar Lyst til at gøre det, som er godt, og er i Pagt med Lysets Magter, og Broderkærlighed saavel mellem de enkelte Mennesker som mellem Nationerne indbyrdes kan blive et Særkende, og det gamle Ord: „se, hvor de elske hverandre!“ igen kan blive til Virkelighed. Se, alt det og mere til formaar Fredsordet, hvor det naar til Mennesker; — saa vil vi da ogsaa bede Gud om, at Fredsordet maa naa til flere og flere, ikke alene blandt os, men ogsaa til dem, der bor over Jordens vide Kreds, at vi og alle af den frygtelige Krig, der i Øjeblikket raser, maa tage den Lære, at kun gennem Fredsordets Kraft i Menneskehjertet kan der ogsaa i timelig Forstand blive „Fred paa Jord“, saa at en ny Tid maa oprinde over Jorden, Guds store Navn til Ære, og Menneskene til Velsignelse.

Stuebygningen paa Kærehavegaard.

Stuebygningen paa Kærehavegaard har nu faaet Navn; den hedder „Kærehavehus“. Den bebos af Forfatteren Johan Skjoldborg med Familie. Skjoldborg holder i Vinter Foredrag for Eleverne om „Husmandsbevægelsens Historie“ og „Bonden i Litteraturen“. Desuden har han enkelte frie Foredrag og en ugentlig Oplæsningsaften.

*

Indledningstale.

9. November 1915.

Forhaabentlig vil jeg i Vinterens Løb fra denne Plads kunne fremstille for jer Ting, som I vil have Glæde og Udbytte af. Mit første Ord skal være: Velkommen! — Jeg ved nemlig godt, at I har sat meget ind paa det Halvaar, der kommer. Dels tjener I ingen Løn, og dels koster det jer Penge; det er rent økonomisk. Men hvad der er mere, det er Tiden. Engelskmanden siger, at Tid er Penge. Men den er meget mere. Tiden er Livet, der sagtelig rinder. Det er et Halvaar af jert Liv, I sætter ind paa dette Skoleophold.

Og det er jer Ungdomstid.

Den Tid, man skal grundlægge sin Fremtid, baade økonomisk og menneskeligt, saa Skønhedens, Godhedens og Sandhedens Himmel kan komme til at hvælve sig over et virksomt Liv.

I er brudt op fra det hjemlige Sogn og har begivet jer ud i Verden. Der er ogsaa forskellige Himmelstrøg til, der er forskellige Maader at dyrke Jorden paa, der er forskellige Skikke og Sædvaner, der er forskellige Meninger og Anskuelser, der er forskellige Sogne i Landet og mange Lande paa Jorden. — I har begivet jer paa Vej for at høre og se lidt af denne brogede Verden.

Det har I gjort i Kraft af Ungdomssansen, den Drift, der fører til Higen efter det Ny, som kan berige Livet.

Nu kommer eders Vandreaar, de Aar, da I ser jer om, og som skulde give det Udbytte, at I faar en Maalestok for Bedømmelsen af det, I er levet op i, og for det, I troede at kende, saa I

Stuebygningen paa Kærehavegaard.

kan faa en selvstændig og personlig Mening om Tingene. Og navnlig at I kan finde det, der er værd at kæmpe for, og som I kan skænke jert Hjerte.

Jeg har ellers syntes, at der var noget smukt ved lange Tjenester, saadanne lange Tjenester paa 5—10 Aar, som præmieres. Men en Dag, vi hjemme i Avisen læste en saadan Præmieliste, udbryder min Karl: „Præmierede skulde straffes, de store unge Mennesker, der i Stedet for at se sig om i Verden bliver til et Husgeraad i Gaardene!“ Han udtalte det meget heftigt. Saa kom jeg til at tænke paa, at det var underligt nok, at det kun var Hoveder og Tjenestefolk, der præmieredes, ja, og saa Husmænd. Jeg er sikker paa, at der i hvert Fald er noget i det, Anders han sagde om at bryde op i Ungdomsaarene.

Og Opbrudets Time er hellig.

Nu er I altsaa her. Vi Lærere ved, at I kommer med en Trang til at faa Spørgsmaal besvaret, til at mættes paa forskellig Vis. Og hvis vore Evner saa møder jer Trang, da sker der noget betydningsfuldt.

Men Udbyttet beror ikke alene paa Læreren, men ogsaa paa jer egen Vilje og Trofasthed, altsaa Alvor. Ungdommen er i det hele i Livet som stillet foran en Urskov. Bag den ligger Fremtiden, de grønne Græsgange, Lykkens solbeskinnede Egne. Men der falder ingen Træer, fordi man drømmer og længes. Man bryder sig kun Vej med Øksen i Haanden. Og Øksen er vor Energi, vor Viljestyrke. Fremtiden tilhører kun de kække.

For saa vidt I skal tilbringe det kommende Halvaar med Bøger, med Studier, med aandeligt Arbejde, fører I vel et Slags Klosterliv. Men det er ikke et mørkt Klosterliv, hvor den naturlige Ungdomsglæde er udelukket. Glæden hviler kun paa Arbejdet. Alvor og Glæde er ikke hinanden modsatte, det er kun de to Sider af det samme. Ja, selv en Bajads, en Pjerrot kan have den alvorlige Baggrund for sine Løjer. Jeg kan aldrig glemme gamle Volkersens Valgsprog (han var Pjerrot paa Pantomime-teatret i Tivoli); det lød saaledes:

En Stymper er hver den, der ej ad Spøgen smiler.

Men større Stymper den, hvis Spøg paa Alvor ikke hviler.

I Kammeratskabet, i Samlivet med hinanden vil I maaske ikke finde det mindste Udbytte af Opholdet her. Og det vil jeg ønske

jer Lykke med. Unge Sind, der tyst aabner sig for hinanden, er noget af det sarteste og fineste i Livet.

— Mine Emner for Vinteren er 1) Husmandsbevægelsens Historie og 2) Digtningen.

Digtningens Verden er vid og dyb som et Hav. Vi maa nøjes med en ringe Del deraf. Men Solen spejler sig saavel i en Dugdraabe som i det store Hav. Jeg vil tage „*Bonden*“ i *Digtningen*, hvor sent han kom ind i den digteriske Skildring, hvor hyrdeagtigt og lavkomisk til at begynde med for senere fastere at nærme sig til Livets Virkelighed, og som en Del af Folket, der er lige saa værdig til poetisk Behandling som nogen anden. Jeg vil slutte med *Bonden* i vor Tids Hjemstavnsdigtning og saaledes knytte jer selv til Digtningens skønne Verden. Thi hvad kan skabe Skønhed og løfte Sjælen som Digtningen? Derfor naar vor Almue heller aldrig frem til Livets høje Maal, uden at de digteriske Billeder har gennembævet dem, uden at Digterens Sange klinger i deres Bryst.

Og for det andet vil vi følge Bondens og særlig *Husmandens sociale Opgangslinje* i det sidste Par Hundrede Aar indtil Dato.

Ved at gøre dette Stof levende for jer vil jeg søge i Vinterens Løb virkelig at forbinde jer Interesse, jert Liv med Digtningen og Historien i *jer egen Tid*.

Johan Skjoldborg.

*

E t F r e m t i d s b l i k .

Af Johan Skjoldborg.

Naar vi ser os om, dukker der en meget vigtig Sag op i Horisonten. Den maa vi snarest muligt til at drøfte her i Landet. Hvis vi nemlig ikke tager Skeen i en anden Haand med Hensyn til vor Folkeoplysning, saa ender den Bondekultur, vi har været saa stolte af, i Overfladiskhed, i Fraade, i Skum, i Ingenting.

For vi kan ikke blive ved at opholde os paa Vækkelses-Stadet, saa kommer vi ingen Vegne, og Tiden skrider.

De mange Fag i Børneskolen er der saamænd ikke noget ved; hellere ordentlig Besked om noget enkelt. „Dansk“ maa saaledes anderledes frem som det alt andet overrørende Fag. Læsning som Færdighed. Læsning med Forstaaelse. Læsning og atter Læsning. Thi naar man senere hen i Livet selv skal til at arbejde sig ind i

Tingene, saa er en af de vigtigste Forudsætninger, at man er fuldstændig Herre over Modersmaalet. Det er jo en Vej, ad hvilken Livets Fænomener føres til ens Bevidsthed, og navnlig er det en Hovedsag, naar man vil trænge grundigt ind i det Stof, man vil lære at kende. Ja, man kan sikkert sige med Sandhed, at den, der ikke — selv om vedkommende maa kaldes opvakt — læser, gransker, studerer, arbejder med sin Hjerne, arbejder med Bøgerne, han vil ikke naa frem til en virkelig begrundet og selvstændig Opfattelse af noget som helst. Han vil blive overfladisk, usikker og maa vente paa Parolen fra Præsten, Partiformanden, Rigsdagsmanden, Avisen eller hvilke andre Autoriteter han nu har valgt sig. Han kan ikke blive en virkelig selvstændig og oplyst Mand. Det maa vi til at forstaa.

Det er det, der ikke kan blive ved at gaa, om vi vil fortsætte vor Folkeoplysning.

Kan vore Ungdomsskoler vække Elevernes Følelser og Interesse, vække dem til ideel Stræben, til Higen mod Lyset, saa er det udmærket, men Skolen kan med Hensyn til Folkeoplysning aldrig blive en Skole for Livet, hvis ikke Eleven senere for Alvor selv fortsætter sine Studier, sit Arbejde paa at trænge ind i det foreliggende Stof, altsaa sin Læsning. Hvis Eleven, naar Skoleopholdet er endt, stopper med sit Arbejde, saa kommer der kun Overfladiskhed ud af det, saa har Skolen med Hensyn til Folkeoplysningen ikke været en Skole for Livet. Det er det, vi maa se at fastslaa. Derfor bør der rejses et uafviseligt Krav til de Skoler, vore unge Karle og vore Skolelærere faar deres Uddannelse paa, at man ogsaa maa lære de unge at bruge Bøger, ikke til Ramseri og Lektierterpen, men lære at bruge dem som et Redskab, de siden skal benytte paa egen Haand paa deres Vej gennem Livet. Al Ungdom staar som foran en Urskov, bag hvilken Fremtiden ligger. Ungdommens Længsel og Tro skal vækkes mod denne Fremtid — der hvor Lykkens solbeskinnede Egne og de grønne Græsgange findes. Men de skal vide, at de skal selv hugge sig igennem; det kan ingen anden gøre for dem; deres egen Energi er den Økse, som bryder Vej. Og oplyste Mennesker kan de aldrig i deres Dage blive uden ved Læsning. Drøm og Længsel er udmærket at begynde med, men de to Ting lægger ingen Vej gennem Skoven, der fældes ingen Træer for det, de synker kun for Øksens Hug.

Enhver, der elsker Folket og derfor ønsker det Sejrens Glæde ved at trænge gennem det mørke Fastland, den Lykke, som rinder af Solen, af Lyset over Verdens Ting, maa, hvad Mening han end ellers kan nære om mange Spørgsmaal, gribe rask til nu og hjælpe Folket op til det næste Trin ad Folkeoplysningens Vej.

Vi maa til at læse, til at arbejde aandeligt nu snart. Vi kan ikke nøjes med et Par Dagblade, nogle Foredrag, et politisk Møde nu og da, et Ugeblad og en Almanak; det er ingen Ting; nej, vi maa have fat i Bøgerne og fordybe os. Vi har jo rigelig Tid, Mester og Svende, Gaardmænd, Husmænd og Karlene nu i de lange Vinteraftener. Men hvem læser til Gavns nu om Tider? De ældre gaar i Klubber og Selskaber eller Nabolaget til en Whist og en Sjavs, mens Kvindfolkene hjadrer i Stuen ved Siden af. Og som de gamle sjunge, pippe de unge. Maaske ikke engang Præsten og Læreren arbejder videre med Bøgerne.

Jamen, hvordan i Alverden kan man dog tro, at den Maade at tage Sagen paa kan give Oplysning? Oplysning kan ikke købes hverken paa Apoteket eller andet Sted, og den kommer ikke dumpende ned i vor Hat, den er en Rigdom, som kun kan erhverves ved ærligt, trofast Arbejde.

Og hvis Folk gav sig til at læse, hvor vilde de blive lette og glade i deres Sind! Og saa vilde de faa noget at tale om, naar de engang imellem kom sammen; sikken et Indhold de vilde vække til Live! Og hvilket Hjemliv kunde der ikke paany opstaa ude i Danmarks smaa og store Hjem! Der fandtes et Hjemliv i ældre Tid, da der var Husflid, og Thyregods, Anton Nielsens, Zak. Nielsens, Ingemanns og Bjørnsons Fortællinger blev læst op. Det burde vækkes paany ved at vende sig fra det tomme, centrifugale Selskabsliv og samle sig i ens Hjem om Bøgerne og Samtalerne, som deraf opstaar. Og jeg tænker ikke herved bare paa det, man kalder underholdende Familielæsning, men særlig paa Bøger, der frem for alt er skrevne med Talent og Styrke, enten man er enig med Indholdet eller ikke, og ikke mindst paa den Slags Bøger, der giver grundig Oplysning.

Her i Landet, hvor det talte Ord, Foredraget, har spillet saa stor og saa betydningsfuld en Rolle, er Arbejdet med Bogen forsømt. I Amerika gaar Folket, naar de vil vide Besked om noget, til Bøgerne, lige fra de er Børn og langt op i Aarene. Det er Maalet, at ingen Borger skal have længere til det nærmeste Bibliotek

end 10 Minutters Gang. Men herhjemme er vi helt fremmede for at benytte Bibliotekerne, og vi har jo heller ikke ret mange, og der gøres ogsaa altfor lidt fra Bibliotekernes Side for at trække Kunder til Huse.

Man kan ikke tænke sig en fortsat Folkekultur uden i Forbindelse med et udviklet Biblioteksvæsen. Og i alt Fald, naar de unge Karle og Lærere paa Skolerne lærer at bruge Bøgerne til Studium, og denne Ungdom spredes over Landet, saa vil Tiden vel komme til en Blomstring. Og det vil maaske komme til at se saadan ud: I hvert Amt findes et Hoveddepot af Bøger, et mindre i hvert Herred, i hvert Sogn en eller to hyggelige Læsestuer med et godt Haandbibliotek og desuden vandrende Bøger efter Behovet. Hver 14. Dag kommer til Stede en Assistent, der spørger Bonden, Husmanden, Tjenestekarlen, Svenden, hvad hver enkelt ønsker at vide Besked med, hvad han særlig vil trænge ind i, og Assistenten sætter ham straks paa Sporet, raadgiver og hjælper til Rette. Ved denne her Slags Læsning, der ikke er spredt, men samlet om et bestemt Stof, vil der vækkes en Indsigt og Tanker, der gaar dybere, end vor Almue er vant til. Og naar Bonden sidder i sin Stue paa Gaarden og ved sin Læsning støder paa noget mærkeligt, vil han ikke kunne tie, men vil tale til de andre i Stuen om Sagen. Saa kommer der Gang i det. Noget efter begynder maaske Karlen, der studerer en anden Ting, at tale om sit, undrende sig over, hvad han træffer paa.

Den Vej er det, vi skal frem, om vi vil blive et virkelig oplyst Folk.

Da vil Folkets Verden blive større, dets Sind stoltere og dets Vilje til Livet stærkere.

Og selv om vi i mange Spørgsmaal har en afvigende Opfattelse, saa lad os samles om denne vigtige Sag i fælles Kærlighed til Fremgang i Lys, i Klarhed, i virkelig Dannelselse.

*

25 Halvaars Jubilæum.

I Vinter har Kærehave sit fem og tyvende Halvaars-Elevhold. Altsaa paa en Maade en Jubilæumsvinter. I den Anledning skal vi give en Oversigt over Besøget paa Skolen i den forløbne Tid.

I 12 Aar, fra Novbr. 1903 til Novbr. 1915, har Skolen haft
7830 Elever og Kursusdeltagere.

Elevernes og Kursusdeltagernes Hjemsted.	Husholdnings- afdeling Piger	Landbrugs- afdeling Karle	11-Dages Kursus Kvinder og Mænd
Fra Sjælland	478	377	1736
— Jylland	328	288	2839
— Fyn	73	108	421
— Lolland-Falster	116	78	528
— Bornholm	28	27	168
— Sønderjylland	6	3	2
— Færøerne	"	"	1
— Sverrig	2	1	17
— Norge	"	"	17
— Finland	"	"	1
— England	1	"	"
— Bøhmen	"	6	"
Ialt...	1032	888	5730

Eleverne kom fra følgende Hjem paa Land og i By:

- 502 var Døtre af Boelsmænd, Husmænd og Arbejdere.
 543 » Sønner af do. do. og do.
 242 » Døtre af Gaardmænd.
 176 » Sønner af do.
 288 » Døtre af Embedsmænd, Gartnere, Haandværkere, Handlende
 og Fiskere.
 169 » Sønner af Embedsmænd, Gartnere, Haandværkere, Handlende
 og Fiskere.
- 1920 ialt.

Kursusdeltagerne kom fra følgende Hjem paa Land og i By:

1680 var Husmødre.	1103 var Husmænd.
331 » Syersker.	570 » Boelsm. og Gaardm.
281 » Husbestyrerinder.	362 » Haandværkere.
944 » Medhjælpere hos For- ældrene, Lærerinder, Tje- nestepiger o. a.	519 » Bestyrere, Handlende, Lærere, Tjenestekarle o. a.
3236 Kvinder ialt.	2494 Mænd ialt.

Paa Fortsættelseskursuset (Maj—Oktbr.)

har der i de 12 Aar været 180 Karle.

Kærehave Husmandsskole indbyder fremdeles til følgende Kursus:

6 *Maaneders Landbrugskursus* (November—April) for unge Karle.

6 *Maaneders Fortsættelseskursus* (Maj—Oktober) for unge Karle.

5 *Maaneders Husholdningskursus* (Maj—September) for unge Piger.

3 *Maaneders Husholdningskursus* (Maj—Juli) for unge Piger.

6 *Maaneders Husholdningskursus* (November—April) for unge Piger.

Amtsunderstøttelse til Kursus i Vinterhalvaaret søges inden 1. Maj.

Amtsunderstøttelse til Kursus i Sommerhalvaaret søges inden 1. November.

Desuden indbydes til *11 Dages Kursus* for Mænd og Kvinder. Disse afholdes gennemgaaende fra den 1ste og den 3die Tirsdag i hver Maaned, undtagen Oktober.

Understøttelse til *11 Dages Kursus* i Tiden fra November til Maj søges helst inden 1ste Oktober.

Understøttelse til *11 Dages Kursus* i Tiden fra Maj til Oktober søges helst inden 1ste April.

Ansøgningsskemaer sendes gratis fra Skolen. Forespørgsler besvares, Undervisningsplan sendes og Indmeldelser modtages af Forstander N. J. Nielsen-Klodskov, Kærehave pr. Ringsted.

*

50 Aar. 19. Februar.

Det var en stor Virksomhed, Forstander *Klodskov* kunde se tilbage paa, da den 19. Februar oprandt. Endnu for 12—13 Aar siden var det Sted, hvor Kærehave Husmandsskole ligger, kun nogle ubemærkede Græsmarker; nu ligger der en stor Skole med to Hovedbygninger, en Avlsbygning, 6 Lærerboliger osv., foruden at Skolen nu ejer ca. 300 Tdr. Land med Frugthaver, en stor Skov osv. — alt i mønsterværdig Stil.

Man forstaar, at den Mand, der i saa forholdsviis kort Tid

Den, der bidrager til andres Lykke,
øger sin egen.

NyeelgenKlodskor

har kunnet føre det hertil, maa have stor administrativ Dygtighed, et aabent Blik for, hvad der egner sig for den Virksomhed, han sidder inde med, en overordentlig Energi, og først og fremmest en Jernvilje. Og disse Egenskaber besidder Forstander *Klodskov* i rigt Maal. Naar saa dertil føjes en personlig Elskværdighed overfor dem, han kommer i Berøring med, kan vi forstaa, at den 19. Februar, 50 Aars Fødselsdagen, blev en Festdag for den landskendte og afholdte Forstander, idet ikke alene Skolens Beboere paa forskellig Maade søgte at hædre ham, men ogsaa de talrige Lykønskninger og Telegrammer fra gamle Elever bar Vidnesbyrd om de mange Venner, Forstanderen i Aarenes Løb havde erhvervet sig, og ikke mindst Pressens Udtalelser Landet over viste den Anerkendelse, han har vundet i Tidens Løb.

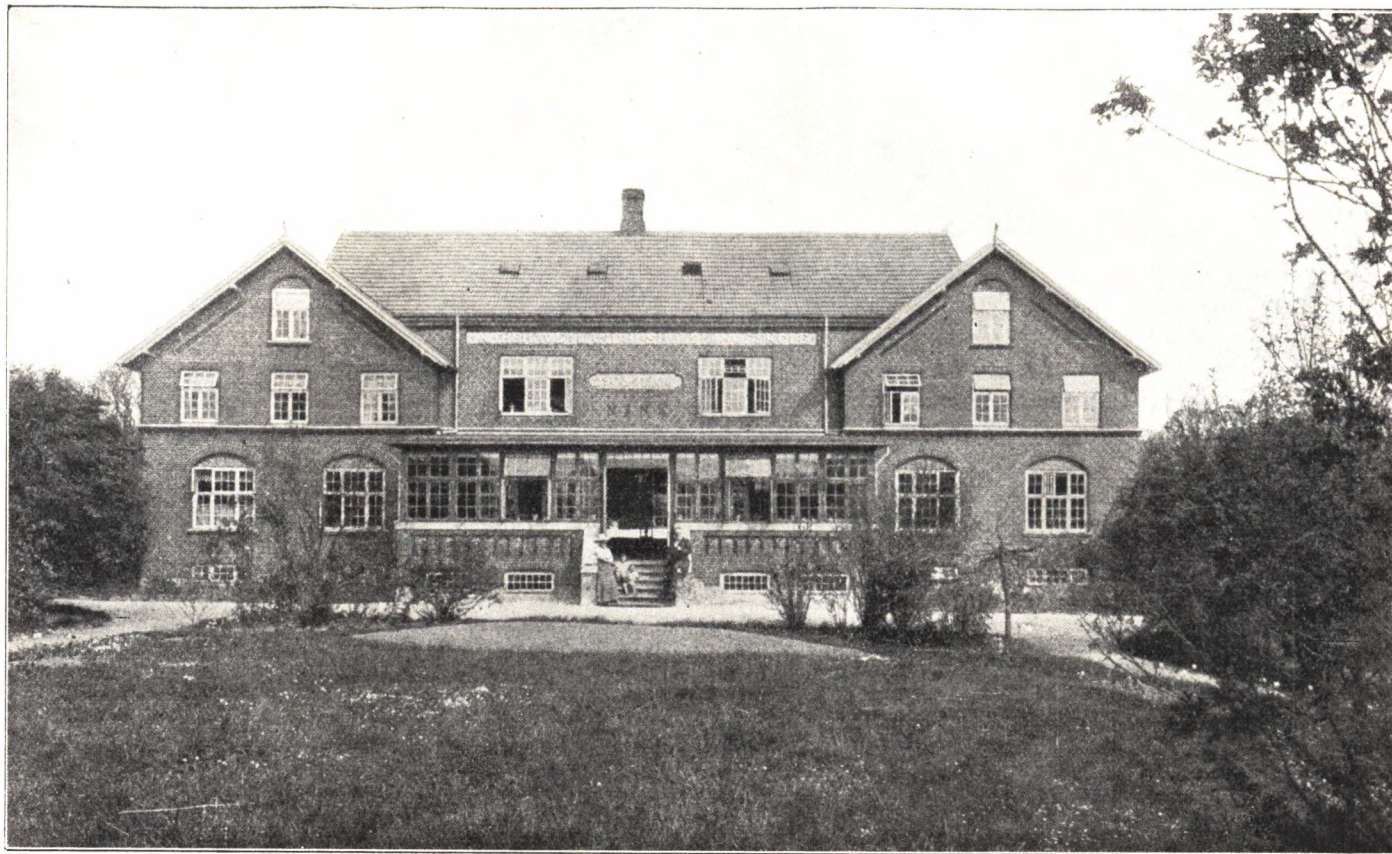
Idet vi, da det sikkert vil interessere vore Læsere, skal aftrykke nogle faa af Udtalelserne i Landets Blade — men af Pladshensyn ogsaa kun nogle faa —, skal vi sluttelig ønske Forstander *Klodskov*, at han fremdeles maa have Lykke med og Glæde af sin Gerning, og endnu i mange Aar maa virke til Gavn og Glæde for den Skole, som han selv, ikke alene har anlagt, men ogsaa hidtil styret saa godt og dygtigt, og ført til et saa smukt Maal. Red.

„*Ringsted Folketidende*“ skriver:

Forstander *Klodskov* fylder i Morgen 50 Aar. Det er vel en af de Dage, hvor man »hviler paa Ploven« og kaster Blikket tilbage ad den trukne Furc, ud over den dyrkede Ager. Og der er noget at se ud over derude ved Kærehave. Hr. *Klodskov* er jo ikke af dem, der er tilbøjelige til at se tilbage. Og dog — de 13 Aar, han har virket paa Kærehave, er vel værd at se tilbage paa. Den, der skriver dette, mindes sit første Besøg paa Kærehave: — en virkelysten Mand midt i et Landskab, der endnu var Udmark, som det havde været i tusind Aar, men som nu skulde blive noget andet og mere. Hvad det er blevet — ja, det ved alle her og mange fremmede. Hvad det var, husker vi knap.

Hvor Marken var, har rejst sig Skoler og Huse og vidtstrakte Plantninger. Natur og Kunst har hjulpet hinanden og i Fællig bygget det Kærehave, der er blevet til under *Klodskovs* styrende og ordnende Haand.

Da de danske Husmænds første Skole indviedes den 18. September og følgende Dage 1903, gik man paa gyngende Brædder og regnvædede Mudderstier. Der var næppe en Plet, hvor man kunde stedes udenfor den første Skoles gode Lokaler. Nu er — og i lange Tider har det været saa — det hele gennemført ordnet til de mindste Enkeltheder. Den

Elevbygningen set fra Syd.

første Husmands-Skole har taget større Form og videre Omfang, end man i Starten havde tænkt sig. Skov og Herregaardsmarker er føjet til det oprindelige Omraade. Den ene Skole er blevet til to.

Hr. Klodskov har evnet at lægge alt godt til Rette. Han vil selv være den første til at erkende, at han har haft bliden Bør. Det har ikke savnet ham paa vægtig Støtte i afgørende Øjeblikke. Men han har ogsaa været en *Arbejdets Mand*, der aldrig er faldet til Ro paa det ene Vundne, men straks har lagt an mod det næste Maal. Paa 50 Aars Dagen vil man erkende, at han er naact vidt.

Vi ønsker ham Lykke og Kræfter til fortsat Arbejde!

„Kalundborg Folkeblad“:

I Morgen fylder Skaberen af Kærehave Husmandsskole, Forstander Klodskov, 50 Aar, og fra mange Hjem her i Landet vil der paa denne Dag gaa kærlige Tanker til denne dejlige Plet nede ved Ringsted. Den, der skriver dette, husker Kærehave i de første Aar, og det er en mægtig Udvikling, der er foregaaet. Der findes nu 2 mægtige Skolebygninger og mange smukke Lærerboliger, og hele det store Kompleks ligger gemt bag mægtige Frugthaver og tykke Læplantninger.

Store Arealer drives som Mønsterbrug, ja næsten som Gartnerier.

Klodskov har haft en forunderlig Skabevne. Han er Organisator som faa, en Mand med Fremdrift, en praktisk Mand, som forstaar at sætte Eleverne i Trit.

Utallige Kursus af forskellig Slags har været afholdt i de senere Aar, og Tilslutningen synes stadig at være i Stigning.

Et ualmindelig smukt Billedhefte, som i disse Dage er udsendt fra Skolen, giver et godt Indtryk af den store Virksomhed.

Paa 50-Aars Fødselsdagen sender vi Forstander Klodskov og Hustru vor Lykønskning med Ønsket om Held og Lykke til deres ansvarsfulde Gerning i de kommende Aar.

„Vendsyssel Folkeblad“:

Forstander N. J. Nielsen-Klodskov fylder i Morgen 50 Aar. Vi skal ikke her riste nogen Minderune over ham, dertil er han for ung; tværtimod haaber vi, at han endnu har en lang Arbejdsdag for sig. Men fra Tusinder af danske Husmandshjem vil der gaa mange varme Ønsker til Kærehave Husmandsskole, det Sted, hvor de under Nielsen-Klodskovs Ledelse har fundet Belæring og Livsglæde.

„Østsjællands Folkeblad“:

Tiden gaar. Man synes ikke, det er mange Aar siden, den unge Nielsen-Klodskov stod paa et Landbrugsmøde i Køge og talte Husmandsskolens Sag. I sin Agitationshede gjorde han et noget ungdommeligt Indtryk paa Forsamlingen. Og dens Interesse for Sagen blev just ikke forøget ved nogle skeptiske Ytringer fra Christensen-Tunc. De fleste tænkte vistnok som saa: »Det varer nok en Stund, min gode Klodskov, inden du faar den Plan gennemført.«

Kursusbygningen set fra Syd.

Men Husmandsskolen havde Tiden for sig. Og med en forbavsende Hast blev Sagen gennemført. Skolen blev bygget ved Kærehave ved Ringsted. Klodskov blev dens Forstander. Og Skolen havde god Fremgang. Bygning voksede op ved Bygning. Det blev et helt Kompleks. Og den unge Klodskov blev en fyldig og værdig Forstander med mange graa Traade i sit frodige sorte Skæg....«

„Roskilde Tidende“:

I Morgen, den 19de Februar, fylder en over hele Landet kendt og anset Mand, Forstander N. J. Nielsen-Klodskov, Kærehave, 50 Aar.

Kærehave Husmandsskole er jo kendt overalt i Danmark og langt udenfor Landets Grænser. Den staar som en Mønsterskole, der har været førende og toneangivende paa sit Omraade, og en Mængde af Landets Husmænd har her hentet Raad og Vejledning, som er kommet dem tilgode i deres Bedrift. Paa Kærehave holdes et Utal af Kursus hele Aaret rundt, og som Skolens Formaal angiver Forstanderen selv, at det er at give folkelig, faglig og kristelig Oplysning, der kan hjælpe til Fremgang og Lykke for Folk og Land. I et nylig udkommet, smukt illustreret Hefte faar man et levende Indtryk af, hvilken storstilet Virksomhed der her udfoldes.

Forstander Klodskov, der stiftede sin Skole i 1903, vil i Morgen modtage talrige Beviser paa den Agtelse og Anseelse, han nyder, med Ønsket om, at han endnu i et langt Spand af Aar maa sprede Oplysning ud imellem og virke til Dygtiggørelse af Husmandsstanden i vort Land.

Vi skal endelig aftrykke Forstander Klodskovs Udtalelser til Dagbladet „København“ i Anledning af 50 Aars Fødselsdagen:

Betingelserne for at forstaa Husmandsfolkernes Liv og Arbejde fik jeg i Vuggegave. Mine Forældre ejede nemlig et lille Husmandsbrug paa ca. 8 Tdr. Ld., da jeg blev født d. 19. Febr. 1866 i Gunslevmagle Skovhuse, Thorkildstrup Sogn paa Falster.

Den Tids Husmandsbedrifter var i Almindelighed væsentlig beregnet paa kun at give en Biindtægt ved Siden af et Landhaandværk eller til Daglønnen hos Bønderne og paa de større Gaarde.

Vi var 7 Drengene og blev derfor tidligt vænnet til Flid og Nøjsomhed. Vi maatte ogsaa tidligt ud at tjene til Hjælp til vort og Familiens Underhold; men Fader og Moder sørgede altid for, at det blev hos gode Folk, vi fik Plads, og Skolegangen blev ikke forsømt. Efter min Konfirmation tjente jeg i nogle Aar i Thorkildstrup Præstegaard; derfra kom jeg i Gartnarlære i Nykøbing F. Senere var jeg Elev paa en Havebrugsskole og i Botanisk Have i København i 2 Aar. Paa Askov udvidede Højskole var jeg Elev i 2 Aar og paa Statens Lærerhøjskole i København i 2 Aar. Østifternes Haveselskab har benyttet mig som Vandrelerer i 10 Aar i Maribo Amt, og i 4 Aar har jeg været Lærer ved Frederiksborg Højskole.

I 1899 forlagde jeg Planen om Oprettelsen af en Husmandsskole og arbejdede derefter i de følgende Aar paa at faa Skolen rejst, samtidig med at jeg søgte at dygtiggøre mig til at overtage Ledelsen af den. Jeg fik i 3 Aar Statsunderstøttelse til Studierejser i Sverige og Norge, Tyskland og England. Den 20. Sept. 1901 blev jeg Medlem af en Regeringskommission, der skulde fremkomme med Forslag til en saadan Skole. I 1902 ophøjede Rigsdagen Kommissionens Forslag til Lov, og den 3. Juli samme Aar blev jeg Forstander for Kærehave og fik samtidig et Statslaan paa 60,000 Kr. Egnens Folk tegnede Garanti for 15,000 Kr., Ringsted By overlod mig ca. 30 Tdr. Land Jord paa billige Vilkaar, og Kammerherre Howden-Rønnenkamp skænkede mig 8 Tdr. Land af Kærehave Skov. Senere er Skolen udvidet, bl. a. med et Legat paa 50,000 Kr., som afdøde Justitsraad Holck stiftede i 1907, og for hvilket der er opført en Skolebygning her.

Nu hører der til Kærehave et Jordareal paa ca. 200 Tdr. Land Mark og 75 Tdr. Land Skov og ca. 25 Tdr. Ld. Haver og Anlæg. Bygninger og Løsøre er brandforsikret for 364,000 Kr. Landbrugsafdelingen har været besøgt af 1068 Karle, Husholdningsafdelingen af 1032 Piger, de 11 Dages Kursus af 2494 Mænd og 3236 Kvinder. Skolen har altsaa været besøgt af 7828 Deltagere ialt. Ved Skolen virker 16 Lærere og Lærerinder.

Skolens Formaal kan kort udtrykkes saaledes: At give folkelig, faglig og kristelig Oplysning, der kan hjælpe til Fremgang og Lykke for Folk og Land. Kærehave er den første Husmandsskole i Danmark og vel nok i hele Verden. I Danmark er Spørgsmaalet om Oprettelse af selvstændige Husmandsbrug brændende. Udvandringen til Amerika er omtrent ophørt, og Indvandringen fra Landet til Byerne er ikke saa stor som tidligere. Mange større Gaarde er i de senere Aar udstykket til Smaabrug, og almindelige Bøndergaarde deles mellem Børnene. Det er begyndt at gaa op for Folk, at der kan leves et lykkeligt, uafhængigt Liv i et lille Hjem paa Landet, naar Folkene, Manden og Konen, begge er dygtige til deres Gerning. Derfor har Skolen her haft saa stor Tilgang i den forløbne Tid, og dog har der aarlig været Forespørgsel om Optagelse paa Skolen fra over dobbelt saa mange, som vi har haft. Raadede vi over Midler, kunde Skolen hjælpe Danmark til at blive et Foregangsland for andre Lande paa Husmandsbrugets Omraade; thi ogsaa i andre Lande var det samme Spørgsmaal før Krigen ved at komme i Forgrunden. Det ses deraf, at Skolen aarlig har været besøgt af mange Udlændinge, der har ønsket at se Skolen og sætte sig ind i dens Arbejdsplan.

Af kendte Personer i offentlige Stillinger skal jeg nævne den amerikanske Minister i København, Dr. Egan; han har været her 2 Gange. Paa en Foredragsrejse i Amerika om Danmarks Landboforhold har han senere omtalt Kærehave meget rosende. Forstanderen for Negerskolen i Tuskegee, Professor Booker Washington, har været her; han sagde ved sit Besøg, at han paa sin Rejse igennem Europa havde set mange Skoler; men Kærehave var i sit Anlæg den interessanteste Skole, han havde set. Efter hans Mening maatte Kærehave være for den hvide Race, hvad Tuskegee var for den sorte Race.

Ved Festen for Forstander Klodskov
paa hans 50-aarige Fødselsdag.

Forstander Klodskov, Kærehave, er en Arbejdets Mand, og han er af dem, hvem opnaaede Resultater ægger til at tage fat og opnaa andre og flere. Han er Manden, der først har begyndt at udføre i Virkeligheden Tanken om Husmandsstandens Oplysning og Dygtiggørelse, og saa stærkt føler han Pligten til at ofre den Sag alle sine Kræfter, saa der for ham ikke gives nogen Vej udenom, men frem og tværs igennem Sludder og Vrøvl og alle Vanskeligheder. Mod og Energi er hans trofaste Følgesvende i Arbejdet for Ideens Sag. Kan være, Ærgerrigheden ogsaa maa nævnes, men i en god Sags Tjeneste maa den paaskønnes som en af Sporerne, der driver fremad.

Vi, som daglig gennem Aaringer har levet og arbejdet sammen med Forstander Klodskov, ved, kender og forstaar: der er en Idé i alt dette, et lysende Maal, som det er godt stadig at have for Øje for ikke at komme ud af Kursen — og de, som for kort Tid, maaske kun en kort og flygtig Time, kommer her, behøver bare at lukke Øjne og Øren op, saa vil de forstaa noget af det samme.

Men en eneste stor, lang Arbejdsdag har det været for Forstander Klodskov lige fra den Dag, da den Tanke slog fast Rod hos ham: Det er dig, der skal tage fat! Saa fast et Tag har Arbejdet haft i ham, at vi bedst faar et Skøn derover ved at anføre nogle Ord, som Klodskov selv ved Lejlighed har udtalt: „Jeg har egentlig aldrig haft Tid til at være ung, jeg har kun været Barn og Mand.“

Intet Under, at vi da ved Forstander Klodskovs 50-Aars Fødselsdag følte Trang til ligesom at give Haandslag med Tak for Arbejdet, der er gjort, og med Ønsker om en god og lys Fortsættelse. Festligt skulde der være paa Kærehave den Dag — og festligt blev der.

Straalende dejligt Solskinsvejr var det den 19. Februar. Festligt lød Sangen fra de mange, der havde samlet sig paa Plænen foran Forstanderens Lejlighed for at hilse ham med Sang:

»Da vor Manddom, klog og stærk,
svare skal til Navnet,
krone Skolens Ungdomsværk,
vise, det har gavnet.«

Det hed sig, at Skolen skulde arbejde efter Planen til Kl. 12. Men hvem kan holde Tankerne ved Arbejdet, naar der er saa meget festligt i Luften. Det gik da ogsaa saa som saa. Kl. 11 samledes alle i Elevernes Spisestue til Frokostchokolade. Nu blev der givet Frihed til Fest for alle. Eleverne lagde Bogen paa Hylden og Skovarbejderne Hakken paa Nakken og hjem og alle i Fest-tøjet! — Kl. 1 samledes alle Skolens Lærere, ogsaa de tilrejsende, som: Pastor Hansen, Roskilde, Dr. phil. Fraenkel, København, Dyrnlæge Poulsen, Ringsted (nu Kærehave). Festmiddagen skulde indtages i Gymnastiksalen, der aldrig før i Kærehaves Historie har været saa fint smykket. Flag overalt. Store Flag, smaa Flag, danske, svenske og norske Flag, som alle var syede af de kvindelige Elever. Gartner Mønsted havde fremelsket et sandt Væld af Blomster og sammen med de mandlige Elever pyntet Salen med Guirlander, Flag, Blomster og glade Ansigter maatte absolut give festligt Præg. Og dette var Indtrykket, man fik, da det store Selskab, godt et Par Hundrede Mennesker, var samlet om Bordene. Taler og Sange vekslede. Vi nævner:

L æ r e r B a l l e :

Aarsagen til Festligheden i Dag er jo den, at Forstander Klodskov fylder halvtreds Aar, og det er faldet saa selvfølgelig for os, hans Medhjælpere, at denne Dag maatte fejres med lidt mere end almindelig Festlighed, og derfor har vi ønsket, at alle de, der hører Skolen til, samledes her og bragte Forstanderen vor hjerteligste Lykønskning.

Mange Mennesker finder, at det er vemodigt at overskride de halvtreds, og for dem, der ikke har udrettet ret meget til den Tid, maa det ogsaa være trist; thi da er der ikke Udsigt til, at de vil naa noget her i Verden. Men vi, der kender Forstander Klodskov, ved jo, at han kan se tilbage over den svundne Tid som over en lang og virksom Arbejdsdag, hvori der er naaet til store Resultater, og derfor kan han trøstigt se fremad; der vinker nye Opgaver for ham, og de vil nok lykkes. Forstander Klodskov havde som ung den Lykke at blive forelsket — i en Sag, han blev grebet af den skønne og herlige Tanke, at han vilde oplyse og dygtiggøre dem, der „ørker den stridige Jord“, saa de ved Tankens Klarhed og Snille og Haandens praktiske Greb kunde skabe sig lysere og lykkeligere Hjem, hvor der saa bliver bedre Betin-

gelse for at leve et rigt og skønt aandeligt Liv. Og denne Tanke er jo virkeliggjort. Mange er de Mennesker, der nu i deres solfyldte og løvomkransede Hjem er Forstander Klodskov taknemlig, fordi han frembar og virkeliggjorde Husmandsskoletanken. Da Sagen var i god Gænge, forelskede Klodskov sig igen, denne Gang i en Pige, hende, der nu er hans Hustru og trofaste Medarbejder og Støtte.

Jeg ved, at jeg er i fuld Overensstemmelse med mine Kolleger, naar jeg her bringer Forstander Klodskov vor hjerteligste Tak, fordi han har tilvejebragt de Forhold, hvorunder ogsaa vi kan være med i dette Arbejde, som der er Lykke i. Og vi vil ønske dig Held og Lykke til endnu i mange Aar at „arbejde for andres Lykke og derved øge din egen“.

Dyrlæge Poulsen:

Vi fejrer her din Halvtredsdaarsdag
i Glæde og Fest — gammel og ung —,
vi glemmer ej, at din Arbejdsdag
ofte var trælsom og tung.

Vi saa dig føre til Maalet den Sag:
at rejse det Kundskabens Hus
Kær’have — helliget Husmandens Fag —
her i Skovbrynets milde Sus.

Stolt kan du være, det er ej omsonst,
en Anstalt — med Kundskab i Pagt,
hegnet i Skønhed ved Snillets Kunst,
lig Vaaren — vort Danmark — i Pragt.

Hvad før vi ej saa — vi kender den nu:
din Plan, din Kunst, din Tankes Flugt.
Vi fatter, at mere Plads der bli’r endnu
for Fremtids Virke og yppig Frugt.

Halvtreds — endnu er Manddoms Vaar.
Vi venter os derfor adskilligt
af Ideer, af Udvikling i de kommende Aar.
Vi haaber, det fremmes ret villigt.

Forinden din Krone bli'er hvid som Lin,
 helt villigt du maa os det love:
 „Kær'have skal staa i et Glorieskin
 saavel herhjemme som hinsides Vove.“

Kær'have! Dit Navn faa Hjemmets Glans
 i det fjerne! — Forkynd dine Sønner
 det Virke, der er den danske Husmands
 og de unges. — Lykken dig belønner.

Hold Kursen fremdeles støt — ligcud,
 ufølsom for Døgnkritikens Nid.
 Du naar da nok Maalet — der langt forud
 og kan smile ad Godtfolks Vid.

Lyse Dage vi ønske dig til Fremtids Yrke:
 at det, du saaed', planted', tog i Varetægt,
 maa yppigt vokse, modnes, vinde Styrke,
 vorde nyttigt, lykkefyldt for Tidens Slægt.

Dr. Fraenk el:

Det første, der møder en her, er Synet af de mange Bygninger, de mange Træer og Haver med de kønne, velholdte Hække osv.; men man forstaar jo snart, at det Arbejde, her skal udføres, ikke er gjort med det. Der maa mere til. Alt det udendørs spiller en saa stor Rolle i Skolens Arbejde, at man ikke kan besøge Skolen og træde indenfor Døren, uden at man faar et Indtryk, en Mening om dette store Hus's Værtinde, om Fru Klodskov, der maa tænke paa og sørge for alle de tusinde tilsyneladende underordnede Ting, men uden hvilke Arbejdet i Virkeligheden slet ikke kunde gaa. Jeg er slet ikke dristig ved her at tale for Fru Klodskov, jeg har slet ingen Øvelse i at tale for Damer, og jeg kan jo ikke her bruge de almindelige Vendinger om „Lokken den bløde og Væksten den slanke“ — der maa mere til. Jeg har ogsaa været Gæst hos Fru Klodskov saa mange Gange, at jeg kender andet og mere om hende. Jeg har mærket dette, at Fru Klodskov kan vise Tillid til et Menneske, urokkelig Tillid. En Tillid kan drage Skuffelser med sig, og Skuffelser er Fru

Klodskov da heller ikke gaaet fri for, og med hendes Natur slider disse Skuffelser for meget. Jeg ved fra Dem selv, Fru Klodskov, hvordan De ser paa Kvindens Stilling i Hjem og Samfund, at hun først og fremmest hører til indenfor Hjemmets Vægge, tager det Arbejde op, dér ligger: Arbejdet med Børnene og Hjemmet, det grundlæggende for hele Samfundet, men at Kvinden ogsaa maa have Evne til at aabne Øjnene for alt, hvad der sker ude i det store Samfund, være med i Arbejdet for Oplysning og Kultur, være interesseret i, at Kvinderne maa blive dygtige og gennem deres Arbejde og Færd hæve sig op og blive jævnbyrdige med Manden. Til det store, lykkelige Arbejde, De staar i her paa Skolen og i Hjemmet, vil jeg ønske Dem Glæde og ønske Dem et bedre Helbred, at De glad og frejdig kan fortsætte.

Pastor Hansen:

Paa Elevforeningens Vegne vil jeg gerne her i Dag bringe Forstander Klodskov en hjertelig Lykønskning. Et Arbejde som det, her er sat i Gang, kan kun udføres af en dygtig og intelligent Mand. Meget kan vi lære af Forstander Klodskov. Han er Ideernes Mand. Han er en Viljens Mand. Han har vist os, hvad Viljen for en god Sag kan naa frem til.

Dejligt er her paa Kærehave. Hver Aarstid har sin Skønhed med sig, og det er ikke let at sige, paa hvilken Aarstid Kærehave er skønnest, om det er Foraaret med de blomstrende Frugthaver, Efteraaret med det falmede, broget farvede Løv eller Vinteren med det funklende, gnistrende, hvide Rimpudder over alle Trærnes Kroner. I Ly af denne smukke Skole trives nu Kærehave Elevforening, som jeg har den Glæde at være Formand for. Hele Aaret rundt er Skolen travlt optaget af Arbejdet med alle de mange, som søger Oplysning og Dygtiggørelse her; men 2 Dage i Aarets allerskønneste Tid lægger Skolen alt andet Arbejde til Side og aabner Dørene for sine tidligere Elever. Disse to Dage er Festsdage, først og fremmest for dem, der kommer her for at opfriske Minderne og hilse paa gamle Venner, men ogsaa for os her paa Skolen, der henter Mod og Fornøelse ved at være i Føling med dem, der tidligere drog ud herfra. Gid vi mange, mange Gange maa samles her paa Skolen til Elevmødet, og gid Forstander Klodskov i mange, mange Aar maa være vor hyggelige Vært!

Anna Christensen

bragte en Hilsen fra de kvindelige Elever og takkede Klodskov, fordi han havde haft Forstaaelse af, at det var lige saa nødvendigt, at Kvinden blev dygtiggjort som Manden, og derfor havde oprettet Husholdningsafdelingen. Ønskede Forstander Klodskov Lykke til at føre Arbejdet stadig videre frem.

Carl F. Larsen

talte paa de mandlige Elevers Vegne.

Sang: »Kald mig ad de unge«.

Kursusdeltager Jensen, Agerbæk,

repræsenterede Kursusholdet. Takkede Klodskov, at han havde aabnet sin Skole for de ældre. Som ung havde Taleren haft en mægtig Lyst til at komme paa Skole, men det var paa den Tid saa ualmindeligt, at alle, hvem han talte med derom, lo ham ud. Hans Fader nægtede at hjælpe ham med saadanne „Narrestreger“, og Understøttelse var der den Gang ikke noget, der hed. Nu var det mange Aar siden. Hans Børn var nu voksne, hans strengeste Arbejde var til Side, og nu behøvede han ikke at spørge nogen om Forlov. Nu var han paa Skole, og det var dejligt; her var meget at lære, meget, der kunde blive en til Glæde og Gavn. Han ønskede derfor Forstander Klodskov og hans Hustru Velsignelse til Arbejdet endnu i mange Aar.

En lille Vise til Ære for Forstander Klodskov paa hans 50-aarige Fødselsdag den 19. Feb. 1916:

Mel.: Den Gang jeg drog afsted.

(Ingen Gentagelser).

Nu Skolen smykket staar,
og Blomster, hvor vi gaar,
fortæller om, at der er Fødselsdag igen i Aar,
med Dannebrog i Sky
og Sang i Morgengry,
og alle møde vi i »Pintsesnit« fra Land og By.
Ja, det er netop Klodskov, som er vor Hædersgæst,
der fylder de — halvtreds — har næsten Jubilæumsfest,
og derfor skal han ha'
et rungende Hurra!
saa Taget rasler a'.

Fra Begtrup bort han drog;
 men havde ingen Ro
 ved Dag og Nat (jeg trøer, det var i nittenhundred to).
 Den Jord, han grundet' paa,
 paa Kærehave laa:
 paa denne Plet der skal og maa min Husmandsskole staa.
 Der paa en Sten han grubled', saa Haarene blev graa —
 hvordan skal i al Verden dog »Moneterne« jeg faa?
 Min Plan den er stabil,
 jeg kan nu, hvad jeg vill!
 sa'e Klodskov. Det slog til —.

Trods Haarene de graa
 man Aaret efter saa
 den første Husmandsskole løfte højt sig mod det blaa;
 og Folk fra alle Lag
 kom under Skolens Tag,
 saa fyldt blev hver en Plads; — men tænk saa pludselig en Dag,
 taer Klodskov sig i Skægget, — jeg faar en ny Idé!
 »man lære skal, saa længe man lever,« — derfor se!
 De gamle ogsaa maa
 til Skolebænken gaa
 og korte Kursus faa. --

De Husmænd drog afsted —
 fra Hverdagslivets Slid
 i elleve Dage ud paa Skole, det er høje Tid!
 Og Frugten snart vi saa,
 om Hjemmene de smaa
 man lærte at beplante der, saa Øjet grønt kun saa.
 Mod Syd de Huset vendte, det Klodskov fik dem lært,
 og Livet fandt de mere skønt og Hjemmet dobbelt kært.
 Derfor skal Klodskov ha'
 en Tak og et Hurra!
 fra korte Kursus a'.

Og Skolen gaar sin Gang,
 med Liv og Lyst og Sang,
 en »fornem Busse« henter smaa og store Mænd med Rang!
 Ja, tænk jer fra New York
 kom en Professor »sort«,
 og Landets Konge (siger man) var ogsaa paa et »kort«. —
 Der Plads skal til, sa' Klodskov, hvis dette bliver ved,
 og købte Pavillonon, — Skoven, — (Skovfogeden vist med),
 og derfor skal han ha'
 endnu et højt Hurra!
 Hurra! Hurra! Hurra!

Saa pragtfuld alting staa
 saa langt vort Øje naar;
 den kan vel hekse — som kan lave det paa *tretten* Aar,
 og æres skal den Mand,
 der ved sit Arbejd' kan
 fremtrylle de smaa Kærehavehjem udi vort Land.
 Ja, gid hans Værk maa trives, han leve maa tilfreds
 i mange Aar og blive endnu *en* Gang til — halvtreds!
 Vor Forstander saa bra
 skal leve højt, Hurra!
 Hurra! Hurra! Hurra!

H. C.

Lærer Olsen:

Naar Aviserne i Dag bliver bragt ind i Hjemmene ud over Landet, er der mange, som sender Tanken her ti Kærehave med Tak for den Tid, de har tilbragt her, enten det var kort eller lang Tid. De vil mindes Klodskov og Skolen, som han har rejst her.

Det vilde være interessant at vide, hvordan det gik til, at Idéen om en Skole for Danmarks Husmandsstand blev til hos Klodskov. Og da Idéen var der, hvor har det saa ikke brudt og gæret i hans Sind, indtil Afklaringen lidt efter lidt kom, og det hele stod klart for ham i hans Fantasi.

Dette Fantasibillede er nu godt paa Vej til at blive til Virkelighed, og vi kan ikke andet end beundre, hvad der allerede er frembragt. Beundre det, som er frembragt, og beundre den Energi og Viljekraft, som har været Drivfjederen i dette Arbejde. Man er maaske tilbøjelig til at sige, at Klodskov har haft „bliden Bør“, men vi, der har fulgt ham i den Tid, han har arbejdet, vi ved ogsaa, at han har haft Modvind — Modvind, der vilde have faaet mangan til at bøje af. Men han gik ufortrødent fremad, og han vil ogsaa gøre det fremdeles. For Enden er jo ikke endnu; heldigvis, vil Klodskov sige. Hvis han i Dag vilde fortælle os lidt om, hvordan Skolen skal være, før den er fuldendt, saa vilde sikkert mange af os ryste paa Hovedet og smile, men, lad os føje til: beundrende.

Jeg vilde gerne i Dag paa hans 50 Aars Fødselsdag give ham vore bedste Ønsker med paa Vejen — Ønsker fra alle os, der tror paa hans Idé, om, at han maa faa Lykke til at fuldende det Værk, han har begyndt. Og naar han engang har naaet Maalet, vil vi haabe, at han maa have skabt en Skole, som i rigt Maal kan

bringe Oplysning ind i de mange smaa Hjem, der efterhaanden fremstaar her i Danmark — en Skole, der kan give Svar paa de praktiske Spørgsmaal og de Samvittighedsspørgsmaal, der trænger sig frem hos unge saavel som gamle, at den maa kunne bidrage til at skabe Betingelser for lykkelige Hjem rundt om i Danmark.

Vi unge er netop i Brydningstiden. De mange Spørgsmaal trænger paa hos os, vi ved ikke, hvorhen og hvordan. Gid der ogsaa hos os maa komme en Afklaring. Og har vi set vort Maal, lad os ligne Klodskov deri, at vi ufortrødent arbejder os frem mod det Maal, vi har sat os.

Skjoldborg:

For godt og vel en halv Snes Aar siden var jeg ogsaa Lærer her ved Skolen. Klodskov og jeg fandt hinanden som to, der arbejdede og styrede, hver paa sin Maade, mod det samme fælles Maal: Husmandsstandens Oplysning og Dygtiggørelse. Den Gang havde Klodskov sort Haar og Skæg, og han var rank og slank. Vore Veje skiltes — for nu atter at mødes. Nu har Klodskov graat Haar og graat Skæg. Formen har ogsaa forandret sig. Det er ikke, fordi jeg vil kaste med Sten, jeg bor selv i den Retning i et Glashus. Jeg har meget lidt Haar, og Skæg har jeg slet intet af, og med Slankheden er det saa som saa.

Jeg tænker somme Tider, at Klodskov skulde egentlig været Sømand. Han forstaar at holde Kursen og stadig styre mod Maalet. En Sømand kan under Storm og Modvind ofte komme langt ud af Kurs; men har han Kompasset i Orden og er klar over Geografien, finder han tilbage til den rette Kurs og styrer videre mod sit Maal. Ganske paa samme Maade gaar det med Klodskov. Mens der endnu var Stilhed og Mørke, var jeg vel en af de første, der vejrede, hvad der laa i Luften; selv født og opvokset i et Husmandshjem forstod jeg Standen og maatte skrive og tale om de Tanker, der laa mig paa Sinde. Men Klodskov var der ogsaa som en af dem, der vidste, hvor Skoen trykkede, og han havde det sikre Mod og det praktiske Tag. Alt i alt: der blev Røre i Lejren, og vi fik Husmandsloven. Kort efter blev Grundstenen lagt til denne Skole, og Budskabet derom var som en Lærketone over Husmandsloven, en jublende fin Tone, der meldte den nye Tid, Foraarets Tid efter Vinterens Kulde og Mørke. Skolen ligger nu her med aabne Døre og vinker baade

unge og ældre til sig. Husmandsloven gav Betingelser for bedre Kaar for Husmanden. Men Loven alene er ikke nok, Loven skal frugtbargøres. Dette Arbejde har Skolen her taget op. Nu er der flere af den Slags, men denne er den første, og Klodskov er Fader til Tanken om Husmandsskolen, og han har haft Lykke til at udføre Tanken i Virkelighed. Naar jeg gentagne Gange har været her i Besøg og har set, hvordan Skolens Omraade stadig blev større og større, har jeg ofte tænkt: „Hvor længe bliver han ved med disse Udvidelser og med alt det nye, der føjes til og bygges op?“ Nu spørger jeg ikke mere, nu ved jeg det: Klodskov holder aldrig op, han bliver ved at udvide og udbedre, saa længe han lever. Heldigvis ligger Skolen i Midten af Sjælland, og der er Muligheder til alle Sider. Og da Klodskov er den praktiske og kloge Mand, sørger han jo nok for, at *Højden kommer til at svare til Grundfladen*. Vi maa da kun ønske, at Klodskov endnu i mange Aar maa have Kræfter til at virke for Fuldbyrnelsen af sin Kongstanke. Dagen i Dag skulde være en af dem, der giver Mod og Fortrøstning. Her er glade Ansigter, her er Blomster, og her er Sang, altsammen for at gøre Dagen festlig for Klodskov, der sikkert trænger til en saadan Festdag. Der var mange, der skumlede, da Skolen blev rejst, og mente, det var forkert. Den vilde sætte Skel, blev der sagt. Vi skulde ikke have Skoler for Husmandsbørn, men Landets Børn skulde søge til de Skoler, der var i Forvejen; men Statistiken den Gang viste, at det kun var Gaardmandsbørnene, der kom paa Skole. Statistiken i vore Dage viser, at denne Skole her har fundet Vej til et nyt Befolkningslag, og da dette netop var Maalet, saa er det dermed bevist, at Skolen har sin Berettigelse. Saa ønsker vi, at Tanken, Kongstanken, maa vokse videre og naa sin fulde Blomstring paa Kærehave, paa Moderstedet.

Fru Klodskov:

Jeg takker for alt, hvad der er blevet sagt; særlig Tak til Dr. Fraenkel for det kønne, De fandt at sige om mig; men ogsaa Tak til alle, der har glædet Klodskov paa denne Dag. Jeg er dristig nok til at tage mod noget af det for min Part: derigennem, at I glæder min Mand, glæder I ogsaa mig. Tak til alle, der har pyntet saa smukt herinde; ogsaa Tak til mine egne Piger, der ikke har sparet nogen Ulejlighed i Dagens Anledning.

Forstander Klodskov:

Jeg kan kun sige Tak og Tak; men jeg føler det, som Tak er ikke nok paa denne Dag, som har været mig saa stor en Glædesdag. Jeg føler det, som der maa mere til. Jeg tror, jeg vil drage frem et lille Billede fra min tidligste Barndom — det første, jeg egentlig mindes tydeligt. Jeg kunde vel være 4 Aar den Gang; det var ved Majdagstide, hvor alle Smaablomsterne myldrede frem. Mine Forældre og vi Børn skulde flytte fra vort Hjem hen til et, der var mindre. Jeg husker, at min Moder og mine Søskende kørte med Flyttevognen, der kørte ad Vejen, men at Fader og jeg gik tværs over Marken. Jeg husker, at Fader ofte vendte sig og saa tilbage mod vort Hjem, og mens han stod stille, plukkede jeg Blomster, der skulde pynte i vor nye Stue. Bagefter har jeg forstaaet, hvad jeg ikke den Gang forstod, at det var Tilbagegang, og at det var derfor, Fader gav sig saa god Tid. Senere hen i Barneaarene kom dette Hjem, vi forlod, til at staa for os som det tabte Paradis, og da vi blev større, blev det sagt os, at det var egentlig, fordi Fader og Moder ikke havde haft Forstaaelse nok, Dygtighed nok. Allerede da meldte — svag og uklar — den Tanke sig hos mig: de smaa i Samfundet, de mindre bemidlede, kan klare sig, naar de har lidt Jord, og naar de forstaaer at dyrke den. Alt mit Arbejde gennem min Ungdom og Aarene her paa Skolen vil jeg ikke dvæle ved i Dag; men jeg vil gerne oprulle et Fremtidsbillede, og derigennem vil I forstaa, at jeg endnu ikke har Tid til at lægge Hænderne i Skødet. Der skal helst ske en tilsvarende Fremgang i Løbet af den næste halve Snes Aar som den, der er sket i de Aar, der er svundne. Her er desværre — eller heldigvis — ikke Plads mere. Kravet om en ny Husholdningsskole trænger sig paa og maa imødekommes i en nær Fremtid. Biblioteksbygning med Bøger, Læsestuer, Laboratorium osv. har vi følt Savnet af i mange Aar. Men et stille Hus, et Bedehus, hører ogsaa med i mine Fremtidsønsker. En Dag som i Dag giver Mod, men den forpligter ogsaa. Jeg ved, at der ventes noget af mit Arbejde, og der er ikke noget Udenom, men kun Fremad. Jeg lover, jeg skal bruge mine Evner, saa godt jeg formaar. Til sidst endnu en Tak for alt. Hjertelig Tak for alle de smukke Gaver, vi har rundt om os! Tak for alt og Tak til alle!

Festligheden var dog ikke forbi. Endnu var et stort Program tilbage. Der skulde arrangeres et stort Fakkeltog med Sange; men Mørket skulde først falde paa, saa Virkningen kunde blive desto større.

Kl. 7 tændtes Faklerne, og Toget ordnedes med Førere, Forsangere og Fakkeltogførere. Nu marcheredes der om foran Verandaen med rungende Sang:

Mel.: Vi gå över daggstänkta berg.

Nu Dagen i Vester svandt bort.
Fra Øster lister Natten sig saa sort.
Men Faklen vi svinger,
mens Sangen den klinger
og kalder fra Stuen dig bort.

50 Aar i Dag har du naa't,
og Tiden er med Arbejd' for dig gaa't,
men naar vi kun Lykke
for andre vil bygge,
saa kan Livet aldrig bli' graat.

Nej, Graavejr og Taage og Dis,
det vil vi ønske bort for hver en Pris,
og hvis du faar Modvind,
da følge en god Vind
som Vaar efter Vinterens Is!

Johannes Nielsen.

Klodskov og Fru Klodskov med samtlige Gæster kom med i Toget og saa gik det med blussende Fakler, Sang og frejdt Humør i Flok og Følge ned i Skoven. Paa Festpladsen gjordes der Holdt foran Mindestenen over Peder Hansen, Lundby, og den lille Grundlovseg, som blev plantet i Fjor Sommer.

Mel.: Der er et Land.

Du kære Festplads med de gamle Ege,
du saa os tit i muntre Venners Lag,
du hørte Sangen, og du saa os lege;
du delte med os mangen Glædens Dag;
men du har ogsaa Alvor paa din Pande;
hist taler Stenen sine stærke Ord,
og Grundlovstræl! Ja, maatte vi kun sande,
at Lykken følge skal i Friheds Spor.

Johannes Nielsen.

Videre ind gennem Skoven med Sang:

Mel.: Herlig en Sommernat.

Fremad paa kendte Sti
syngende vandrer vi,
gamle og unge, saa glade.
Se kun, hvor Faklens Skær
falder paa Skovens Træer,
skinner paa brungule Blade.

Frem vi ad Vejen gaar.
Stamme ved Stamme staar
Bøgene høje og slanke.
Hist rager vældig op
Egenes brede Top,
Asken og Elmen saa ranke.

Lunt under Blades Skjul,
frem af den sorte Muld,
pipper alt Spirerne svage;
venter kun paa April,
venter paa Solens Smil,
venter paa vaarlyse Dage.

Skoven i Sommerdragt
vinker os med sin Pragt,
vinker og vinder jo Sejer.
Ogsaa ved Vintertid
søger vi ofte hid.
Skov, du vor Kærlighed ejer!

Johannes Nielsen.

Nu hen til „Petrilles“ Eg. Her gjordes der atter Holdt, og
Sangen tonede ud gennem Mørket og Stilheden:

Mel.: Naar kommer Vaaren vel.

Tænk dig hen til gamle Tider,
da Per Trille Felen gnider,
medens Ungdom her paa Pladsen
danser efter Høstens Asen.

∴ Egen sig fryded. ∴

Saa kom Tider strenge, strenge,
alt man ude vilde stænge.
Paa Plakater, store, fede
læste man de Ord saa vrede.

∴ Da sørged Egen. ∴

Snart sig Tiden kan forandre;
 nu vi frit til Skovs kan vandre.
 Under Egens gamle Kroner
 lyder atter Sangens Toner.
 ∴ Egen sig fryder. ∴

Johannes Nielsen.

Men knap var Sangen forstummet, før det drønedes med Skud gennem Skoven. Skovfoged Larsen med Arbejdere havde meget snedigt gemt nogle af de største Trærødder, der ellers skulde have været sprængt. Nu var de anbragt rundt om i Skoven med en Mand ved hver, og paa et givet Signal (Baal) tændtes Luntten, og der saluteredes med Skud, som kunde tænkes at være fra 42 cm Mørsere. Fra „Petrilles“ Eg vandrede Flokken hjem igen, standsede atter ud for Klodskovs Veranda. Fakkeltænderne plantede Faklerne i Blomsterbedet til stor Fryd for Børnene, men ogsaa for de voksne. Hele Fakkeltøget med Sange og Salut var meget virkningsfuldt og festligt. Det blev bragt som en Hyldest og Tak for Skoven, som Forstander Klodskov har købt til at lægge ind under Skolen og som vil komme til at give Skønhedsindtryk og Glæde for de mange, som søger til Skolen, og dem, som til Stadighed opholder sig her.

Nu gik man ned i Gymnastiksalen, hvor Mellemmaderne ventede, for „uden Mad og Drikke duer Helten ikke“. Derefter var der til allersidst Dilettantkomedie. Fru Heibergs „Abekatten“, opført af Lærere og Lærerinder, underholdt endnu et Par Timer den samlede Flok, før hver gik til sit Kl. 11 med Indtryk af Fest, Glæde, Sang og Tale, Ord og Toner.

S. P. Thyregaard.

*

Korte Notitser om og fra Kærehave.

I.

Forstander Klodskov modtog en Række Mindegaver:

»En Husmandskone« (Buste, omtrent legemsstor, fra Lærerinder og Lærere ved Skolen). En Sølv-Blomsterskaal (Vinterskolens Elever). En Sølvvasc (Kursusdeltagere). Et Syrentræ (Elevforeningen). En Sølvopsats (Skolens faste Folk) samt endnu flere. Endvidere indløb der en Mængde Telegrammer og Lykønskninger fra Skolens Venner.

II.

Sommerskolen er jo nu godt begyndt. Der er det største Antal Elever, 120 Piger og Kursusdeltagere, Skolen endnu har haft.

III

*Pavillon*en er opstaaet i en ny og bedre Skikkelse under Navnet »Te- og Kaffehytten«.

»Hytten« blev aabnet midt i Maj, og det siges, at der serveres en god Kaffetaar, og det siger ikke saa lidt, for Kaffe, det er noget, vi allesammen har Smag for. — Kom selv og prøv!

I Nærheden af Kaffehytten ligger i den smukkeste Idyl Villaerne »Egehuset« (Dyrlæge Poulsen), »Skovhuset« (Boghandler Flensborg) og »Kærehavehus« (Forfatter Johan Skjoldborg).

Ja, endnu meget mere var der at fortælle, — man snakker, saa galt, om en Sø! faar vi den, saa har vi ogsaa alt, hvad Hjertet begærer.

*

Ved Elevmødet 1916.

Referat af Forfatteren J. Skjoldborgs Tale.

Vi staar paa Husmandsgrund, bliver Husmænd og Husmandskoner, vi lever paa Husmandsvis. Naar jeg ser saadan en Ungdom af Husmandsbørn, kommer jeg altid til at tænke paa det historiske Mørke, som Husmændene er vokset frem af.

1788 er et herligt Aarstal (Stavnsbaandets Løsning), derfor kan vi sidde her. Dette Aarstal og Aarene der omkring betegner vel nok det højeste ideelle Punkt i vor Politik, i vor Historie. Det vil i hvert Fald næppe være muligt at finde Magen dertil med Hensyn til Uegennyttighed og ren Idealisme. Se saadan er det, Politik skal være. Læs om det, saa snart I kan faa Tid! I kan jo bare skrive, enhver, der har Lyst, til Statsbiblioteket i Aarhus om Bøger den Sag angaaende. Saa skal jeg love Eder nogle dejlige Timer.

Fra det Aarstal gik Bonden, d. v. s. Gaardmanden, Skridt for Skridt fremad og opad — socialt i hvert Fald — i over Hundrede Aar indtil Dato.

Men fra det samme Aarstal gik Husmanden dybere og dybere ned i Mørket til den rene Elendighed og Trælle-Tilværelse.

Før 1788 var der ikke mange Husmænd i Danmark. Og den Gang var Husmandsstillingen friere, bedre økonomisk, mere ef-

tertragtet og mere anset, end Gaardmandsstillingen var. Saa dan kan det gaa. Naar nemlig Husmanden betalte den lille Afgift af sit Fæstehus, saa kunde han blæse baade Herremanden og hans Ladefoged en lang Hamborg; han skulde ikke gaa til Hove, ikke svare nogen Afgift i Form af Arbejde hverken hos Bønder eller Herremænd. Han var en fri Mand i Sammenligning med Gaardmanden, der som en Slave maatte trælle paa Herregaardens Hovmark. Samtidig havde Husmændene — der var, som sagt, ikke saa forfærdelig mange Tusind af dem — en gammel Ret til frit at faa græsset og fedet en Ko eller to og nogle Faar. i Byens Fællesmark. Husmanden var ofte Haandværker, Handelsmand eller Smugkrovært som Jakob Skomager. Mangen Gaardmand henvendte sig den Gang til Husmanden om Laan og fik ogsaa i en snæver Vending.

Vi har et Ordsprog, som jeg aldrig, før jeg kom til at kende disse Forhold, rigtig har forstaaet, og det er: „Skaal og god Taar! det sætter mangel fra Hus og Gaard.“ Se, havde det været fra Gaard til Hus, saa kunde vi i vor Tid bedre have forstaaet det. Jeg har ogsaa engang hørt en Mand udtale, at Ordsproget formentlig skulde hedde „Skaal og godt Aar“. Han har heller ikke kunnet faa Mening i Ordet. Nej men Ordsproget er rimeligvis opstaaet i den Tid, da det var bedre at være Husmand end Gaardmand, thi i saa Fald er det i sin Orden, at naar en Mand siger „Skaal og god Taar“ altfor tit, saa kan han nemt synke ned i en anden Klasse.

Men ligesom 1788 for Gaardmanden var et grundigt Omslag til Opgang, var det for Husmanden Indledningen til hans sørgeligste og mest nedværdigende Periode.

Da Gaardmanden ikke ved Hoveriarbejdet længere skulde dyrke Herregaardens Jord, saa maatte der blive Efterspørgsel efter anden Arbejdskraft, og da Gaardmanden blev fri og efter Fællesdriftens Ophævelse kom ind paa en mere intensiv Driftsmaade, saa blev der ogsaa fra Bondegaarden Efterspørgsel efter Arbejdskraft. Denne Efterspørgsel var Grunden til Dannelsen af den store arbejdende Husmandsklasse, der voksede i Tal med 10,000 aarlig, saa Husmandsstanden omkring Aar 1800 tæller henimod 300,000.

Hovedmassen af disse Folk gled ind under Ladefogdens Stok og Ridefogdens Pisk til den samme Elendighed og Trældom som

før Gaardmanden, ogsaa fordi de af deres Huse skulde svare Afgiften i Hoveriarbejde. Det er Husmandshoveriet.

Først 1848 blev dette Husmandshoveri ophævet. Og indtil den Dag var det lovligt i Danmark at slaa Husmanden og hans Kone, naar de ikke vilde makke ret, med Stok og Pisk, eller hvad de Slavefogder brugte til det.

Man tænker til daglig ikke paa, at det var Tilfældet i vort kære Fædreland for 68 Aar siden. Først da Junigrundloven kom, begyndte det at lysne for Husmanden som tidligere for Gaardmanden, og det er nok værd at mindes.

Men der var jo endnu lang Vej frem. Vi har siden 1788 fire Husmandstyper, der i de 125 Aar har afløst den ene den anden.

1. *Trællehusmanden* indtil ca. 1850.

2. *Den taalte og den tamme*, den forsigtige og forsagte, 1850—75. Han arbejdede nok tildels paa egen Jord, men sled sine Dage hos Herremanden og Bonden. Han var nemt forknytt. Han var ræd af sig.

3. *Præmiehusmanden* 1875—1900. Han, der dyrkede Heder og Udmarker op, tiltrak sig Opmærksomhed ved sin Dygtighed og blev hædret derfor. Han havde mere Humør end de foregaaende og var mere selvstændig og fri. Men dog ikke mere, end at han lod sig styre af andre.

4. *Gennembrudshusmanden*, fra 1900 til Dato. Først med Nutidens Husmand har denne Klasse faaet Hovedet ovenud af Taget i frisk Luft og til fri Horisont.

Dette er Resultatet af to hinanden modsatte Synspunkter, som har kæmpet med hinanden, det første, at Husmandsstanden maa betragtes som en Arbejdsreserve til Herregaarden og Bondegaarden, og det andet, at Husmandsstanden er en lige saa fri og selvstændig Stand som de andre. Og det er det sidste, der har sejret ved Gennembrudshusmanden, der nu bærer Husmandsbevægelsen.

Her staar vi i Dag.

Naar to Klassers Veje i saa lang Tid er gaaet fra hinanden, saa maa det gøre et Skel imellem dem, det var unaturligt andet. Om dette Skel vidner Motivet: Gaardmandens Søn der ikke maa faa Husmandstøsen — og mange andre Ting. Det er nødvendigt at se det Skel, før vi kan faa det slettet. Nu er Klas-

serne paa Vej til at komme paa lige Fod, og vi er jo alle Danmarks Sønner og Døtre.

Gaardmændene har gjort deres Indsats, nemlig Højskolen, det ideelle, og Andelsbevægelsen, det materielle.

Husmændene vil i Fremtiden gøre deres Indsats, de vil løse Jordspørgsmaalet, det materielle, og de vil indføre Bogen og det nye Aftensæde i Hjemmene, det ideelle. Fremtiden vil bero paa Eder; I er Kærehave-Elever, men I er en Del af Danmarks Folk; det vil bero paa Eder hvorledes Fremtiden vil blive.

Jeg vil ønske, at det maa blive en ideel Tid med Frihed og Menneskelighed! Og Brødrekaar i Fælleshjem.

Til Slut udbragte Digteren et Leve for Fædrelandet.

*

Tre Breve.

Møllevang pr. Gredstedbro St., d. 21. Marts 1916.

Hr. Forstander *Nielsen-Klodskov*, Kærehave.

Maa jeg have Lov at takke Dem for Kursuset i Dagene 18.—29. Januar, i hvilket jeg var Deltager, og af hvilket jeg fik meget mere Udbytte end jeg havde ventet. For godt 20 Aar siden var jeg Elev paa en Landbrugsskole, og skønt Undervisningstiden der var 9 Maaneder, syntes jeg, at det alligevel var alt for kort Tid til at lære noget ordentligt i.

Derfor kunde jeg ikke vente andet, end at et Landbrugskursus paa 11 Dage maatte blive noget meget overfladisk. Men nu ved jeg, at man kan faa forholdsvis meget mere ud af et Kursus paa 11 Dage, naar man har 20 Aars Virksomhed bag ved sig som Landmand, end man kan af et 9 Mdr.s Kursus som ung. Thi nu kunde jeg sammenligne mine Erfaringer med det, der meddeltes og lærtes os paa Kursuset. Det af Undervisningen, der faldt sammen med vore egne Erfaringer — var man jo hurtig færdig med, det behøver ikke at læres, og det nye, som man ikke har Erfaring i, — ja, det maa undersøges, overvejes og prøves, hvis man har Interesse for det. Og Interessen vakt! ja det er nok det, det kommer an paa, og det tror jeg, at mange Kursusdeltagere faar paa Kærehave.

Min Kone kommer nok til Kursus i Maj Maaned, og der vil

i det følgende Aar sikkert komme en Del herfra, jeg har haft saa mange Besøg af Folk, der søger Oplysninger om disse Kursus, siden jeg er kommen hjem, og de Ansøgningsblanketter til Ansøgning om Understøttelse til 11 Dages Kursus, jeg havde med fra Kærehave, er indsendte til Kursusudvalget.

Maa jeg bede Dem sende mig en *Snes Stykker* til og maaske nogle Stykker af Undervisningsplanen ogsaa, som jeg gerne skal uddele.

Med Hilsen og Tak for sidst

Deres

Jens M. Lauridsen.

Hr. Forstander Nielsen-Klodskov, Kærehave.

Efter at min Søn Carl Jensen har sluttet sit Ophold hos Dem og nu er bleven Soldat, føler jeg Trang til for Dem at udtale min hjerteligste Tak for den Tid, han har tilbragt hos Dem, og for de Kundskaber og den Kærlighed til sin Gerning, han har faaet hos Dem.

Tak for den Forstaaelse De fra første Færd og lige til det sidste har udvist mod ham. Han, som kom fra Boghandelen og saaledes var uden alle Forkundskaber til Landbrug og legemlig Arbejde, fandt hos Dem en Forstaaelse, der overgik mine dristigste Forventninger. Deres Venlighed og Godhed mod ham har sat sit *Livspræg* paa ham.

Derfor Tak!

Med venlig Hilsen

Deres hengivne

S. M. Jensen.

Forfatter A. S. Sørensen, hvis Bøger er udkomne i over 50,000 Eksemplarer, skriver i en Roman „Kransen og Kronen“:

„Omkring Mosehuset var anlagt en stor og ny Have; denne Have var Alvildas Værk. Hun havde været paa Kærehave Husmandsskole og der lært meget godt og nyttigt, og nu var det hendes Ønske at hjælpe sin Far og Mor; derfor var hun kommet hjem. Hanna (Moderen) havde et daarligt Ben, saa hun trængte haardt til Hjælp.

Alvilda var en ualmindelig dygtig Pige, der forstod at tage fat paa det, der var for Haanden, og faa noget ud af det. Haven var hendes Specialitet, og allerede det andet Aar gav den et pænt

Overskud. I Forening med Havebrug havde hun indført Biavl, og det var hendes Bestemmelse, at hun med Tiden vilde indføre og drive rationelt Hønseri.

Otto (Broderen) glædede sig over alt dette, og han frydede sig, naar han en Aftenstund gik sammen med sin energiske Søster ude i den smukke Have.

— — —

Saa vidt Forfatteren!

Jeg kender ham ikke, har aldrig set, talt eller vekslet Brev med ham; men det, han skriver i sin Bog, at denne dygtige Pige har haft ud af sit Ophold paa Kærehave Husmandsskole, har glædet mig meget at læse.

*

Midtsjællands Andelselektricitetsværk og Tørvebriketfabrik.

Nordsjælland, Sydøst- og Vestsjælland har hver sit Elektricitetsværk, men her paa Midtsjælland ligger Landet i Mørke.

Naar jeg en Aftenstund gaar en Tur ad Køge Landevej, kender jeg ikke det smukke Midtsjælland igen. Alt er mørkt! Tidligere var det Lys ved Lys, enkeltvis og samlede, som Midtsjællands Huse og Gaarde ligger spredte eller samlede i Landsbyer. Jeg kendte det Lysbillede lige saa godt som et Stykke af Stjernehimlen. Nu er der som sagt ikke et Lys at se. Naar jeg en tidlig Aftenstund gaar ud ad Vejen, maa jeg Gang paa Gang se til Klokken for at overbevise mig om, at det ikke er over Midnat, og saa ser jeg, at Klokken kun er 8 — otte —, og den staar ikke? Nej! Sikken en lang Aften det har været, og alle Lysene er allerede slukkede og Folkene gaaet i Seng. Nej, det er de dog ikke. Kommer jeg rigtig nær til de Huse og Gaarde, som ligger tæt ved Vejen, ser jeg et Lys — en Sporelampe; den lyser i Mørket kun som en St. Hans-Orm, og ved den sidder hele Familien. Saadan sidder de formodentlig ogsaa i alle de andre Huse og Gaarde, som jeg ved ligger der; men Lyset fra Sporelampen kan ikke trænge igennem Mørket til mit Øje. Ved saadan et Lys kan der dog vist intet udrettes; mon de kan se at læse Avisen eller blande Kortene? Jeg kan daarligt nok se, om Piben ryger. I Sommer, da

Natten var kort og Dagen lang, glædede en og anden sig maaske til det omvendte; men nu ved de sikkert, at skal man ligge i al den Tid, det er mørkt, saa bliver man mere træt af det, end man nogensinde har været af at gaa. Man kan vist ikke holde det ud uden at faa Liggesaar.

Hvad skal vi da gøre?

Ja, for denne Vinter har jeg intet Raad; men ved vi med Sikkerhed, at det bliver den sidste mørke Vinter, vi faar her paa Midtsjælland, saa er det et stort Lyspunkt og vist det eneste, vi faar til at hjælpe os igennem den mørkeste Tid.

Jeg har set, at Bladene har bragt Meddelelse om, at der ikke skulde anlægges flere Elektricitetsværker paa Sjælland, men som Landet ligger, tror jeg dog, at der endnu er Plads for ét:

Midtsjællands Andels-Elektricitetsværk.

Det bør ligge lige overfor Kværkeby Holdeplads paa den modsatte Side af Jernbanelinjen. Det bør anlægges som Højspændingsværk og i alt Fald foreløbig være beregnet paa Tørvefy. Saa er det uafhængigt af udenlandsk Brændsel, og det har tillige den store Fordel, at der saa godt som ingen Transportudgifter bliver, da Tørvemosen ligger lige ved. Der kan lægges Spor fra Værket ud over Mosen, og Tørvene kan køres paa Tipvogne lige til Dampmaskinerne. Man forstaar let, at det er en meget betydelig Fordel, som kan gøre Driften billig fremfor de Værker, der skal køre Tørvene paa Vogne ad lange Veje eller maaske bruge dyre Kul. Kommer den Tid igen, da Kul atter bliver meget billige, kan der lægges Spor fra Hovedbanen ind til Værket, og derved spares ogsaa Transportudgifter til Kul.

Fra Midtsjællands Andels-Elektricitetsværk kan Højspændings-Traadene følge Banen med Opland til Borup, Viby og Roskilde.

Fra Kværkeby til Ringsted og fra Ringsted til Køge. Fra Ringsted til Sorø og, naar Midtbanen kommer, til Næstved og Nord paa. Traadene kan ligge langs Landevejene Køge—Ringsted, Ringsted—Haslev, Ringsted—Næstved, Ringsted—Sorø, Ringsted—Holbæk og Ringsted—Roskilde. Hele dette tætbebyggede og frugtbare Midtsjælland ligger nu i Mørke og uden elektrisk Kraft. Det venter paa Midtsjællands Andels-Elektricitetsværk.

Sidste Sommer aflagde jeg en Dag et Besøg i Kværkeby Mose. Der var mange Folk i Arbejde, og Arbejdet gik rask; men

det var tungt Slid. Et rigtig beskidt Arbejde at gaa i Dag efter Dag fra Morgen til Aften en hel smuk Sommer igennem. Arbejdet blev heller ikke gjort med Liv og Lyst, men det blev gjort for at tjene Penge. Ingen Steder tjentes der bedre end i Mosen; men det skal man ikke misunde dem. Det er nu mere end 40 Aar siden, at jeg som Barn arbejdede i Tørvemosen paa Falster, og jeg havde derfor ventet at se nye Redskaber og Fremgangsmaader anvendt; men det var — paa faa Undtagelser nær — de samme, der blev brugt i Kværkeby Mose som hjemme paa Falster, da jeg var Barn. Andelsbevægelsens Aand og Industriens Snille havde ikke slaaet Rod i Mosebunden. De fleste Steder stod hver Mand endnu og gravede sin lille firkantede Grav i Mosen, og Børnene kørte den opgravede Masse bort, medens en Mand smurte det som Paalæg ud over den grønne Mark. Nu nærmer Tiden sig, da Produktet skal staa sin Prøve, og jeg tror, at for mange vil den Tørv blive en kold Skuffelse. Jeg saa en Dag inde i København et Par Vogne, som blev læsset af i øsende Regnvejr: hvor de kom fra, ved jeg ikke, men det havde nok en Gang været Tørv. Nu havde Transport og haard Behandling forvandlet dem til en løs Masse, som Regnen truede med at slemme ud. Den Masse bliver ikke let at faa Ild og Varme af til Vinter.

Fra Kværkeby Mose fik jeg i Sommer nogle Tørv til at fyre i Bageovnen med, og de kan med Lethed varme den op til 200 Grader; de gløder som gode Kul, og de er mere renlige at fyre med. Kan jeg faa den Slags, vil det blive Fremtidens Brændsel her paa Skolen.

Midtsjællands Andels-Elektricitetsværk kan sikkert let drives med den Slags Brændsel, og da Mosen ligger lige ved, kan det ogsaa blive meget billig Drivkraft. Men Midtsjællands Andels-Elektricitetsværk bør ikke nøjes med at forsyne Midtsjælland med Lys og Bevægkraft; det bør ogsaa levere os Varme i Form af gode Tørvebriketter. Har vi Lys, Bevægkraft og Varme, saa bliver Vinterens Mørke og Kulde ikke saa sort og haard, som den nu er. Værket faar en udvidet Opgave, som vil gøre det mere rentabelt. Om Sommeren, da der ikke er Brug for megen Elektricitet til Lys og Kraft, laver det fortrinsvis Tørvebriketter til eget Brug og Andelshavernes Forsyning, og naar Høsten kommer, sætter det de snurrende Motorer i Gang til Tærskning og tænder Lamperne i Stald og Stue. Maden koges, og Stuerne var-

mes i alle Andelshavernes Hjem ved Briketter fra deres eget Værk, og der kan maaske endda blive mere, end der er Brug for paa Midtsjælland. Mosen er stor og dyb, og Beliggenheden for Eksport til alle Andelshaverne og videre ud er fortrinlig. En saadan Fabrik kan magte at tage alle Hjelpekilder i Brug, først og fremmest den Kraft — Elektricitet —, som den selv frembringer. Ja, Elektriciteten vil forvandle Arbejdet i Tørvemosen fra at være et Slid til at blive et let og fornøjeligt Industriarbejde i fri Luft.

Enhver, der interesserer sig derfor, kan forsøge en Optælling af Hjemmene paa det Stykke Midtsjælland, jeg har nævnt i min første Artikel, og som skulde ompændes af Traadene fra Midtsjællands Andels-Elektricitetsværk, og Resultatet vil sikkert blive det samme, som jeg er naaet til: Vi er nok! Omraadet er ikke forholdsvis stort; men det ligger meget centralt for Værket, og det er frugtbart.

Der har været gjort to Forsøg paa at faa Elektricitet til Midtsjælland, og naar de ikke er lykkedes, saa ved vi alle, at det ikke skyldes Mangel paa Lyst og Interesse. „Alle gode Gange er tre“, siger man. Nu bør det komme! Vi, som bor her paa Midtsjælland, kan ikke lægge os til at sove, fordi vi ikke har Lys, og vi kan ikke være tjent med at gribe til Plejlen, fordi vi ikke har elektrisk Kraft. Vi forsømmer os selv, vor egen Udvikling, vort Arbejde og vort Hjem, dersom vi ikke følger med. Tiderne er vanskelige; men netop derfor bør vi ikke savne de allervigtigste Hjælpemidler, og det gør vi, naar vi ikke har Lys, Bevægkraft og Varme.

Naar jeg foreslaar, at vi selv anlægger M. A. E. og T. B. F. ved Kværkeby St. fremfor at lade os opsluge af de andre Højspændingsværker, saa er det, dels fordi Krigen har lært os, at Værkets Beliggenhed har overordentlig meget at betyde med Hensyn til Produktionspriserne. Naar et Værk skal betale Brændselets Pris alene for Kørslen, saa maa Elektricitetsprisen selvfølgelig blive høj, og dels fordi de andre Værker vist ikke er saa glubske efter at sluge os for Tiden. Skal vi vente, til de faar Appetit i den Retning, saa kan vi vist let komme til at vente noget for længe. Selv om Materialierne for Tiden er dyre — naar Værket kan blive billigt i Drift, saa kan det nok tage Konkurrencen op med de andre Værker.

Jeg har nu — i Korthed — fremsat mit Forslag, og jeg har gjort det saa tidligt, at der kan blive Tid til at sove paa det og tale om det. Værkets Beliggenhed betyder altid en Del, men mindst naar Brændselet er Olie eller Kul. Ingen ved, naar vi igen faar de Varer til rimelige Priser, derfor er det godt, at vi har danske Tørvemoser og især en, der ligger saa godt som den, der her er Tale om. Efter min Mening skulde vi helst have Tørvebriket-fabriken i Gang til Foraaret og Elektricitetsværket med alt Tilbehør klart til Brug 1. August næste Aar. Nu skal det vise sig, om der er Vilje; thi saa er der nok ogsaa Vej. Foreløbig brænder Haabets Fakkell hos mig; men mon den formaar at tænde Midt-sjælland i Brand?

Kærehave, den 10. Oktober 1917.

N. J. N. K.

*

Fra Kærehave.

Sidst paa Sommeren, da det begyndte at blive tidlig mørkt i Krogene om Aftenen, fik vi en dejlig Overraskelse. Vi holdt Lysfest. Forstander Klodskov sagde rigtignok, at det var Fødselsdag, Skolens Fødselsdag. Det var dog ikke det, der betog os mest, Skolen har allerede fejret en Del Fødselsdage, og vi har da stort Haab om, at den vil holde mange, mange flere endnu. Nej, det, der betog os, var Lyset; der var saa blændende lyst i Forhold til det, vi var vant til, saa vi maatte ligefrem holde os for Øjnene, indtil vi blev lidt vant til det. Festligt var der, Luxlamperne var tændt. De grønne Stuer var blevet forvandlet til en hel Palmehave: der var Blomster til hver, og der var Kager — mange Kager — paa Bordet. Da det var Fødselsdag, fik vi selvfølgelig Chokolade, lige saa meget vi kunde drikke, og lige saa mange Kager, vi kunde spise — tænk for en Flothed i vor hvedebrøds-knappe Tid!

Der blev da ogsaa holdt Taler. Forstander Klodskov talte for Fødselsdagsbarnet. Det var der vel ingen, der kunde gøre bedre end han; den er hans Kælebarn, hans Ærgerrighed, hans Stolthed. Dyrslæge Poulsen talte med sædvanlig livlig Veltalenhed for Hr. og Fru Klodskov. Pastor Hansen talte for Elevforeningen som det Baand og den Enhed, der samlede Eleverne om Skolen,

og hvorigennem de længe efter deres Ophold her kunde følge Skolens Arbejde, dens Modgang og dens Fremgang. Vi sang, og vi var glade. Vi følte Festen ved at være samlede med hverandre i hyggelige Omgivelser; man bliver „rystet“ lidt nærmere sammen, man giver sig Tid til at se lidt paa hverandre, smile lidt til hverandre og tale lidt med hverandre, altsammen noget, som der ikke er saa megen Tid og Anledning til under Hverdagens travle Syssel, hvor enhver gaar til sit og efter sit. Da vi skiltes, var det med Indtrykket af, at vi havde været et Sted, hvor der var festligt, lyst og godt at være. Th.

*

T o b a k s a v l i D a n m a r k .

Landmandens Hovedopgave er at avle store og værdifulde Afgrøder. Driftsudgifterne er altid forholdsvis størst, naar Afgrøderne er smaa og af ringe Værdi.

Et Landbrug maa have flere Grene; det vil da altid staa bedre rustet overfor de Konjunktursvingninger, der kan komme; det kan sammenlignes med et Musikinstrument med mange Streng paa; skulde da en Streng briste, saa gaar det alligevel.

Tobaksavlens afgiver netop store og værdifulde Afgrøder og burde derfor i mange Tilfælde være en Gren i Landbruget, men heller ikke mere; thi bliver den et Hovederhverv for mange, vil der let blive Overproduktion og som Følge deraf et Prisfald, der let kan gøre det til et urentabelt Foretagende. Naar der dyrkes saa forholdsvis lidt Tobak her i Landet, er det ikke, fordi den ikke vil lykkes, men snarere fordi den danske Landmand er for konservativ til at begynde paa noget nyt; han er bange for, at det skal mislykkes for ham, eller han mener at have for lidt Kendskab dertil. „Forsigtighed er en Borgmesterdyd“, siger man, paa den anden Side kan man vel med lige saa stor Ret sige, at den forsigtige kommer ingen Vegne; kun den, som prøver det nye, der kommer frem, kun han har Betingelser for at kunne arbejde sig frem til en økonomisk uafhængig Stilling. Umuligt er det ikke, at Landbruget efter Krigen vil faa en hel anden Produktionsretning, og da vil vi komme til at staa overfor meget nyt paa Landbrugets Omraade.

Dyrkning af Tobak er vel ikke noget nyt, eftersom den har

Tobaksmark paa Kærehave 1917.

været dyrket her i Landet i langt over hundrede Aar; men da den kun har haft ringe Udbredelse, er der sikkert kun faa, der har Kendskab til dens Dyrkningsmaade, og jeg vil da i det følgende give en kort Oversigt over, hvilken Fremgangsmaade der er den mest anvendte og derfor vel ogsaa den bedste.

Krav til Jordbund og Gødning.

Tobaksplanten trives paa al sund Jord i god Gødningskraft, men giver dog størst Udbytte paa let, lermuldet Jord. Den har kun en kort Voksetid, derfor maa man give den saa gode Betingelser som vel muligt. Heldigt vil det være, om Jorden ligger godt i Læ og skraaner lidt mod Syd. Tobakken er jo en tropisk Plante og sætter derfor Pris paa megen Sol og gode Læforhold. Et Selskab af svenske Landmænd, som aflagde et Besøg her paa Kærehave i Sommer, fortalte mig, at derovre holdt man paa, at Tobakken skulde dyrkes paa let sandmuldet Jord og have megen Gødning. Det første er sikkert ikke korrekt, selv om den, særlig i en fugtig Sommer, kan give en ordentlig Afgrøde paa lettere Jord; men megen Gødning skal den have, helst Staldgødning, og hen paa Sommeren et ekstra Tilskud af Chilisalpeter som Overgødning.

Jordens Behandling.

Da Tobakken ikke skal udplantes før hen i Juni Maaned, er der god Tid til at faa Jorden godt foraarsbehandlet, hvorved man kan faa ødelagt en hel Del Ukrudt, baade Frø- og Rodukrudt. Det letter Plantningen betydeligt, at Jorden er velbehandlet, derfor maa man sørge for at faa den fin og porøs, saaledes at den afgiver et godt Plantebed.

Valg af Sort.

Af de forskellige Sorter, som dyrkes her i Landet, maa man foretrække „Maryland“; den giver størst Udbytte og er lettest at have med at gøre i det hele taget.

Frøet og Saaningen.

Tobaksfrøet er mørkebrunt, kan bevare Spireevne i flere Aar og er meget smaat. $\frac{1}{2}$ kg giver rigelig Planter til 1 ha. Som Regel avler Tobaksavleren selv Frøet.

Saaningen bør foretages midt i April Maaned, og Frøet skal

helst saas i Mistbænk; dog kan det ogsaa saas paa Friland; i saa Fald maa man, naar Frøet begynder at spire, sørge for at dække Bedene med Halmmaatter el. lign. om Aftenen, da Tobakken, og da særlig de unge Planter, er meget ømfindtlige for Frost.

Plantningen.

Naar de unge Planter foruden Kimbladene har faaet 3—4 Blade, er de store nok til Udplantning. Forinden man tager dem op af Beddet, maa dette godt gennemvandes, for at Rodnettet ikke skal beskadiges for meget.

Tobaksplantningen bør foretages i fugtigt Vejr; er Vejret stærkt tørrende, kan det være nødvendigt at vande Planterne ned. Man planter efter Snor eller Markør, anvender helst Plante-pind, og der plantes i Forbundt. Afstanden mellem Planterne og Rækkerne kan passende være 60 cm.

I den første Tid vil Planterne altid staa i Stampe, men i Løbet af en 3 Ugers Tid vil de begynde at gro og vokser sig da snart store og kraftige. I enkelte Tilfælde kan det dog være nødvendigt at efterplante.

Behandlingen i Sommerens Løb.

Tobaksmarken maa naturligvis holdes ren i Sommerens Løb; det kan være temmelig besværligt i den første Tid, da man ikke saa godt kan anvende Hestekraft til Radrensning; man er da henvist til at bruge Hakke- og Skuffejern. I Løbet af et Par Maaned er Tobakken dog saa stor og kraftig, at den næsten helt dækker Jorden; den vil da selv kunne kvæle Ukrudtet.

Sidst i Juli Maaned vil der i Bladhjørnerne fremkomme nogle Sideskud (Gisseskud), som det vil betale sig at knække af; samtidig bør man knibe Blomsten af de Planter, som ikke skal bære Frø. Det er et ret overkommeligt Arbejde og vil betyde en forøget Afgrøde.

Høstningen.

Naar Tobakkens nederste Blade begynder at blive brunplettede, er den moden. Vi er da gerne naaet ind i September Maaned, og man maa da straks give sig i Lag med Høstningen, saaledes at den kan være tilendebragt, inden Nattefrosten begynder.

Bladene plukkes af, bringes hjem og skal nu sys paa Snor, hvilket er det største Arbejde ved Tobaksdyrkingen.

Hertil anvender man en 15—20 cm lang Naal. Snorene kan være almindeligt, stærkt Sejlgarn, og disse gøres almindeligvis 2 m lange. Paasyningen foregaar paa følgende Maade: Man tager Blad for Blad og stikker Naalen igennem Bladstilken; efterhaanden som man faar fyldt Naalen med Blade, trækkes disse ned paa Snoren. Det er som sagt et sent Arbejde, men forholdsvis let, saa alle kan være med, baade unge og gamle, Kvinder og Børn.

Tobakshuset.

Efterhaanden som man faar Bladene syet paa Snor, maa de hænges til Tørring, og dertil maa man have et særligt indrettet Tørrehus. Det kan laves ret billigt og simpelt. Man graver 3 Rækker Stolper i Jorden. Afstanden mellem disse maa være 2 m og Højden 3 m. Paa disse Stolper anbringes Tværlægter med en Afstand af $\frac{1}{2}$ m (altsaa paa Siderne af Huset). Det er imellem disse Tværlægter, Tobakken skal hænge; der maa derfor slaas Søm i den øverste Kant af Lægten, og til disse Søm fastgør man Snorene. Afstanden mellem Snorene skal være 15 cm.

Man regner, at til et Tobaksareal paa $\frac{1}{2}$ ha kræves et ca. 20 m langt Tobakshus.

Tobakshuset kan tækkes med nogle løse Halmknipper.

Øvrige Forhold.

Tobaksbladene skal nu vejres eller tørres, hvilket varer et Par Maaneders Tid. Bladene maa ikke tages ind, før de er fuldstændig brune baade paa Blad og Stilk, i modsat Fald vil de mugne og kan derved blive ødelagte. Forinden Tobakken afsendes til Fabriken, skal den helst presses sammen i firkantede Bundter à 8—10 kg Stykket. Hertil anvender man en Tobakspresse, noget lig en gammeldags Ostepresse; en saadan kan godt bruges, naar Siderne gøres noget højere.

Tobakken er altid let sælgelig; den slaar sjældent fejl paa Grund af Misvækst og angribes aldrig af Snyltesvampe eller Skadedyr. Den giver tit op imod 2000 kg pr. ha og kan dyrkes paa samme Sted i en Aarrække. Det er derfor i det hele taget en Plante, som fortjener Paaagtning i Nutidens og Fremtidens Landbrug.

Kærehave, i Novbr. 1917.

Niels Ekknud.

Fremtidens Smaabrug.

Vor Tids Omvæltninger kræver, at vi spejder efter nye Indtægtskilder for de smaa Brug. Den Landbrugsindustri, som paa disse, indtil nu, har været en væsentlig Indtægtskilde — at købe Foderstoffer fra Udlandet og sende disse tilbage igen i Form af Flæsk og Smør — den synes der for lang Tid at være sat en Stopper for.

Da jeg driver et lille Landbrug, og jeg har en Del Tanker om, hvad der væsentlig skal være nogle gode Bierhverv, vil jeg gerne have Lov til at fortælle lidt om disse.

Frugtavl og Biavl er to Arbejder, som jeg, saa vidt min Plads paa Jordlodden og min Tid tillader, altid vil drive. Og det er min sikre Overbevisning, at ved Hjælp af disse to Erhverv vil enhver Smaabrunder, som har Interesse for dem, kunne gøre sig økonomisk uafhængig paa en meget lille Plet Jord.

Frugttræerne bør plantes saadan, at deres Pasning kræver mindst muligt Arbejde. Mine Frugttræer er plantede saaledes: De staar rundt om hele Marken, ca. 4 Meter fra Skellet mod Naboen, og ved Hjælp af en lille Hest, der gaar i en dertil indrettet kort Svingel, kan der pløjes og radrenses tæt ind under Træerne, der alle er halvstammede. Der drives derfor ogsaa Mellemkulturer under Træerne af saadanne Slags, der har en kort Voksetid. Det er saadanne Afgrøder som tidlige Kartoffler, lave Ærter, tidlig Blomkaal, Spidskaal o. lign. Naar der gødes rigeligt til disse Afgrøder, vil Træerne samtidig faa saa tilstrækkeligt, at de kan vokse hurtigt, sundt og naturligt. I Løbet af faa Aar vil de rigeligt betale den Plads, de dækker, og i den forudgaaende Tid har Mellemkulturerne givet Udbytte for Pladsen. Planmæssig Tilplantning med saadanne Sorter Frugt, der egner sig for Afsætningsforholdene, mener jeg, det bør være Fremtidens Maade at plante og bygge Hjemmet med Have paa, i Modsætning til tidligere, da det lidet, man havde, voksede brokket sammen paa en saa lille Plads som muligt, tit under store Poppeltræer, saa der har været Mangel paa Luft, Lys og Næring og alle Betingelser for Mos, Larver og Sygdomme.

Der kræves Kendskab til Pasning af Frugttræer, men lydhøre Mennesker, der har gennemgaaet et kortere eller længere Kur-

sus paa Kærehave, har de bedste Betingelser for at gribe Sagen rigtigt an.

Bierne, vore mindste, men flittigste Husdyr, burde ikke savnes ved noget Hjem, der blot har saa megen Plads, at der kan stilles et Bistade i Haven. Ingen af vore andre Husdyr er vist saa taknemlige og lønner Arbejdet ved god Pasning saa rigeligt som Bierne, og naar man en Foraars-Solskinsdag har et Øjeblik Tid og betragter sine blomstrende Frugttræer, fulde af summende, travle Bier, da jubler det uvilkaarligt af Glæde i ens Sind over, at Naturen former sig saa skøn paa ens egen lille Lod, og over det Arbejde, man selv har udført for at hjælpe til, at det kan blive saadan, og man har Lov at glædes over det Udbytte, som vil fremkomme ved Hjælp af Frugttræerne, Bierne og den dejlige danske Sommer.

Fremtidens Landbrug kan vel ikke sætte hele sin Lid til disse to Erhvervsgrene; det mener jeg heller ikke, det bør; der er mange andre Kulturer, særlig Frøavl og maaske Havesager til Eksport, som den dygtige Husmand maa tage op. Men jeg tror heller ikke, at der bør drives Rovdrift paa den danske Jord; derfor bør vore større Husdyr have deres Plads i vor Stald, ligesom tidligere, saa de kan omsætte Produkterne og producere Gødning til Marken.

„Gødningen sætter Kagen paa Bordet“, hedder det i et jysk Mundheld, og dette bør man ikke le ad, men tænke alvorligt over, hvordan man kan samle og opbevare Gødningen, saa den kan paaføres rigtig og rettidig til vore Kulturer i Marken, saa intet af det værdifulde Stof gaar til Spilde.

Jeg tror, at der endnu fordamper eller mugner for Millioner af Kroner Gødning ved Ubetænksomhed ved Opbevaringen eller ved forkert Tilførsel af Næring til Jordens Kulturer. Planterne maa have deres Næring i Form af Stoffer, der kun i passende Blanding tilfulde kan udnyttes og optages af disse, og disse Stoffer maa tilføres i rette Tid. F. Eks. at give et Frugttræ Ajle eller anden Kvælstofgødning om Efteraaret eller Vinteren vilde virke, som hvis en søvng Mand blev tvungen til at spise midt om Natten.

Ethvert Landbrug maa kunne opbevare sin animalske Gødning i et saa vidt muligt lufttæt Rum; et saadant har jeg for mit Vedkommende indrettet i Forbindelse med min Stald, hvor det

af interesserede vil kunne beses. Det er en Kumme, der er støbt saa solidt, at den kan rumme baade den faste og den flydende Gødning, og Ajlen, som samles i en mindre Kumme i Stalden, oses over den faste Gødning nogle Gange om Ugen; mere ideelt Opbevaringsrum for de kostbare Stoffer, der betinger et rentabelt Landbrug, tror jeg ikke, der findes; derfor har jeg tilladt mig at nævne det som et vigtigt Led i Fremtidens Smaabrug.

Jeg haaber, at jeg med disse Linier har peget i en af de Retninger, ad hvilke Fremtidens Landbrug vil blive Mønsterbrug, ikke alene for vort eget Land, men for den store Moder Jord. Og vi, der har høstet Kundskaber paa Kærehave, og som er aarvaagne overfor, hvad der i Fremtiden bydes paa vor Vej, vi har Betingelserne for at være Fremtidens Fremskridts-Jordbrugere, til hvem de øvrige vil se hen for at lære. Lad os vise, at vi er denne Plads voksen.

— Med Hilsen og Ønsket om et glædeligt Nytaar til alle Bladets Læsere.

Kærehave, d. 16. Novbr. 1917.

J. P. Sørensen.

*

K æ r e h a v e .

Det var en Septembraften 1907. Vi stod en lille Flok paa Ringsted Station; var kommet Øst fra og skulde paa 11 Dages Kursus paa Kærehave. Udenfor holdt en Vogn, vi kom til Sæde og rullede saa ud ad Landevejen. Regnen sivede ned, mørkt var det tillige, fremmede for hverandre var vi allesammen, og det hele forekom mig lidt trist.

Da vi havde kørt en lille Tid, rullede vi ned foran en Port, kom ind i en lys Stue, blev budt velkommen, og det hele blev straks lidt mere lyst. Og saa næste Morgen begyndte vi paa de 11 Dage.

Morgensang og Solens Skin forenede sig til at gøre det hjemligt og hyggeligt. Noget af det, som allerførst gjorde Indtryk paa mig, var al den frejdige Sang, som lød rundt omkring, baade fra Skolestuerne og fra Mark og Have og hvor man færdedes.

Ellen Kirk havde Sangtime med Eleverne paa Festpladsen, og vi fandt hurtig derud, da Frokosten var spist. Hvor var der rart

at være derude under Egetræerne, og saa Sang i Tilgift. Jeg husker, vi havde saa mange gode Timer derude, baade oplysende, belærende og forfriskende.

Efter al den Regn, vi havde faaet den Sommer, blev Vejret i September saa sommerligt og smilende, saa vi ret kunde fryde os og rigtig glæde os og nyde alt det nye og fornøjelige, som mødte os paa Kærehave. Ja, om det saa var Maanen, saa tror jeg, den skinnede klar og straalende hver eneste Aften.

Det hele forenede sig til at kaste Glans over alt, hvad vi saa, hørte og lærte.

Det var mit første Besøg paa Kærehave. Senere har jeg været der som Gæst og som Kursusdeltager, altid har jeg været glad for at faa Lov at komme. Nu i Aar, en Septemberdag, var jeg paa et lille Besøg.

Der var saa meget nyt, der var vokset og bygget op.

Udvidelser og Nybygninger baade i Skoven og paa Festpladsen og allevegne, hvor man kom, Hække og Træer, ja, alt er vokset i de 10 Aar, siden jeg første Gang saa det.

Det er næsten som „et Æventyr“ at huske tilbage og saa se Virkeligheden nu.

Det er blevet saa stort altsammen, og dog finder man saa meget, ser saa mange Ting, som var der den første Gang.

Alt staar som en levende Illustration om, at vi skal vokse og udvikles og gaa fremad.

Stilstand er jo Tilbagegang, alt, hvad der er Liv i, skal ogsaa vokse. Gid da altid Skolen, som vi holder af, og alle de herlige Omgivelser, som vi der kender, hvad enten det var paa „kortere“ eller „længere Kursus“, glædede os ved at færdes i, og hvor vi havde saa mange gode Timer, altid maa gaa fremad og ogsaa vokse, ikke alene udad, men ogsaa indad.

Alt, hvad der er ædelt, godt og sandt, maa slaa Rod og bære Frugt til Glæde og Gavn for dem, der lever hver Dag paa Kærehave, og dem, der kommer for at høre, lære og dygtiggøres til at leve Livet bedre og rigere.

Og maatte saa vi, der har været der, prøve paa at vise andre, at der er saa meget at lære.

Og gid det saa kunde kendes paa os, at vi havde mødt saa meget godt, stort og rigt, baade for det praktiske Liv, vor daglige Gerning; men ogsaa for vor aandelige Vækst, saa at Livet

blev rigere og sandere og bragte Glæde og Velsignelse for dem, vi færdes iblandt.

Den Frugt vil Gud give sin Hjælp og Velsignelse til, og den Bøn bør alle vi, der holder af Kærehave, bede baade for Skolen og for os selv.

Og saa kan vi altid glædes, naar vi gæster den og møder saa meget nyt og stort, men tillige alt det gode gamle, som vi husker fra de første Gange, vi var der.

Baunebakke. i Novbr. 1917.

Maren Pedersen.

*

Det nye Ringsted.

Ringsted By har købt Hovedgaarden Ringsted Kloster. Det var et godt Køb! Om det er billigt, spørger jeg ikke; thi det gjaldt Livet for Ringsted By; men nu er Livet reddet, Ringsted By er forløst.

Jeg har ofte i Tankerne sammenlignet Ringsted med Prinsesse Tornerose, som var et vakkert Barn og levede paa et højt Slot, men som saa af den onde Heks blev fordømt til at sove i hundrede Aar. Og saa sov hun i 100 Aar, og imens voksede der en Tjørnehæk op omkring Borgen; men en Dag kom der en ung Prins og hviskede hende de Ord i Øret: „Nu skal du ikke sove mere“. Saa slog hun Øjnene op, og der blev Glæde og Dans paa Borgen. Det kan man godt forstaa!

Havde det Køb ikke fundet Sted midt under Verdenskrigen, saa burde alle Ringsteds Borgerinder og Borgere, fra de ældste til de yngste være mødt paa det store Torv til Sang og Dans i Anledning af Klosterets Køb. De gjorde det ikke. Vor Tids Mennesker holder mere paa Værdigheden; men en stille, varm Glæde tror jeg dog, der har bølget i Brystet paa alle, som har Midtsjællands og Ringsted Bys Fremtid kær.

Det, der nu skal hviskes Ringsted By i Øret, er de Ord: „Nu skal Du vokse i 100 Aar!“ Saa er det nok bedst at lukke Øjnene højt op og skue ud over Voksepladsen. Det er den herligste, man kan tænke sig. Ingen By i Danmark har den bedre. Hele den store frugtbare midtsjællandske Højslette, der gennemskæres af gamle Landeveje saa lige som Stregerne paa et

Kompas, og som ogsaa snart faar Jernveje i alle Retninger. Det er en Arbejdsplads for Dag og Daad.

Nu kan der ventes en ny Stortid for Ringsted og for hele Egnen, som der en Gang før har været, og hvorom de skønne Minder fra den Tid lyser os i Møde: Hagbarts og Signes Høje, Fjenneslev, Haraldsted, Klagehaven (Kærehave) og de mange, mange Navne og Steder, som ikke her kan tages med.

Ringsted, med Tingstenene paa det store Torv og den prægtige Kirke, har fra gammel Tid været Midtpunkt for alt dette og bliver det ogsaa i Fremtiden.

„Intet er saa galt, det er dog godt for noget“, siger det gamle Ord, og det kan ogsaa anvendes i dette Tilfælde. Det nuværende Ringsted er *Landevejsbyen*. Det nye Ringsted bliver *Jernvejsbyen*. De to skal ikke være Naboer, men de skal vokse sammen til ét, og Voksepladsen ligger — takket være Trylleriet — fri for alle „arkitektoniske Prydelser“. Det er den aabne Mark, der bølger sig i Bakke — Dal. Paa den bør der ikke efter bedste Beskub opføres en ny Landstationsby som Forstad til Ringsted Købstad. Den Slags har vi nok af. Nej, der bør rejses en By, som bliver den skønneste i Danmark, dertil er vi, som nu lever og er medbestemmende, forpligtet baade overfor Fortiden og Fremtiden.

Ringsted bør have to Brændpunkter: *Torvet*, hvor alle *Landeveje* løber sammen, og Markedspladsen, hvor alle *Jernveje* mødes. Mellem de to bør der være god Forbindelse. At udarbejde Planer for Byens Vækst i 100 Aar, saa Fabriks-, Forretnings- og Villakvarter ikke generer hinanden, vil kræve et nøje Samarbejde mellem dygtige Ingeniører, Arkitekter og Anlægs-gartnere; men de Mænd findes, som kan det, og de bør tages i Brug.

Til Hovedgaarden hører ca. 700 Tdr. Land i god Kultur, af god Bonitet og med en Beliggenhed, som er uden Lige. Ogsaa paa denne store Mark skulde der om 5 Aar begynde en ny Tid. — Den nuværende Forpagtning ophører ikke før om 5 Aar. — Her kan maaske nogle af de unge, som har været Elever her paa Skolen, komme til. I kender lidt til Egnen, og det, I kom her for at lære, bliver der Brug for. Jeg haaber, at der paa de store Klostermarker vil rejse sig en smuk Fremtidsby. Ikke en almindelig Bondeby. 10—15 Gaarde mere vil ikke betyde ret meget i Op-

landet for Ringsted. En By af Smaabrug paa indtil 10 Tdr. Land skal det naturligvis være; men heller ikke et nyt Ditlevs-høj i forbedret Ud-gave er Fremtidens Husmandsbrug. Nej, en *Planteby* bør det være. Med haard Haand har Krigen lært os, at Fremtidens Husmandsbrug ikke alene skal anlægges paa Mælkeproduktion og Svinefedning. Var Verdenskrigen kommet et halvt Aarhundrede før, saa havde vi ikke behøvet alle de indgribende Foranstaltninger, der er foretaget for at skaffe det nødvendige Brødkorn og for at føde vore Kreaturer. Den Gang havde vi Udførsel af Korn og producerede dog Flæsk, Mælk og Smør til Husbehov.

Nu ser vi, hvor galt det kan gaa, naar Bedriften i den Grad er afhængig af Tilførsel fra andre Lande. Det er selvfølgelig gaaet værst ud over de smaa Brug med de forholdsvis store Besætninger. Mange Husmandsbrug var før Krigen lige saa meget Industribrug som Landbrug; thi de købte ofte mere til deres Besætninger, end de selv avlede paa deres Jord. Selv om der selvfølgelig med Tiden igen bliver Indførsel af Majs, Kager o. lign., saa tror jeg dog, det vil være klogt at lade Fremtidens Landbrug fra 3—6 Td. Land hvile mere paa Plantebrug end hidtil. Altsaa Dyrkning af Have- og Handelsplanter. Planen for Anlægget af en saadan *Planteby* vil jeg søge at udarbejde til næste Nummer.

Jeg glæder mig til at se det Liv, der vil røre sig paa de store Klostermarker, der omslutter Halvdelen af Ringsted By og har lammet Byens Vækst og hindret Udstykning til Smaabrug i 100 Aar. Nu er Lammelsen hævet, saa maa der vel komme Liv i Lemmerne, det beror paa Hjertet, og Hjertet er Byens Borgere.

Kærehave, Ringsted, 4. November 1917.

N. J. N. K.

*

Fra Kærehave.

Selvfølgelig er der blevet bygget et nyt Hus paa Kærehave, siden det sidste Elevblad udkom. Her bliver hvert Aar bygget noget nyt, for, som Dyr-læge Poulsen sagde en Gang om Klodskov: han bygger og bygger, han bliver aldrig færdig med at bygge. Denne Gang er det „Arken“, der præsenteres for Læ-

serne. Derfor hedder Forstanderen alligevel Klodskov; der er nogle, som paastaar, at naar han har bygget Arken, saa maa han hedde Noah; men det passer ikke, han hedder Klodskov. Arken er storartet, den er let at tale i, man hører udmærket i den, og selv om det er øsende Regnvejr udenfor, kan man tørt og dejligt holde Møde derinde. Der er Siddepladser til et Par Hundrede Mennesker, og desforuden mange Staaplader. Sin første egentlige Indvielse fik den ved Sommermødet, hvor Skjoldborg holdt et ganske udmærket Foredrag om Krigen — ja, tænk: Skjoldborg, det fredelige, ejegode Menneske kan ogsaa tale om Krig; han gør det da ogsaa paa sin særegne Maade, som det er værd at høre.

Rigtig i Festdragt var dog Arken til Efteraarsmødet. Den var smykket med Flag og Grønt, saa man blev festlig stemt alene ved at træde ind i den. Ydermere havde Lærer Johnsen smykket den med sine fra Østen medbragte Kostbarheder, hvormed han illustrerede sit Foredrag om Rejsen og det 4-aarige Ophold dernede. Der var Farvepragt, hvad enten man saa paa de kunstfærdigt udførte Ting eller paa Ting fra Naturens Verden, som Slanger, Kryb og andre større Dyr. Arken var stuvende fuld af Mennesker, der med megen Interesse hørte om Rejsen og studerede den medbragte Samling.

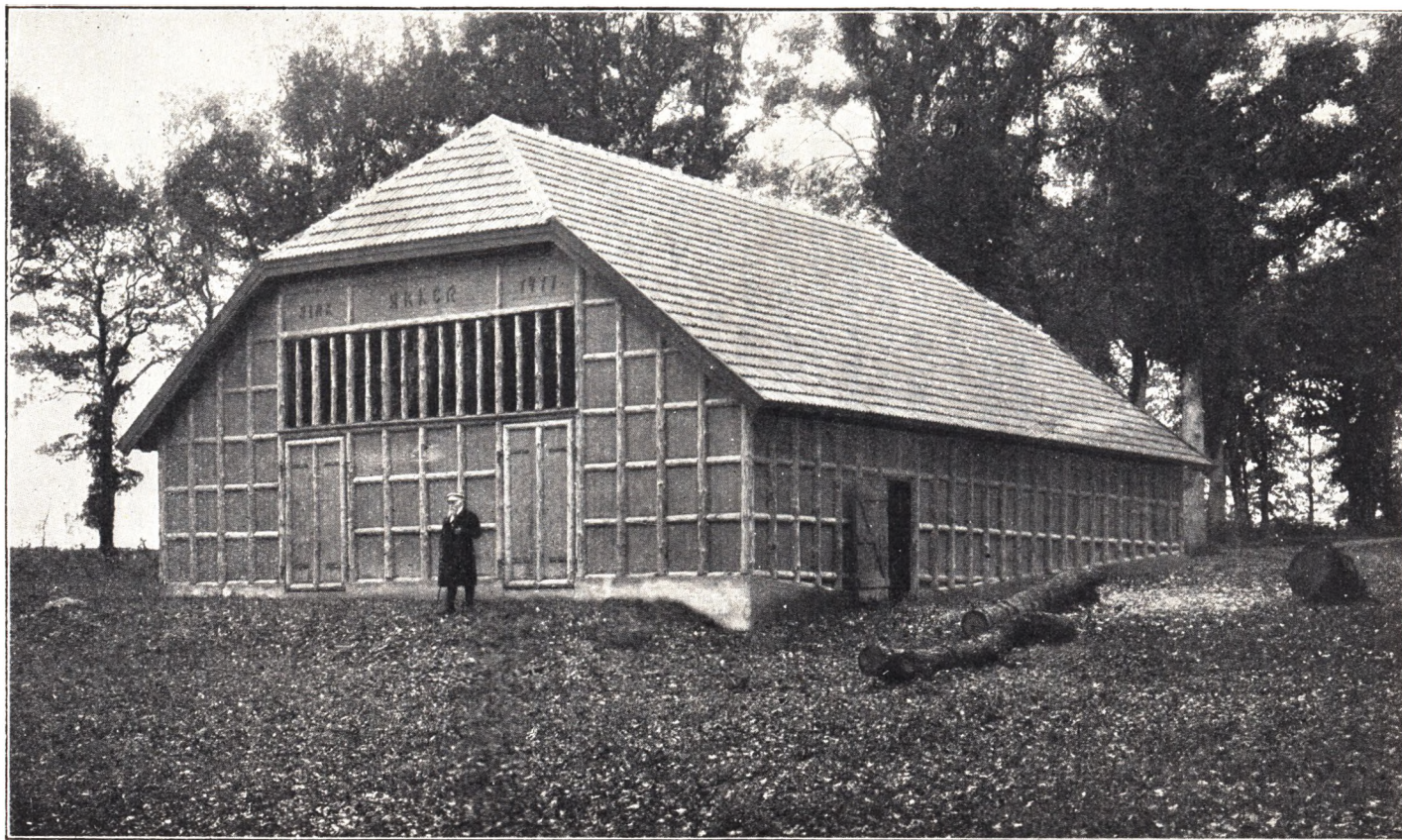
*

D r i v H u s f l i d .

Vi befinder os nu i det fjerde Krigsjaar, det Aar, der af Statsmænd er betegnet som „Nødens Aar“. Vi er afskaaret fra den sædvanlige Samhandel med Omverdenen, og dette har bevirket den Tilstand, vi alle kender. Kravet til den enkelte saavel som til Samfundet som Helhed lyder da med sin ubønhørlige Haardhed: „Hjælp dig selv!“ Og da Samfundet bestaar af enkelte Individier, er det givet, at jo bedre *den enkelte* rider Stormen af, jo bedre klarer *hele Landet* den vanskelige Situation. Ikke saaledes ment, at den ene skal søge at berige sig paa andres Bekostning; men i Ordets bedste Betydning maa vi stræbe efter at blive selvhjulpne.

Men hvorledes skal vi da blive dette? Ja, der er mange Veje; jeg vil pege paa én: Husflid. Tænk, om vi var saa oveede i Hus-

»Arken«.

flid, som vore Bedsteforældre var, hvor meget af det, vi nu køber, blev forfærdiget i Hjemmene. Vi vilde da ikke føle Afspærringen saa stærkt, som Tilfældet er nu.

Det vil i den kommende Tid sikkert i væsentlig Grad gaa ud over Husmændene; men hvem er vel nærmere til at drive Husflid end netop Husmændene; der vil sikkert for de fleste findes en eller flere Grene af Husfliden, der særlig passer for denne eller hin, og som kan give sin Udøver en lille kærkommen Biindtægt, og om ikke andet, kan man da altid hjælpe sig selv, hvad heller ikke er at foragte.

Gadekoste af Piasava findes nu saa godt som ikke; men saa maa man hjælpe sig med Koste af Birkeris og Lyng, og den Slags er ikke vanskelige at fremstille.

Grønne Vidier til Kurvefletning bliver vel de fleste Steder udnyttet rationelt; men der fandtes forhen en Gren af Husfliden, som nu næsten er glemt, og som jeg gerne vil lægge et godt Ord ind for, nemlig „Halmbinding“. Af Langhalm og Staaltraad (alm. Tækketraad) kan man, med ganske lidt Værktøj, fremstille de nydeligste og mest praktiske Ting, saasom Dørmaatter, Kurve til Brug ved Fodring og Opmaaling af Korn o. lign., ja selv Stoppe- og Sykurve kan laves af disse billige og let tilgængelige Raamaterialier.

Endelig er der jo Træarbejdet i sine forskellige Former.

Hvad enten man nu kaster sig over den ene eller anden Gren af Husfliden eller dem allesammen, saa er der altid en Tilfredsstillelse og Glæde ved et selvgjort Arbejde, og for hver saadan Genstand, vi frembringer, er der *skabt en Værdi*, hvorved man ikke alene hjælper sig selv, men ogsaa det hele Samfund.

Derfor: driv Husflid!

Aagerup, i November 1917.

Peder Olsen,
Elev paa Kærehave.

*

P a a K æ r e h a v e .

Afslutningsmødet paa Kærehave Søndag Eftermiddag den 23. September havde vundet meget god Tilslutning, ca. 600 Mennesker.

Mødedeltagerne besaa først Udstillingerne af Elevernes Arbejder. Der var som sædvanlig en righoldig Udstilling af Nyttesarbejder (Linned, Kjoler, Strikkearbejder) og finere Haandarbejder, som Broderi af forskellig Slags o. lign. En paa dette Omraade særlig sagkyndig Dame udtaler til os sin Beundring over særlig de fine Haandarbejder, der — udtaler hun — er et Vidnesbyrd om Lærerindens, Fru *Thyregaards*, udmærkede Evner til i Løbet af den korte Tid at give sine Elever gode Kundskaber.

Udstillingen af Have- og Markfrugter er som sædvanlig Vidnesbyrd om, at alt gror godt paa Kærehave. Der er alle Slags Rodfrugter, vældige Græskar m. m. En Rigdom af smukke Æbler og Pærer og en Udstilling fra Køkkenet udfylder Billedet.

Kl. 3 samledes man i Gymnastiksalen, hvor alle Tilskuersplasserne var optagne. Et Hold paa ca. 20 kvindelige Gymnaster fremviste en Række Øvelser og hilstes med livligt Bifald, der kulminerede, da de unge Piger efter ca. 1 Times uafbrudte Øvelser marcherede ud af Salen, syngende af fuldt Bryst:

»Man maa rejse til Fods —«.

Derefter saa Folk sig om paa Kærehave, hvor der hvert Aar er noget nyt at se. I Aar var der den nye Køkkentilbygning i den gamle Skolegaard og den store Udvidelse af Avlsgaarden, hvor der er skabt rigelig Magasinplads.

Foredraget holdtes i Aar i „Arken“, hvor Folk sidder udmærket og hører godt. Den unge Landbrugskandidat Elisius Johnsen, der har været 4 Aar i det fjerne Østen, havde arrangeret et Par Udstillinger af Genstande fra Østen. Det var smukke og interessante Ting, som Folk besaa med Glæde.

*

Fra Kærehave.

Forskellige Omforandringer.

Paa Kærehave Husmandsskole er der i Sommerens Løb foretaget adskillige Omforandringer og Nybygninger. Opførelsen af Foredragshallen „Arken“ — en særdeles praktisk Bygning. For Tiden er en Tilbygning til Skolens Økonomiafdeling under Opførelse. Tilbygningen har længe været nødvendig af Hensyn til

den Udvikling, Skolen har gennemgaaet siden dens Oprettelse. Køkkenlokalerne var kun beregnet til 60 Personer, og nu er der til Tider op imod 300 Personer paa Skolen, som der daglig skal laves Mad til. Den nye Tilbygning er opført inde i den gamle Skolegaard. Takket være Hr. Klodskovs praktiske Sans er alt indrettet paa bedste Maade og nutidssvarende i enhver Retning. Ejheller virker Tilbygningen skæmmende paa det oprindelig saa smukke Gaardinteriør. De stedsegrønne Plantninger er dog forsvundet, men Linden indtager fremdeles sin dominerende Plads i Gaardens Midte.

Ad Aare vil Hr. Klodskov sandsynligvis lade opføre en ny Spisesal, ogsaa i Gaarden, saaledes at der bliver Forbindelse mellem Skolens to nuværende Spisesale, hvor det til Tider kniber med Pladsen.

Ogsaa Kærehaves Avlsgaard er i Sommerens Løb bleven forsynet med en ny Mellembygning. Efter at Skolen har faaet mere Jord, har denne Nybygning været stærkt paakrævet. Det hele Bygningskompleks tager sig nu særdeles tiltalende ud.

Af andre Planer, som Hr. Klodskov for Tiden omgaas med, er den at anlægge en Legeplads for Børn. I det hele taget har Skolens Omgivelser i de sidste Aar — særlig efter Købet af Kærehave Skov — jo været Genstand for adskillige Omforandringer til det bedre, saaledes at der nu er skabt den smukkeste Ramme om hele Skolevirksomheden paa Kærehave.

En Egetræs-Statue.

Oprindelig var der til Avlsbygningerne paa Kærehave knyttet en Vindroset. Denne afløstes senere af en Vindmotor, der nu rager højt op over Skolekomplekset. Hr. Klodskov har dog aldrig haft nogen rigtig Nytte af sin Motor, idet Skoven skærmer for meget for Vindene — og en Vindmotor uden Vind er jo ikke meget værd. Overdelen af Vindmotoren vil derfor nu blive taget ned, men Stellet faar Lov til at blive staaende — til andet Brug.

Hr. Klodskov har nemlig faaet den gode Idé paa Platformen at anbringe en Egetræs-Statue — en Mandsskikkelse i overnaturlig Størrelse, strygende en Le — altsaa en Slags Symbol paa Skolens Virksomhed. Billedskærer Hansen, Ringsted, skal skære Statuen, og Forberedelserne er allerede truffet.

Naar Statuen en Gang kommer paa sin Plads, vil man efter Forlydende kunne skimte en af Kærehave-Lærernes karakteristiske Træk.

(Efter Ringsted Folketid.)

*

Frugthaven ved Kærehave.

Træerne er plantet med en Afstand af 7×7 Alen, altsaa ca. 50 Kvadratalen til hver. Indtil Aar 1910 blev der dyrket Køkkenurter mellem Rækkerne, og mellem Træerne i Rækkerne stod der Frugtbuſke til 1912 og 13. Da optog Frugttræerne hele Pladsen, og de offentliggjorte Numre af dem har i hele Tidsrummet ydet følgende:

Navn	Antal Vilddingtræer	Antal Dværgtræer	Ialt Pund	Gennemsnit pr. Aar fra 5 Aar af Plant.
Cox's Pomona	2		999	83,5
do.		5	2403	201
Cox's Orange	2		922	76,7
do.		5	2119	179
Ildrød Pigeon	2		580	48
do.		4	1844	153,5
Signe Tillisch	2		545	45
do.		5	1351	112,5
Bismarck	2		1192	99
do.		4	1136	94
Lord Suffild		5	1417	143
Kesvick Codlin		5	2823	234
Dronning Louise af Danmark.....		5	3199	266
Grev A. W. Moltke	2		1373	114
do.		4	1690	140
Conseiller de la Cour		5	1966	163

1917 har været et godt Frugtaar, og skønt Regnskabet ikke er afsluttet endnu, kan jeg dog omtrentlig anføre det for nogle Sorter.

20 Træer af Cox's Pomona har ialt givet 1825 Pd., pr. Træ 91 Pd.

20 Træer af Cox's Orange har ialt givet 1020 Pd., pr. Træ 51 Pd.

10 Træer af Ildrød Pigeon har ialt givet 940 Pd., pr. Træ 94 Pd.

5 Træer af Dronning Louise af Danmark har ialt givet 460 Pd., pr. Træ 92 Pd.

Med de nuværende Frugtpriser giver disse Sorter et meget stort Udbytte; men desværre er der nogle Sorter, som slet ikke egner sig for Forholdene her, og de har ikke betalt deres Plads; derfor er det af saa afgørende Betydning for Frugtavlen, at der kun bliver plantet de Sorter, der egner sig for Jordbund og Klima.

Da der er al Sandsynlighed for, at Husdyrbruget ikke som hidtil kan blive det eneste bærende Erhverv ved de mindre Jordbrug, saa er det nødvendigt at fæste Blikket paa Planteavlen for der at finde nye Indtægtskilder. For dem, der kun har smaa Arealer til Raadighed, gælder det tillige om at finde noget, som kan give et stort Netto-Udbytte, selv om de kræver meget Arbejde, og der mener jeg, at Frugtavlen kommer i første Række. Frugt vil der blive mere og mere Brug for i Hjemmene baade paa Land og i By. God Frugt til rimelig Pris kan sælges i næsten ubegrænset Mængde, og Frugttræer kan, som ovenstaaende viser, give et meget stort Udbytte paa et lille Stykke Jord. Anlægget af en Frugtplantning er overkommeligt, selv om Jorden skal drænes, kalkes og undergrundpløjes. Med 6 m Afstand paa hver Led gaar der 278 til 1 ha (173 Planter pr. Td. Ld.; denne Udgift kan heller ikke afskrække nogen, og i de første Aaringer kan Mellemkulturerne nok dække Driftsudgifterne, og ret længe varer det ikke, før Træerne tager rigtig fat. Hvad Pasningen angaar, da fordres der først og fremmest Agtpaagivenhed og Omhu; hvert Træ skal behandles paa sin særegne Maade for at give det størst mulige Udbytte. Det er med Frugttræer som med Husdyr: Røgt og Pleje spiller den største Rolle. Beskæring og Jordbehandling er det letteste og vil volde mindst Vanskelighed. Gødningsspørgsmaalet har større Betydning og er vanskeligere; men størst Betydning har det, og vanskeligst er det at bekæmpe Frugttræernes mange Fjender. Det kræver Arbejde, men det betaler sig. Frugtudtynding er ogsaa nødvendigt for at naa et godt Resultet. Endelig kommer Nedplukning, Sortering, Opbevaring, Pakning og Salg. Altsammen noget, der kræver Omhyggelighed, Interesse og rigelig Arbejdskraft, altsaa netop det, som en vaagen og energisk Husmandsstand er i Besiddelse af.

K. Balle.

*

Kærehave Husmandsskole.

Kærehave Husmandsskole havde den 6. December Besøg af Statsraad *Emanuel Hansen* fra Petrograd, en dansk Mand, der har 46 Aars russisk Statstjeneste bag sig.

Om Kærehave Husmandsskole udtalte han sig ifølge „Ringsted Folketidende“ saaledes:

Jeg har i Dag beset Kærehave Skole; jeg har set alt inde og ude, og jeg forbavsnes ved at høre, at det alt er opstaaet paa 15 Aar, jeg, som maatte tro, at der laa en Menneskealders Arbejde bag det altsammen. Hvilken Spore maa det ikke være for en vaagen Ungdom, at den — samtidig med at den belæres i alt, hvad der er den nyttigt — kan se, hvorledes alt er groet her under en enkelt Mands Ledelse.

*

Familien Balle.

En Dag i August 1901 rejste jeg fra København til Kolding. Jeg havde af den daværende Landbrugsminister, Ole Hansen, faaet det Hverv at finde og foreslaa nogle Mænd, deriblandt 3 Husmænd fra Landets forskellige Egne, som kunde egne sig til at blive Medlemmer af en Kommission, som Ministeren agtede at nedsætte. Kommissionen skulde fremkomme med Forslag om, hvad der kunde gøres for at skaffe den vordende og værende Husmandsstand en bedre praktisk og teoretisk Uddannelse.

Fra mit Arbejde paa at faa en Husmandsskole rejst havde jeg Kendskab til mange Husmænd, og jeg var i Besiddelse af mange Breve fra Mænd, der havde udtalt sig om Sagen — nogle for at opmuntre til fortsat Arbejde, andre for at standse det, der var begyndt. De Breve fik jeg frem, og da jeg læste dem igennem, lagde jeg nogle fra, som særlig tiltalte mig. Øverst i den Bunke laa et Brev fra Husmand H. Kristensen Balle, Koldingenge, og det var efter hans Adresse, jeg rejste hin Augustdag.

Jeg kendte ikke det mindste til Manden ud over det, han havde skrevet i det ene Brev; men det var heller ikke et almindeligt faaliniet Forretningsbrev. Balle havde beskrevet sin og sin Families Kamp for at vinde faglig og folkelig Oplysning, der kunde hjælpe til at leve af Arbejdet paa en fattig Hedegaard,

og paa at forstaa lidt af Tidens Spørgsmaal. Han skrev ogsaa, at det glædede ham og hans Kone, at deres Børn interesserede sig for Oplysning.

Her var altsaa en Familie, der kendte det haarde Slid, som saa mange fattige Husmænd har udført for at skaffe Føden; men denne Familie havde ikke forslidt sig, de havde Haab til Fremtiden, og Balle saa i den kommende Husmandsskole en Løftestang, der kunde hæve hele Husmandsstanden op til bedre Kaar og større Lykke.

Dette Brev havde Balle skrevet paa et Tidspunkt, da der ikke var Tale om Kommission, og da den almindelige Mening ikke just faldt sammen med hans.

Jeg vidste, hvor vigtigt det var, at der kom gode, dygtige og forstaaende Mænd — særlig Husmænd — i Kommissionen, derfor havde jeg meget omhyggeligt valgt Adresserne og saa bedt Gud, som Abrahams gamle Tjener Elieser bad: „Lad nu min Rejse lykkes.“

Balle havde jeg ikke underrettet om min Ankomst eller mit Ærinde. Jeg vilde først se Manden og hans Hjem, tale med ham og saa — dersom han efter min Mening passede — fremsætte mit Ærinde. Kunde han ikke bruges, vilde jeg rejse efter den næste Adresse, og saa fremdeles.

Kort fortalt: Det, jeg søgte, fandt jeg. Husmand H. Kristensen Balle blev Medlem af Husmandskommissionen, og han gjorde sin Stand Ære, Kommissionens Arbejde Gavn, og Kærehave fik en trofast Ven i ham.

Seks Aar efter kom Handelsgartner og Gymnastiklærer K. Balle (en Søn af Balle, Koldingenge) en Søndag Eftermiddag første Gang til Kærehave. Han søgte Plads som Gartner og Gymnastiklærer ved Skolen. Anbefalingerne havde han sendt forud, og jeg var klar over, at kunde hans personlige Fremtræden bekræfte det Indtryk, jeg paa Forhaand havde af ham, saa vilde han faa Pladsen, og han fik den.

Balle havde en god praktisk og teoretisk Uddannelse som Gartner og Gymnastiklærer, og i nogle Aar havde han sammen med en Co. drevet Rødby Handelsgartneri. Balle var dengang 32 Aar. Han var gift og havde 3 smaa Børn: Gudrun, Sigrid og Svend.

Familien Balle flyttede ind i Kursusbygningen (den nye Skole), og det blev deres Hjem de første Aar. Hans og Erik er født der.

Senere flyttede Balles til „Rødhætten“, og der kom Axel og Inger Margrethe til Verden.

Pladsen her passede godt for Balle. Han havde Lyst og Mod til at arbejde, og her var altid nok at bestille, og var der ikke nok i det, han havde under sig, saa oparbejdede han nye Felter. Foruden Havebrug og Gymnastik satte han sig grundig ind i Jordspørgsmaalet og Sundhedslære. Det er sket mange Gange i de Aar, Balle var Lærer her, at jeg gik til ham og bad ham om at tage en Ekstratime, og aldrig nogensinde har jeg faaet Nej. Balle var ikke blot parat til at tage Timer, han havde ogsaa noget godt at fylde dem med. Jeg vidste, at Elever og Kursusdeltagere var i gode Hænder, naar de var hos ham. Kun Gymnastiktimerne frygtede jeg lidt for; særlig ved de aarlige Opvisninger sad jeg ofte med Skræk i Livet for, at der skulde ske en Ulykke, naar han stablede Karlene op i en høj Pyramide, som han saa lod brase sammen med et Klask. Eller naar Karlene i fuld Fart og lige i Hælene paa hinanden fløj over Hesten. Det kunde tage Vejret fra flere end mig. Det var, som om Balle ved saadanne Lejligheder ikke regnede med Karlernes Liv og Lemmer; men han kendte dem fra de daglige Øvelser, og der indtraf aldrig Uheld ved Opvisningen.

Ved festlige Lejligheder kunde han ofte give et godt Bidrag. Han kunde holde Fest- og Lejlighedstaler. Han kunde danse, synge og spille Komædie. Kort sagt, han havde mange Streng paa sin Harpe, og han slog den med Energi og Kraft.

Naar Balle Dag efter Dag kunde møde saa frisk og glad til sit Arbejde paa Skolen, saa var det ikke blot, fordi han i Vuggæve havde faaet en ukuelig Energi og et godt Humør, men det var, fordi han i sit Hjem, sin Kone og sine Børn, havde en Livskilde, der daglig forfriskede hans Sind.

Jeg giver min Kone Ret, naar hun siger, at Balle maa dele Takken og Æren for sit Arbejde i Kærehave med Fru Balle og Børnene. Fru Balles Arbejde var i Hjemmet; men det ved ogsaa alle, der kendte deres Hjem, at hun fyldte sin Plads paa en udmærket Maade. Hun var proper, økonomisk og hjertelig glad. Børnene kunde hun faa til at trives, saa de hurtigt voksede til, og saa snart de kunde staa paa egne Ben, lod Fru Balle dem — af og til vel ikke helt uden Frygt — vandre rundt overalt i Haven og over til Dyrene i Avlsgaarden. Min Kone og jeg har set dem

alle som smaa Stumper, der ingen Ting kunde klare for sig selv eller andre, trække rundt her i Anlægene med deres primitive Legetøj, somme Tider syngende og somme Tider skraalende af fuld Hals, og vi har haft Besøg af dem alle, saa snart de kunde kravle op ad Trappen, og de har Aar efter Aar plukket de allerførste Foraarsblomster til os. Vi har set dem vokse til, gaa i Skole, blive høflige og dygtige. Der blev saa stille her i Kærehave, da de syv raske Børn rejste bort. Min Kone og jeg havde saadan vænnet os til at høre deres Raaben, Syngen, Latter og Graad, saa vi ofte har savnet dem.

Balle og Fru Balle samlede vist ikke Penge her i Kærehave, men de rejste dog herfra med en stor Formue; thi jeg tror, det er sandt, som Balle en Gang sagde: at ethvert sundt Barn er en stor Kapital.

10 Aar efter, at Balle søgte Plads som Lærer her i Kærehave, kom Bestyrelsen for St. Restrup hertil for at søge et Forstanderpar til deres Skole. Det var naturligt, at de henvendte sig til Balle og Fru Balle, og det var lige saa naturligt, at de modtog Tilbudet.

Min Kone og jeg siger hele Familien Balle Tak for alt godt, og vi ønsker og haaber, at de alle maa bevare et godt og venligt Minde om os og fra Tiden her i Kærehave, og at de paa St. Restrup maa faa Lykke til at vokse, trives og virke med alle deres rige Evner og Kræfter.

Glædelig Jul og Nytaar til alle „Puslingerne“ og de „Gamle“
fra *Margrethe og N. J. Nielsen-Klodskov.*

*

En Møde- og Mindeplads i Kærehave.

Ved Landboforeningens Generalforsamling i Ringsted foreslog Niels Nielsen, Farringløse, et Minde for Dyrnlæge Poulsen. S. Jensen-Hyldegaard gav Tanken Tilslutning og anbefalede, at Mindet rejstes paa det Sted, hvor Dyrnlægen endte sine Dage — i Kærehave. Disse Forslag vil jeg med Glæde give min varmeste Tilslutning.

Da jeg for et Par Aar siden overtog Kærehave Skov, flyttede jeg den „politiske“ eller „folkelige“ Mødeplads lidt længere ind i Skoven og gjorde den en Del større, end den var før. Jeg tror,

at der, hvor den nu ligger, vil der om nogle faa Aar, naar Plantingen vokser til, blive en meget smuk og hyggelig Plads. Det var ogsaa allerede den Gang min Tanke, at Mødepladsen ikke alene skulde være et Fristed for alle, der vilde samles i Skoven om Tale, Sang o. l., men at det tillige skulde være en *Mindeplads*, som skulde kranses af Mindesmærker for gode Mænd og Kvinder, som i større eller mindre Kredse havde virket i Midtsjællands store Opland.

Jeg har i nogle Aar boet i Nærheden af Skibelund Krat ovre ved den sønderjyske Grænse. Jeg har været til Møder der og hørt gode Ord, som jeg ikke nu husker; men noget af det, jeg læste paa Mindesmærkerne, som staar der i stort Tal, har jeg ikke glemt. Ja, det forekom mig ofte, at et Besøg i Skibelund Krat uden Taler kunde vække en Stemning og en Højtid i mit Sind, som Talen ikke formaaede.

Skibelund Krat er af stor Betydning for Egnen der. Jeg tror, at en Mindeplads her i Kærehave kan blive af lignende Betydning for Midtsjælland.

Slægt efter Slægt fra By og Land er Aar efter Aar baade i Sorg og i Glæde draget til Kærehave, og saadan vil de ogsaa gøre i Fremtiden. Kærehave kan ikke erstattes eller gøres overflødig af et „Anlæg“ eller noget som helst andet. „Gammel Ven og gammel Vej“, siger Folket, „svigter ej“. Derfor taler jeg ikke for „min egen Æske“, naar jeg giver S. Jensen-Hyldegaards Forslag min Tilslutning, det er kun at bringe Tingene paa den rigtige Plads.

Da Mindestenen over Bransager blev rejst paa Sorø Landevej, var jeg syg af Sorg derover. Jeg havde tilbudt Mindepladsen her under de gamle Ege, som jeg vidste, at ogsaa han elskede. Her havde vi bedre i Ro kunnet dvæle ved hans Minde end paa den støvede Landevej.

Dyrlæge Poulsen var en „Vejmand“ som faa af os. Lad nu hans Mindesmærke blive det første, der rejses i en stor Krans paa Mindepladsen i Kærehave.

N. J. Nielsen-Klodskov.

*

En Havebruger fortæller om et Ophold paa Kærehave.

„Som du saar —“.

Den kendte Havebrugsmænd P. Clausen, Horsens, skriver følgende om et Havebrugskursus paa Kærehave:

For godt hundrede Aar siden var der paa Lolland en Herremænd, som vilde forbedre Havebruget og Planteavlens paa sin Fødeø, i hvilket Øjemed han uddelte Frugttræer og Frugtbuske til sine Bønder; men disse modtog Gaven med Uvilje, en Del af dem huggede Rødderne af Træerne, før de plantede dem. Da dette kom Herremænden for Øre, kaldte ham dem sammen og lod deres Rygstykker gennemgarve af en Ridepisk. Om denne Maade at docere Havebrug paa dengang var den mest fornuf-tige, skal være usagt, men sikkert er det, at Lolland er Danmarks bedste Frugtegn.

Nu til Dags doceres Havebrugslære paa en Maade, som svarer godt til vor oplyste Tid: Der dannes Haveforeninger, som gennem Fagblade spreder Oplysning ud til Medlemmerne, og der arrangeres stedlige Kursus osv.

Men Staten staar heller ikke tilbage. Den understøtter store Skoler, hvor den giver gratis Kursus for interesserede, som ønsker at sætte sig nærmere ind i Enkelthederne, og hvor man ved Selvsyn — ikke ved Teori, men ved praktisk Selvarbejde — udvider sine Kundskaber.

Af saadanne Skoler findes, mig bekendt, tre, nemlig Borris Landbrugsskole, den fynske Husmandsskole og den sjællandske Husmandsskole Kærehave ved Ringsted. Da jeg har gennemgaaet et Kursus paa sidstnævnte, og da jeg gaar ud fra, at det muligvis kan interessere vore Havedyrkere at høre lidt om, hvorledes et saadant Kursus foregaar, skal jeg i efterfølgende korte Rids skitsere et saadant.

Mænd og Kvinder beboede hver sin Fløj. For Ægtepar var der særskilte Værelser. Hos Mændene boede der 4 sammen, saaledes at hver havde sin Seng og sit Skab. Naar der blev ringet første Gang om Morgenen Kl. 7, skulde alle være af Sengene. Rengøringen foretages af Stuepigerne; men saa længe soves der

ikke. Alle mandlige Kursusdeltagere er oppe Kl. 5 sammen med Skolens faste Karle — nogle og tyve.

Lad mig sige med det samme, at til Skolen hører 200 Tdr. Ld., hvoraf 50 Tdr. Land Skov, Eg og Bøg, en dejlig gammel Skov, samt 30 Tdr. Land Have, noget af Sjællands bedste Jord. Nogle Deltagere gik med Karlene i Marken, andre i Haven eller i Skoven, hvor man hørte Skovduerne kurre i Trærnes Toppe, eller man enedes om en Tur ind til Ringsted eller Kværkeby.

Kl. 7½ ringedes anden Gang, og da skulde vi alle være samlet til Morgenkaffe og Morgenmad. Kl. 8 begyndte Undervisningen, som varede til Kl. 12 uden Afbrydelse. Middag fra 12—2, Kaffe fra 2—2½ og saa atter Undervisning fra Kl. 2½ til 6½ — en Time til hvert Fag. Aftensmad fra 6½—7½. Oplæsning fra 7½—8½. I Sommerhalvaaret er Digteren Skjoldborg knyttet til Skolen. Hans Foredrag og Oplæsning var ikke det mindst interessante. Saaledes var den daglige Arbejdsplan.

Kl. 8½ samledes alle paa Skolens Festplads, Kursusdeltagere, Elever samt Skolens faste Folk, for at slaa Gækken løs med Folkelege og Folkedanse, hvilket nok kunde være nødvendigt for at sprede Tankerne for al den Lærdom, som man i Dagens Løb var bleven proppet med. Kl. 9½ ringedes til Aftensang, som blev sunget fra en Høj i Haven. Derefter maatte alle til Sengs for at samle nye Kræfter til næste Dag.

Al Undervisning, som kunde, foregik i det frie, f. Eks. Anlæg af en Frugthave. Man saa, hvorledes Jorden skulde tilberedes, hvorledes Rødbeskæringen foregaar, Plantningen, Topbeskæringen, det andet Aars ditto, Sommerbeskæringen. Man ser et Areal — flere Tdr. Land, nylig beplantet —, hvilke Sorter der plantes, Afstanden, hvorledes Jorden udnyttes mellem Træerne i de første 5 Aar, et andet Areal fra 5—10 Aar og et tredie fra 10—15 Aar — ældre er Skolen ikke —, og hvorledes Udnyttelsen af Jorden gradvis ændres, indtil Træerne fuldstændig dækker Jorden.

Paa en saadan grundig Maade kan Jorden udnyttes, at den ikke alene betaler sig fra det første Aar, men at man ogsaa har en Frugthave, som giver Frugt fra det andet Aar efter Anlæggelsen og giver Udbytte i mange Aar.

Alt dette ser man i Virkelighed, og hvad man ser ved Selvsyn, glemmer man ikke i Hast. Man behøver simpelthen ikke nogen Konsulent til at gennemgaa sin Frugthave.

Dette er kun et enkelt Afsnit af hele Kursuset. Selvfølgelig ser man ogsaa, hvorledes hele Haven planlægges fra først af: Læbæltet, hvorledes Bygningen skal lægges osv. Foruden ser man Planteskole, saaledes at enhver, som har Lyst, selv kan forædle sine Roser og Frugttræer, hvorledes man kan formere sine Frugt- og Sirbuske osv. Endvidere har man Gødningslære, Handels- og Kulturplanter, Frøavl, Køkkenhavedyrkning, Fjerkræavl, Regnskabsføring m. m.

Kærehave ligger ved Ringsted, en halv Mil ud ad Køge Landevej, højt beliggende paa Sjællands bedste Jord, virker tiltrækkende med sine regelmæssigt klippede Hække og er et gammelt Samlingssted fra Middelalderen. Som Ringstedborgerne samledes ved Stenen i Ringsted By, saaledes samledes Bønderne ved Kærehave for at føre Kæremaal — Klagemaal —, deraf Kærehave. Tidligere hørte der en privilegeret Kro dertil, men den er nu nedlagt og erstattet med et Kaffe- og Tehus. Denne Del af Skoven er endnu tilgængelig for Offentligheden og et eftertragtet Samlingssted. Saaledes var der ikke mindre end tre Partier, som holdt Grundlovsfest der i Aar. Paa Talerstolen staar indhugget: Som du saar, skal du høste.

Nærmere Skolen ligger Festpladsen, hvor Grundlovsegen er plantet. Paa Talerstolen læses:

Den Hvide hedder Ordet
og Sangens Magt den blaa.
Naar ud de flyve sammen,
de Hjerterne kan naa.

Paa Festpladsen findes ogsaa Mindestenen for Husmændenes Banebryder, Husmand Peter Hansen, Lundby. I Stenen er følgende Vers af L. C. Nielsen indhugget:

Kuet af trælsomme Kaar,
uden Rankhed og Ret var hans Stand.
Trofast fra Hus og til Gaard
gik han, den ensomme Mand,
talte de Ord, som slog Rod,
fordi det var Retfærd, han kræved,
maned til Styrke og Mod.
Han segned, men Standen sig hæved!

Søndag Formiddag besaas Ringsted med dens Kirke, hvor Dronningerne Dagmar og Bengerd ligger begravet tillige med den

myrdede Knud Lavard og mange andre. Om Eftermiddagen drog en Del af os til Haraldsted Skov for at se Mindestøtten, hvor Knud Lavard blev myrdet. Paa en Mark i Nærheden ligger Ruinerne af Kapellet, som blev bygget for deri at læse Sjælemesser over ham. Paa Hjemturen lod vi os sejle over Haraldsted Sø for at skyde Genvej. Turen tog dog 6 Timer. Mandag Eftermiddag var alle Skolens Elever i Roskilde og besaa Domkirken med dens Kapeller og Kongegrave samt St. Hans Hospital.

Naar man den 11. Dags Aften — saa længe varer Kursuset — ser paa Ladebygningen, over hvis Port læses: Lad os bruge den kostbare Tid, kan man kun sige, at det har vi gjort i fuldeste Maal. Lørdag Morgen spredes vi ud over Danmarks Land med ny Viden og ny Kundskab for at give Plads til et nyt Hold.

P. Clausen,

(»Horsens Socialdemokrat«).

*

Slutningsmøde paa Kærehave.

Naar den Tid nærmer sig, da Skolen skal slutte, bliver der for Alvor Travlhed i Elevflokket. For alt skal være fint til Udstillingen. Kanten paa Hedebolysedugen mangler endnu et lille Stykke, Kjolen skal presses, og Skolekøkkenholdet skal desforuden vise, hvad Huset formaar.

— — Lørdag Eftermiddag gik med at ordne Udstillingen; men mon der vil komme nogle Mennesker og se paa alle disse rare Ting? Det regnede jo hver Dag, saa man næppe kunde vove sig to Skridt udenfor en Dør uden at risikere en vaad Trøje.

Det blev Søndag, og man kunde knap tro sine egne Øjne: det var jo virkelig godt Vejr, ikke blot Tørvejr, men se, om ikke ogsaa Solen skinnede. Og der kom Folk, saa mange, som der maaske aldrig før har været til et Efteraarsmøde paa Kærehave. Udstillingslokalerne var saa fyldt, at man næsten hverken kunde komme frem eller tilbage.

Forøvrigt var Ordningen den sædvanlige, som vel alle gamle Kærehavere kender. Haandarbejdet havde sin Plads i Foredrags-salen paa de faste Sidebænke og paa Borde midt gennem Salen. Heller ikke de to Rækker af Kjoler manglede, og i Aar var der endda kommet Overtøj til.

Til højre og venstre i Skolestuerne besaa man Markens og Havens Produkter. Der var Græskar, Kaal, Kartoffler, Roer m. m., Tobak naturligvis ikke at forglemme. Der var Æbler, Pærer og Blommer, dejlige at se paa, men desværre: „Genstandene maatte ikke berøres“. Og der var ogsaa noget, som ikke saa videre lysteligt ud, det var en Samling Frugt m. m. angrebet af de almindeligste Sygdomme. Ja, og saa var der tilsidst et fikst lille Kaffe-bord, en Middagsanretning og forskelligt andet, f. Eks. Glas med henkogte Ting. Ogsaa her gjaldt Forbudet: ikke røre, og det kunde nok være nødvendigt.

Mange Mennesker var her, men det gik dog an, indtil Piger-nes Fremvisning af Sanglege skulde til at begynde. Folk myldrede ind i Gymnastiksalen, og stadig var der mange udenfor, skønt hver Plads forlængst var optaget. Der blev ikke andet for end at søge ud i det fri, og det viste sig at være ganske udmærket. Det var stille og mildt. Og Festpladsen er stor, der var Plads til alle. Alle kunde høre og se de unge Piger, hvis lyse Kjoler var festligt pyntede med smaa Dannebrogsgflag og lange „Perlerader“ af røde Rønnebær. De fornøjelige Sanglege høstede meget Bifald fra den store Forsamling.

Da Klokken blev 6, samledes man i Arken, hvor Skjoldborg skulde tale. Klodskov bød først Velkommen. Skolen havde nu faaet sit eget Elektricitetsværk, saa man trøstigt kunde se Vintrens Mørke i Møde. Indenfor Lærerpersonalet skulde der ikke ske andre Forandringer end den, at Skjoldborg rejste. Men det betød ikke, at han nu for sidste Gang talte paa Kærehave, han vilde af og til komme her og holde Foredrag. Af nyt vilde Skolen i dette Efteraar foruden Elektricitetsværket faa et Hus til Opbevaring af Frugt og Grøntsager, og oven over Gymnastiksalen skulde der indrettes en Læsesal med Bibliotek.

Efter Sangen „Jeg rutter med Glædens og Haabets Ord“ talte Skjoldborg. Hvad det først og fremmest gælder om for et Menneske er at faa sin Personlighed udviklet. Vi skal elske os selv, d. v. s. vi skal elske vor Idealpersonlighed, os selv saadan, som vi burde være. Derved kan vi, medens Aarene gaar, fastholde og naa frem til Ungdommens Idealer, og vort Liv bliver et lykkeligt Liv. Det er med os Mennesker som med Diamanter. Spørgsmaalet er ikke, om de er store eller smaa, det, der betyder noget, er, om de er ægte eller eftergjorte. Vi skal finde os selv, vokse og ud-

forme os efter vore egne Anlæg og ikke tage Meningerne fiks og færdige, som de serveres os af vor Avis, vort Parti eller vor Præst.

Fattigdom gør det ofte umuligt for et Menneske at naa sine Idealer og udvikle sig, som han burde; men ogsaa Rigdom er en slem Hindring, Fattigdom og Rigdom skulde ud af Verden. Giv mig ikke Armod eller Rigdom, men tildel mig mit daglige Brød.

Noget, der i højeste Grad forkrøbler Menneskene, er Frygten for, hvad andre vil sige. Af denne elendige Grund bøjer Folk af baade her og der, forstiller sig og taler andre efter Munden, saa at de til sidst er blevet saa vinde og krogede, at der ikke er en ret Pind mere i dem. De bliver til Kratskov i Stedet for til ranke Stammer og Gavntømmer. De har manglet ærlig Kærlighed til sig selv. Saa store Aber er vi, at dersom en ikke i et og alt er som alle de andre, saa peger vi ham ud som en Original, som en, man helst skal holde sig fra. Saadanne Folk er det netop, jeg kan lide — og hvordan skal vi faa afgjort, hvis Meninger der er de rigtige? Det er i Virkeligheden ret ligegyldigt, hvad Overbevisning man har, blot den er ærlig ment.

Skjoldborg fremhævede den Lykke, det havde været for ham i sin Ungdom at træffe de tre store Bevægelser: Grundtvigianismen, Brandesianismen og Socialismen. De gamle havde set med stor Skepsis paa dette nye og advaret ham derimod. Men den Besked, de havde givet ham, var fuldkommen urigtig, og saadan er det ofte med de gamle, de forstaaer ikke det nye. Derfor, I unge, pas paa den Besked, de gamle giver jer om det nye, den er næsten altid forkert. Nej, søg selv, se selv, tænk selv, det er Vejen til at blive en Personlighed. For der er stadig noget nyt fremme i Tiden, nye Bevægelser, og en Ungdom, som vil fremad, maa altid have et vaagent Øje med det nye.

I behøver dog ikke at være bange for alle, der er lidt til Aars. Jeres bedste Venner findes blandt de ældre. Det er de faa, som har forstaaet at holde Sindet ungt og friskt. Forud for jer har de den større Erfaring, og det er saadanne Folk, I skal følge.

Til Slut vil jeg sige dette: Husk paa, det gælder ikke om at faa Succes, at vinde Penge og Glans, men om at blive en Personlighed, at blive sig selv!

Endnu oplæste Skjoldborg Digtet „Limfjorden“, skrevet i Anledning af, at han nu skulde vende tilbage til sin Fødeegn, og

endelig sang Eleverne Sangen „En Bonde han vaagner med Hanen paa Hjald“ af Skjoldborgs sidste Bog „Nye Mænd“.

Kraftige Haandklap fra Forsamlingen hilste Skjoldborg som en Tak og et Farvel, og derpaa spredtes man.

Det var blevet Aften, men det elektriske Lys gjorde sig al mulig Flid for at erstatte Solens Straaler. Paa Højen og Festpladsen og overalt ved Bygningerne var der oplyst, og festligt og smukt saa det ud. Især Festpladsen drog Folk til sig, Legen begyndte, og de „syv raske Piger i en Ring“ blev snart en mægtig Kæde.

Omsider gik man i Flok og Følge til den oplyste Høj og sang Aftensang.

Farvel til Skjoldborg.

Næste Morgen skulde Skjoldborg rejse, og Elever og Kursusdeltagere samledes nede i Porten for at tage Afsked med ham. Før han steg til Vogns, udtalte Klodskov sin Tak til ham for den Tid, han havde virket ved Skolen, og sin Glæde over, at Forbindelsen ikke helt skulde brydes trods Bortrejsen. Skjoldborgs Bøger var et stadigt Forbindelsesled, men vi kunde glæde os over, at han ogsaa mere direkte vilde vedblive at virke paa Kærhave, idet han havde lovet ogsaa i Fremtiden at holde Foredrag her.

Et rungende Hurra, og Skjoldborg rullede bort.

Johannes Nielsen.

*

Johan Skjoldborg.

Saa fløj han igen, den Trækfugl!

Vi havde ikke gjort os Haab om at beholde Skjoldborg her for bestandig; thi der er Trækfuglenatur i ham. Skjoldborg higer mod Vandet, og derfor kunde vi ikke vente — naar Flyveredskaberne var i Orden —, at han for bestandig skulde slaa sig ned her paa Midtsjællands Fastland.

I nogle Aar levede Skjoldborg paa Dragør og kom paa Træk til Kærhave; men saa satte han Kursen mod Dynæs, og i de Aar, han plaskede i Julsøen, saa vi ikke synderligt til ham her.

I de sidste 3—4 Aar har Skjoldborg siddet forholdsvis roligt i „Kærhavehus“, men i Tankerne har han været der, hvor han nu har slaaet sig ned. Det mærker man i „Nye Mænd“.

Limfjorden og Egnen der, hvor Skjoldborg levede sin Barn- dom og Ungdom, har faaet ham tilbage, og der er taget pønt imod ham. Det var godt gjort af de Mænd, som rejste Skjoldborg et Hjem paa Bakken ved Løgstør.

Nu er han der igen — ikke paa Træk! Nej, med hele sin lille Verden — sin Kone, sin Datter, sit Hjem — er han der. Det er godt Selskab og gode Omgivelser. Min Kone plejede at sige, naar hun havde talt med Skjoldborg: „Han er Godheden selv,“ eller naar vi havde gæstet Skjoldborgs i deres Hjem: „Lutter God- hed.“ Fra dette Hjem venter vi, at der vil flyve mange gode, sunde og skønne Tanker og Billeder ud over Landet. Vi vil glæ- de os til at læse Skjoldborgs Bøger fra hans nye Hjem og vil haabe, at der i det maa være en lille Plads til et venligt Minde om Kærehave, samt at Trækfuglen af og til vil lande her igen, naar han gør sin Rundtur paa Egnen.

En særlig Hilsen og Tak til lille Edith for Dansen, der gik saa let paa Taa, og for de flittige Besøg, du aflagde hos os. Vel- kommen igen!

Glædelig Jul og Nytaar!

Margrethe og Nielsen-Klodskov.

*

F r a K æ r e h a v e .

Det smukke Billede er taget fra Ugletrappen. Uglen er jo Skolens Bomærke og Symbol paa Visdom og Arbejde. Paa Bille- det lægger man særlig Mærke til Figuren paa det gamle Mølle- taarn. Figuren er skaaret i Egetræ og rejst 1918. Figuren forestil- ler en Mand, som stryger sin Le, og er et smukt Høstbillede. Her er det brugt som Symbol paa Arbejdet og paa at skærpe sin Vilje. Det har de unge godt af at have for Øje.

Under Verdenskrigen har det ikke været muligt at skaffe Pe- troleum til Vandpumpning, og derfor blev „Stella“ rejst 1917 paa et 70 Fod højt Stativ i Eiffeltaarnmodel. „Stella“ er skabt til „Høj- hed og Blæst“. Det er Københavns Vindmotorfabrik, som har byg- get den, og den har i et og alt svaret til Løfter og Forventninger.

Korset paa det lille Taarn af Kursusbygningen er vel kendt, og det er godt at samles under Korsets Mærke.

Over Indgangen til den fine Avlsgaard er anbragt et Ur, og un-

Udsigt fra Ugletrappen ved Elevbygningen.

Gas- og Elektricitetsværket.

der det staar der: „Lad os bruge den kostbare Tid.“ Den Indskrift er ligefor Trappen af Kursusbygningen og skal minde dem, der kommer paa Skolen, om, at Tiden, de er her, er kort og kostbar.

Over Indgangen til Kursusbygningen staar ogsaa et Par Linjer, som det er godt at tænke paa. Der staar: „Den, der bidrager til andres Lykke, øger sin egen.“

Paa Pladsen mellem Avlsgaarden og Kursusbygningen staar der nu kun nogle Røn og de store Kastanietræer, som breder deres skyggende Kroner ud over Pladsen. Siden Skolen fik elektrisk Lys, kan Pladsen oplyses smukt om Aftenen. Det er Hensigten, at Vejen fra Ugletrappen til Kursusbygningen og Avlsgaarden skal forlænges forbi Lærerboligerne og Elektricitetsværket til midt paa Skovfogedlodden, og der skulde saa med Tiden rejses et Bedehus.

N. J. N. K.

*

Skønhed.

Der er vist ikke udført et Arbejde i Kærehave, som i den Grad kaster Glans over Skolen som Elektricitetsanlægget. I en ny, rummelig Bygning med lyse Lokaler er anlagt et Gas- og Elektricitetsværk, hvorfra Traadene er spændt til alle Bygninger i Kærehave og forgrenet til alle Rum i Bygningerne. Ogsaa den udvendige Belysning er fin. Der er Lys paa Festpladsen, Højen, Arken og Hytten. Pladsen omkring Skolebygningerne er saa oplyst, at det er en Fryd at færdes der. Til hele Anlægget er der medgaaet ca. 1000 Lamper. Elektrisk Kraft er der selvfølgelig ogsaa overalt. Motorene snurrer i Avlsgaarden, Stolpehuset, Bagriet og flere Steder.

*

Kærehave.

En dansk småbrukarskola.

Et Rejsebrev af Gustaf Siösteen i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning.

Hela utvecklingen i Danmark går ut på att avskaffa det lantliga proletariatet, de folklager på landsbygden, som icke har några andra utsikter i livet än att tjäna andra i sin krafts dagar och få fattigunderstöd eller en otillräcklig statspension, när ål-

dern och orkeslösheten inträder. Danmark har redan kommit långt i detta arbete, ja, kan inom kort sägas ha nått detta mål. De flesta som arbeta i andras tjänst på danska landsbygden göra det redan nu i det väl grundade hoppet att vid mogen ålder få ett eget jordbruk.

Men när man talar om reformer för att höja stora folkklassers stälning, så bör man aldrig tänka, att sådana förbättringar enbart kunna beslutas uppifrån och flyga som stekta sparvar i munnen på vederbörande. Det måste också finnas vilja och förmåga hos den klass, som skall hjälpas, att genom eget arbete förbättra sin ställning. Att sätta en lantarbetare, som icke är i stånd att självständigt sköta sig, på ett eget jordbruk är icke att göra honom en tjänst utan en otjänst, ty misslyckandet knäcker lätt hans livsmod. Han måste först bibringas nödiga kunskaper och förmåga att sköta sig på egen hand. Då är ett handtag från samhällets sida en välsignelse, och samhället får i gengäld en värdefull och självständig medborgare.

Det är den vägen man gått i Danmark. Man har uprättat särskilda skolor för småbrukare, i Danmark kallade husmän, och bibringer dem där teoretiska och praktiska kunskaper i småbruket med dess binärningar. För husmännens hustrur och blivande hustrur är också sørjt vid dessa skolor, som anordna hushålls- och barnavårdskurser, omväxlande med kurserna för de manliga eleverna.

Vi ha ingen motsvarighet till dessa småbrukarskolor i Sverige, och jag begagnade därför det tillfälle, som gavs mig vid ett nyligen avlagt besök i Danmark, till att på ort och ställe lära känna den mest bekanta av de danska husmannsskolorna, Kærehave på Själland. En annan liknande skola finnes på Fyn och en tredje på Jutland.

På tjugo minuters vandring från den lilla staden Ringsted mitt på Själland når man det i vågiga, tätt bebyggda landskapet ett av lummiga gamle lövträd och stora fruktträdplanteringar betäckt område, där en massa större och mindre byggnader ligga kringströdda i terrängen. Det är Kærehave gård med skolhus, lärarebostäder, ekonomihus, försöksträdgårdar, svingård, höns-gård, ankgård, bigård — med ett ord allt som behövs för att mottaga och undervisa hundratals elever i ett modernt jordbruk, i dess binärningar och i hushållning.

Anstalten har vuxit upp från en jämförelsevis ringa början. Gården hade vid verksamhetens början 1903 en areal af 33 tunnland åker och 8 tunnland skog men omfattar nu i allt 260 tunnland. Brandförsäkringsvärdet för byggnaderna har tredubblats och utgör nu omkring 600,000 kronor. Denna utveckling är så mycket märkligare som anstalten icke är någon statsinstitution utan ett privat företag av en målmedveten och entusiastisk man, som börjat med två tomma händer. Denne man är trädgårdsmästaren N. J. Nielsen-Klodskov, som fortfarande är skolans föreståndare.

Själ en husmans son, började han för ett tjugotal år sedan väcka intresse för sin tanke på en husmannsskola genom föredrag inför husmän, stadda på statsunderstödda studieresor, och den första grundplåten till skolan fick han genom en insamling bland husmännen. Gåvor ha flutit in från andra håll, ett årligt statsunderstöd av 2,500 kr. har beviljats — en obetydlighet för en så stor och dyrbar anstalt — men med ett finansgenis skicklighet har han själv uppbringat de största medlen för de oavlåtliga utvidgningarna.

Här möta vi genast en olikhet mot svenska förhållanden. En sådan skola får i Danmark alls ej så frikostigt offentligt understöd som hos oss, men i stället ger danska staten och landstingen i stor skala understöd åt behövande elever, som därigenom sätts i stånd att tilgodogöra sig skolornas undervisning. På detta sätt stärkes indirekt skolornas ekonomi. Det förefaller som om det danska systemet har avgjorda företräden framför det svenska.

Danska staten har dock även visat sitt intresse för skolan genom att vid dess upprättande bevilja ett lån på 60,000 kr., som förräntas med $3\frac{1}{2}$ proc. och amorteras med 1 proc; även Ringsteds stad har i någon mån ekonomiskt intresserat sig, men då man betänker, att skolan har 10 lärare och 5 lärarinnor, så måste dessa direkta understöd förefalla minimala. Kærehaves huvudinkomster härledas från elevernas avgifter och försäljningen av gårdens produkter.

När jag från landsvägen letade mig fram mellan Kærehaves massor av byggnader och frågade efter föreståndaren, fick jag av en ung man, som stod på backen och högg ved, till svar på engelska, att han ej förstod ett ord av vad jag sade. Han tycktes

ej ens förstå, att jag talade svenska. Jag trodde, att den unge mannen var en före detta engelsk internerad eller en engelsk elev, men fick en stund senare av en bland skolans lärare, som naturligtvis begrep svenska, den upplysningen, att ingen engelsman fanns på gården. Här var således ett bevis bland de många, som möter en svensk i Danmark, att den icke boklärd befolkningen har svårt at förstå vårt språk. Men många, som ej förstå svenska, kunna litet engelska eller tyska, och flere gånger har jag i mindre städer och på landsbygden måst tillgripa ett av dessa tungomål för att göra mig förstådd. Hur lätt bristen är att avhjälpa visar sig dock om man bor ett par dagar på samma ställe. Personer, som första dagen ej kunna förstå svenska, begripa efter ett par dars övning mycket bra vad man säger.

Här har det nordiska samarbetet en uppgift att lösa, och att intresse icke saknas för saken i Danmark framgår därav, att „Politiken“ under mitt besök offentliggjorde en liten artikel på svenska och samtidigt förordade, att svensk litteratur skulle spridas mer än som nu sker på originalspråket i Danmark; även vi ha försummelse i avseende å danskan och norskan att avhjälpa, och danska och norska läsövningar borde mer anordnas i våra skolor.

Under lärarens ledning företog jag en vandring genom den vidtlyftiga anstalten och erhöll meddelande om de olika kurser, som under årets lopp anordnas.

För ögonblicket pågick ingen kurs. Vinterhalvårets fem månaders kurs, som mest besökes av män, emedan de som praktiska jordbrukare då ha mest tid, var nys avslutad och sommarhalvårets lika långa kurs, där kvinnorna övertaga, skulle börja i förra hälften av maj. En del av vinterkursens elever syntes änu i arbete mot betalning på gården, då de såsom drängar på detta sätt utnyttjade tiden, tills de skulle tiltråda sina sommarplatser. Ett stort antal av sommarkursernas kvinnliga elever äro åter tjänsteflickor eller husmansdöttrar, som efter slutad kurs tiltråda vinterplatser. Utgifterna för en vinterkurs hålla sig vid omkring 400 kronor, varav obemedlade kunna erhålla inemot hälften men vanligtvis något mindre som statsunderstödd. Undervisningen omfattar sundhetslära, gymnastik, danska, räkning, historia, sång, fysik och kemi, bokhålleri, jordbruk, växtodling och husdjursskötsel. För männen tillkommer

praktisk lantmätning, hemslöjd och praktiska förevisningar i jordbrukets olika grenor, för kvinnorna hushållning, handarbete, sjuk- och barnavård samt motsvarande praktiska förevisningar, 970 män och 1,289 kvinnor hade under skolans första fjorton år besögt de långa kurserna.

Mest karakteristiska för skolans verksamhet äro emellertid de korta elva-dagarskurserna för husmän och husmödrar. Dessa pågå året runt, i allmänhet med två kurser i månaden. Avgifterna för dessa kurser med full kost äro numera 42 kronor och täckas till stor del genom statsunderstöd.

Til dessa korta kurser flocka husmän och husmanshustrur i tusental, vilket vittnar om kursernas popularitet; över 7,000 män och kvinnor hade genomgått de korta kurserna under skolans första fjorton år. Undervisningen fördelas paa 100 timmar og omfattar huvudsakligen följande ämnen: trädgårdsbruk, räkenskapsföring, matlagning, jord- och gödsellära, husdjurskötsel, biskötsel, växtsjukdomar, växtodling, näringslära, redskapskänedom, barn- och sjukvård, diskussion, sång och föredrag i samhällslära och litteraturhistoria. Alla deltagare erhålla ett varmt bad, vilket också har sin uppfostrande betydelse.

Trots den långa arbetstidan under dessa säkerligen för deltagarne ansträngande kursdagar förklara lärare, att husmän och husmannshustrurna förmå tillgodogöra sig undervisningen mycket bra, och vistelsen vid skolan är för dem en angenäm omväxling med det dagliga slitet och en andlig vederkvickelse. Efter en sådan kurs förmå husmännen också bättra utnyttja deltagandet i de statsunderstödda husmansresorna, som äro ett annat intressant drag i de danska småbrukarnes utbildning till större yrkesduglighet.

De danska småbrukarne ha för övrigt, enligt vad man meddelade mig vid skolan, haft det rätt svårt under kriget. Deras produktion är anlagd på husdjurskötsel, och de ha haft mycket knappt om foder, ja även om brödsäd till egen konsumtion; även de större jordbruken ha suttit trångt. Skyldigheten att avleverera spannmål har tvungit till stora inskränkningar i husdjurskötseln och Kærehave har sett sitt bestånd av nötkreatur, svin och fjäderfä starkt reducerat. Å andra sidan har trädgården med sina fyre à fem tusen fruktträd givit goda inkomster. I

fruktträdgården ingår även en försöktsträdgård, där olika fruktträdssorter provats under en lång följd av år och en enorm skillnad i avkastningen av de olika sorterna kunnat konstateras.

Kærehave husmansskola är i många hänseenden en mönsteranstalt, och det skulle vara i hög grad önskvärt om vi finge en liknande institution i Sverige. Jag tänker då närmest på det intressanta projekt, som jag redan omnämnt i denna tidning att anläga en mönsterfarm för trädgårdsbruk och lantbrukets binnärningar på Borgholms kungsgård å Øland.

*

Englands »Landhær« paa Lærertogt i Danmark.

En interessant Eftermiddag paa Kærehave Skole.

Da Krigen blev langvarig, og Undervandskrigen tog til, saa Englands Forsyninger syntes truede, rejste den angelsachsiske Selvopholdelsesdrift sig i hele sin Urkraft. Længe havde alle Englands Byer og Landeveje givet Genlyd af de ilende Millioners Fodslag paa Vejen til de store Uddannelseslejre. Ind i denne Tone blandede sig en ny: Kaldet til Kvinderne. For hver Plads, der blev tom i Fabrikerne og Butikerne, men først og fremmest paa Markerne, skulde der skaffes Erstatning. „The Land Army“ oprettedes. „Landhæren“ skulde tage sig af alle de indre Anliggender — „hvem skal pløje Markerne, og hvem skal Græsset slaa?“ Englands Kvinder gik ud og satte sig ved Malkespandene, tog Plads bag Ploven og Harven, lærte at styre de store Motorplove. Ikke alene skulde det gamle Pløjeland holdes i Kultur, men nyt Land skulde indvindes. Ca. 48 pCt. af Englands Jord er egnet til Dyrkning, men kun 18 pCt. er under stedsevarende kulturel Behandling. 400,000 engelske Kvinder blev efterhaanden indrullerede i denne Hær.

Nu, da Krigen er endt, og Mændene efterhaanden vil vende tilbage, gælder det om at faa ledet alle Strømme i det rette Leje. Og det Strømleje, der skal tage den største Strøm, er selvfølgelig i England som i alle andre Lande Landbruget.

Det engelske Landbrugsministerium (Board of Agriculture), der er „Landhæren“s øverste foresatte, har ment, at Danmark

kunde frembyde Lærested paa det landbrugsfaglige Omraade. Og samtidig har det vist Kvinderne en fin Opmærksomhed ved at vælge Repræsentanterne til Undersøgelsen blandt dem.

Saaledes er det sket, at Midtsjælland i Ugen før Pinse har haft et 6 Dages Besøg af 20 engelske Damer, der næst at sidde paa Skolebænk paa Kærehave har gæstet forskellige Landbrug (Mulstrup, Tvindelstrup, Ditlevshøj og Giesegaard). De 20 Damer er dels ansatte i Landbrugsministeriet, dels Ledere af Landbrugsskoler i forskellige Dele af England — Skoler for Mejeri-, Fjerkræ- og andre Grene af Landbruget —; endvidere var der Ledere af særlige Kvindeskoler, og man mødte jævnlig det Spørgsmaal: hvad gør Danmarks Kvinder i saa Henseende? De saakaldte „Womens Institutes“ er Institutioner, som optager disse Damer meget. Deres Formaal er, saa vidt jeg af de førte Samtaler kunne skønne, at opmuntre Kvinderne til at tage livligere Del i det offentlige Liv og Arbejde og ved gensidig Paa-virkning socialt højne den kvindelige Landbefolknings Stilling. Det er en Bevægelse, som er i Gang overalt i den angelsachsiske Verden. I England støttes Bevægelsen meget stærkt af Landbrugsministeriet.

Chefen for det ministerielle Departement, under hvilket Institutionerne sorterer, Mrs. Nugent Harris, deltager i Rejsen til Danmark. Hun er en meget interesseret Dame, som i det egentlige Leders — Mr. Macqueens — øjeblikkelige Fraværelse præsiderer ved det afsluttende Aftensbord Side om Side med Forstander Klodskov.

Denne afsluttende Sammenkomst formede sig overmaade smukt. Efter at man havde spist til Aften — Gæsterne berømmer alt, hvad de faar, kun ikke „det sorte Brød“, vort populære danske Rugbrød. De forstaar ikke, at vi kan synes om det. Forstander Klodskov holdt først en Tale, i hvilken han under livligt Bifald fra de engelske Tilhørerinders Side skildrede sine Følelser ved Tanken om de Vanskeligheder, et kort Kursus som dette kunde byde. Tolken, cand. mag. Frk. Johansen, greb med Behændighed Forstander Klodskovs Danske og omsatte det i et elegant Engelsk.

Da Klodskov havde sluttet under livligt Bifald, tog Mrs. Harris Ordet paa Engelsk:

— Vi Kvinder i England har ikke lært at tale som andre

Kvinder (Munterhed). Men vi har dog været i Stand til at gøre et Arbejde nu og da — som nu under den store Krig. Det, der har ført os over til Deres Land, er Bestræbelserne for at lære at bygge op. I England har Mændene spillet den talende Rolle, men Kvinderne har gjort Arbejdet (Munterhed). Og i Genopbyggelsesarbejdet skal vi nu være med.

Fru Harris svarer paa forskellige Udtalelser af Klodskov, der spøgende havde talt om den Hjertebanken, man havde følt paa Kærehave ved Tanken om de fremmede, der skulde komme. Jeg haaber, at Hjerterne ogsaa maa banke nu, da vi rejser. En særlig Tak rettede Fru Harris til Lærer Nielsen, der har været en utrættelig Fader for den store engelske Familie. (Bifald). Om hver eneste af os tør jeg sige, at vi har haft stort Udbytte og Glæde af Opholdet. (Højt udtalt Tilslutning). Jeg er ked af, at jeg ikke har bedre Ord. Men De maa tilgive en svag Kvinde. Vi takker Dem alle. Hr. Klodskov sagde, at det var Skik, at hver Kursusdeltager, der rejste, sendte to andre i sit Sted. Well, I shall send my husband. (Jubel). (Jeg skal sende min Mand). Men jeg garanterer ikke for, at han kommer, for Mænd i England har endnu ikke lært at lyde deres Koner, som de skal i Fremtiden.

Danskerne i Selskabet hilste naturligvis denne glimrende Tale med begejstret Bifald.

Endnu havde en Del af Deltagerne Ordet. Lærer Nielsen hilstes af Englænderinderne med et Bifald, der viste, hvor populær han er iblandt dem. Ogsaa Lærerne Johnsen og Sørensen førte Ordet paa Engelsk under Bifald.

En Waleserinde, Mrs. Abel Jones, komplementerede som Husmoder Frk. Højgaard, der havde forestaaet Husstyret. Saa god Mad havde hun aldrig faaet i sit eget Land. (Bifald).

Fru Jones fortsatte: Jeg vilde ogsaa gerne sige et Par Ord om de lykkelige Forhold, Farmerne lever under her i Danmark. Vi kan ikke i England gøre det saa godt, som de gør det. Vore Husmænd maa arbejde meget strengere og synes ikke at være saa tilfredse, som de er det her i Danmark. Det er ikke først og fremmest vort Formaal at skaffe mange Penge, men at tilvejebringe Følelsen af at *have nok*. Den Følelse synes vi, at vi har mødt hos Farmerne i Danmark.

Endnu havde flere af de tilstedeværende Ordet, bl. a. Lærer

Thyregaard, der henvendte nogle fortjente Ord til Selskabets utrættelige Tolk, Frk. Johansen, ligesom ogsaa Red. Christensen, Ringsted, som Repræsentant for de stedlige indbudte tolkede sin Glæde over at se Krigens snærende Baand løsnes, nu da vi atter kunde se Repræsentanter for den store vestlige Nation iblandt os.

Endnu havde Miss Saker fra London Ordet for i livfulde Vendinger at skildre sine Indtryk. Og Sammenkomsten sluttede med, at de fremmede paa ægte engelsk Vis hyldede Forstander Klodskov med den muntre Sang: „For he is a jolly good fellow“, den engelske Form for vor Rundsang: Han skal leve, han skal leve, han skal leve højt, Hurra! Og Damerne viste sluttelig ogsaa, at de kunde raabe et tredobbelt Hip-Hip-Hurra for deres danske Værtsfolk.

Efter Ringsted Folketidende.

10. Juni 1919.

*

Bogen i Fremtidens Liv.

Kærehave Husmandsskoles nye Bibliotek og Læsestue beses.

Efter Indbydelse har vi beset Kærehave Husmandsskoles nye Bibliotek og Læsestue.

Forstanderen, Hr. Klodskov, modtog os, og efter at vi i de ugifte Læreres smukke, stilfulde Spisestue havde nydt en Kop „rigtig Kaffe“ med gode, gammeldags Klejner og hjemmebagt Kage til, førte Forstanderen os rundt i det store Kompleks. Det var tydeligt at se, at her blev gjort et stort Arbejde for at gøre Forholdene saa bekvemme og tidssvarende som muligt.

Det er typisk for Skolen, at alt her er solidt — saare solidt —, men det virker dog ikke tungt, skønt der nu er bygget saaledes til, at Eleverne uden at komme i fri Luft fra deres Værelser kan komme til Læsestue og Gymnastiksal. Det er i Gymnastiksalen, at

Læsestuen og Biblioteket

er indrettet. Man har blot halveret Gymnastiksalen i Højden og lagt Gulv. Hvad Gymnastiksalen herved kom til at mangle, har man indvundet igen ved at grave ned, saaledes at Gymnastik-

Bibliotek og Læsesal i Brug.

salen nu er i Kælderen. Det hele virker meget originalt. Fra Gymnastiksalen kommer vi ind i Læsestuen, og ved Bordene finder vi en ivrigt arbejdende Forsamling — her er Mænd og Kvinder fra 20—50 Aar, der saar Visdommens gyldne Spirer. Det er Førerne indenfor de forskellige Sogne, der nu søger et af de korte Kursus. Naar saa de efter endt Kursus vender hjem til deres respektive Egne, høstes Visdommens gyldne Frugt, og det er det, Meningen med Læsestuen og Biblioteket er. Rundt om i Læsestuen op ad Væggene, staar Reolerne, og her staar den kostelige Skat, der nøje er specificeret ud, saa det er saare let at gaa til. Her er Bøger for alt og alle, og en Lærer giver under Kursustimen den fornødne Vejledning.

Fra Læsestuen fører Forstanderen os over til det nylig anlagte

Elektricitetsværk,

hvor Motoren stønner, og Akkumulatorene staar „til højre ret i to Geledder“. I et Skur ser vi med Misundelse en stor Bunke herligt skinnende Kul og ønsker den hjem i vor egen Kælder. Elektricitetsværket forsyner nu Skolen med elektrisk Lys over det hele, og det er morsomt at se de Lysekroner, man paa Husflidsafdelingen har forarbejdet. De er af Træ, men virker meget fikst. Det samme maa man sige, at Kuplerne efter Model af en Kirkeklokke gør. De er lavet specielt til Skolen.

Nu lyder imidlertid Skolens store, af Vedbend omslyngede Klokke, og vi skal til

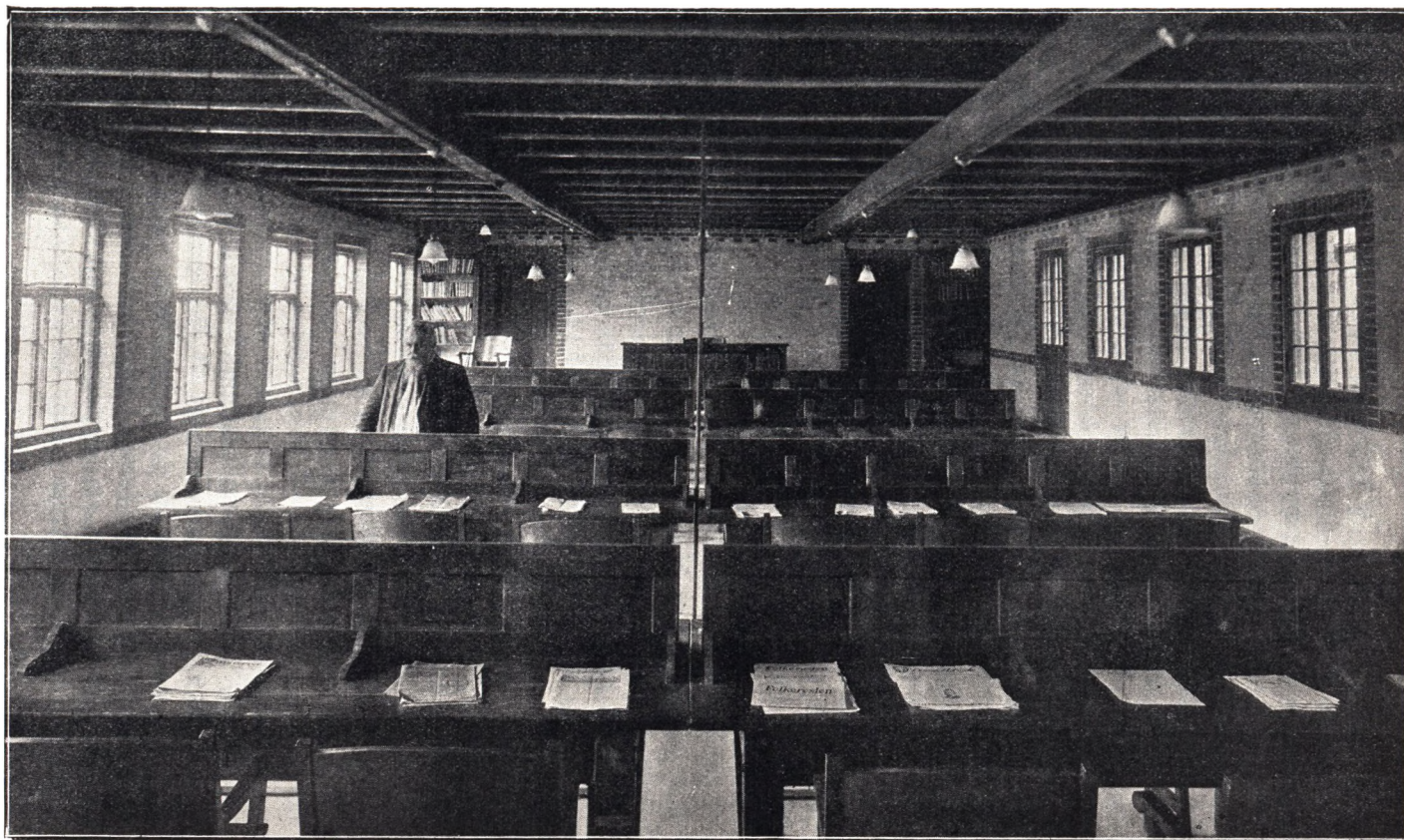
Foredrag.

I Foredragssalen, hvor alle Eleverne, der med alle Kursus tæller ca. 170, er forsamlede, kommer vi paa Skolebænk igen.

Forstander Klodskov indleder med at byde Velkommen til Statsbibliotekar Døssing og Pressens Repræsentanter. Vi mente, at vort Arbejde nu var saa vidt fremskredet, at vi kunde indbyde Statsbibliotekaren og Pressen og dermed indfri et gammelt Løfte. Vi har nu faaet indrettet Biblioteket og Læsestuen, og de er os umulige at undvære i Fremtiden. Dette er den bedste Maade, hvorpaa Skolen kan fortsættes i Hjemmenc. Det er Egnenes Foregangsmænd, der deltager i vore Kursus, og de kan saa sætte Bibliotekssagen i Gang hjemme.

Sang: »Hvad Solskin er for det sorte Muld«.

Bibliotek og Læsesal færdig til Brug.

Om Forholdene paa Skolen.

Skolens Bibliotekar, Olsen Thyregaard, talte derefter om Forholdene ved Skolens Læsestue. I Børne- og Ungdomsskolerne lærer man ikke at læse i bogstavelig Forstand, man lærer ikke at danne sig en Mening om det læste. I Højskolen og Folkeskolen er Undervisningen ved Foredrag og lidt Læsning, men i Læsestuen er det Selvstudium. Vi ser dog godt, at det ikke er denne Kundskab alene, det gælder — vi vil blot have Selvstudiet som et Led i Undervisningen. Undervisningen i Læsesalen gaar for sig under Vejledning af en Lærer, der nøje anviser de Bøger, man skal benytte; ogsaa skriftlige Opgaver udarbejdes her. Læreren giver Undervisning, og denne suppleres i Bøgerne. Vi har her i Biblioteket mange Bøger, som de fleste aldrig har set. Undervisningen falder 2 Gange om Ugen og strækker sig over 2 Timer ad Gangen. Vi har 7 Læsekredse med forskelligt Studium. Kursuset kræver en Del Tid, og Friaftenerne gaar med i Løbet. Til Grundlag for Studiet lægger vi en Grundbog — en Bog, der indeholder en kort Oversigt og en Studievejledning med Henvisninger til forskellige Bøger med Opgivelse af Side. Vi nøjes ikke med at læse — i Studiekredsen tvinges Deltagerne til at danne sig en Mening om det læste, idet dette bliver gennemgaaet af Eleverne selv. Deltagerne tvinges derved til at læse kritisk og at øve sig i Genfremstilling. Arbejdet i Fællesskab gaar ogsaa bedre end paa egen Haand. Selvfølgelig kan man ikke naa at læse Alverden paa den Tid, Kursuset varer, men man lærer meget deraf. Man faar en Vejledning i at læse Tidsskrifter, Opslagsbøger o. lign. Gennem Deltagerne gaar Oplysningen ud til den brede Del af Befolkningen, ud til Landsbyerne. Det er Læseværelsets Opgave at vænne Folk til at benytte de ledige Timer til Læsning.

Sang: »Er Lyset for de lærde blot«.

Statsbibliotekar Døssing indledede med at udtale en Tak til Skolen fra Statens Bogsamlingskomité, fordi den havde taget dette Arbejde op, og en Hyldest til Skolens Leder, der havde ofret det store Arbejde og de mange Penge paa et Foretagende, der her i Landet var det første i sin Art. I Tiderne vil det staa som en Ære for Skolen, at den tog dette op. Skolen skulde nok faa Glæde heraf, og vi maa haabe, at dette maa blive Mønstr

for mange andre. Her lærte Folk den gode Bevægelse og kunde saa gøre et Arbejde for det i Kommunerne.

Forstander Klodskov: Naar de to Talere har været tilfredse med vort Bibliotek, maa vi have været heldige med dette. Vi lever nu i en Tid, hvor alle skal paa Skole, men det var ønskeligt, om man var forberedt, naar man mødte paa Skolen, saa var Udbyttet større. Det var i Skolens Interesse, at Bøgerne blev brugt, men Bibliotekerne vilde ikke gøre Skolerne overflødige. Gennem Biblioteket kunde man sætte sig ind i Forholdene i andre Lande, og blev det for trangt herhjemme, var dette jo af stor Betydning. Taleren sluttede med en Tak til Foredragsholderne og en Tak til Pressen, der jo nu havde Ordet.

— Saa ringede Klokken atter, og Eleverne hastede over til Aftensbordene. Besøget var dermed endt, og i Kærehaves lukkede Vogn gik Turen hjemad, mens Komplekset lidt efter lidt blev borte i Mørket. (Efter „Ringsted Folketidende“ for 14. og 15. Febr. 1919).

*

Professor Steenberg.

Professor Steenberg, Formand i Studiekredsforeningen og Formand i Dansk Biblioteksforening aflagde Kærehave et Besøg sidst i November Maaned. Paa Grund af Sygdom har Professoren ikke tidligere set Læsesalen paa Kærehave. Han var baade imponeret og glad ved at se den.

*

Husmændenes Kald i vor Folkekultur.

Af Johan Skjoldborg.

Man har talt og skrevet en Del om, hvor meget vort Land skylder sine Husmænd, den næstyingste Stand, der har samlet sig og er brudt op for at vandre mod Lyset — den yngste er jo nemlig Landarbejderne, der netop i disse Dage kommer muslende ud af Krogene, man kunde maaske nærmere sige myldrende, idet de vejrer Morgenskæret af en ny Dag ogsaa for dem.

Og det er rigtigt, at Husmændene, den sidste Menneskealder særlig, har ydet deres Bidrag til Landets Dyrkning og Opkomst fuldt saa vel som andre flittige og brave Borgere. Men vi maa nu først for Alvor til at stille et nyt Spørgsmaal: Hvad skylder

Husmændene Danmark, hvilket Bidrag vil de sætte ind i vort Folkeliv, hvad har de tænkt at smykke deres gamle Moder med?

Det er nemlig det Spørgsmaal, som vil blive stillet enhver Stand, der vaagner og kommer til Skelsaar og Alder.

Den danske Bonde, Gaardmændene, har for sit Vedkommende besvaret Spørgsmaalet i Praksis, idet de i ideel Henseende har ført Folkehøjskolen frem, en Skole, der trods alt er Udslaget af en ejendommelig betydningsfuld Idé, og de har for det andet med stor Kraft sat Andelstanken ind i vort Folks økonomiske Tilværelse. Det er Gaardmændenes Ære.

Nu stilles Spørgsmaalet altsaa overfor Husmændene. For mig ligger Svaret lysende klart.

Mennesker vandrer hen over Jordens Breddegrader og gennem Historiens Aartusinder fra den ene Horisont til den næste; saaledes indtager vi Jorden. Sjælens evige Uro er Fremskridtets Kilde. Vandringsen foregaar gennem snævrere og videre Horisonter, men stedse ligger i det fjerne det materielles gyldne Høst og vinker, og bagved løfter sig dragende Idealernes blaa Bjergtoppe.

Da de Gaardmænd, der nu som ældre øver saa stor Indflydelse paa Styrelsen i vort Land, var unge, stod den samme Horisont for deres Øjne: kunde de nemlig faa Andelstanken gennemført, Folkehøjskolen og Foredragsvirksomheden til at blomstre i hvert Sogn, ja, saa var vi ved Verdens Ende.

Man gav sig paa Vandring, Gaardmændene førte Toget. I Strækningen, som siden er tilbagelagt, ligger Sporene i Landskabet: Andels-Mejerier og -Slagterier, Folkehøjskoler og Forsamlingshuse, Bygninger, man aldrig før havde kendt til. Et nyt Stykke Land er indtaget. Den Himmelrand, man saa for sine unge Øjne, er naaet.

Men fordi vi har Andelsselskaber og Højskoler, derfor er vi ikke ved Verdens Ende. Det viser sig klart nu. Nu da der aabner sig for os en hel ny Horisont.

Nu vil nemlig Spørgsmaalet for Landets Vedkommende i materiel Henseende blive, hvorledes vi skaffer let og billig Adgang til Jord for Landungdommen, der vil danne nye Hjem, for Husmændenes Børn og mangan en Gaardmands. Saa snart Krigen er forbi, vil Jordspørgsmaalet rejse sig med en hidtil ukendt Styrke og forlange en Løsning. Afspærringen omkring de sammenskrabede Godser vil blive fjernet under Arbejdet paa at skaffe Plads

til nye Hjem for Danmarks arbejdende Ungdom. Og her vil Husmændene blive Førere, hvis de følger deres naturlige Kald. Ikke fordi de er bedre end andre, men fordi de er mere naturligt interesserede i Løsningen end andre. Herremændene og Gaardejerne har Jord at dele mellem sine Børn, det har Husmændene ikke.

Og i Forbindelse med dette Arbejde maa Husmændene og den unge Slægt af Landboere vækkes til en ny Forstaaelse, en ny Kærlighed, en ny Glæde ved at dyrke Danmarks Jord.

Mangen Gaardmand er i den sidste Tid kommet langt fra sin Plov, langt fra Bondelivets naturlige Hjemliv og Levevis i Efterabelse af en Overflade, der har syntes ham mere fin og fornem. Og vi har set Bondens Sønner i det sidste Slægtled staa i en lang Række for at komme ind i Etaterne. At de kunde komme i en Uniform og blive fotograferet og komme hjem og staa paa Kommoden.

Som Landboerne skal vækkes til ret at skatte den overleverede skønne og værdige Bondestil i Tale, i Fremtræden, Bohave osv., fornyet i Overensstemmelse med Tidens berettigede Fremtidskrav, saaledes skal de ogsaa vækkes til at forstaa, at ingen Gerning er finere eller mere betydningsfuld end den at avle Føden til Danmarks Folk. Ikke heller kan en Gerning være mere poetisk og skøn end at pløje, saa og høste, at leve sit daglige Liv under Fuglesang, mellem Korn og duftende Kløver, medens Sol og Maane og Stjerner skrider hen over Landskabet. De skal vækkes til at fatte og skatte dette, saa de stolte og glade paany drages mod Landlivets Lyksalighed. Og samtidig med den almindelige Valgret i Haanden kræve fuld Retfærdighed i Godernes Fordeeling overalt.

Med denne Fornyelse denne Nytid — ja, dens Fane er Husmændene kaldet til at løfte og bære i den kommende Tid, saa Danmarks Landungdom kan vende sig til deres Fædres Jord og deres Fædres Gerning med en ny Glæde.

Naar vi da i den kommende Tid ser de nye Husmandsbyer rejse sig i Landet, hvor fordum Godserne bredte sig, saa har Husmændene, for denne Sides Vedkommende, svaret paa Spørgsmaalet om, hvormed de vil smykke deres gamle Moder:

Vi vil rejse nye Huse,
nye Hjem fra Strand til Strand.
med de hundredtusind Haver
smykket skal du staa, vort Land!

Og saa den anden Side, Oplysningen. For Folkeoplysningen er en forsømt Ting her i Landet, naar vi tænker paa, hvordan den kunde og burde være. Til Trods for al „Vækkelse“ hersker der nemlig stor aandelig Dovenskab her i Landet. Ingen kan blive virkelig oplyst ved at høre Foredrag. Det kan være en fortræffelig Indledning. Interesse kan vækkes for dette og hint, og Tilhørerne kan derved faa højst værdifulde personlige Tilskyndelser. Men virkelig Oplysning kan kun naas ved Selvarbejde. Og i Foredragets Land er aandeligt Arbejde, Studium, Bogen, en forsømt Ting. Naar vi væsentligt nøjes med Foredrag og Aviser, kan vor Folkeoplysning aldrig føre til andet end overfladisk Dannelse. Men en Almuesmand, som derimod fordyber sig i et lille Spørgsmaal, men grundigt, saa han faar en Fornemmelse af Tingenes Dybde, han er inde paa Studiets Vej, og han faar ved det Arbejde en Maalestok, som den, der nøjes med Foredrag og Aviser, intet Begreb har om, en Maalestok for, hvad det overhovedet vil sige at vide noget om noget.

Derfor maa vi nu paa Oplysningens Omraade frem mod en ny Horisont. Vi maa i Gang med at arbejde. Først i samme Grad som vi føres ind i Selvarbejde, Selvvirksomhed, naar vi frem til Oplysningens virkelige Udbytte. Fordybelse i Stoffet tvinger os til at sysselsætte os med Grundlaget for Ideerne, ved Fordybelser føres vi i direkte Forhold til Digterens og Granskerens Væsen, helt anderledes end ved Foredrag om Tingene, saa vi griber paa en ny, indtrængende Maade i vor Personlighed, samtidig med at vor Aand ved Arbejdet klares, og vi gennemrisles af Erkendelsens rene Glæde.

Vi giver maaske 30 Millioner ud aarlig til vore Børne- og Ungdomsskoler. Vi maa vist i den kommende Tid tænke paa at budgettere andre 30 Millioner til Bøger, Biblioteker og Læsesale, for at vi som voksne Mænd og Kvinder kan fortsætte og udnytte, hvad vi har lært i Skolen til Højnelse af vort Liv, saa vor Verden kan blive større, vort Sind stoltere og vor Vilje til Livet stærkere.

Vi har været saa heldige her i Danmark, at naar vi har taget et betydningsfuldt Skridt fremad i Folkefrihed, saa har vi samtidig faaet en Oplysningsbevægelse. Efter Stavnsbaandsløsningen kom Skoleloven af 1814. Efter Grundloven af 1849 fik vi Højskolen. Nu efter Grundloven af 1915 maa vi have ny Oplysningsbevægelse, thi Frihed og Oplysning maa følges ad i et harmonisk

Folkeliv. Hvis den Dag kom, da vort Folk følte sig ligegyldigt overfor intellektuelt og aandeligt Liv, da var det dømt til evig Trældom trods frie Love. Thi uden Oplysning gives ingen virkelig Frigørelse. Ja, selv i ufrie Tider kan Sjælen løfte sin Vinge. Da Almuen famlede sig frem gennem de mørke Aarhundreder, var der en Stjerne, der lyste for den gennem Eventyr, Salmer og Folkeviser, det var Digtningens skønne Verden. Hvad kan nemlig løfte Sjælen, sprede Lys og skabe Skønhed som Digtninger? Derfor naar Almuen heller aldrig frem til Livets høje Maal, uden at den faar Del i den Fryd og Smerte, som bæver i de digteriske Billeder af Livet — ikke uden at Digterens Sange kan klingende i dens Bryst.

Og naar vi nu skal hen mod den nye Horisont, maa vi gøre Regning paa Husmændene, de nyopdukkende friske Landbofolk. Gaardmændene har været i Spidsen paa den foregaaende Tur, men nogle er blevet trætte, andre er faldet til Ro i det en Gang erhvervede, mange har svært ved at forny sig. Da er det heldigt, at vi har den unge Husmandsstand med friske Kræfter, der kan melde sig til Tjeneste i Folkets Sag.

Og naar det særlig kan betegnes som et Kald for Husmændene at føre an her, er det ogsaa, fordi den nye Oplysningstid hænger sammen med Hjemlivets Oprejsning. Vi er nemlig i for høj Grad blevet centrifugeret ud af Hjemmene. Vi skal have baade de gamle og de unge samlet hjem fra Vejene, hjem fra det indholdsløse Selskabsliv — til Hjemmet, til Læsestuen, til Ro og til Arbejdet. Nu ligger Hjemlivets Oprejsning lettere for Husmændene, fordi de er nødt til at være hjemme, da de ikke har Raad til at holde fremmede til at passe deres Dyr og Børn. Og derfor er det rimeligt, at de er mere oplagt til at faa noget Udbytte af Hjemlivet, mere end dem, der har Raad og Tid til Selskabelighed, og dem, der er kommet i Vane med den udfarende Maade at leve paa.

Af disse Grunde er det, at Kaldet til at føre an paa den nye Oplysningsvej naturligt tilfalder Husmændene. Og de skal nok faa Følgeskab og Kammerater af Landets Ungdom og af Byarbejdernes Ungdom, thi ogsaa den begynder saa smaat at vaagne til Oplysningssagen.

Just i denne Tid vokser Bibliotekssagen frem, Studiekredsforeninger og Bogsamlingsfolkene samler sig. Og just i samme Tid træder den nye Husmandsstand frem i Lyset. De to Kredse skal

mødes i Foraarets Tid — som i sin Tid Gaardmændene og Højskolen mødtes — til et frugtbart Sommerliv.

Naar saa Vejen til den næste Horisont er tilbagelagt, vil Sporene ligge i Landet efter os: de nye Husmandsbyer, Bibliotekerne og Læsestuerne. Et nyt Stykke Land er atter indtaget. Og til den Tid vil der nok vise sig endnu en ny Horisont for det fremad higende Folk.

Husmænd! Er det ikke manende fuldt af Storhed, af Glæde og Ansvar at blive kaldet til Tjeneste i sit Folk?

Husmændene har hidtil trasket bagefter. Nu er det deres Tid til at gaa foran med Fanen, og hvis I følger Kaldet, da tør jeg spaa jer en ærefuld Plads i Fremtiden, som I nu har haft et lykkeligt Gennembrud. Et Leve for dette nye Danmark!

*

Sjællands Forsamlingsbygning.

For 10—12 Aar siden saa jeg, at der var nedsat et Udvalg, hvis Opgave er at finde den By paa Sjælland, der har de bedste Betingelser for at blive Samlingsbyen. Jeg haaber, at Udvalget ikke tager det ilde op, naar jeg i den Anledning kommer med et Par Bemærkninger og et Forslag. Endnu er det vel Tid, og Spørgsmaalet paa en Maade udbudt i offentlig Konkurrence imellem Sjællands Byer.

Jeg har lidt Forkundskaber i den Retning, og Forkundskaber er — som H. C. Andersen' sagde — nyttige.

For 18 Aar siden fik jeg den Opgave af Staten at finde den bedste Plads for Øernes Husmandsskole. Den Opgave var ikke saa begrænset, som denne er det. Jeg kunde gaa til Fyn, Lolland-Falster eller blive paa Sjælland. Jeg lagde Landkortet for mig og satte Mærke ved forskellige Byer, og saa bad jeg, som Elieser bad, da han rejste ud for at finde Rebekka: Lad nu min Rejse lykkes...! Jeg skrev til de afmærkede Byer, om jeg maatte komme. Jeg blev modtaget med aabne Arme og vist rundt. Jo flere Steder, jeg saa paa, desto vanskeligere blev Valget, og tilsidst var jeg ved at tro, at det vilde ende med, at jeg kom til at tælle paa Knapperne for at faa en Afgørelse. Men saa en Dag kom jeg til Ringsted og Kærehave. Fra den Stund var Valget for mit Vedkommende afgjort; der skulde Skolen ligge. Nu er det 18 Aar

siden; men jeg har ikke et Øjeblik fortrudt mit Valg, tværtimod nu er jeg overbevist om, at Skolen kunde ikke faa en bedre Plads i hele Landet. Jeg ønsker, at det nedsatte Udvalg maa være lige saa heldigt, som jeg var.

Ser vi paa Sjællandskortet, saadan som Landet ligger i Øjeblikket, og ikke tænker paa Fremtiden, saa vilde Spørgsmaalet — for ikke at sige Striden — vel komme til at staa mellem Hillerød, Roskilde, Næstved og Slagelse. — Ringsted kan jeg godt tænke mig har sidst eller slet ikke været med i Overvejelserne; men saadan bør der ikke ses paa den Opgave; thi det kan blive til stor Skade for Udviklingen i Fremtiden, selv om der kunde være en lille øjeblikkelig Vinding ved at vælge en af de fire først nævnte Byer. De har i Virkeligheden alle kun lokal — ikke central — Beliggenhed for Sjælland, derfor kan de ikke komme i Betragtning.

Jeg tror, det er en Lykke for Ringsted, at der er fire andre — jeg vil gerne sige meget ansete større og mere velhavende — Byer. — Undskyld mig, hvis der er flere, som er Bejlere til Sjællands Forsamlingsbygning.

„Hvor der har været Vand før, kommer der Vand igen,“ siger det gamle Ord, og Ringsted har en Gang været Hovedsamlingsstedet i Danmark. Det var i Danmarks Stortid, og her er værdifulde Minder om den Tid endnu. — Sct. Bendts Kirke — det store Torv. — En saadan Samlingstid og Stortid venter vi igen. Lad os forberede os til at tage imod den ved at lægge Sjællands Forsamlings Hus i Ringsted.

Skal Sjælland indskrives i en Cirkel, falder Centrum nærmest ved Ringsted. Fra Ringsted udgaar gamle, gode Landeveje i alle Retninger saa lige som Stregerne paa et Kompas. I Ringsted krydser Hovedbanerne fra Øst og Vest fra Syd og Nord hinanden, og vi har Køgebanen. Ved Ringsted kan der let findes en Plads saa velbeliggende for By og Bane som ønskes kan, og sidst, men ikke mindst, vil jeg fremhæve, at Ringsted Bys Borgere og Midtsjællands Beboere er — alle andre ufortalt — Folk med et stort og vidt Syn. De har faaet det i Arv og af at leve paa Toppen af den frugtbare, midtsjællandske Højslette.

Vi ser, at Kredsene bestandig bliver større, tidligere samlede en Egns Befolknings Interesser sig i den nærmeste Købstad, og udenfor den Kreds havde de ikke synderlig Interesse. Nu bliver

Kredsene større, Befolkningens Interesser gaar til Landsdelens Grænser eller videre. Lolland-Falster flytter sammen i Nykøbing; men smukkest ser vi det paa Fyn, der er Tanken virkeliggjort. I Fyns Forsamlingshus i Odense samles Fynboerne, det har allerede haft stor Betydning for Øens Befolkning; thi der er og i Fremtiden bliver der langt flere Opgaver, som en Landsdels Befolkning maa samle sig om og drøfte i Fællesskab. Derfor er det af overordentlig stor Betydning, at Sjællands Forsamlings Hus ligger i Centrum af Sjælland! I Ringsted!

Man behøver ikke at være Spaamand for at kunne forudsige, at den Tid vil komme, da Fynboere, Lolland-Falstringer og Sjællændere er skilte ved de smalle Bælter, som nu danner Grænserne; men at de vil samles og drøfte Øboernes fælles Interesser og Opgaver. Naar den Tid kommer — og den kan komme snart — saa er det godt, for at der ikke skal blive Strid om Mødestedet, at Ringsted ogsaa ligger saaledes, at man fra de yderste Grænser paa Sjælland, Fyn og Lolland-Falster har lige nær til Stedet. Tag Kortet frem og se selv. Saadan ligger Ringsted!

Kærehave, den 8. Maj 1920.

N. J. N. K.

*

1920.

Atter er Aarets Hjul gaaet en Omgang rundt. Atter staar Udsendelsen af vort kære Elevblad for Døren. Mærker vi det ikke paa anden Maade, saa mindes vi levende derom gennem Brevkortene med Adresseforandringerne, som allerede nu en Tid er strømmet ind — et glædeligt Vidnesbyrd om, at Tankerne fra de mange derude omkring ofte søger Vej til Kærehave, alle de venlige Tanker, som vi slet ikke kan undvære.

Vi prøver at lade Tankerne gaa tilbage og forsøge at give et lille Rundskue over Aaret, der svandt, siden I sidst modtog Hilsen gennem Elevbladet.

Vi havde den Glæde sidste Vinter at have modtaget en usædvanlig arbejdsom og interesseret Flok unge Karle og Piger, en Flok, som det var en sand Glæde og Fornøjelse at sætte i Gang og arbejde videre med. Og der blev arbejdet. Alt var i fuld Fart inden Juleferien, og glade tog de fat igen efter denne.

Som sædvanlig samledes vi efter Juleferien om Juletræet. Det var denne Gang anbragt i Foredragssalen; det var noget ganske nyt; men der var ogsaa en anden Overraskelse. Forstander Klodskov havde nemlig faaet overladt til Laans en Samling af de smaa elektriske Pærer, som oplyser og pynter det store Juletræ paa Københavns Raadhusplads i Dagene før Jul. Det var en Idé, og det var et Væld af Lys, kun samlede vi den hyggelige Grandufts, som hører med til Juletræ og Julestemning. Der veksledes med Taler og Sange. Det var en smuk Indledning til det nye Aars Arbejde.

Vi skulde dog ikke have Lov at arbejde uforstyrret. Atter meldte den „Spanske“ sin Ankomst. Det var en uhyggelig Gæst, og vi havde til den Tid levet i Frygt og Haab, men Haabet glippede. Vi maatte, hvor nødig vi vilde, tage imod den. Den blev haard. „Lazarettet“ blev fyldt, til Tider næsten overfyldt; de haardest angrebne kom paa Sygehuset i Ringsted; to af disse bukkede under, og to andre, som var taget til deres Hjem, døde der — fire faldt som Ofre. Det var mørke og tunge Dage, som var svære at komme igennem. Der lagde sig Alvor og Stilhed over de unge og ellers saa livsglade Sind, og det er forstaaeligt, at det er vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at holde Skolearbejdet i det vanlige Tempo. At høre Foredrag og læse Lektier kræver Koncentration, Samling af Tankerne; men det er svært, naar Tankerne netop vil være andre Steder, og de er i saadanne Dage mest hos de syge Kammerater.

Dog har vi ogsaa lyse og gode Minder fra disse ellers saa tunge og mørke Dage, Minder, som vi gemmer, men ikke glemmer. Der var Forstaaelse, Deltagelse og Hjælpsomhed, og under det altsammen levede vi os nærmere og inderligere sammen. I saadanne Dage er det strengt, men dog ogsaa taknemligt at være Sygeplejerske. Nu haaber vi saa inderligt, at vi i Vinter maa være fri.

At Forstander Klodskov samtidig laa alvorligt syg, gjorde ikke Tilstanden lysere. Klodskov har en egen Evne til — trods Modgang — at bevare sit barnlige lyse Sind, som ofte lever op i Tilværelsen. Vi naaede end ikke at faa ham op til hans Fødselsdag, den 19de Februar; men Fødselsdag holdt vi alligevel, og Fru Klodskov maatte da være baade Vært og Værtinde og næsten Fødselsdagsbarn med; men hun klarede det altsammen fint — trods Øjnenes Svigten.

Forstanderen var en af de sidste, der kom „paa Benene“. Nu begyndte Ryggene at rettes og Hovederne at løftes. Der maatte tages fat, og der blev taget fat. Man nøjedes ikke en Gang med det, der af Lærerne forlangtes gennemgaaet af Lektier; der var en Del, der havde Mod paa mere, og som i Fællesskab tog fat for at studere et Emne mere grundigt; der dannedes Studiekredse i forskellige Emner. Det siges at være meget spændende med en saadan Studiekreds. „Foredragsholderen“ skal kunne sine Ting perfekt, for Tilhørerne har studeret det samme, og ve ham, hvis han ikke klarer Tingene rigtigt, saa vanker der til ham af Kritik bagefter.

Der blev ogsaa Tid til en à to Aftener ugentlig at indøve gamle danske Folkedanse. Det var en Fornøjelse at se den Energi og Interesse, der vistest for de gamle Danse. Kvikke, nydelige og rigtig gammel kærnedanske er de; de passer til os. Her er indlagt dansk Humør og Lune, og her er Kraft og Ynde i passende Blanding. De passer os, for de er født ud af det danske Folk. Desværre kom ogsaa der den „Spanske“ i Vejen, saa vi ikke naaede det Maal, vi fra først af havde sat os; men fornøjelige Timer var det, hvad vi ogsaa meget kunde takke Hans Jørgen Pedersens udmærkede Musik for.

Fornøjelsesudvalget sørgede trolig for at forkorte Søndagene. Flere Gange hørte vi Fælleslæsning. Der læstes „Æ Bindstouw“ af Blicher og „Soldaterløjer“ af Hostrup o. a. Sang og Musik hørte ogsaa jævnligen med i Søndagenes Underholdninger. Vi mindes Hans Petersen som den indholdsrige og utrættelige Sanger. Vinterholdets Auktion plejer altid at være noget af en Begivenhed, og sidste Vinter havde vi endda hele to; Sogneraadvalg havde vi ogsaa med alt til Faget henhørende. Ja, der blev arbejdet, og før vi saa os om, var det April; dog kom den ikke bag paa os. Vi sluttede med Udstilling af de kvindelige Elevers Haandarbejder og Opvisning af Karlens Gymnastik. Svejstrup og hans Elever i Gymnastiksalen havde gensidig Ære af hinanden. Det var et smukt Syn at se alle de smidige og ranke Kroppe udføre de mange nydelige Øvelser. Vinterholdet spredtes, men Mindet om det har vi tilbage.

April plejer at være Omvæltningernes Maaned rundt omkring i al Almindelighed og paa Kærehave i Særdeleshed. I Aar skete der ikke noget særlig revolutionerende — jo, det er sandt, vi fik

installeret Dampgrydeanlæg i Køkkenet og Opvaskemaskine i Opvaskerummet, saa det er altsammen meget komfortabelt; men ude omkring var der temmelig roligt og stille. Det vaade Foraar lagde en stærk Dæmper paa alt Udendørsarbejde.

Men ellers er April jo en Maaned, hvor vi puster ud og ruster os til atter at tage fat med friske Kræfter. Der kalkes og pudses, bankes og børstes, vaskes og skures fra Kvist til Kælder, og det er ikke nogen lille Omgang.

Saa forener Naturen udenfor sig med vore Anstrengelser indendørs. Den ifører sig den herligste Dragt. Skovbunden er et eneste stort Blomstertæppe, og straks derefter grønnes Bøgenes Kroner. Alt er i Festdragt, og det er de unge Piger ogsaa, som kommer til Maj; de ser saa festlige og spørgende ud, men der er ikke lang Tid til at holde Ansigtet i Spørgsmaalstegn. De maa straks i Arbejde, for de faar ikke Mad, før de selv har lavet den; Kjolerne skal sys, men først skal Mønstrene tegnes og klippes, og det gælder om at maale nøjagtigt, saa der kan komme Facon paa Tingene; men Fart er der paa, og den ene Kjole løber af Stabelen efter den anden. Linned skal ogsaa sys, og Broderier maa endelig ikke forglemmes, særlig den fine gamle danske Hedebo-syning. Der er Tavshed og Andagt over Pigerne, naar Traadene skal tælles og klippes, for tæller og klipper man galt, saa hævner det sig. Dog forlægges ofte Arbejdet fra Skolestuen til en Plads i det frie. Fuglesangen forstyrrer ikke, den er kun med til at forhøje Hyggen og Festligheden.

En Del af Eleverne er Søstre til forhenværende Elever. De kender næsten Forholdene, før de kommer her, og vi synes, vi kender dem med det samme; det hjælper ogsaa til, at Holdet hurtig føler sig hjemme i Omgivelserne. Til Søndagen pudses „Hesten“, og Omegnen tages i Øjesyn. Enkelte vover sig ud alene, men Pigerne tager dog mest ud i Flok og Følge. En enkelt Gang flottes vi os, naar Vejret er særlig smukt, og anvender en Hverdags til en Sorøtur eller til en Udflugt til Giesegaard eller Bregentved eller Gisselfeld, de to store, smukke Herregaarde i Syd-sjælland. Turen til Haraldsted og til Hagbards og Signes Høje er kun for Smuttare at regne.

Elevmødedagene kommer som en behagelig Afveksling, og det er fornøjeligt for Pigerne og for os alle at se de „gamle“ rykke ind og tage Kærehave i Besiddelse. Dagen er rig paa Ind-

tryk og Afveksling, og den er lang. De elektriske Lamper i Skoven og paa Festpladsen maa tændes for at gøre den lange Sommerdag lidt længere, før de alle bliver færdige til Afsked. Knap har vi faaet Elevmødefesten ud af Sind og Tanke, før Husmændene fra Sorø Amt med Koner og Børn holder deres Indtog for at fejre deres aarlige Sommerstævne under de brede Eges og Bøges Kroner. Det er ogsaa en af Sommerens Festdage.

En stor Oplevelse var Genforeningsdagen. Alle Skolens Beboere mødte for at deltage i Optoget fra Kærehave, som skulde danne Led i det store Optog gennem Ringsted By. Vi stillede op paa Festpladsen; allerforrest Skolens store, mægtige Flag, derefter Hornblæseren, saa Forstanderen og derefter Skolens Elever, Kursusdeltagere, Lærerinder, Lærere og faste Folk i skøn Forening. Vi marcherede saa til Ringsted, hvor vi fik Plads i det store Optog for at gaa gennem Byen og til Anlæget, hvor der blev holdt Taler, sunget og spillet til gamle Danmarks Pris.

Et Hold rejsende Husmandskoner lagde ogsaa i Sommerens Løb Vejen om ad Kærehave for at høre, se og lære. Det var lidt sent paa Eftermiddagen, før de ankom, og sent blev det, før de var færdige til at tage afsted sammen med deres Værtsfolk, hos hvem de skulde bo om Natten. Interesserede var de, men trætte var de ogsaa. Dagens Program havde været omfattende, og vi fik et tydeligt Indtryk af, at det at være rejsende Husmandskone er „ej blot til Lyst“. Inden de tog herfra, fik de serveret Jordbær.

Et Hold rejsende svenske Landmænd kommer ogsaa blandt dem, som maa nævnes af de mange, mange, der aarlig og især om Sommeren besøger Kærehave.

Sommerens tre første Maaneder svandt som et Pust, og saa tynder det allerede ud i Flokken; helst beholdt vi dem alle i 5 Maaneder, men Høsten og Travlheden derhjemme kalder. Dog beholdt vi en pæn lille Flok de to sidste Maaneder, og de arbejdede, saa der knapt blev et ledigt Øjeblik tilovers til Festpladsen. Snart meldte Skovens gullige Farver, at Oktober var i Farvandet. Saa pakkedes de sidste Kufferter. Flokken spredtes, hver gik til sit Arbejde, som ventede derude, og her blev Stilhed.

Ja, det var et Rundskue i grove Træk. Meget mere trænger sig paa, som ogsaa skulde nævnes, men her faar det være slut.

For dem, som kender Forholdene her paa Skolen, er det en

lille Opfriskning af gamle Minder, og for dem, som ikke kender særlig meget til Skolen, er det et lille Kig indenfor, og jeg har valgt nogle af de mange Ting, som lægger Festglans og Kulør over Arbejdet.

Østerbo, d. 24. November 1920.

Sørine Thyregaard.

*

Mit Hjem.

En af Kærehaves gamle Elever, *Anders Bak* fra Taasinge, deltog som Soldat i en Præmiekonkurrence i Anledning af „Hjemmets Dag“, om hvem der kunde skrive det bedste Stykke om „mit Hjem“. *Anders Bak* vandt Præmien, en meget smuk Strøske af Sølv. Artiklen gengiver vi her.

For ca. 25 Aar siden besluttede et Par unge fattige Tjenestefolk at sætte Foden under eget Bord. Med nogle faa Hundrede Kroner sammensparet Kapital som Indsats i det vovelige Spil, som Livet tegnede til at skulle blive for dem, overtog de hans fædrene Hjem, en Ejendom paa ca. 10 Tdr. Land med gamle, næsten faldefærdige Bygninger og ringe Besætning; i Tilgift maatte de svare Aftægt til hans Forældre. Det var alt andet end blide Kaar, „Per“ og Katrine gik ind til, da de begyndte, — deroppe langt imod Nord, ved Jyllands Vestkyst, i Læ for de barske Vinde bag Klittens endeløse, nøgne Flyvesandsbanker. Naar Vinden kom ovre fra Englands Kyster, havde den over de milevide Havflader haft fri Fart; intet havde standset den paa dens vilde Flugt; først da den naaede de danske Strande, mødte den Modstand. Mens Havet larmende og fraadende skyllede Sand og Grus, undertiden Vraggods ind mod Kysten, fo'r Blæsten hylende imod de høje, af Vinden optaarnede Sandbanker, saa Sandet stod i hvirvlende Støvskyer ind over Landet og lagde for hver Gang et tykkere og tykkere Sandlag over den fede Muld. Kampen for Mennesketilværelse blev haabløs, og Flugten for Havet er foregaaet længere og længere ind i Landet, indtil man fandt et Middel til at dæmpe Sandflugten. Videre fo'r Blæsten gennem Lyngen, gørende forgæves Forsøg paa at rykke den op med Rode; men Lyngen er en trofast Vagtpost, som kun faar

Utak til Løn. Paa sin Fart jog Vinden pibende igennem Glamhullerne i Saltum Kirkes Taarn og med ubrudt Kraft videre over hele Landet mod mit Hjem, hvor den hylede omkring Hus-hjørnerne, plukkede i Taget og slog med Dørene. Da mine Forældre grundede det Hjem, som op igennem Barndommens Lyk- ketid skulde blive Arnestedet for alle mine Drømme og Længs- ler, var der endnu Lergulv i Stuerne og Alkovesenge i „Senge- kammeret“. Først senere blev der i mit Hjem lagt Stengulv, som igen er blevet afløst af et varmere, men ikke nær saa pynteligt Brædegulv. Der var i de første Aar Travlhed ude som inde, hvad der forresten ogsaa er endnu; men trods Travlheden blev ingen Lejlighed til at følge med i Tidens store Spørgsmaal for- spildt, ligesom mit Hjem stadig blev ved at holde Forbindelsen med de unge vedlige. Saaledes husker jeg, saa langt som det er mig muligt at huske tilbage, at en Del unge samledes i mit Hjem om Aftenen, naar Dagens Gerning var tilendebragt. Der blev saa diskuteret, fortalt Historier, sunget Sange, mest Folke- viser.

Mit Hjem var et fattigt, men lykkeligt Hjem, og der skulde spares, hvis „Per“ og Katrine skulde svare enhver sit og selv opholde Livet; derfor maatte vi Børn saa tidlig, vi kunde, gøre Gavns Nytte, hjælpe til.

Mine Forældre fortæller saaledes, at jeg allerede, da jeg var 4 Aar gammel, under Ledsagelse af min Moder blev sendt ud i Engene med Køerne; derude gik jeg saa hele Dagen, til min Moder om Aftenen kom og hentede mig hjem.

Et andet lille Træk, som staar skarpt i min Erindring, er dette, naar vi Børn, morgenduelige som Børn er flest, var krav- let op af Sengen og paa bare Ben trippede hen over det vinter- kolde Stengulv for at se, om der ikke i Bordskuffen skulde være et Stykke bart Sigtebrød. Hvor var vor Glæde ubeskrivelig, naar vi fandt et Stykke bart Sigtebrød! Ikke engang et Stykke Lag- kage vil nu smage saa godt, som det Stykke Sigtebrød, som mine Forældres Møje og Paapasselighed havde formaaet at skaffe til Veje i Anledning af Julehøjtiden.

Far og Moder sørgede først og fremmest for, at vi Børn kun- de faa saa god en Opdragelse, som det fattige Hjem formaaede at give os. Hvad mine Forældre var gaaet glip af i Skolekund- skaber og Uddannelse, vilde de saa inderlig gerne, at vi maatte

naa, saa vi kunde møde godt rustede til at tage Kampen op for Tilværelsen. Tolv Aar gammel blev jeg revet ud af Barndomslivets lykkelige Idyl, for ude blandt fremmede Mennesker at skulle prøve at klare mig selv, og det er ikke lutter Hvedebrødsdage, der bliver budt en 12-Aars Hyrdedreng. At jeg havde haft et godt Hjem, ja, det vidste jeg jo egentlig nok, men først da jeg kom ud blandt Fremmede, lærte jeg tilfulde at forstaa, hvad mit Hjem egentlig var værd, og hvad Betydning det havde haft for mig.

Men gaar det ikke stadig saadan, at „det, som man højest skatter, dets Værdi man sjældent fatter“. Og først da lærte jeg, at det Fadervor, som min Moder havde lært mig, egentlig i dybere Forstand havde været det, der havde hjulpet mig over alle Vanskeligheder, naar Fristeren havde været mig nær. Og først da forstod jeg, hvad min Moder vilde mig, naar hun havde fortalt os Børn om hendes Slægts Degeneration gennem Drikeri, vist os, hvorledes Folk drikker Penge og Fornuft op. Min Moders maalbevidste Arbejde paa at gøre os til Arbejdere i Afholdsarbejdet har baaret sin Frugt, saa jeg den Dag i Dag ser det farlige i Drikkeriet.

Den kristelige Grundtone, som gik igennem mit Hjem, samt det gode Eksempel, der altid i Hjemmet blev vist os Børn, var den Rigdom, vi Børn fik i Arv fra vort Hjem, ædelt Guld, bedre findes ikke; det bærer Slægten oppe i gode og daarlige Tider.

Derfor siger jeg: Lykkelige Ungdom, der har faaet et kristeligt Hjem i Vuggegave. Bønnen vil for dem overvinde alle Vanskeligheder. Min Moders Ord, min Faders Daad er det, som har indviet mig til den Manddomsgerning, jeg nu tager fat paa.

Skulde jeg i Korthed sammenfatte mit Hjems Betydning for mig, saa kommer jeg til at sige med Englænderen: „Mit Hjem er min Fæstning“, mit Værn, og det betyder noget.

Anders Bak.

*

Familien Thyregård.

Vi havde haabet: „At Legen den skulde gaa op i de graaende Dage“.

Thi det er sandt, at Arbejdet og Samarbejdet med Fru Thy-

regaard og Thyregaard har været som en Leg. De var ikke for unge til at forstaa os og Arbejdet her, og vi har ikke været for gamle til at gaa ind paa deres Idéer og Tanker. Vi har trods Aldersforskellen kunnet arbejde i Takt og været lige, og „lige Børn de lege bedst“.

Vi vidste, at Elever og Kursusdeltagere var i gode Hænder, naar de var hos Fru Thyregaard eller Thyregaard, de tog sig af alt, som om det var deres eget, de sparede sig ikke, og de aabnede gerne deres Hjem for Elever og Kursusdeltagere. De følte Arbejdets Glæde, og det var den, som bar over alle Vanskeligheder og bevarede dem friske og glade.

Nu har de fire Østerboere deres Hjem paa Salling Ungdomsskole i Jebjerg. Der skal de nu slaa Rod. Fru Thyregaard er Jyde, men hun var nu saa rodfæstet her i Kærehave, at Omplantningen maaske vil blive strengest for hende.

Thyregaard er her fra Egnen; men da han en Tid har opholdt sig i Jylland, saa ved han, at han kan „taale Klimaet“, og det har altid været hans Lyst at planlægge en Undervisning, der passede for de unge fra 14 til 18 Aar. Nu havde han den Alder og Modenhed, som skal til, og Salling var vistnok det Sted, hvor han helst vilde begynde, derfor vil han nok paa alle Maader komme i sit rette Element i Jebjerg.

Herdis er nu 13½ Aar, og for hende vil Østerbo og Kærehave sikkert altid staa som det lyse og lykkelige Barndomshjem, selv om hun hurtigt lærer at tale det jyske Sprog lige saa godt som en indfødt.

Den lille Karen Margrethe kan ikke huske os; men vi kan ikke glemme hende. Nej, vi kan ikke glemme nogen af dem, og vi vil heller ikke gøre os Umage derfor — tværtimod. Fra Østerbo har vi gode Minder fra lyse og lykkelige Dage og fra alvorlige og tunge Dage. Vi ved ikke, hvilke vi skal takke mest for, men vi vil gemme dem alle.

I vort Hjem har baade Thyregaard, Fru Thyregaard og Herdis været ikke blot Pensionærer, men ogsaa Familiemedlemmer og Barn af Huset. Ja, saa nær kunde vi taale at være hverandre daglig i flere Aar, uden at Venskabet blev brudt. Da de flyttede sammen i Østerbo, følte vi det som et Savn i vort Hjem. Min Kone sagde tit: „Herdis vil vi beholde“; men hun slog ud med Armene og drejede rundt paa Hælen. Hun vilde hjem til

Østerbo. Dog, Vejen mellem Østerbo og os blev aldrig lang og tung for hende. Hun var en Solstraale, der bragte Lys og Varme til begge Hjem.

Kærehave og vi har mistet meget ved, at de fire fra Østerbo rejste herfra; men godt er det, at vi kunde skilles med en hjertelig Tak for de Aar, vi har kendt hverandre, og med de bedste Ønsker om Lykke i det nye Hjem og i den nye Gerning.

Kærehave, Ringsted, den 15de November 1921.

Margrethe og Klodskov.

*

Til Bloksbjerg.

Der er altid noget dragende ved det ukendte. Som Dansker og Slettebo maatte jeg derfor ganske naturligt føle mig draget af Bjergene, og specielt Bloksbjerg har jo en egen Eventyrglans over sit Navn. Med store Forventninger begyndte jeg Turen, og jeg blev ikke skuffet. Herligt er der i Harz-Bjergene, men Hotellernes Mængde fortæller da ogsaa tydeligt nok, at mange rejser dertil for at nyde den vidunderlige Natur.

Rejsen gik fra Leipzig, for Resten i Huj og Hast, idet vi i sidste Øjeblik opdagede, at vi havde set en Time galt paa Togplanen. Middagsmaden stod netop paa Bordet, og jeg skal love for, at der kom Sving i Spiseskeerne ved den Opdagelse, og Støvlerne knirkede i Eksprestempo, da vi jog til Stationen. Men Toget naaedes, og vi rullede af, ud mod Eventyret — ad Bloksbjerg til.

Foreløbig var der dog intet usædvanligt. De første Timer gik det gennem de sædvanlige tyske flade Sletter med daarlige og daarligt drevne Marker, hvor Køer, Stude og Heste hjalp hinanden med at trække Ploven. Jeg var ved at blive døsigt, for vi havde kørt længe. Billetten kostede 40 Mark, og for den Pris rejser man langt i Tyskland. Saa kom jeg pludselig til at se ud ad Vinduet og blev med det samme lysvaagen. For første Gang i mit Liv saa jeg Bjerge. Mørke, bølgede Linier i Horisonten var det ganske vist kun, men jeg vidste, det var Harzen, Maalet for vor Rejse.

Jo længere Toget førte os frem, des højere blev Bølgelinien,

og da vi endelig stod ud ved den lille By Thale, hævdede Klipperne sig lige foran os flere Hundrede Meter. — Vidunderligt var det at staa der i Dalbunden, hvor en lille Flod snoede sig brusende frem mellem Flodsengens store Sten, og se op over disse bratte Fjeldvægge, belyst af Aftensolen og klædt i Efteraarets gulgrønne Løvdragt, hvor Stenen da ikke stod saa stejlt, at ingen Rod kunde fæstne sig. Og endnu dejligere blev det, da vi kom til Tops. Det var højt og Vejen stejlt; men saa laa den ogsaa dybt dernede, Thale, med sine røde Tage, og hvor Byen hørte op, begyndte Markerne grønne eller gule, langt, langt ud, til alt tabte sig i Synskredsens Taager. Og til den anden Side, ja, der laa Harzens Bjergland. Kæde ved Kæde, Top ved Top bølgede det sig, saa langt Øjet rakte, og langt ude i blaalig Dis skimtedes en Kegle, højere end de andre: Bloksbjerg.

Det skumrede imidlertid stærkt. Solen var forlængst dukket ned bag de fjerne Bjerge, og vi maatte tilbage til Thale for at faa udhvilet til Morgendagens Strabadser. Fra et højt Udsigtspunkt saa vi atter ud over Byen, som den laa der paa begge Sider af Floden, kilet ind mellem Klipperne; men nu havde Billedet forandret sig. Mørket var faldet paa, og Hundreder af Lys blinkede, hvor før Husene havde været at se. En Sø lignede det, dybt nede, oversaaet med smaa funklende Ildbølger. Et betagende Syn, som det var vanskeligt at rive sig løs fra. Men Tiden gik, vi maatte tilbage, og Nedstigningen begyndte. Mellem Bjergsidens Træer var der saa mørkt, at Stien vanskelig kunde skelnes. Det gjaldt derfor om at holde sig over mod Klippen; kom man for langt til den modsatte Side, kunde man ved et Fejltrin styrte ned. Bjerget var nemlig meget stejlt, saa Stien var sprængt eller gravet ind i Klippesiden som en Slags Hylde og slyngede sig i mange Zig-Zag frem og tilbage. Pludselig kom vi til at tvivle om, hvorvidt det nu var den rigtige Sti, vi fulgte. Var den forkert, saa det jo unægtelig ikke særlig rart ud for os, ravende mørkt som det efterhaanden var blevet. Naa, der var ikke andet at gøre end at fortsætte for om muligt at komme til et Sted, hvor vi kunde faa Vished. Kravle op igen for paa den Maade at blive sikre paa Vejen var en nederdrægtig besværlig Løsning. Altsaa, vi fortsatte, og Stien var den rigtige. Vi havnede velbeholdne paa vort Hotel, og tidligt næste Morgen brød vi op, Bloksbjerg skulde naas, selv om der ogsaa var

langt dertil. Opad og opad gik det til et Klippeparti, som kaldtes Heksedansepladsen. Jeg har altid tidligere troet, at Heksene dansede paa Bloksbjerg. Det gør de altsaa ikke. Dansepladsen er flere Mil derfra. For Resten stiller de nævnte Damer ikke store Fordringer til Dansegulvet, for det er op og ned, stejle Tinder og bratte Skrænter, der, hvor de siges at holde til; men dem om det. Storartet var det. Hvem der har set Almindingen paa Bornholm, kan gøre sig en lille Forestilling om, hvordan der er, blot at man skal gange Bornholm med en halv Snes Stykker.

Vi drejede bort fra den dybe Kløft, hvori Floden brusede, og gik indover mod en anden Dal vel en Milsvej borte. Mærkeligt — heroppe i Højden var Terrænet ganske jævnt, en stor, flad Slette med hjemlig Bøgeskov. Og saa stille her var! Ingen Mennesker, ingen Dyr, ikke saa meget som en Fugl, der raslede med Løvet, og heller ikke Vinden rørte paa sig. Stilheden blev ligefrem paafaldende, saa dyb var den. Vi lagde os paa Ryggen og saa op i de grønne Kroner, hvor af og til et Blad løsnede sig og dalede lydløst til Jorden. En Stund nød vi denne dybe Stilheden, men snart gik Snakken igen, „vi havde hvilet Ørene længe nok“, som en af Selskabet bemærkede. Og vi skulde ogsaa afsted — der var langt til Bloksbjerg. — Hvad var det! Musik? Aha, tre vandrende som vi selv, men de forkortede Marchen med en Sang, ledsaget af en Guitars og en Mandolins muntre Toner.

Endnu et Kvarters Vandring, saa ligger Dalen der pludselig for os. Stien fører ud paa en fremspringende Klippe, et Udsigtspunkt, og dér, næsten lodret under os, ligger en lille By, paa alle Sider omgivet af bratte Klipper. Mørke Graner klamrer sig til Fjeldvæggen; men Solen straalere og gør alt lyst og venligt. Meget smukt havde vi allerede set uden at opholde os nærmere ved det; men her maatte vi alligevel sætte os ned for at nyde Udsigten, og ganske rart kunde det for Resten ogsaa være at hvile lidt inden Nedstigningen, for — man skulde maaske ikke tro det — en brat Nedstigning er fuldkommen saa trættende som en Opstigning.

Fra Treseburg, som Byen dernede hedder, skulde vi med Bil-omnibus til Rübeland for at se nogle Drypstenshuler, som findes der, og saa videre med Toget til selve Bloksbjerg. Men ak, Bilen var gaaet for 3 Kvarter siden, og vilde vi naa Bloksbjerg den Dag, var der intet andet at gøre end at tage en Vogn. Den skulde

koste 200 Mark; men hvad, man var da ikke Valutasvin — som Tyskerne saa smukt kalder de udenlandske Turister — for ingen Ting. Værsaagod, spænd for! Og saa gik det med Kusk paa Bukken ad Rübeland til. Opad var det stadig, saa vi tit maatte køre i Skridtgang, men Vejen var for Resten værd at se. Her var Klippen sprængt bort, her var en Sænkning fyldt, og ofte havde vi Klippen næsten lodret op til den ene Side og en dyb Dalsænkning til den anden. Vi kom for sent til Rübeland. Der gik ikke flere Tog til Bloksbjerg derfra den Dag; vi maatte videre pr. Vogn til en anden Station, og for overhovedet at naa et Tog blev vi nødt til at fortsætte næsten med det samme. Hulerne fik vi derfor ikke set, dem vilde vi saa tage paa Hjemturen. Vi vilde nemlig se Solnedgangen paa Bloksbjerg den Aften, koste, hvad det vilde, og det naaedes. Tre Vogne foruden Lokomotivet var hele Toget, som raslede ind paa den lille Station. Jeg havde tænkt mig en Tandhjulsbane. Det var det dog ikke, men til Gengæld gik det i Slyngninger frem og tilbage, for at Stigningen ikke skulde blive for stærk. Til sidst, da vi er naaet helt op paa selve Bloksbjergs Kegle, gaar det i Spiral rundt om Bjerget, saaledes at man fra Kupévinduet ser de samme Landskaber hele Tiden, blot den ene Gang højere oppe fra end den anden. Alt er her Granskov. Nede mod Dalene høj og kraftig, men jo højere, vi stiger, des lavere bliver Træerne, og paa selve Toppen af Bloksbjerg forsvinder de helt. Kun Græs, Lyng og Blaabær ser vi heroppe; — ja, og saa det hæslige Hotel med sit Udsigtstaarn og Jernbanestationen. Men Udsigten heroppe fra! Storslaaet! Mod Nord bag et Par lave Bjerge ligger Lavlandet med sine Byer og sine gule og grønne Markfelter, men til de andre tre Sider: Bjerge, Bjerge og atter Bjerge, saa langt Øjet rækker. I bølgede Linjer bugter de granklædte Rygge sig, til alt svinder i Synskredsens Dis. Det var hen mod Aften, da vi naaede Toppen. Vi fik os et Værelse (der for en Gangs Skyld var lidt dyrt: 108 Mark) og glædede os saa til Solnedgangen. Den blev dog nærmest en Skuffelse. Mørke Skyer fyldte Vesthimlen. Men Solopgangen var tilbage. En stor Klokke ringede, medens det endnu var halvmørkt, og man tørnede ud. Et brandrødt Skær i Øst lovede det bedste, men — og saa denne Gang kom mørke Skyer, og det pragtfulde Skue, som en Solopgang paa Bloksbjerg siges at kunne være, blev os ikke beskaaret. Men Lyset bliver stærkere og stærkere, og se nu, hvor-

ledes Bjergene efterhaanden træder ud af Taagen, først de nærmere, saa de fjernere, til alt ligger i klart Solskin.

Saa Farvel, Bloksbjerg! Randselen paa Ryggen, Staven i Haand, og ned ad Bjerget! Først har vi de stakkels forblæste og forkroblede Graner, der knap ved, om de vil leve eller dø. Mange er gaaet ud og staar overgroet med Mos og Lav. Snart bliver dog Skoven bedre, skønt man skulde tro det umuligt for Rødderne at finde Næring. Jord ser man ikke, alt er Sten, kæmpestore Sten eller mindre Sten, Sten og ikke andet. Men hvor er her smukt. Stenene overgroet med Mos i Grønt og Graat, de mørke Graner fæstnende sig i Revnerne og hist og her en lille Kilde, som i raske Styrter bruser ned over Bjergsiden. Og se dig engang om! Over dig Bjergtoppens Graner, under dig atter Graner og Graner, til de dybt i Dalen viger for den lille By, som vi skal naa for at komme videre med Toget til de noksom berømte Huler i Rübeland. — Man kan have saa god Tid, at det bliver farligt. Saadan gik det her. I Ro og Mag og i den Tro, at der var 5 Minutters Gang til Stationen, brugte vi Tiden til at vælge og vrage mellem den Vrimmel af Prospektkort som et lille Udsalg havde stillet frem, indtil vi fik i Sinde at spørge om, hvor længe det vel kunde tage at gaa til Stationen. 20 Minutter! Da var der 10 Minutter til Togtid. Altsaa afsted i fuldt Løb! Men lige i Middagsstunden var det, stegende hedt, en Del Bagage havde vi at slæbe paa, og Vejen gik stejlt op ad Bjerget. Puh, ha! det var en varm Tur, men det gik, vi naaede Toget og endelig ogsaa Rübeland, hvor det imidlertid viste sig, at der kun kunde blive Tid til at se een Hule. Der er ellers to. Forbindelserne i disse udprægede Turistegne er nemlig allerede i September ganske elendige. Der er en Mængde Smaabaner og Bilruter, men ingenting passer sammen, og ingen ved Besked om Afgangstider. Planerne, der hænger rundt om, gælder kun i Sommermaanederne, saa dem kan man ikke rette sig efter. Der er inddraget Tog her og der og alle Vegne. Men vi havde en Time til vor Raadighed. Det var netop den Tid, det vilde tage at se den ene Hule.

Mine Forventninger var meget store. Jeg kendte kun Drypstenshuler gennem Billeder og Beskrivelser fra de pragtfulde Huler i Østrig, og jeg maatte derfor blive skuffet, skønt der egentlig var al god Grund til det modsatte. En mægtig Hule var det. Flere store „Haller“ blev vi ført igennem, og især den ene var

imponerende. Men selve Drypstenene! Ja, den største Søjle var paa Mandshøjde og maaske en halv Alen i Tværsnit, og der var mange nydelige og ejendommeligt formede Drypstensdannelser, gamle Borge kunde de ligne eller slanke Kirkespir, en Vase, en gammel Træstamme osv., smukt, men — smaat! Og saa havde jeg tænkt mig, at al denne Drypsten skulde straa og funkke i Lyset. Atter en Fejltagelse! Drypstenen har ikke Iskrystallens Glans, den minder nærmest om Grødis eller vanddrukken Sne. — Nu har jeg skrevet om Skuffelser og fejlslagne Forventninger saa længe, at man let kan tro, Hulen ikke var et Besøg værd. Jo, absolut, Hulen var god nok, og havde vi nu i et Par Dage ikke bestilt andet end at se paa Bjergene udvendig, kunde det til en Forandring være interessant „ogsaa at se dem indvendig“, som et vittigt Hoved bemærkede.

Ja, saa sagde Tid og Penge Stop, og vi maatte vende Næsen hjemad, hvad der i dette Tilfælde vilde sige ad Leipzig til. Dejligt var der i Harz, og det ved jeg, at behøvede jeg blot at bestige et Kостейskaf for at komme afsted, saa fløj ogsaa jeg en Tur til Bloksbjerg St. Hans Aften. Herligt maa der være, naar Mid-sommersolen sænker sig i gyldne Aftenskyer, mens lette Taager bølger i Dalene og fremhæver de skovklædte Toppes mørke Majestæt.

Ja, hvem der var Heks!

Johs. Nielsen,
Inspæktør.

*

E k k n u d o g H u s t r u .

I Foraaret 1921 solgte jeg „Nutiden“, som Ekknud har haft i Forpagtning i flere Aar.

I April giftede Ekknud sig med Frk. Else Clemmensen og flyttede ind i „Rødhætten“. Den Aften, de kom hertil fra Bryllupsrejse, var der rejst en Æreport af det unge Bøgeløv og pynetet med Flag og Lamper. De to langbenede Brune var ved Stationen med den store lukkede Vogn. Det gik hurtigere, end vi havde beregnet; og det kneb med at faa Lamperne i Æreporten tændt, til Vognen vendte tilbage. Velkomsttalen brændte jeg inde med, men Sangen, som Karl Jensen havde skrevet, fik de

og et kraftigt Hurra. Ekknud takkede glad bevæget, og vi fulgte alle det unge Brudepar til deres nye Hjem under „Rødhætten“s Tag.

Det var ikke Meningen, at de skulde bo der for bestandig. Ekknud vilde gerne have en lille Gaard, men han vilde ogsaa gerne være Lærer her. For at se Tiden lidt an fik de et Stykke Jord af Kærehavegaards Mark, som de i Sommer har dyrket med Frø, Konserves- og Køkkenurter. Jeg har lagt Mærke til, at Fru Ekknud altid var ved Siden af eller foran sin Mand, naar de arbejdede i Marken, saa det tør jeg nok sige, at Fru Ekknud kan „tage sin Hammel“.

Deres Hjem i „Rødhætten“ blev holdt nydeligt, og alt straalende af Ungdom og Lykke, naar man kom der.

Ekknuds Forældre ejer Parnasgaarden ved Sorø, den har de nu forpagtet ud til det unge Par. Ekknud og vi glæder os til, at der kan komme saa mange Elever og Kursusdeltagere her paa Skolen, saa vi kan faa Brug for ham. Derfor tager vi ikke Afsked med Ekknud som Lærer, men min Kone og jeg vil gerne sige Ekknud en hjertelig Tak for den Venlighed og Tillid, han altid har vist os.

Vore bedste Ønsker om Sundhed og Lykke vil følge Fru Ekknud og Ekknud i deres nye Hjem og Gerning.

Kærehave, d. 12. Novbr. 1921.

Margrethe og Klodskov.

*

Elevmødet.

Vi mærker det her paa Skolen, naar Elevmødet nærmer sig: Der skal pudses og gøres ekstra fint overalt, der skal bindes Guirlander og pyntes i Fordragssalen, og der skal forberedes en eller anden lille Overraskelse til „de gamle“, som kommer. Og vi ved, at der rundt om i Landet ogsaa er travlt med Forberedelser; alt skal lægges til Rette, saa den nødvendige Tid kan blive fri; Cyklen maa efterses til Turen, og i Dagene forud flyver mange Tanker til de kendte Steder og til Kammeraterne. Mon *den* kommer? Og den og den?

Saa oprinder Dagen — i Aar med straalende Sol og næsten Vindstille, saa Cyklisterne var heldige, og de mødte da ogsaa op i stort Tal.

Det ringede til Aabningsmøde Kl. 10, og allerede paa det Tidspunkt var der kommet saa mange, som Foredragssalen kunde rumme.

Klodskov bød Velkommen. Det er fornøjeligt at se saa mange allerede saa tidligt, sagde han. Det er vel for en Del Vejret, vi kan takke for det, og for saa vidt maa vi vel være glade for Solskinnet, men ellers er det jo Regn, vi sukker efter her som over det hele Land, og vi skal ikke særlig klage. Mange Steder har Tørken været meget værre end her.

Vi kunde have ønsket lidt flere Piger paa Sommerskolen, men det er forstaaeligt, at Tallet gaar ned. Lønningerne er ikke steget i Forhold til alt andet, saa det kniber at faa Raad til at ofre, hvad et Skoleophold koster. Ogsaa med Kursusdeltagere er det gaaet lidt tilbage. Rejsen er dyr, og de forskellige Udvalg har ikke Penge nok til Understøttelse; men alt det kommer nok i Orden igen. Det Arbejde, Skolen gør, kan ikke undværes, for det skulde jo gerne kendes, hvor vore Folk kom hen, at de havde været paa Skole, saadan at det maatte gaa op for flere og flere og tilsidst for alle, at et Skoleophold er en Nødvendighed. Tiderne er ikke gode. Det er dyrt. Javel, men det at skaffe sig Kundskaber burde — og især i en vanskelig Tid — være noget af det første, det vilde Ungdommen staa sig ved.

Om Skolens Fremtid har De nok hørt og set en Del. Der var Tale om, at den skulde overgaa til Staten, men det ønskede Ministeriet ikke. Nu er der størst Sandsynlighed for, at den bliver en selvejende Institution, men Sagen er dog ikke i Orden endnu. Imidlertid, hvordan det end gaar, maa og skal Arbejdet her fortsættes i det samme Spor, hvori det er begyndt. Det vil jeg holde paa. Men Opgaven har altid været at gøre Skolen god og smuk, og den maa ikke gaa i Staa, dens Voksemuligheder maa bevares; for der er gode Muligheder for Udvikling og Udvidelse. Vi har Skovfogedlodden, og vi har Kærupjorden. Det var saa heldigt, at den Jord og ogsaa Skoven blev til Salg, netop som der var Brug for dem, thi uden det store Jordareal vilde det ikke have været let at klare Krigsaarene. Jeg ser en styrende Haand i dette, at denne Jord blev til at faa, ligesom jeg ogsaa føler mig overbevist om, at jeg blev ledet til at vælge just Kærehave som det Sted, hvor Skolen for nu 19 Aar siden blev bygget, og jeg har aldrig for-

trudt det Valg. Men jeg tror ogsaa paa, at alt nok i Fremtiden skal blive ført til den Løsning, som er den bedste.

Disse Planer for Fremtiden omtaler jeg ellers ikke, men skal De være med at bære Skolens Navn ud over Landet, saa kan De ogsaa have Krav paa at faa Besked. Der er dog intet endeligt afgjort endnu. Oprindeligt havde jeg tænkt mig, at Sagen skulde have været i Orden til i Dag, men Møderne er bleven udsatte. Der er desværre kommet Forhindringer for de Folk, som skulde være med. Det vil dog sikkert ikke være længe nu.

Klodskov sluttede med et Velkommen til alle og udtalte Haabet om et godt Møde. Af nyt var der i det svundne Aar vel ikke lavet meget; som Forholdene laa, med en Forandring af Skolens hele Stilling i nær Udsigt, var det naturligt, at man kun holdt vedlige, hvad der var, og ikke foretog væsentlige Ændringer. Kun i Køkkenet var der en Forandring at notere, idet der var indlagt Dampgryder og Opvaskemaskine, to Ting, som forhaabentlig vilde lette Arbejdet og bidrage til, at det kunde gøres bedre.

Derefter fik Fru Klodskov Ordet for at føje sit Velkommen til Klodskovs og ønske Deltagerne et godt og udbytterigt Møde med et fornøjeligt Samvær med Kammeraterne. Alt staar aabent for vore gamle Elever: Have, Mark og Skolebygninger. Gaa rundt, se jer om og opfrisk Minderne paa de kendte Steder, som maaske i Aarenes Løb har forandret sig; maaske er de blevet kønere, men helst vilde hver enkelt vel nok have, at alt skulde være, som da han eller hun var Elev her.

Dermed Velkommen til alle. Mange har jeg allerede sagt det til, men jeg er vel næppe naaet hele Omgangen rundt, derfor: Velkommen til alle; vi haaber paa en rigtig god Dag.

*

Elevmødet 1922.

Vi ved, at det er et Ønske hos mange af Elevforeningens Medlemmer at faa Elevmøde i 2 Dage, og det kan naturligvis kun glæde os at imødekomme dette Ønske, nu da Ernæringsvanskelighederne er overstaaet. Derfor vil vi gerne — efter Samraad med Elevforeningens Formand — indbyde alle Elevforeningens Medlemmer til et 2 Dages Sommermøde her paa Kærehave i 1922.

Mødedagene bliver *Lørdagen den 15. og Søndagen den 16. Juli*. Deltagerne kan i Mødedagene faa Morgen-, Middag- og Aftensmad paa Skolen. Det staar Deltagerne frit for, om de vil deltage i Spisningen paa Skolen, og om de vil spise alle Maaltider eller kun enkelte. Der betales kun for de Maaltider, der spises. Prisen pr. Maaltid kan ikke fastsættes endnu. Deltagerne maa ogsaa gerne selv medbringe Mad, som de kan spise i Te- og Kaffehytten. Mødet er gratis for alle Deltagere. Ved denne Ordning haaber vi, at det ikke bliver for dyrt for nogen, og da Jernbanetaksterne nok bliver nedsat inden den Tid, tør vi vel ogsaa vente, at de længst borte boende kan komme her.

Af Hensyn til Kursusdeltagerne og Arbejdet paa Skolen kan vi ikke modtage Mødedeltagerne før Lørdag Morgen Kl. 8, og vi kan ikke have nogen her længere end til Mandag Morgen Kl. 8.

De kvindelige Deltagere kan vi tilbyde Senge med Dyner eller Tæpper — Lagener og Haandklæder maa de selv medbringe —, og naar de meddeler os, hvem de vil bo sammen med, saa vil vi ogsaa imødekomme de Ønsker, saa langt Pladsen rækker.

De mandlige Deltagere kan vi kun tilbyde Høsenge i Avls-gaarden.

Med venligst Hilsen og Velkommen til Sommer!

Margrethe og Klodskov.

*

E t F o r s l a g

om at bevilge Understøttelse til de unge, som vil paa Skole i Vinter, i Stedet for at give dem Nødarbejde eller Arbejdsløshedshjælp.

Fjorten Dage før November plejer de unge Karle og Piger fra Landet at vide, hvor de skal tilbringe Vinteren; men saadan er det nok ikke i Aar.

Normalt plejer Eleverne her til Kærehave at være indmeldt til Vinterskolen før 1. September; men i Aar har jeg efter den Tid fra hele Landet faaet mange Breve fra unge Karle og en Del Breve fra unge Piger, hvori de spørger, om de kan blive optaget som Elever her paa Skolen i Vinter. Videre skriver de: Vi har ikke søgt Amtsunderstøttelse, fordi vi dengang — Under-

støttelsen skal søges et halvt Aar forud — haabede paa, at der skulde blive godt med Arbejde i dette Aar, og vi vilde gerne have tjent noget mere, før vi kunde faa Raad til at tage et Skoleophold; men nu kan vi ikke faa Plads i Vinter, og hjemme har de ikke Plads eller Raad til at have os. . . . Saadan lyder det fra alle Egne af Landet. Jeg ser ogsaa af Brevene, at Afsenderne er i Alderen 20—25 Aar, og efter mit Skøn kunde de have faaet Amtsunderstøttelse, dersom de havde søgt i rette Tid, og der havde været Midler til Raadighed; men nu er det for sent at gaa den Vej.

Til disse unge burde der ekstraordinært bevilges Understøttelse til et Skoleophold i Vinter; thi man maa give de unge Ret i, at de i Foraaret før Maj ikke kunde vide, at Arbejdsløsheden vilde blive saa stor, som den nu er. Der er vistnok endnu Plads paa Skolerne til mange unge, og det var langt bedre at give dem Understøttelse til et godt og lærerigt Skoleophold i Vinter, end det er at understøtte dem som arbejdsløse eller sætte dem til at udføre Nødarbejde. Et Skoleophold kan let baade direkte og indirekte blive meget billigere for Staten og Kommunen end det andet, og at det er langt det bedste, er vel ingen i Tvivl om.

Blev der f. Eks. tilbudt de unge, som er kvalificerede til at faa Amtsunderstøttelse, og som vil paa Skole i Vinter, en Hjælp paa 300 Kr. — det er 60 Kr. pr. Maaned i 5 Maaneder, det svarer omtrent til det Beløb, som Amterne nu giver i Understøttelse —, saa vilde sikkert mange, som nu er uden Plads, melde sig; det er en god Maade at aflaste Arbejdsløsheden paa. De unge vil ikke komme saa helt let og uforberedt paa Skole, som det maaske kunde se ud til. Nej, dersom de ikke i flere Aar har arbejdet med det Maal for Øje og sparet Penge sammen dertil, saa kan de ikke benytte en saadan Understøttelse, thi et 5 Maaneders Skoleophold koster nu alt iberegnet ca. 600 Kr.; deraf vil man se, at en saadan Understøttelse kun er en nødvendig Hjælp til Selvhjælp for dem, som ikke har mere, end hvad de selv har tjent.

Naar Understøttelsen til Skoleophold tages af det Beløb, som Stat og Kommune anvender til Arbejdsløshedsunderstøttelse og til Nødarbejder, saa er det hele let ordnet. Hver Kommune kan sørge for sine unge, og 60 Kr. pr. Maaned er vel ikke mere, end der skal gives i Understøttelse til en arbejdsløs i 12

Dage. Jordarbejde om Vinteren kan let give flere Dage, hvori der intet videre kan udrettes.

En Kommune har forespurgt hos mig, om 5 unge Karle kunde blive optaget som Elever her paa Kærehave i Vinter, og jeg har med Glæde svaret ja. Jeg vil haabe, at mange Kommuner Landet over vil gøre ligesaa. Thi de unge vil vende tilbage dygtiggjorte til deres Gerning og fyldt med Mod og Lyst til at tage fat paa Arbejdet, naar April atter kommer med den travle Tid paa Landet.

Kærehave, Ringsted, den 16. Oktober 1921.

— Nu, 5—6 Aar efter, er det gennemført. —

N. J. Nielsen-Klodskov.

*

Folketingsmand, Dr. A. Fraenkel.

Det er nu 14 Aar siden, at Folketingsmand, Dr. *Fraenkel* holdt sit første Foredrag her paa Skolen. Jeg kendte Navnet. Personen havde jeg aldrig set; men det Bekendtskab blev let gjort, og det førte til et Venskab og et Samarbejde, som har holdt gennem alle Aarene siden den Tid.

Dr. A. Fraenkel.

Dr. *Fraenkel* skrev til mig nu i Høst, at han rejste til Australien for at besøge sin Søn; men naar han kom tilbage, vilde han gerne fortsætte sin Lærergerning her paa Kærehave. Dette skal altsaa ikke være en Afskedstale. Jeg haaber, at Dr. *Fraenkel* i mange Aar kan fortsætte her, selv om han i dette Efteraar har passeret „Støvets Aar“. Det er denne

Begivenhed, som jeg vil tillade mig at benytte for paa Skolens, min Hustrus og mine egne Vegne at bringe Dr. *Fraenkel* en hjertelig Lykønskning og Tak for alt godt i de svundne Aar.

Var Dr. *Fraenkel* i sine unge Dage gaaet til Højskolen, saa var han kommen paa sin rette Hylde. Han har de Egenskaber, som en god Højskolemand skal have, og hos ham er de saa store og stærke, at de kunde have baaret hans Navn højest op og videst ud over Landet.

Halvaar efter Halvaar har jeg fulgt Dr. *Fraenkels* Foredrag

og Samtaletimer med Eleverne her paa Skolen. Det er ikke Barnemad, han byder sine Tilhørere, og det kan træffe, at hans Time bliver over 60 Minutter; men Tiden bliver ikke lang for hans Tilhørere. Lige fra det Øjeblik, da han med et højt „Goddag!“ sætter sin Fod indenfor Døren til Foredragssalen, og til han med et lige saa kraftigt „Farvel!“ gaar ud af Salen, er det ham, der hersker og leder alles Tanker og Bevægelser.

Dr. Fraenkel kan faa Eleverne til at synge, og han kan faa dem til at høre. Ja, saa spændt kan Opmærksomheden blive under hans Foredrag, at han lidt efter lidt trækker Eleverne op i Sædet, saa de sidder fremstrakt med Øjnene stift heftet paa ham, som om de var hypnotiseret af hans klare og kraftige Tale og de smukke Billeder, han anvender. Fraenkel benytter ikke Manuskript til sine Foredrag, og dog maa man ofte sige, at der ikke kunde stryges mange Ord, naar han har talt i en Time.

Dr. Fraenkel kan ogsaa faa Eleverne til at spørge og svare i en Samtaletime og til at læse om hans Emner og forhandle dem Mand og Mand imellem paa Værelserne eller andre Steder fra den ene Gang til den anden. Kort sagt: Dr. Fraenkel er ligesom „Fornødenhederne“, der sætter hele Maskineriet i Gang. Dette skyldes dels hans store naturlige Begavelse, men ogsaa den Flid og Samvittighedsfuldhed, hvormed han forbereder sig til Timerne, lige fra Sangene, hvormed der begyndes og slutes, til Spørgsmaalene, der stilles i en Samtaletime.

Skrev jeg for en Læsekreds, der ikke kendte Dr. Fraenkel som Lærer, saa vilde jeg fortælle meget mere fra Skolestuerne; men det behøves ikke; thi de fleste af Kærehave Elevforenings Medlemmer har selv haft Fraenkel som Lærer.

Derimod vil jeg — uden Dr. Fraenkels Tilladelse — fortælle lidt, som Eleverne ikke kan vide. Fraenkel kan nok se lidt tilknappet og bister ud, og jeg har ogsaa hørt nogle sige, at han kan være det; her paa Skolen kender jeg det absolut ikke, tværtimod. Jeg kender ingen, som har vist større Forstaaelse af Arbejdet her, og jeg har ingen mødt, der har været saa hjælpsom, opofrende og deltagende som Dr. Fraenkel.

Mange af disse 14 Aar har været vanskelige og strenge Aar for Skolen. Krigsaar og Udvidelser giver mange Spekulationer og meget Arbejde. Fraenkel har taget virksom Del i det altsammen, skønt han selv har siddet i Arbejde til op over begge Øren. Men

først og sidst maa det nævnes, at min Kones Øjensygdом ofte har bedrøvet Dr. Fraenkel, saa han har været syg af Sorg derover.

Fraenkel har selv kendt til Sygdом og Sorg, han har mistet en Søster og en Broder i disse Aar; men han kunde dog faa Tid til at møde paa Kliniken, naar min Kone var i København, og det var altid — der som her — hans Glæde at bringe Opmuntring og Trøst.

Saaдан er Fraenkel; ser han anderledes ud, saa er det kun en tynd Skal, som Verden har forsøgt at lægge om ham, men som er meget let at bryde for alle, der banker paa hans Hjertedør. Hans Tanker og Hænder er altid optaget af Arbejde — for andre!

Jeg maa slutte, og det bliver, som jeg begyndte, med en oprigtig Tak fra Skolen. — Havde Dr. Fraenkel været her, vilde han vist sige dertil: „Det er mig, der skal takke, fordi jeg fik Lov til at tale til de unge paa Kærehave, de Timer har været Solglint over mit Arbejde!“ — Dertil svarer jeg. „Ogsaa over vort Arbejde!“

N. J. Nielsen-Klodskov.

*

3 Kinesere besøger Kærehave.

Tre Kinesere, der i Sommer opholdt sig i Danmark for at studere dansk Landbrug — efter først at have gæstet Amerika, Frankrig og Tyskland — aflagde under deres Ophold Besøg paa Kærehave; de skulde ogsaa have været til Dyrskue i Ringsted, men naaede det ikke.

Den betydeligste af de tre Mænd var Yuen He Lo, Præsident for en kinesisk Skole, der nærmest er at ligne med Landbohøjskolen. Han var uhyre interesseret i det, han saa og hørte, og noterede og fotograferede i det uendelige. Han havde paa sin Rejse i Amerika og Europa set mange Skoler, men han mente, at en Skole anlagt som Kærehave vilde være det mest passende for Kina. De spekulerer derovre stærkt paa at udstykke i Smaa-brug for at fjerne den forfærdelige Hungersnød.

Hans to Ledsagere var den kinesiske Attaché i København Sia Nei og en kinesisk Landbrugsstuderende fra Berlin, Mr. Ricand Shu. Alle tre var de typiske Kinesere med skæve Øjne, mørk Hud, spidst, sort Skæg og smaa Fødder.

A f U d l æ n d i n g e

har her været en hel Del i den forløbne Sommer. En Snes unge svenske Landmænd, Elever fra en Landbrugsskole i Skaane, foretog en 3-Dages Rejse i Danmark, og den ene Dag ofredes paa at se Kærehave Husmandsskole og Ringsted Kirke. 5 engelske Damer har været her og endelig 3 Kinesere. I Vinter er 3 unge Mænd fra Polen Elever paa Skolen.

*

E t H o l d r e j s e n d e H u s m a n d s k o n e r

aflagde som sædvanlig i Sommer Kærehave et Besøg. Der var Folk fra alle Egne af Landet, og Rejsen gjaldt ellers midtsjællandske Husmandsbrug.

*

H u s m a n d s m ø d e.

Det aarlige Husmandsmøde i Kærehave havde i Aar, som sædvanlig, stort Besøg. Der var 3 politiske Talere. Mødedeltagerne var, som de plejer, rundt og saa sig om paa Skolen, og til Slut marcherede man ned til Festpladsen ved Skolen, hvor Eleverne dansede Folkedanse og sang.

*

L y s b i l l e d a p p a r a t.

Lysbilledapparatet, som jo plejer at staa i Foredragssalen, blev i Sommer flyttet ned i „Arken“, som samtidig blev forsynet med Skodder, saa der kan gøres mørkt. Vi har derfor kunnet vise Lysbilleder til enhver Tid, ogsaa om Dagen, og de mange besøgende Foreninger har faaet Skolens Historie og Arbejdsplan fortalt, ledsaget af Lysbilleder.

*

M i n d e r n e.

„Mindet lader som ingenting, men er dog et lønligt Kilde-spring“.

Hvor er det rart i en Mørkningstime, naar Ilden knitrer i

Kakkelovnen, og alt er hyggeligt og stille. Saa at dukke ned i Mindernes Dyb og drage dem frem, det ene efter det andet. Da er det godt at have sin Mindekrans saa stor og fyldig som muligt. Her fra Kærehave har vi jo mange gode og glade Minder fra den Sommer eller Vinter, vi har været her. Lad os bevare disse Minder i en smuk og frisk Krans, saa at ogsaa I, som er rejst, kan hjælpe til at bede for Kærehave, som Forstander Klodskov altid bad ved Morgenandagten: „Dufte lad dens Blomsterkrans, straale lad den i din Glans, aldrig lad den glippe!“

— Hermed vil jeg ønske eder alle en rigtig god Jul og et velsignet Nytaar.

Albert Nielsen.

*

En Hilsen fra Flensborg.

I April i Aar (1922) begyndte en ny dansk Skole i Flensborg sin Virksomhed, og blandt dem, der skulde tage fat som Lærere der, var ogsaa jeg.

I Forvejen var der to danske Skoler dernede, nemlig en almindelig Borgerskole, drevet af de tyske Myndigheder, og en Realskole, som var privat. Men der var mange Forældre i Flensborg, som ønskede deres Børn undervist paa Dansk, uden at dette hidtil havde kunnet lade sig gøre. Borgerskolen tog ikke flere end højst nødvendigt. Kun naar Børnenes danske Sprogkundskaber var i god Orden, kunde de slippe indenfor dens Mure, og Realskolen, ja, den var fyldt til sidste Plads. De Lokaler, den raadede over, kunde umuligt rumme flere, end der allerede var.

Nu kunde man maaske falde paa at sige: Ja, men naar Børnene kan bedre Tysk end Dansk, er det saa ikke forkert at lade dem gaa i dansk Skole? — Før vi svarer paa dette Spørgsmaal, maa vi se lidt nærmere paa Sagerne.

Kommer man rejsende her til Byen og gaar gennem Gaderne, faar man uvilkaarligt det Indtryk: Du er jo i en rent tysk By! Folk paa Gaderne taler Tysk. Reklameplakater og de Handlendes Skilte er overalt tyske. Med Undren spørger man sig selv: Hvor er de 28 Procent, som i sin Tid stemte for Danmark? Men efterhaanden finder man Gaadens Løsning. Sagen er, at i

Flensborg som overalt i Grænseegnene følges Sprog og Sindelag tit og ofte ikke ad. Man kan være glødende dansk, og i Tale og Skrift kæmpe for Danskhedens Sag — paa Tysk, fordi man ikke er det danske Sprog mægtig, og til Gengæld kan man høre andre paa godt Sønderjysk udtale deres Glæde og Stolthed over at være Tyskere. Sproget er altsaa i disse Egne ikke noget afgørende. Og nu maa vi huske, at siden 1864 har der slet ingen dansk Undervisning været hernede. Alle Forældre, uanset deres Sindelag, maatte sende deres Børn i de tyske Skoler. Hvad Under, at det danske Sprog under de Forhold er bleven trængt tilbage. Men trods det, at man talte Tysk, holdt det danske Sindelag sig hos mange. Afstemningsresultatet viser det, og det store Antal af Forældre, der ønskede, at deres Børn skulde gaa i dansk Skole, peger i samme Retning. — Og saa blev „Privatskolen“ oprettet.

Seks smukke, lyse Lokaler er der med Plads til 40—50 Børn i hvert (Tyskerne regner med store Klasser, ikke sjældent er man oppe paa omtrent det dobbelte af de 36, som regnes for det højeste, der bør være i en Klasse i Danmark). Der er Gymnastiksal og en dejlig Legeplads med store, gamle Træer.

Ialt undervises nu ca. 700 Børn paa Dansk i Flensborg, og mange, som gaar i de tyske Skoler, møder om Eftermiddagen til Kursus for at faa en Time i Dansk. Ogsaa mange Voksne gaar til de danske Sprogkursus. Nogle er ganske blanke i Dansk, naar de kommer, men de fleste kan dog lidt, og for dem, der er nogenlunde med, er der i Vinter Aftenskole, hvor de foruden Dansk kan lære forskellige andre Ting, som f. Eks. Engelsk og Historie. De dansksindede unge mødes ogsaa i „Ungdomsforeningen“ til de ugentlige Møder. Her lyder danske Sange og dansk Tale, og Dannebrog's rød-hvide Dug pryder Forsamlings-salens Væg.

Dette var lidt fra selve Flensborg By, men Landdistrikterne bliver ikke glemt. Hvor man har kunnet skaffe tilstrækkelig Tilslutning, er der begyndt danske Kursus rundt om i Landsbyerne. To Gange om Ugen kommer Læreren, og han underviser saa Børnene om Eftermiddagen og de Voksne om Aftenen — naturligvis ikke i Skolerne, dem raader Tyskerne jo over, men et eller andet Sted i en Storstue hos en interesseret Mand. Det er imidlertid ikke noget let Arbejde at faa disse Kursus i Gang.

Man er saa vant til at krybe i Skjul med sin Danskhed, at man knap tør tro, at det nu virkelig gaar an uden videre at vedkende sig sit Sindelag. Der maa mange Gange snakkes og lempes længe, inden Folk frigør sig for Hensynet til Per og Poul og melder sig selv og deres Børn som Deltagere i Danskundervisningen. Men det glider da. Flere og flere holder ogsaa danske Aviser, helst naturligvis en, som er trykt paa Dansk, men falder det for vanskeligt, saa en, der benytter det tyske Sprog, for — ja, vi undrer os første Gang, vi hører det — ikke alene her i Flensborg, men ogsaa i flere andre Byer udgaar der dansksindede Aviser paa Tysk, fordi, som tidligere nævnt, Folk har glemt det gamle Sprog, men bevaret Sindelaget. — Jo, vi Danske har Grund til at glæde os over, hvad der sker her nede Sønden for den nye Grænse. Og den Glæde kan Tyskerne ikke tage fra os, selv om de tit og mange Gange svarer paa den danske Imødekommenhed mod Tyskere Nord for Grænsen med at lægge de flest mulige Sten i Vejen for os hernede. Endogsaa de tyske Avisskriverier kan man nogenlunde vænne sig til; men naar Aanden rigtig er over Pennesvingeren, og han begynder at grifle løs om de nedrige Danskere, der benytter Tysklands Ulykke til at røve gammelt tysk Land, saa maa man dog Gang paa Gang undres. I al Beskedenhed tillader man sig at tænke, at det da vistnok alligevel ikke egentlig var Danmark, der røvede. Naa, men i Kampens Hede gaar Bølgerne jo ofte højt, og i Flensborg kæmpes der. Hernede lærer man, hvad ens kære lille Fædreland er værd. Kunde det blot gaa op for alle Danske! Maaske er det ikke saa let der, hvor det at være Danske er saa selvfølgeligt; men kast saa Blikket mod Syd! Se paa Sønderjydernes Kamp fra 64 og indtil denne Dag! Deraf kan du lære, hvad dit Fædreland og dit Sprog er værd. Skøn paa det, glæd dig over det!

Ja, Sønderjylland og Kamp hører sammen. Paa Flensborg Kirkegaard tuer sig en Gravhøj over faldne danske Soldater, og vend dig mod Nord eller gaa mod Syd, overalt vil du træffe paa Slagmarker, hvis Navne du mindes fra Kampene i 1848 og 64. Norden for den nuværende Grænse, men dog ikke længere borte, end at man vel udenfor Byen kan skimte Kirketaarnet, ligger Bov. I Syd har vi Oversø og Isted. Endnu længere Syd paa ligger den gamle By Slesvig, smilende og venlig, men ogsaa her farvedes Jorden rød af Soldaternes Blod. Og ved Slesvig begyn-

der Dannevirke. Dannevirke! Stolte Minder, men ogsaa bitre Minder knytter sig til dette Navn. Eller gaa mod Nordøst, og du vil ved Allsund finde de græsbevoksede Volde, der i lange og frygtelige Uger var vor Hærs eneste Værn mod Tyskernes Kanoner. Der er Dybbøl Skanser. Og her ved Fjorden, den skønne Flensborg Fjord med sine skovklædte Kyster, der bølger sig Bakke op og Bakke ned, her, inde i et af de smukkeste Skovpartier, ligger Lyksborg Slot, hvor Frederik den Syvende døde, og som har givet Navn til vor nuværende Kongeslægt, Lyksborgerne.

Nej, glemme Landet Syd for Grænsen maa vi ikke og kan vi ikke heller. Her nede ristedes manganen en Rune af dem, der staa kraftigst i Danmarks Saga, og her nede lever endnu danske Mænd og Kvinder, som skuer mod Nord mod det Land, vi er saa lykkelige at kunne kalde vort Fædreland.

Johs. Nielsen,
fhv. Inspektør
paa Kærehave Husmandsskole.

*

E n H i l s e n .

I mange Aar har jeg været paa Kærehave. Hold efter Hold af Elever og Kursusdeltagere saa jeg komme og igen drage bort; men jeg, jeg blev, for der var saa godt at være. Mit Arbejde var mig en Glæde, og hos de mange Mennesker, jeg havde med at gøre, mødte jeg kun Venlighed. Naar jeg derfor tænker tilbage paa den svundne Tid, ja, saa maa den stærkeste Følelse hos mig blive Taknemlighed, Taknemlighed overfor Klodskov, overfor Kolleger og overfor de mange, mange andre, som var med til at gøre mine Dage glade og lyse.

Men hvorfor er jeg da rejst? — Jo, se, til manganen en af mine Elever har jeg sagt: Brug din Ungdom til at lære nye Forhold at kende, til at se dig om, til at prøve noget nyt. Saadan var altsaa mine Teorier, og nu har jeg brudt overtværs og selv handlet derefter. Flensborg er bleven min nye Arbejdsplads, men derom skal jeg ikke fortælle her. Dette skulde blot være en Tak for de mange Aar paa Kærehave, og jeg vilde gerne tilføje mine bedste

Ønsker for Fremtiden. Gid alle, som kommer paa Skolen, maa blive lige saa glade for at være der, som jeg var.

Til Slut Ønsket om en glædelig Jul og et godt Nytaar.

Johs. Nielsen,

Den danske Realskole,
Flensborg.

*

E t B r e v .

Kære Johannes Nielsen!

Lad mig have Lov til i vort Elevblad at sende dig en broderlig Hilsen og en hjertelig Tak for de svundne fælles Arbejdsaar paa Kærehave. Jeg synes ikke, jeg fik sagt det til dig, som jeg gerne vilde, da du rejste; jeg syntes, at jeg stod i Taknemlighedsgæld til dig, en Gæld, som ikke saadan kunde betales med et „Farvel og Tak“. Vi har savnet dig. Din noble og rettænkende Karakter gjorde dig afholdt af alle, baade Elever og Medarbejdere. Nyholm har flere Gange sagt i Sommer: „Bare vi havde Johannes Nielsen!“ Ja, vi vilde gerne have beholdt dig her, men jeg kan alligevel ikke lade være med at lykønske dig med din nye Gerning. Jeg ved, du er spændt godt for og har Tiden stærkt optaget, ikke alene med Skolearbejdet, men ogsaa med Arbejdet blandt de unge i og udenfor Flensborg, og jeg kunde ogsaa godt tænke mig, at du somme Tider føler, at du ikke altid naar det Resultat, som du havde ventet. Jeg vil da dertil sige: Husk paa, det er et Pionerarbejde, du har med at gøre; der maa ofte arbejdes længe, inden man ser Frugterne; men jeg glæder mig paa de unges Vegne, og jeg er overbevist om, at de nok skal paaskønne dit Arbejde. Og jeg glæder mig ogsaa paa dine Vegne, thi jeg er sikker paa, at dette Ungdomsarbejde, du har begyndt paa dernede Syd for Grænsen, vil give dig Livsværdier, som du senere vil synes, du slet ikke kan undvære.

Tak for dine Breve og Hilsener, de har glædet os meget; og selv om Brevene fra Vesterbo har været sparsomme, gaar Tankerne ofte til Flensborg og tilbage til den Tid, da du som kærkommen Gæst kom i vort Hjem.

Hjertelig Hilsen med Ønsket om en glædelig Jul og et godt Nytaar fra min Kone og din hengivne

Elisius Johnsen.

*

NB. Bemærk nøje Indholdet paa denne Side.

Kærhave Husmandsskole ved Ringsted har i 18½ Aar siden Skolens Oprettelse 1903 til Maj 1922 haft 12,672 Elever og Kursusdeltagere.

Elevernes og Kursusdeltagernes Hjemsted	Husholdn.afd. Piger	Landbrugsafd. Karle	11 Dages Kursus Mænd & Kvinder
Fra Jylland	584	481	5790
» Sjælland	634	552	2308
» Fyn	102	135	708
» Lolland-Falster	186	138	668
» Bornholm	49	39	228
» Sønderjylland	7	4	2
» Island	»	»	1
» Færøerne	»	»	1
» Sverige	2	1	20
» Norge	1	»	18
» Finland	»	»	1
» England	1	»	21
» Bøhmen	»	6	»
» Polen	»	3	»
» Amerika	»	»	1
Ialt.....	1566	1339	9767

Eleverne kom fra følgende Hjem paa Land og By:

730 var Døtre af Husmænd, Boelsmænd og Arbejdere.

773 var Sønner af Husmænd, Boelsmænd og Arbejdere.

376 var Døtre af Gaardmænd.

293 var Sønner af Gaardmænd.

460 var Døtre af Embedsmænd, Gartnere, Haandværk., Handelsmænd o. a.

273 var Sønner af Embedsmænd, Gartnere, Haandværk., Handelsmænd o. a.

2905 ialt.

Kursusdeltagerne kom fra følgende Hjem paa Land og By:

2849 var Husmødre.

503 var Syersker.

585 var Husbestyrerinder.

1719 var Medhjælpere hos Forældre, Lærere, Tjenestepiger o. a.

5656 Kvinder ialt.

1685 var Husmænd.

837 var Boelsmænd og Gaardmænd.

411 var Haandværkere.

1178 var Bestyrere, Handelsmænd, Lærere, Tjenestekarle o. a.

4111 Mænd ialt.

Paa Fortsættelseskursuset (Maj—Oktober) har der i de 18½ Aar været 256 Karle. — Som Halvdags elever i 4 Vintre fra November 1915 til Maj 1919 har der været 70 Karle.

Arealet, som hørte til Skolen 1903:

Mark ..... ca. 32 Tdr. Land

Skov ..... ca. 8 Tdr. Land

Ialt 40 Tdr. Land

Hartkornet, som hørte til Skolen 1903:

Ager 6 Tdr. 0 Skp. 2 Fdk. ½ Alb.

Skov 0 Tdr. 0 Skp. 1 Fdk. 1 Alb.

Ialt 6 Tdr. 0 Skp. 3 Fdk. 1½ Alb.

Brandassurance 1903:

Bygningernes Brandfs. Kr. 156,131.00

Løsørets Brandforsikr. Kr. 40,000.00

Ialt Kr. 196,131.00

Arealet, som hørte til Skolen 1922:

Mark ..... ca. 148 Tdr. Land

Have ..... ca. 24 Tdr. Land

Skov ..... ca. 58 Tdr. Land

Sø ..... ca. 20 Tdr. Land

Ialt 250 Tdr. Land

Hartkornet, som hørte til Skolen 1922:

Ager 18 Tdr. 1 Skp. 3 Fdk. ¼ Alb.

Skov 2 Tdr. 5 Skp. 2 Fdk. 2½ Alb.

Ialt 20 Tdr. 7 Skp. 1 Fdk. 2½ Alb.

Brandassurance 1922:

Bygningernes Brandfs. Kr. 506,887.00

Løsørets Brandforsikr. Kr. 368,209.00

Ialt Kr. 875,096.00

NB. Bemærk nøje Indholdet paa denne Side.

Ringsted Kæmnerkontor.

Den 26. Juni 1924.

Hr. N. J. Nielsen-Klodskov, Kærehave.

Hermed følger det ønskede Uddrag af Deres Skatteansættelse for Aarene 1911—21. *Ærbødigst Møller.*

*Aktieselskabet
Banken for Ringsted & Omegn.*

Ringsted, d. 28/5 24.

Hr. Forstander N. J. Nielsen-Klodskov, Kærehave.

I Henhold til Aftale tillader vi os at fremsende Fortegnelse over de paa Kærehaves Konto her i Banken foretagne Ind- og Udbetalinger for Aarene 1911—21.

Med Højagtelse

G. Graversen.

Valdorph Hansen.

Aar	Ringsted Kæmnerkontors Skatteansættelse				Banken for Ringsted & Omegn	
	Ikke Selvangivelse af Formue	af Indkomst	Betalt Skat til Staten	Kommunen	Indbetalt i Banken	Hævet i Banken
19 11/12	60,000	10,000	301,80	574,00	61,697	55,822
19 12/13	60,000	10,000	301,80	888,00	58,700	61,489
19 13/14	65,000	10,000	363,05	720,00	66,274	71,931
19 14/15	75,000	12,000	436,55	740,00	74,425	75,504
19 15/16	67,700	13,718	523,78	945,00	91,474	79,889
19 16/17	80,000	15,000	641,10	1122,00	86,407	112,557
19 17/18	139,100	20,000	1013,86	994,70	97,222	90,773
19 18/19	151,200	16,000	808,02	1620,00	108,422	99,973
19 19/20	136,700	20,000	1010,02	1950,00	128,415	174,911
19 20/21	124,200	11,659	1131,60	1260,00	132,441	109,393

Disse Tal beviser:

1) at naar min Skatteansættelse (ikke Selvangivelse) til Stat og Kommune var, som omstaaende Tal viser, saa var det ikke et „Fallitbo“, jeg tilbød Staten.

2) at naar min Omsætning med Banken for Ringsted og Omegn var, som ovenstaaende Tal viser, lige til den Dag, Skolekredsen overtog Kærehave Husmandsskole, saa var det ikke et „Fallitbo“, Skolekredsen overtog.

Her havde ikke været spillet eller svindlet noget bort, her havde været arbejdet godt, og Arbejdet havde givet et rimeligt Udbytte.

Hilsen til Elevmødet.

Kære allesammen!

Vi kan ikke selv komme til Elevmødet, men vi vil gerne sende en Hilsen til alle jer, der er samlet til Fest paa de dejlige, gamle kendte Steder.

Denne Elevmødedag falder jo i en afgørende Tid for Kærehaves Vedkommende. Lad mig haabe og ønske, at den Ordning, der nu er truffet, maa blive til Lykke og Held for Skolen, saa den ogsaa i Fremtiden maa kunne samle unge og ældre fra hele Danmark. Kærehave har haft og vil, haaber vi, i Fremtiden faa stor Betydning. At den har haft sin store Betydning, kan man ikke undgaa at mærke, naar man færdes rundt i Landet i Husmandskredse.

Og netop i denne Tid øges Husmandsstanden jo som ingen-sinde før. Der vil i Fremtiden som aldrig tidligere blive Brug for Kærehave og Skoler af lignende Art.

Trods alt saa Klodskov rigtigt, da han i sin Tid undfangede Ideen til en Husmandsskole, og trods alt førte han Ideen igennem til Sejr og skabte Kærehave; derfor skylder vi ham Tak, og vi bringer ham den paa en Dag som denne.

Vore bedste Hilsener til Klodskov og Fru Klodskov, Lærere og Lærerinder og til alle gamle Elever.

Salling Ungdomsskole, Jebjerg, 17. Juli 1922.

Eders hengivne

Sørine og Anton Thyregaard.

*

Elevmødet 1922.

Lørdagen begyndte med dejligt Vejr fra Morgenstunden, og alle kunde mærke, det var en Festdag. Eleverne af tidligere Aargange begyndte at indfinde sig, og det var en Glæde at se dem mødes og høre deres fornøjelige og spøgefulde Hilsener.

Kl. 10 samledes alle til Morgensang i Foredragssalen, der var festligt smykket med Guirlander og Flag. Derefter bød Lærer Johnsen paa Elevforeningens Vegne Velkommen og udtalte Ønsket om, at det maatte blive to gode Dage, og at alle, som var rejst hertil, maatte rejse hjem med rige Minder.

klodskov bød dernæst Velkommen. Alle, saavel Lærere som andre Medhjælpere, fik Tak for deres Virksomhed ved Skolen — ingen nævnt og ingen glemt! Til Slut ønskede Klodskov, ligesom Johnsen, at det maatte blive 2 gode og indholdsrige Dage for de gamle Elever, som nu mødtes og derved fik Lejlighed til at opfriske Minder fra den Tid, da de sad paa Skolebænkene.

Endelig bød Forpagter Tvedegaard paa Kærehave Skolekreds' Vegne Velkommen. Om Skolen sagde Forpagteren, at han mente, den vilde komme til at fortsætte under de samme Former som hidtil.*)

Johanne Nielsen,
Elev Sommeren 1922.

*

Morgensang paa Kærehave.

Billedet er fra Foraaret 1922, og de fleste, som er med paa Billedet, vil vist let kunne kende sig selv, naar de husker den Plads, de sad paa.

Men alle de andre 36 Elevhold og de mange Kursushold, som har været her, vil vist ogsaa straks sige, naar de ser Billedet: Det er fra Morgensangen i Stuerne mod Øst paa Kærehave! Mange kan pege paa den Plads og den Plads og sige: Det var min daglige Plads under Morgensangen, da jeg var Elev.

Paa de fleste af Pladserne vil der, om alle Elever paa én Gang blev samlede, og hver søgte den Plads, de plejede at sidde paa, komme til at sidde 37 Mænd og Kvinder paa Skødet af hverandre.

I den lille Stue, hvor Kursusdeltagerne i Almindelighed plejede at opholde sig under Morgensangen, vilde de mange Hold, som har været her, række langt op i Skyerne, dersom hver af dem søgte sin Plads, thi i Almindelighed vedblev de at sidde, hvor de sad første Gang.

Jeg stod med et Ben i hver Stue, og jeg havde undertiden Følelsen af, at mine Støvler var rodfæstet til Gulvet paa den Plads, og at min Ryg havde slidt de skarpe Kanter af Dørkarmen.

Det er ikke underligt, naar man har staaet paa den samme Plads Dag efter Dag i 19 Aar, og særlig som Indledning til hver ny Dag, hvor alle Indtryk er friskest, at der knytter sig mange

*) fremhævet af N. J. N. K.

Minder til det Sted og de Stunder. Jeg tror, at de værdifuldeste og varigste for mig kan henføres til Morgenandagtsstunden.

I de første Aar benyttede vi Højskolesangbogen, men den er for fattig paa Sange og Salmer, hvori alle Sindets mange forskellige Stemninger Dag efter Dag kan gaa op som i en Generalnævner.

Salmebogen er meget rigere, og da vi tog den i Brug til Morgensang, var det lettere at finde passende Sange.

Den Salme:

Han, som har hjulpet hidindtil,
han hjælper nok herefter — — —

giver Tryghed og Ro. Syng eller læs den igennem med Eftertanke, saa skal du se, at selv om du staar ved en Begyndelse til noget, som kan gøre dig ængstelig, saa faar du Mod, naar du tør stole paa:

Han altid kun det bedste vil,
og han har Almagts Kræfter,
og han saa grundigt alting ved,
at selv til Bunds i Kærlighed
ser klart hans Forsyns Øje.

Med den Salme begyndte vi i Reglen den første Morgen, baade naar vi aabnede et nyt Skolehalvaar med Eleverne, og naar vi modtog et nyt Kursus.

Min Tro paa den var næsten vokset til Overtro. Jeg turde ikke begynde et Skolehold, kort- eller langvarigt, uden at det først var baade sunget og sagt til dem, der var mødt paa Skolen: Vi stoler ikke alene paa os selv, men paa, at „han, som har hjulpet hidindtil, han hjælper nok herefter“.

Morgensangen var baade Vinter og Sommer lidt før Kl. 8 og paa samme Sted; men Stuerne mod Øst er meget forskellige efter Aarstiden.

Naar Vinterskolen begyndte, var det endnu under Morgensangen i den første Tid lys Morgen. Solen stod i Sydøst og kunde sende sine Straaler gennem de store Vinduer og fylde Stuerne med Solglans, saa der kunde lægge sig en Glorie om de unges smukke Hoveder. Saadan en Morgenstund passede det godt at syngte:

Morgenstund har Guld i Mund,
og Guld betyder Glæde — —

thi Guld og Glæde er det, som unge stræber efter at vinde.

Da min Kone var rask, sang hun altid for. Hendes Stemme var høj og kraftig, og naar hun satte sig lige nede ved Døren til den lille Stue, hvor Kursusdeltagerne var, saa gik det. Eleverne vilde gerne komme lidt forud for Kursusdeltagerne, særlig naar det var de gamle Salmer, som Kursusdeltagerne kendte fra Hjemmet og Kirken; men de sang sig hurtigt sammen, baade de, der sang mest med Hjertet, og de, der især brugte Stemmen.

Daabspagten og Fadervor plejede at være vor daglige Morgenbøn; men ofte fremsagde jeg med en lille Omskrivning ogsaa de to sidste Vers af Salmen „Paa Jerusalem det ny“:

Lad det kendes, Herre god,
Skolen her staar godt i Fod
paa den ægte Klippe!
Dufte lad dens Blomsterkrans,
straale lad den i din Glans,
aldrig lad den glippe!

Regn os til dit Vennelag,
under vort det ringe Tag
værdiges at træde!
Hør vor Bøn og hør vor Sang,
giv »Guds Fred« sin rette Klang,
os vor Herres Glæde.

Alle var velkomne til Morgensang, Elever og Kursusdeltagere, Lærere og Lærerinder, Piger og Karle, og jeg var glad ved, at den store Flok Dag efter Dag, Halvaar efter Halvaar strømmede ind, naar Klokkerne kaldte, og deltog med Kraft og Styrke i Sangen og ofte med en rørende Andagt og Opmærksomhed i Bønnen. Fra den lille Stue, hvor Kursusdeltagerne sad, hørte jeg af og til en stille Gentaale, naar jeg fremsagde Daabspagten og bad Fadervor. Jeg maatte give lidt Tid for at faa dem med.

Spurvene, som i stort Tal holdt til ved Skolebygningen, var saa kendt med Dagsordenen, at de pippede sig sammen i den store Gaardlind, naar jeg ringede med Klokkerne til Morgensang, og fra Linden sang de saa med en Kraft, saa man skulde tro, de vilde tage Tonen fra os; thi deres Pippet var meget højere, naar vi sang, end naar vi var stille.

Ja, Spurvenes Kvidren fra Gaarden og Solstraalernes gyldne Strengleeg gennem Vinduerne i Øst har ofte bidraget til at gøre

Morgensangen skøn for mig, og jeg haaber, det er gaaet andre ligesaa.

Naar vi havde sunget den sidste Sang, gik eller sprang enhver til sit Arbejde: i Køkken og Kælder, Skole og Have, Stue og Stald. Det gik med Sang og Fløjten paa mange forskellige Melodier. Det var Udtryk for Glæden over den nye Dag. Nu gjaldt det at bruge den kostbare Tid.

Nogle mener maaske, at Elever og Kursusdeltagere ikke har Brug for eller sætter saadan Pris paa Søndagen som de, der gaar ved deres daglige Arbejde, enten det nu er paa Land eller i By, og saa er det dog saadan, at baade unge og ældre paa en Skole vistnok rigtig føler, at Søndagen er en Fridag og Festdag.

En Timeplan er en Skruestik, som, særlig til at begynde med, kan være haard nok. Skolearbejdet kan lige saa lidt som det praktiske Arbejde undvære „den signede Dag“.

Om Søndagen var Morgensangen en halv Time senere end de andre Dage. Der var Tid til at give sig selv en ekstra Afpudsning og til at trække i Søndagstøjet, der giver et pynteligt og festligt Præg. Foruden den almindelige Morgensang læste jeg Dagens Evangelium og bekendtgjorde Gudstjenesterne i Ringsted og Benløse Kirker.

Denne lille Morgengudstjeneste paa Skolen var jeg glad ved. Jeg arbejdede ogsaa for og opgav aldrig Haabet om at faa et Bedehus eller en lille Kirke rejst ved Skolen. Det er her god Brug for. „Flittig bedet er halvt studeret“, siger et gammelt Ord.

Naar Julemaaneden begyndte, var Dagene saa korte, at vi maatte benytte kunstigt Lys; nu passede det godt at synge:

Julebudet til dem, der bygge
her i Mørket og Dødens Skygge,
det er det Lys, som, aldrig slukt,
jager det stigende Mulm paa Flugt,
aabner Udsigten fra det lave,
trøster mildelig mellem Grave.

eller:

Ind under Jul, hvor er det trist,
Snefog og Kulde og korte Dage;
Sindet bøjer sig ned til sidst,
ved ikke, hvor det Modet skal tage;
mindre og mindre af Dag det lyser,
Hjertet i Kulde og Mismod gyser. —
Kommer ej Jul?

De dejlige Sange og Salmer, som vækker Julestemning og kalder Juleminderne frem, sang vi mange af i den mørke Tid ind under Jul, og naar vi naaede frem til den sidste Skoledag, saa var det Julesang, man hørte overalt, oppe og nede, ude og inde.

Der er noget i Luften,
 som gør mig saa glad,
 som frisker mit Hjerter
 i Ungdommens Bad.
 Der er noget herinde,
 et straalende Minde
 om Kærter og Sang,
 om Julen derhjemme, derhjemme
 hos Moder engang.

Aar efter Aar oplevede vi det samme: at mange Elever, som havde sat sig for ikke at ville hjem i Julen, fordi de maaske ikke kunde møde med en Julegave, fik Rejsefeber og tog afsted i den ellefte Time. Glædelig Jul! Glædelig Jul! lød det allevegne. Og nu gik det hjemad til Moder!

Jeg tror, de bragte en god Julegave med sig. Den bedste, jeg ved. Sindet fyldt med Tak og Juleglæde.

Vi var forholdsvis faa tilbage paa Skolen i Julen; men vi blev ikke glemt af dem, der rejste hjem, eller af de tidligere Aargange. Juleposten bragte noget af alt og til alle.

„Morgensang“ er Overskriften over dette Stykke, og selv om den paavirkes meget af Livet paa Skolen, skal jeg dog ikke her fortælle ret meget om, hvorledes Julen gik.

Kun dette kan jeg sige: Dagen, da Flokken vendte tilbage, fik vi ikke Tid til at længes efter, og alligevel blev det en stor Dag. Det var ikke, som da de for to Maaneder siden kom til Skolen og saa paa hverandre og os med fremmede, spørgende, mørke, tvivlende og mistænksomme Blikke. Den Gang kom de fremmede til Stedet, men nu kom de hjem og følte sig hjemme. De varmeste nøjedes ikke med at give et Haandtryk og et „Glædeligt Nytaar“: der maatte en lille Omfavnelse til. Op ad Trapperne, ned ad „Gaderne“ og ind paa Stuerne gik det med Sang og Latter. Den første Aften faldt de sent til Ro, men de var jo ogsaa nok i Vane med at være lidt længe oppe.

Vi begyndte Morgensangen efter Juleferien med Kirkeaarets Nytaarssang:

Vær velkommen, Herrens Aar,
 og velkommen herhid!
 Julenat, da vor Herre blev født,
 da tændte sig Lyset i Mørkets Skød.
 Velkommen, Nytaar, og velkommen her!

„Naar Dagene længes, vil Vinteren strenges“, men dobbelt hyggeligt var det nu at være inde. Vi sang:

I Sne staar Urt og Busk i Skjul...

Til de korte Kursus i Januar, Februar og Marts mødte der ofte 60—80 Deltagere i Alderen fra 30—60 Aar. De satte deres Præg paa hele Skolearbejdet, men særlig paa Morgensangen, som de ikke forsømte. Det var et godt Tillæg til Stemmerne. Nu blev Tonerne dybere, end de unge mægtede at tage dem; men de unge trak ogsaa de ældre højere op, end disse ene kunde gaa. I den Tid kunde vi rigtig synge de gamle Kærnesalmer, f. Eks.:

Befal du dine Veje og al din Hjertesorg.
 — —
 Op, al den Ting, som Gud har gjort.
 — —
 O, Kristelighed.
 — —
 Guds Fred er mer end Englevagt.
 — —
 Jert Hus skal I bygge.
 — —
 Under dine Vingers Skygge.

Snart begyndte Solen igen at lege ved Morgensangen, og nu sang vi de glade Morgensange omkap med Spurvene i Linden:

Nu vaagne alle Guds Fugle smaa.
 — —
 I Østen stiger Solen op.
 — —
 Den mørke Nat forgangen er.

De fleste af disse kunde baade Elever og Kursusdeltagere fra deres Barndom, og de glædede sig ved at synge dem igen.

En Dag, da vi gik ud fra Morgensangen, sagde en af de gamle Kursusdeltagere til mig: „Man bliver saa godt oplagt til at begynde Dagen efter Morgensangen herovre.“

I Marts kunde vi ofte begynde at holde Foraarslængslerne frem ved at synge:

Velkommen, Lærkelil.

— —
Naar Vinteren rinder i Grøft og i Grav.

— —
Nu vaagner Blomsten af Dvale.

Jeg foreslog i Reglen Morgensangene, men jeg bestræbte mig for at vælge dem, som jeg mærkede laa i Luften. Det lærer man hurtigt. Ofte var der flere, som sagde: „Den havde jeg ogsaa tænkt paa!“

Naar Paasken faldt i Vinterskolen, fik vi ogsaa sunget de dejlige Paaskesalmer.

Hil dig, Frelser og Forsoner!
Verden dig med Torne kroner;
Du det ved, jeg har i Sinde
Rosenkrans om Kors at vinde;
giv dertil mig Mod og Held!

— —
Krist stod op af Døde.

— —
Nu ringer alle Klokker mod Sky.

De mange Kursus lærte vi især at byde Velkommen og tage Afsked med. Saadan sang vi os sammen ved Morgensangen i de 11 Dage, at jeg ikke kendte nogen bedre Sang at slutte med end:

Herrens Venner ingensinde
mødes skal for sidste Gang.

Som Elev og Lærer paa andre Skoler havde jeg lært at sætte Pris paa Morgensang. Det vilde jeg ogsaa gerne lære dem, der kom til Kærehave.

Selv lærte jeg af Morgenandagten i Stjerne mod Øst, at

„Alting føjes, som Gud vil,
her er trygt at dvæle —.“

N. J. Nielsen-Klodskov.

*Den, der bidrager til andres Lykke,
øger sin egen.*

N. Nielsen Klodskov

Kærhave Husmandsskole pr. Ringsted 1916.

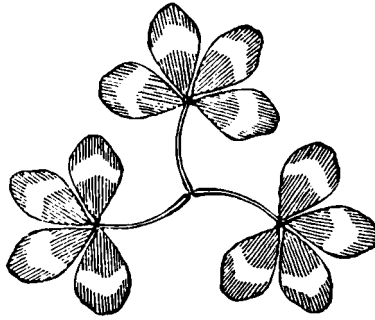

Kærehave Landhusholdningsskole, Husmands- og Husmoderskole

Paa Bladene foran i denne Bog har mange forskellige Kvinder og Mænd fortalt lidt om Livet og Arbejdet paa Kærehave Husmandsskole i Aarene fra 1913—23. Tallene har ogsaa talt. Nu vil jeg til Slut lade nogle Billeder fra den samme Tid tale.

Arbejde

Lykke

Visdom

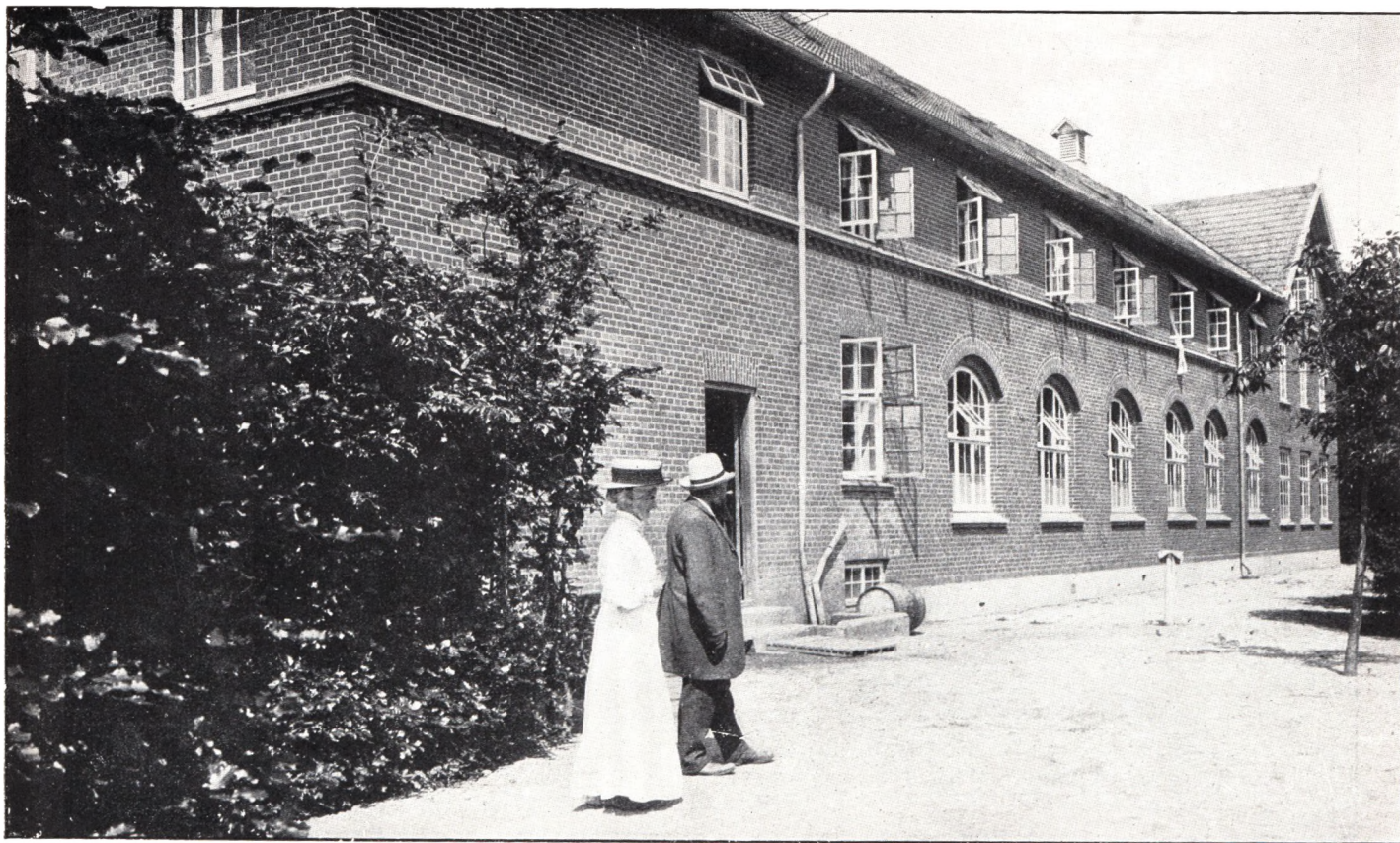
En Forevisning i Frugthaven

Ugletrappen, set fra Klokkervejen.

Haven og Elevbygningen mod Syd i Sne.

Elevbygningen mod Øst.

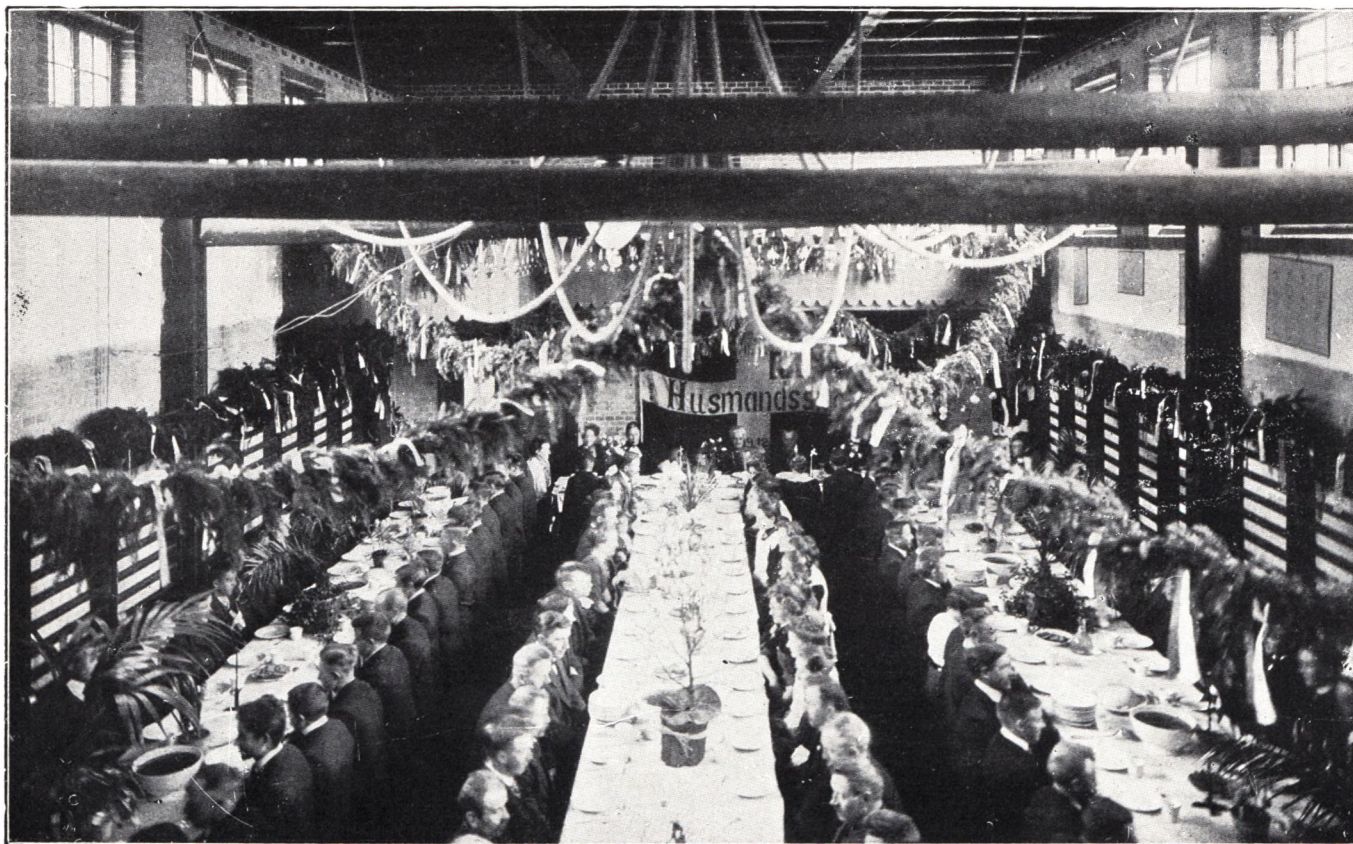
Køkkenet efter Ombygningen 1917.

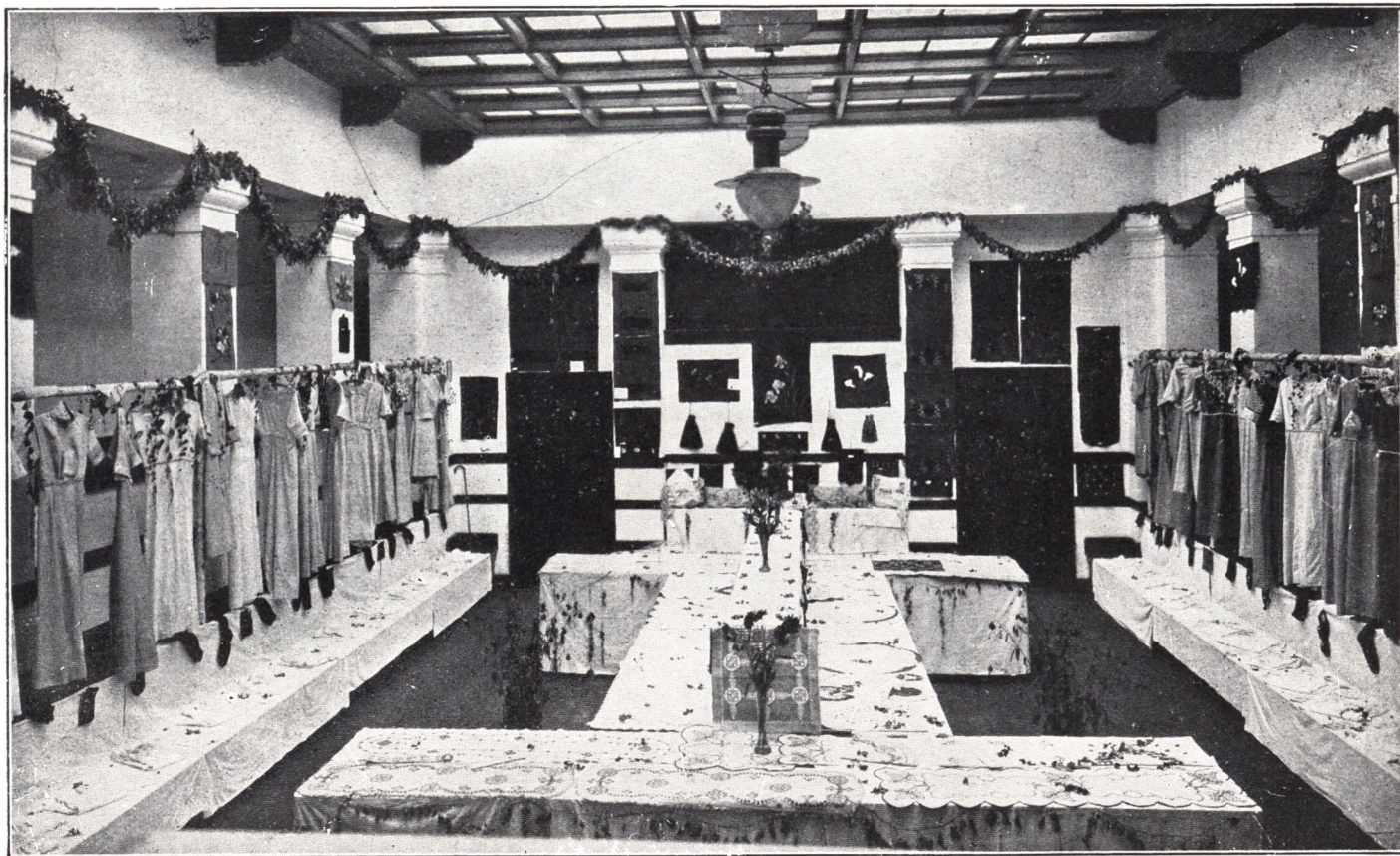
Skolegården i Elevbygningen efter Ombygningen i 1918.

Elevernes Avisstue.

Gymnastiksalen omdannet til Festsal (Forstander Klodskovs 50 Aars Fødselsdag) 1916.

Fra en Udstilling i den overbyggede Gaard.

Lærereinder og Lærere.

Lærerboligen »Vesterbo«.

Lærerboligen »Rødhætten«.

Lærerboligen »Blaahætten«.

Gartnerboligen »Nøddebo« med Magasin for Frugt og Køkkenurter.

Sommerskolen paa Kærehave 1917.

Arbejdsstyrken paa Kærehave Vinteren 1917.

En Forevisningstime i Frugthaven 1919.

Et Bibliotekskursus fotograferet paa Trappen.

Polarforskeren Ejnar Mikkelsens Besøg paa Kærehave.

Blomstrende Frugttræer ved Landevejen 1919.

Kærehave. Billede fra 1915.

Kærehave. Blomstrende Kartofler mellem nyplantede Frugttræer.

Kærchave. Set fra Jernbanen.

Den unge Frugthave paa Kærehavegaard. Sommeren 1918.

Naar Frugthaven blomstrer i Kærehave.

Kærehave. Pærehaven 1915.

Blomstrende Kartoffelmark paa Kærehave 1917.

Kærehave. Mark med Hvidkaal.

Sædhosten paa Kærehave 1916.

Skolens Høst 1921. Tærskningen er begyndt.

Folkedanse i Nationaldragter paa Festpladsen. Sommeren 1921.

Et Øjebliksbillede fra Mosen.

Skolens Vogntog paa Rundskuedagen i Ringsted 1919.

En af Buegangene ved Kærehave.

Buegangen og Ugletrappen, set fra Syd.

Festpladsen med Grundlovsegen m. m.

Genforeningsmindet paa Skolens Festplads, rejst 1920.

*Bagside af Husmandsskolekommissionens Mindevarde, rejst 1922.
»Hvor der er Vilje, der er Vej.«*

Fra Skolens Festplads i Kærehave 1916. Den nye Tale- og Sangplads.

Fra den folkelige Mødeplads i Kærehave 1916.

Te- og Kaffehytten i Kærehave 1916.

Faders og Moders Minde paa den folkelige Mødeplads i Kærehave tæt ved vor Begravelsesplads.

„Guds fred er mer end Englevagt.“

Denne Indskrift sættes paa den lige Frise over Indgangen til Højen, som Kirkeministeriet har godkendt til Begravelsesplads for min Hustru og mig.

Vi er nu flyttet ind i Egehuset Sommeren 1922.